

కథలు

ఉపాఖ్యానము

యదువంశము భవ్వుడు

సదాశివ సమారంభం

గురు దక్షిణామూర్తి

గురు వేదవ్యాస మహర్షి

గురు కౌశిక మహర్షి

గురు నారద మహర్షి

గురు వాల్మీకి మహర్షి

గురు శిక్షపతి

శంకరాచార్య మధ్యమాం

గురు దత్తాత్రేయ

గురు బాలాదేవి

గురు గోరక్ష మహర్షి

గురు ఆదిశంకరాచార్య

గురు రామానుజాచార్యులు

గురు జ్ఞానేశ్వర్

గురు రవిదాస్

గురు కబీర్ దాస్

గురు చైతన్య మహా ప్రభువు

గురు నానక్

గురు రాఘవేంద్ర స్వామి

గురు పీఠలక్ష్మణంద్ర స్వామి

యోగి పరమహంస

అస్మదాచార్య పర్యంతం

గురు శ్రీలింగ స్వామి

గురు లాహిరి మహాశయి

గురు రామకృష్ణ పరమహంస, అమ్మ శారదాదేవి

గురు వివేకానంద

గురు పోయి బాలా

గురు ఆరబింద్

గురు రమణ మహర్షి

గురు యోగానంద

గురు చక్రవర్తి ప్రభుపాద

గురు మళయాళస్వామి

గురు విద్యాప్రకాశానందగిరి

గురు చంద్రశేఖర పరమహార్య

వందే గురుపరంపరాం...

నన్ను “నేను” తెలుసుకోవటానికి

నన్ను “నేను” మార్చుకోవటానికి

“నేను” గా ఉండటానికి

మరియు అత్యుత్తమ జీవన విధానానికి

కావలసిన భక్తి,జ్ఞాన,కర్మ,ధర్మ సమాచారం ఒకేచోట తెలుగులో ఉచితంగా!

సాధారణంగా వేదాంతం తెలుసుకోవాలనే కోరిక వుంటుంది, కాని గ్రంథాలు అందుబాటులో లేవు. ఇంకొకరి దగ్గర గ్రంథాలు వుంటాయి, కాని జిజ్ఞాసువులకి ఎక్కడ ఉన్నవో తెలియదు. అలాగే కొన్ని లైబ్రరీ లో కొన్ని రకాల పుస్తకాలు మాత్రమే లభ్యం అవుతున్నాయి, అంతేగాక విలువైన గ్రంథాలు సరైన సంరక్షణ లేక కనుమరుగైపోతున్నాయి, కనుక మన అందరి కోసం భారత ప్రభుత్వం పురాతన ఆధ్యాత్మిక గ్రంథాలను సంరక్షించే నిమిత్తం ఎంతో శ్రమతో కంప్యూటరీకరణ ద్వారా ఒక చోట చేర్చుతూ ఆన్ లైన్ చేయటం జరిగింది. ఇటువంటి విలువైన జ్ఞాన సంపదను మరింత సులభంగా అందుబాటులోకి తీసుకురావటానికి సాయి రామ్ సేవక బృందం ఉడతా భక్తి గా ఇప్పటివరకే దాదాపు 5000 పుస్తకాలను వివిధ వర్గాలుగా విభజించి PDF(eBOOK) రూపంలో ఆన్ లైన్ లో ఉచితంగా అందించటం జరిగింది. కనుక ప్రతి ఒక్కరు ఈ సదవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకోగలరు. ఇందుకు సహాయం అందించిన భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్(డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా <http://www.new.dli.ernet.in>), ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్(<https://archive.org>), గూగుల్ వెబ్ సైట్(<https://www.google.co.in>), మైక్రోసాఫ్ట్ వెబ్ సైట్(<http://www.microsoft.com>) కు మేము ఋణపడివున్నాము.అలాగే ఇటువంటి బృహత్తర కార్యక్రమానికి పెద్ద మొత్తం లో గ్రంథాలను అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమునకు కూడా మనం ఋణపడివున్నాము. సాయి రామ్ సేవక బృందం కోరుకొనేది ఒక్కటి, ప్రతి ఇల్లు ఆధ్యాత్మిక జ్ఞాన గ్రంథాలతో నిండిపోవాలన్నదే మా కోరిక.

ఈ గ్రంథాలను ఉచితంగా ఆన్ లైన్ లో చదువుటకు, దిగుమతి(డౌన్లోడ్) చేసుకొనుటకు గల మార్గాలు:

- 1) భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్: <http://www.new.dli.ernet.in> లేక <http://www.dli.ernet.in>
- 2) సాయి రామ్ వెబ్ సైట్: <http://www.sairealattitudemanagement.org>
- 3) సాయి రామ్ గూగుల్ సైట్: <https://sites.google.com/site/sairealattitudemanagement>
- 4) ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్: <https://archive.org/details/SaiRealAttitudeManagement>

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞం పై గల సలహాలు,సూచనలకు సేవక బృందాన్ని సంప్రదించుటకు: sairealattitudemgt@gmail.com

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సమాచారం: <https://www.facebook.com/SaiRealAttitudeManagement>

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సంబంధ వీడియోలు: <https://www.youtube.com/user/sairealattitudemgt>

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞంలో ప్రతి ఒక్కరు పాల్గొని, ఈ అవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకొని,మీరు సంతృప్తులైతే మరొక సాధకునికి, జిజ్ఞాసువులకు మార్గం చూపించగలరని ఆశిస్తున్నాము. మీరు చదువుకోవటంలో ఏమైనా ఇబ్బంది కలిగితే సేవక బృందంను సంప్రదించగలరు. ఒకవేళ మా సేవలో ఏమైన పొరపాటు వస్తే మన్నించగలరు.

ఈ గ్రంథపు భారత ప్రభుత్వ డిజిటల్ లైబ్రరీ గుర్తింపు సంఖ్య: 2020120000175

గమనిక: భక్తి,జ్ఞాన ప్రచారార్థం ఉచితంగా eBook రూపంలో భారత ప్రభుత్వపు సహాయంతో ఇవ్వడం జరిగింది. ఈ గ్రంథముపై వ్యాపార,ముద్రణ హక్కులు రచయిత,పబ్లిషర్స్ కి గలవు, కనుక వారిని సంప్రదించగలరని మనవి చేసుకొంటున్నాము.

SaiRealAttitudeManagement(SAI RAM) - సాయి నిజ వ్యక్తిత్వ నిర్వహణ(సాయి రామ్)

* సర్వం శ్రీ సాయినాథ పాద సమర్పణమస్తు *

భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ - డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా

<http://www.new.dli.ernet.in>

Digital Library of India: Inc. X

www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India

Hosted by: Indian Institute of Science, Bangalore in co-operation with
CMU, IIT-H, NSF, ERNET and MCIT for the Govt. of India and 21 major participating centres.

Home Vision Mission Goals Benefits Content Selection Current Status People Funding Copyright Policy FAQ RFP

Books Journals
Newspapers
Palm-Leaves (Manuscripts)

Title:

Author:

Year: to

Subject: Any Subject

Language:

Scanning Centre: Any Centre

[Presentations and Report](#)
[Statistics Report](#)
[Status Report](#)
[Feedback](#) | [Suggestions](#) |
[Problems](#) | [Missing links or](#)
[Books](#)

Click [here](#) for PDF collection
DLI MIRROR at IUCAA Data Center PUNE

For the first time in history, the Digital Library of India is digitizing all the significant works of Mankind.

[Click Here to know More about DLI](#) ^{New!}

Books	Journals	Newspapers	Manuscripts
<ul style="list-style-type: none"> Rashtrapati Bhavan CMU-Books Sanskrit TTD Tirupathi Kerala Sahitya Akademi	<ul style="list-style-type: none"> INSA	<ul style="list-style-type: none"> Times of India Indian Express The Hindu Deccan Herald Eenadu Vaartha	<ul style="list-style-type: none"> Tamil Heritage Foundation AnnaUniversity ^{New!}

Title Beginning with.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z					
Author's Last Name																														
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z					
Year																														
1850-1900					1901-1910					1911-1920					1921-1930					1931-1940					1941-1950					1951-
Subject																														
Astrophysics	Biology	Chemistry	Education	Law	Mathematics	Mythology	Religion	For more subjects...																						
Language																														
Sanskrit	English	Bengali	Hindi	Kannada	Marathi	Tamil	Telugu	Urdu																						

అతి విశిష్టం ఈ దానం!

స్వామి వివేకానంద

“దానాలలోకెల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శ్రేష్ఠమైంది! దాని తరువాతిది లౌకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అన్నదానం” అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ హద్దులలో నిలిచి పోకూడదు. లోకమంతటినీ ఆవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. హైందవ వేదాంతం ఎన్నడూ ఈ దేశం దాటి పోలేదని చెప్పేవారూ, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్ళిన సన్యాసిని నేనే అని చెప్పేవారూ, తమ జాతిచరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచెత్తుతూ వచ్చింది.

రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొణధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు. అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని జళిపించి, లౌకిక జ్ఞానాన్నీ సంఘనిర్మాణ విజ్ఞానాన్నీ విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు. కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజూ పువ్వుల రాసుల్ని వికసింపజేసే మంచులాగా నిశ్శబ్దంగా జరగవలసి ఉంది. భారతదేశం నిరాడంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

మిత్రులారా! నేను అవలంబించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పారమార్థిక ధర్మాలను బోధించడానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికై భారతదేశంలో కొన్ని సంస్థలను నెలకొల్పాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది బలిష్ఠులు, జవసంపన్నులు, ఋజువర్తనులు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా పరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

ఇచ్చాశక్తి తక్కిన శక్తులన్నీ కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్తూ భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లొంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్ఠం అయిన ‘ఇచ్చ’ (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోని మహోన్నత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికై కంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తోంది. అనేక శతాబ్దాలుగా ప్రజలకు క్షుద్రసిద్ధాంతాలు నేర్పడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దాల నుండి వారు ఈ బోధనల వల్ల భయభ్రాంతులై, పశుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్వరూపులమనే మాటను వినడానికైనా వారెన్నడూ నోచుకోలేదు. “నీచాతినీచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ పవిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది” అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పండి. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. ❖

మూలం: శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ - ఫిబ్రవరి 2014

యందువంశము భీష్ముడు

శ్లో॥ వ్యాసశాస్త్రోప వనతః సుమనాంసి విచిన్వతా,
కృతావై ప్రభుదత్తేన మాలా భాగవతీ కథా॥

గ్రంథకర్త :

శ్రీ గంధ ప్రభుదత్త బ్రహ్మచారిగారు

అనువాదకుడు :

శ్రీ రామ్ శరణ్ గుండుర్తి వేంకట నరనయ్య
సంపాదకుడు, "మోక్షసాధని"

1970

[వెల : 9-50

సోల్ డిస్ట్రిబ్యూటర్లు :

నటరాజ పబ్లికేషన్స్
మీదూరు రోడ్. * విజయవాడ.

మీఁదఁ గూర్చుండి ఋషులందఱును మూర్తీభవించిన తపము గను, సజీవజ్ఞానమువలెను, సాక్షాత్కరించిన సంయమమువలెను దోచుచుండిరి. రాజు లోలోన నందఱకును బ్రణామమును గావించెను. రాజు సాధారణ వేషమున నుండెను. చాలమంది కులపతియగు కణ్వాభగవానుని దర్శించుటకు వచ్చుచుండిరి. అందువలన నెనరును నాతనివైపు విశేషధ్యానమేమియునుంచ లేదు. కొందఱు బ్రహ్మచారులు చేతిలోఁ బాలాశదండమును ధరించి, గొడ్డలినిఁ త్రాటినిఁ జేతఁ బట్టుకొని సమిధలను గొని వచ్చుటకు వనమునకుఁ బోవుచుండిరి. అందువలన వారినిఁ గంచి రాజు ఆదరప్రేమలతో నిట్లనెను:- “బ్రహ్మచారులారా! కణ్వమహర్షి కుటీరమేదో మీరు చెప్పగలరా?”

వారిలోఁ బెద్ద కన్నులుగల సుందరవటువిట్లనెను :-

“అచ్చట నెదురుగ నున్న నా నాలుగు దట్టమైన మామిడి చెట్లచాటున రెండు పొడుగుసాటి కుటీరములు కలవే ఆ కుటీరములందు కులపతులవారుందురు. పదండి, నేను మిమ్ములను బంపి వచ్చెదను.” అని పలికి బ్రహ్మచారి యొక్కని వెంటఁ బోయెను.

ఆ కుటీరమున నలువైపులను నొకప్రహర్గోడ మట్టితోఁ బెట్టఁబడియుండెను. దానిలోని కెవరును జూడఁజాలరు. దానికి పెదురుకట్టలతో నొక ద్వారముండెను. దానికి రెండువైపులను రెండువృక్షములమీఁద మాలతీలతలుప్రాకి పుష్పిగచియుండెను

ద్వారమునుజూపి బ్రహ్మచారి యిట్లనెను:- “మీరు దీనిలోపలికి పోవచ్చును. నాసహచరులుచాలదూరము పోయియుందురు కావున నేనిప్పుడు మీ యనుజ్ఞను దీసికొనుచున్నాను.” ఇట్లు పలికి ఆతఁడు పరుగెత్తుకొని వెడలిపోయెను.

ద్వారమునకుఁజేరి రాజు మంత్రప్రరోహితుల నచ్చటనే ఆసీ, ఆతఁడొంటరిగ నాశ్రమములోనికిఁ బోయెను. ఆశ్రమమందు వస్తువులన్నియును నస్తవ్యస్తముగఁ బడియుండుట నాతఁడుఁ గాంచెను. వృక్షములన్నిటికిఁ బోదెలు చేయబడియుండెను. అన్ని బోదెలకు నీరు పెట్టఁబడెను. నలునైపులను లతామండపములు విర్మింపఁబడినవి. ఆశ్రమమందు మంచి పుష్కరిశిక్పూడ ఒకటి యుండెను. దానిలో వివిధములగు కమలములు వికసించి యుండెను. యజ్ఞశాల భాగుగా మెత్తఁబడి అలుకఁబడి స్వచ్ఛముగనుండెను. రెండు కుటీరములు మిక్కిలి చక్కగ నలంకరింపఁబడి యుండెను. రాజునకు దాను నైకుంఠములోనికి వచ్చినట్లుండెను. ఆతనికచ్చట కులపతియగు కణ్వామహర్షి కనఁబడలేడు. ఆతడు కొంచెముసేపు నిలుచుండి “ఇచ్చట నెవరైనఁ గలరా? నేను కణ్వామహాముని దర్శనము నిమిత్తమై వచ్చియున్నాను ” అనెను.

వెంటనే సమీపముననున్న బొదరింటినండి వల్కుల వస్త్రములను ధరించి, తలను దువ్వుకొనుచు, సిగ్గుతో నొక్క మిక్కిలి సుండరియగు యువతి వచ్చుచుండుటను గాంచెను.

రాజును గాంచి ఆమె ఆతని సమీపమునకువచ్చి, తలను వంచుకొని నిలుచుండెను. ఈమున్యాశ్రమముండు సాక్షోల్లక్ష్మీవలెను మూర్తీభవించిన తపస్సువలెను మన్మథచత్వియగు రతీదేవివలెనా యనుపమరూప లావణ్యయుక్తయగు లలనా లలామమును గాంచగానే రాజుయొక్క మనస్సు చంచలమయ్యెను. ఆతఁడిట్లనుకొనెను:- “ఈమె రమాదేవిమా? లేక సరస్వతిమా? ఈమె రతీదేవియై యుండదు. ఊర్వశికిచ్చట నేమి పని? ఈమె యీ వనమందలి అధిష్ఠానదేవత కాదుగదా! లేక స్వయముగ సౌందర్యముయొక్క సాకార స్వరూపమే నాకు స్వాగతము నిచ్చుటకిచ్చటకు వచ్చినదాయేమి? లేక ముని లేనప్పుడాతని తపస్సే మూర్తీభవించి నాకాతిథ్య మొసంగుటకు వచ్చుచున్నదా యేమి? ఈమె దేవకన్యక కాదుగదా! తపస్వాల కన్యకలకిట్టి కోమలత యుండదు”. రాజిట్లనుకొనుచుండఁగానే ఆ సుందరి వీణావినందిత స్వరమున నిట్లనెను:- “నృపతీ! మీకు స్వాగతము. మా తండ్రిగారిప్పుడే ఒక మునితో వనమునకుఁ బోయియున్నాఁడు. బహుశః ఆతఁడు రేపు తప్పక రావచ్చును మీరు వేంచేయుఁడు. ఇదిగో మీకు సాద్యము. దీనితో మీరాచమింపుఁడు. ఇదిగో నేను నా తండ్రికి బదులుగా మీఁకర్ఘ్య మొసంగుచున్నాను. ఈ యాసనముపై మీరు సుశోభితులు కండు”.

రాజు మధ్యలో నేమియును మాటలాడకయే ఆ దేవమాయాసదృశయగు లలనా లలామముయొక్క లలితవచనము

లను వినుచుఁ బాదములను గడుగుకొని, ఆచమనముకావించి, శాస్త్రీయరీతిని నర్ఘ్యమునుస్వీకరించి ఆదేవి యొసంగిన నాసనముపైఁ గూర్చుండెను.

రాజు కూర్చుండినమీఁదట శకుంతల యిట్లుడిగెను :-
“నేను మీ పరిచయమును బొందవచ్చునా?”

రాజుజ్ఞానెను:- “దేవీ! నేనీదేశమునకు రాజును. నన్ను దుష్కర్మముఁడందురు. నేను వేటకై వనమునకు వచ్చితిని. ఆశ్రమమును జూడఁగానే కణ్వాభగవానుని దర్శనముచేయవలయుననిపించినది. నేను వేటాడి యాడి అలసిపోయితిని. దప్పికచే వ్యాకులతను జెందియున్నాను; కాని మునియొక్క మనోహరమగు నాశ్రమమును దర్శింపఁగనే నాకాకలిదప్పులు పోయినవి ఇచ్చట నీ మధురవచనములచేతను, ప్రేమభరితమగు నీ యాతిధ్యమువలనను నేను కృతార్థుఁడనైతిని. కణ్వాభగవానుని దర్శనము కాకపోవుటచే నాకవశ్యము నిరాశ కలిగినది, కాని నీ స్నేహపూర్ణమగు వ్యవహారముచే నా యాత్ర సఫలమైనది. ఇప్పుడు నా సంగతినిఁ జెప్పితిని. ఇప్పుడు నీ సంగతినిఁ దెలిసికొనవచ్చునా?”

సిగ్గుపడుచు నా సుందరి యిట్లునెను. “రాజా! నేను కణ్వాభగవానుని పుత్రికనని చెప్పినఁ జాలును. అతఁడు లేనప్పుడు నాకతిధిసేవాభారము పడుచుండును. నేను మీ కేప్రియకార్య మొనర్పవలయునో నాకాజ్ఞాపింపుడు”.

రాజిట్లనెను:- “కణ్వభగవానుఁడు బాలబ్రహ్మచారి కదా! ఆతనికి పుత్రిక యుండుట యెట్లుబాసగఁగలదు? ధర్మము తన హద్దులనై నను దాటునుగాని కణ్వఁడుమాత్రము తన ధర్మమును దప్పఁడు. నీవాతనికి పుత్రికవెట్టెతివి? నాకు నీ యదార్థమగు పరిచయము నొసంగుము.”

ఇది వినఁగా శకుంతల లజ్జితయయ్యెను. ఆమె యిట్ల నెను:- “రాజా! నేను కణ్వభగవానునకు పెంపుడుకూతురను నేనెట్లుపుట్టితినో అది నా తండ్రికిఁ జెలియఁగలదు.” రాజుతో శకుంతల యిట్లు చెప్పుచుండఁగనే ఆ సమయమునకామె పరిచారికి యగు సఖి అటకు వచ్చెను. రాజామెను గాంచి యుతికి పడెను. రాజిట్లనెను:- “దేవీ! నీవు నీ సఖియొక్క యుత్పత్తి కథను నాకు జెప్పఁగలిగినఁ జెప్పుము. ఈమె సంగతిని దెలిసి కొనవలయునని నాకు చాల ఉత్కంఠతగా నున్నది.”

సఖి యిట్లనెను:- “రాజా! ఒకదినమున నొక మహర్షి అడుగఁగాఁ గణ్వమహర్షి వారి కెట్లు నా సఖియొక్క యుత్పత్తినిగూర్చి చెప్పెనో దానిని మీకు వినిపించెదను. మీరు దత్త చిత్తులరై యీ మనోరంజకమగు నాఖ్యానమును | శ్రవణ మొనర్పుఁడు.”

సూతుఁడిట్లనెను:- “మునులారా! సఖియొక్క వాక్యములను విని మహారాజు పరమోత్సాహమును జెందెను. ఆతఁ డత్యంతోత్కంఠమున నుండుటనుగాంచి సఖి శకుంతలయొక్క యుత్పత్తి కథను జెప్పటకుద్యుక్త యయ్యెను.

శ కుం త లా జ న్మ క థ.

2౬౯

శ్లో॥ విశ్వామిత్రాత్మజైవాహ్ం త్యక్తా మేనకయా వనే,
 చేదై తద్భగవాన్ కవ్యో వర కిం కరవామ తే॥
 ఆన్యతాం హ్యరవింవాక్ష గృహ్యతా మర్హణంపనః॥
 భుజ్యతాం సంతి నీవారా ఉష్యతాం యది రోచతే॥

శ్రీ భాగవతము ౪ స్కం. 2౪ అ. 23, 24 శ్లో.

మ॥ అనివాగ్య ప్రభ మున్ను మేనకయు విశ్వామిత్ర భూభర్తయుం
 గనిరా మేనక డించి పోయె నడవిం గణ్బుండు నన్నింత గా
 మవిచెన్ సర్వము నా మునీంద్రుడెఱుగున్ మద్భాగధేయంబునన్
 వినుఁ గంటిం బిదపం గృతార్థనగుచున్ నేఁడీ వనాంతంబునన్॥

కం నీవారము ప్రజలేమును
 నీవారము పూజగొనుము నిలుపుము నీవున్
 నీవారును మా యింటను
 నీవారాన్నంబు గొనుఁడు నేఁడు నరేంద్రా॥

శ్రీమదాంధ్రభాగవతము

కమలము పంకమునుండి పుట్టును. అయినను నది
 దేవతల శిరస్సున కెక్కును. నీలము బొగ్గుగనినుండి వెలువడును
 అయినను అది బహుమూల్యమైనదిగ నెన్నఁబడుచున్నది. గంగా
 జలము పవిత్రమైనదగుచున్నది. గోవేజాతిలోనిదై నప్పటికిని
 దాని పాలు పవిత్రములుగ నెన్నఁబడుచున్నవి. ఇదేవిధముగఁ

గన్యారత్నమును దుష్కులమందుదయించినను గన్యారత్నము నిర్దోషగ నీతిశాస్త్రము చెప్పుచున్నది. సత్కుల ప్రసూతయై మునిపాలితమైన గన్యారత్నము క్షత్రియులకు లభించినచో నామెను వారు సహర్షముగ స్వీకరించెదరు గాని ఆమె తమ కంటె నుచ్చకులములోనిది కాదుగదా యని చూచుకొనుచుండెడివారు. ఇట్లు చేయుటచే నత్యంత గర్హ్యముగు విలోమ సాంకర్యము సంభవించును. తనకు సమాన వర్ణము కలదియు, తనకంటె నిమ్న వర్ణము కలదియగు గన్యక వర్ణాశ్రమ ద్విజులకు ప్రశస్తమైనదని చెప్పబడినది. కావున వివాహమునకుఁ బూర్వము కన్యకయొక్క కుల, గోత్రముల నెఱుఁగుట ఆవశ్యకము.

సూతుఁడిట్లనెను.- “మునులారా! దుష్కృంతమహారాజు శకుంతల సఖివలన మిక్కిలి యుత్కృంతతతో శకుంతలయొక్క జన్మకథను వినఁగోరఁగా నామె యిట్లు చెప్పఁదొడఁగెను:- “రాజా! వినుఁడు. నేను నూకు మా సఖియొక్క జన్మవృత్తాంతమును జెప్పెదను.”

పూర్వకాలమున బ్రాహ్మణుఁడగుటకై రాజర్షియగు విశ్వామిత్రుఁడు గొప్ప ఘోరతపంబొనరించెను. ఆతని తపస్సును గాంచి దేవేంద్రుఁడు మిక్కిలి భయభీతుఁడయ్యెను. ముని తపస్సునుజేసి తన ఇంద్రాసనమేమైన లాగుకొనునేమో ననుకొనెను. ఇట్లునుకొని ఆతఁడా ముని తపస్సునకు విఘ్నము నాసాదించుకొనుటకునిశ్చయించుకొనెను ఆతఁడు స్వర్గమందలి

సర్వశ్రేష్ఠ సుందరియగు మేనకను బిలిచి యిట్లనెను:-
 “సుందరీ! నీవు నాకొక ప్రేయశ్శాస్త్రమొనర్పవలెను. ఏవిధముగ
 నైన నీవు విశ్వామిత్రుని తపస్సునకు భంగముకలిగింపవలయును”

మేనక యిట్లనెను :- “ దేవా! నావలన నీ పని
 కాజాలదు.”

దేవేంద్రుడిట్లడిగెను :- “ ఏల గాదు?”

మేనక యిట్లనెను :- “ కారణమేమనఁగా నా ముని
 అతి క్రోధి.”

దేవేంద్రుడిట్లనెను :- “ కామమువలనఁ గ్రోధము
 శాంతించును. సుందరతయొక్క ఆకర్షణముముందు క్రోధము
 నశించిపోవును.”

మేనక యిట్లనెను :- “ నా సౌందర్యమందు నాకంత
 నమ్మకము లేదు.”

దేవేంద్రుడిట్లనెను:- “నీవు వెళ్ళుచు నీవెంట వసంత,
 రతి, మలరూనిల, కామాదుల నందఱను దీసికొని పొండు.”

మేనక యిప్పుడేమి చేయగలదు? యజమాని యాజ్ఞ
 నెట్లు కాదనఁగలదు? ఆమె మునికడకుఁబోయి, తన హావ భావ
 ములచేతను, కటాక్ష సంగీతములచేతను ముని మనమును
 మోహింపఁజేసెను. ముని మనస్సు చలించుచున్నది. అతఁడా
 మెను దన యాశ్రమముననుండుమని యాహ్వానించెను. మేనక
 వచ్చినదీపనికొటకే. ముని పిలువఁగానే ఆమె పోయి, అతని

కోర్కెలను నెఱవేర్చుచు సుఖముగ మునితో నానంద విహారమును గావించుచుండెను. ఆ ముని యా వారవనితా సంగమమున జప, తప, యోగ, ధ్యానాదులనన్నిటిని మఱచిపోయెను. ఇస్పదాతఁడు రాత్రింబవళ్ళా లలన నలరించుటయందే లగ్నమైయుండెను. ఆతఁడామె నయో, రూప, సౌందర్యములందాసక్తుఁడై సమయగతినిగూడ మఱచిపోయెను. ఎప్పుడు ప్రొద్దు ప్రుంకినదియు నెప్పుడు తేల్లవారినదియు నాతఁడుమఱచిపోయెను.

ఒక దినమున మునికి తెలివి వచ్చెను. అయ్యో! నేను తపస్సును ద్యజించి విషయములలోఁబడిపోయితినే. అవశ్యమిది దేవతల మాయయే. ఆతఁడు కన్నులెఱ్ఱఁజేసికొని యిట్లనెను:—
“మేనకా! నీవు నా తపంబునకు విఘ్న మొనర్చి వచ్చినావా?”

ఇది విని మేనక భయముచే గడగడ వణకసాగెను”
ఆమెకుండిన భయమిపుడామెకుఁ బ్రత్యక్షముగ సమ్ముఖమున నుండెను. ఆమె అత్యంతభయభీతయై భూమికి శిరమును మోపి గద్గద వాక్కులతో నిట్లనెను:— “మునివరా! ఇందు నా దోషమేమియును లేదు. చన్ను దేవేంద్రుఁడు పంపినాఁడు. మీరు నా యపరాధమును త్తమింపవలయును. నాకభయదానమొసంగుడు.”

సురసుందరి మూవిధముగ భయముచే గడగడ వణకుటను ‘గాంచగనే మునికి దయ కలిగెను. అతఁడిట్లనెను :—
“ సుందరీ! ఇందు నీ దోషమునులేదు మన్మథుని దోషమును

లేదు. ఇదంతయును నా దోషమే. నేనింద్రియములను జయించి యుండినచో, నేనీప్రకారము తపస్సునువీడి కామములో నేలఁ బడెదను. నా మనస్సులోనే దోషముకలదు. నీకు మేలగుగాక! ఇప్పుడు నీవు సుఖముగ స్వర్గమునకుఁ బోవచ్చును, మానవుఁడు విషయలోలుపుఁడు కానిచో స్త్రీ వానినేమియును జేయఁ జాలదు. నీవు నీకిచ్చమువచ్చినచోటునకుఁ బోవచ్చును. ఇప్పుడు నేనింకను ఘోర తపస్సును జేయుదును ” ఇది వినఁగానే మేనకకుఁ బ్రాణములలోనికిఁ బ్రాణము వచ్చెను. ఆమె ముని చరణములకుఁ బ్రణామము గావించి వెంటనే అచ్చటనుండి వెడలిపోయెను. ఆమె గర్భవతియై యుండెను. విశ్వామిత్రుని యొక్క తేజోవీర్యమే యుదరమున నుండెను. గర్భమునకు రోజులు నిండెను. అందువలన మేనక మున్యాశ్రమమునకు ధూరముగ మాలినీ నదీతటమున సింహ వ్యాఘ్ర సేవితమగు నిర్జనవనముగొనఁ కన్యకను గనెను. హిమాలయ సానుప్రదేశమున శీఘ్రగామినియగు నా సరిత్తటమునందా సద్యోజాత కన్యక నట్లే అనాథగ విడిచి ఆ స్వచ్ఛందచారిణియగు కామిని గా సురసుందరి స్వర్గమునకుఁ బోయెను. పృథివిపై నామె మానవరూపమును ధరించెను. అందువలన నామెకు గర్భము నలిచెను. కాకున్న స్వర్గస్త్రీలకు స్వర్గమందు సంతానము కలుగదు.

కన్యాశ్రమమీ మాలినీ తటముననే కలదు. కులపతి యగు కన్యామహర్షి స్నానమొనర్చుటకై నదీ తటమునకుఁ

బ్రాతఃకాలమునఁ బోవుచుండెడివాఁడు. ఆతఁడు నిర్జననన మందొక మిక్కిలి చక్కనిసుందరి విద్యుత్పుంజమువలె సద్యో జాతి శిశువచ్చట పడియుండుటను గాంచెను. అమెకు నలునై పులను శకుంతపక్షులు చుట్టుకొని యుండెను. కొన్ని తమ తెక్కలచే నామెపై ఛాయను బట్టుచుండెను. కొన్ని గాలి విసరుచుండెను. ఆ కన్యకను జూడఁగనే మునికి మిక్కిలి దయ కలిగెను. కరుణావశమున నాతఁడా పిల్ల నెత్తుకొని హృదయ మునకు హత్తుకొని ఆశ్రమమునకు దీసుకొనిపోయెను.

ఒక వృద్ధతాపసినిఁ జూపుచు సఖి యిట్లనెను:- ఆతఁడీ వృద్ధ తాపసికి ఆ కన్యకను దెచ్చి యిచ్చెను. ఈతఁడు తన పుత్రికవలె నామెను బోషించెను. శకుంతపక్షులు చుట్టుకొని యుండుటచే నీమెకు శకుంతలయను బేరును బెట్టిరి. ముని తన పుత్రికవలె నీమె గారాబముతోఁ బెంచెను. అందువలన నీమె ఆతనిఁ దన తండ్రి యని చెప్పుకొనుచుండును. ఆతఁడును నీమెను ప్రాణములకంటె నధికముగఁ బ్రేమించుచుండును. ఇప్పుడీమె పెద్దదై నది. అందువలన ముని యిప్పుడీమె వివాహ మునుగూర్చి ఆలోచించుచున్నాఁడు. ఈమెకొఱకు యోగ్యుఁ డగు వరుని వెదుకుచున్నాఁడు.

ఇది వినగానే శకుంతలకన్నులనె _ కోపముతోఁ దన సఖినైపునకుఁ చూచి చేతితో నామె చేతిని వత్తి అట్లనుటను నిషేధించెను. సఖి నవ్వెను శకుంతల లజ్జిత యయ్యెను. ఆమె

తన సిగ్గును మాపుకొనుటకై యిట్లనెను :- “నరదేవా! నాకు కణ్వాభగవానుఁడు పెంపుడుతండి. నేను మేనకాదేవి యుదరమున రాజర్షియగు విశ్వామిత్రుని పుత్రినఁ యు నా తల్లి నన్ను వనమునవిడిచి నెళ్ళినదనియు కణ్వామహర్షియే నన్నుఁబోషించుచుండెననియు నేనాతని నోట వింటిని. నేను నాకు జన్మదాతయగు తండినిఁ జూడనేలేదు. నేనీతనినే నా సర్వస్వముగ భావించుచున్నాను. మంచిది ఇవన్నియు నిట్లుజరిగినవి ఇప్పుడు మీరు నా ప్రార్థనమును వినుఁడు. స్వతః జలములందుత్పన్నమైన నీవారధాన్యమే మునులకు భక్ష్యోన్నము. ఆనివరిధాన్యముతోడనే మునిగణములకును, దేవతలకును, అతిథులకును, బితరులకును దృష్టినిఁ గలిగించుచున్నారు. ఆ బియ్యము సిద్ధముగ నున్నవి. మీరు రాజులు. ఏఁబడియాఱు పిండివంటలతో నిత్యమును భోజనమొనర్చుచుందురు. మీకివి రుచింపవు కాని మామీఁదఁగల ప్రీతితో మీరు దానినిఁ దినుఁడు. మాయాతిథ్యమును స్వీకరించి మమ్ములను గృతార్థుల నొనర్పుఁడు.”

రాజిట్లనెను :- “దేవీ! మీ దర్శనముచేతనే నాకన్నియును లభించినవి. మధువువలె మధురవచనములచేతనే నాకు పరమ తృప్తి కలిగినవి. నీ రూపాసవమును బానమునర్చియే నేను దృష్టిఁ జెందితిని. మీరు నాకు చేసిన సత్కారమువలన నన్నిటినిఁ బడసితిని.”

అత్యంతోత్సాహముతోడను అనురాగ స్వరమునను దన ప్రేమ భరిత దృష్టిని రాజు దృష్టిలోఁ గుఱిమ్మరించుచు శకుంతల యిట్లనెను:- “కమలనయనా! మీరు నాకు పూజనీయులును, మాననీయులునగు నతిధులరు. తండ్రి లేనప్పుడు మీకు సేన చేయు భారమంతయు నామీఁదఁ గలదు. మీరు సంకోచింపకుఁడు. మీకే ప్రియ కార్యము నొనర్పవలయునో ఏవిధముగ మిమ్ముల నానందోపరుపవలయునో స్పష్టముగ నాజ్ఞాపింపుఁడు. మీరొకరాత్రి యిచ్చట నివసించి ప్రాతఃకాలమునఁ బండ్రిగారు రాగానే దర్శనమొనర్చి మీరు వెడలవలెనని నా కోరిక, మీరు రాజులు. మిమ్ముల నధికముగ బలవంత పెట్టఁజాలము కాని మీకిష్టముండి యేమైన విశేష హాని లేకున్నచో మీరొకరాత్రి యిచ్చట నవశ్యము నివశింపవలయును.”

రాజిట్లనెను:- “లేదు, సంకోచమేమియును లేదు. ఇంత వఱకును నామమాత్రమగు సంకోచము గలదు. ఇంతవఱకు నేను నిన్ను బ్రాహ్మణ తపస్వి కన్యకవనుకొంటిని. విషయము తెలిసినమీఁదట నీవొక రాజు కన్యకవని తెలిసినది. ఇప్పుడిక సంకోచ మేమియును లేదు. నేను నామంత్రి పురోహితులను బిలిచి వారియభిప్రాయమడిగి వీలున్నచో నొకరాత్రి యిచ్చట నుండి నీ యాతిభ్యము నవశ్యము స్వీకరించెదను. అట్లు చేసిన నాకానందము కలుగును.” అని పలికి రాజాశ్రమ ద్వారము కడకు వచ్చెను. అచ్చట నాతని మంత్రి పురోహితులు

పూర్వంఁడియుండీరె. రాజిట్లనెను:- “కణ్వభగవానుడిచ్చట లేడు. నేటి రాత్రి నేనిచ్చట నుండఁదలఁచినాను. మీరు శిబిరమునకుఁబోవచ్చును. ఋష్యాశ్రమమునకు బాలమారమున నుండవలయునని సేనానాయకునితోఁ జెప్పవలయును. ఋషులకు మనమూలమున నేవిధముగను గప్తమును గలిగింపరాదు”.

మంత్రి యిట్లనెను:- “ఇచ్చటకు మహాజకడకంగరక్షకులను, సైనికులను బంపెదను”.

రాజిట్లనెను:- “వలదు. ఇచ్చటికెవరినిఁ బంపనవసరము లేదు. ఋష్యాశ్రమముల కంగరక్షకులేల! ఇచ్చట ఋషుల తపస్సే అందఱను రక్షింపగలదు. నేనొంటరిగ నిచ్చట నుండెదను. ఎవరికినిఁ జెప్పవలసిన పని లేదు”.

మంత్రి యిట్లనెను :- “దేవరవారి యాజ్ఞ” అని పలికి ఆతఁడు రాజు నభినందించి పురోహితునితో శిబిరమునకుఁ బోయెను.

సూతుఁడిట్లనెను:- “మునులారా! రాజుమనస్సుశకుంతల సౌందర్యముమీద నాసక్తినిఁజెగదియుండెను. ఆమె క్షత్రియ కన్యకయనుసంగతినిఁ దెలిసికొని ఆతఁడు పరమసంతోషమును జెందెను. అతని రోమరోమములనుండి అనురాగము వెడలుచుండెను. ఇచ్చట శకుంతలయును నేటివఱకిట్టి సుందరు నెవరినిఁ జూడలేను. ఇప్పటివఱకామె మృగశాబకములతో నాడుకొనుచుండెను. ఆమె దృష్టియందు బాలకులవలె నమాయక

త్వముండెను. కాని నేడామె విశాల నేత్రములందనురాగ
తంతులు స్పష్టముగ గోచరించుచుండెను. నేడామె ముఖ
ముపై లజ్జా, సంకోచానురాగోత్సాహములన్నియును క్షణ
క్షణమున వచ్చిపోవుచుండెను. రాజామె సమీపమునకు వచ్చి
కూర్చుండెను. ఇప్పుడు రాజు స్వప్రయోజనమునకు సంబంధిం
చిన విషయముల నారంభించెను. ఆశ్రమమందు శకుంతలయు,
నామె సఖియును, వృద్ధతాపసియుఁడప్ప యింకెవరును లేరు.

దుష్యంత శకుంతలల గాంధర్వ వివాహము.

౭౭౦

శ్లో॥ ఉపపన్నమిదం సుభుజాతాయాః కుశికాన్వయే |
స్వయం హి వృణుతే రాజ్ఞాం కన్యకాః సదృశం వరమ్ |
ఓమిత్యుక్తే యథాధర్మముపయేమే శకుంతలామ్ |
గాంధర్వవిధినా రాజా దేశకాలవిధానవిత్ ||

శ్రీ భాగవతము ౩ స్కం. 20 అ. 15, 16 శ్లో.

కం॥ బంధుర యశుఁడు జగన్నత
సంధుఁడు దుష్యంతుఁ డుచిత సమయజ్ఞుఁడై |
గాంధగజగమన నప్పుడు
గాంధర్వవిధిన్ వరించె గహనాంతమునన్ ||

శ్రీమదాంధ్రభాగవతము

వివాహమొక ధార్మిక సంబంధము. దానివలన ధర్మ
ప్రాప్తియును గలుగును, కామసుఖమును గలుగును. ధర్మ

హీనమగు కామము నరకమునకు గొనిపోవును. ధర్మ సమ్మతమగు కామము సుఖకరమైనది. దానివలన స్వర్గాపవర్గములు ప్రాప్తించును. ధర్మావిరోధమగు నరకకామములే పరలోకమందు సుఖమును గలిగించును. ధర్మ రహితమగు నర్థ కామములీ లోకమందు క్షణిక సుఖముల నొసంగినను బరిశ్రామమున దుఃఖమే కలుగును. కామభోగమందు పాణిలకు ప్రవృత్తి స్వాభావికము. దీని నెవరును నాపజాలరు. ఒకవేళ ఆపెనను వారలుదుగ్గ నుందురు. అందువలన స్మృతికారులు ధార్మిక బంధనము మనుష్యులకొకటే చెప్పబడినది. పశు పక్షులు ప్రకృతి ననుసరించి వ్యవహరించుచుండును. కామప్రవృత్తి అనివార్యము, స్వాభావికము. దీని నాలోచించియే ఋషులు వివాహములు బ్రాహ్మ, దైవ, ఆర్ష, ప్రాజాపత్య, ఆసుర, గాంధర్వ, రాక్షస, పైశాచములను నెనిమిది భేదములుగఁ జెప్పఁబడినవి. వీనిలోఁ గొన్ని ఉత్తమములు. కొన్ని మధ్యమములు, కొన్ని అధమములు. కన్యకను వస్త్రాభరణాదులతో నలంకరించి యోగ్యుడగు వరునింటికిఁబిలిచి విధిపూర్వకముగఁ గన్యక నొసంగినచో నది బ్రాహ్మవివాహము. ఇది సర్వశ్రేష్ఠమైనది. ఈరోజులలో నిదియే జరుగుచున్నది. యజ్ఞ సనుయమునఁ దన కన్యక నలంకరించి దక్షిణకై యాకన్యకను ఋత్విజున కొనంగివచో దానిని దైవ వివాహమందురు. ఇప్పుడు యజ్ఞములు జరుగుటలేదు. కావున నిట్టివివాహములు జరుగుటలేదు. వరునివలన నొకటిరెండు గోవులను గైకొని వివాహము

చేసినచో దాని నార్హ వివాహమందురు. “మనమిద్దరమును గలిసియుండి ధర్మాచరణ మొనర్చెద” నని ప్రతిజ్ఞ నొనర్ప నే వివాహము జేయఁబడునో అది ప్రాజాపత్య వివాహము. నేడిది జరుగుచునేయున్నది. కన్యకకును, కన్యక జాతివారికిని ధనము నొసంగి చేసికొను వివాహ మాసుర వివాహము. ఈ వివాహమిప్పుడు నిర్ధనులలో నెక్కుడుగ జరుగుచున్నది, ఇది అత్యంత నీచవివాహముగ నెన్నఁబడుచున్నది. కన్యావరులిద్దరును సమ్మతింపఁగా స్వేచ్ఛగాఁజేసికొను వివాహము గాంధర్వ వివాహము. దీని మూలమునఁ గామము కలదు. విద్వాంసులు దీనినిఁ బ్రశంసింపలేదు. చదువుకొనుచున్న యువతీ యువకులలో నేడిది మిక్కిలి వ్యాపించియున్నది. ఇంటిలోనివారినిఁ గొట్టి, పోట్లాడి, గాయపఱచి యేడ్చుచున్న కన్యకను బలవంతముగఁ బట్టుకొనిపోయినచో దానిని రాక్షస వివాహమందురు. దీనికి కన్యకయొక్క యిష్టానిష్టములక్కఱలేదు. నేడిట్టి వివాహము రాజకీయ నియమ విరుద్ధమైనదగుటచేఁ బ్రత్యక్షముగ జరుగుటలేదు. ఇది అత్యంత హేయముగు వివాహము. సుప్త ప్రమత్తావస్థలో నేకాంతమునఁ గన్యకా గమన మొనర్చినచో నది అత్యంత నీచముగు పైశాచిక వివాహము. వీనిలో బ్రాహ్మణులకుఁ జివర చెప్పఁబడిన రాక్షస, పైశాచ వివాహములు నిషిద్ధములు. మిగిలిన నాఱును నుత్తరోత్తరముగ శ్రేష్ఠములు; అనఁగా గాంధర్వమన్నిటికంటె నధమమైనది. క్షత్రియులకు గాంధర్వవివాహము నింధనీయమైనది కాదు.

వారిలో స్వయంవరము జరుగును. కన్యా వరు కిద్దరకు నిష్ట మైననే యీ వివాహము జరుగఁగలను.

సూతుఁడొట్లనెను:- “మునులారా! దుష్కృంతుని మంత్రి పురోహితులు పెడలిపోఁగానే ఆతఁడు శకుంతలతో నొంటరిగా నుండెను. అప్పుడాతఁడు మిక్కిలి ప్రేమతో నామెతో నిట్ల నెను:- “సుందరీ! నీవు రాజకుమారివి, వనములలో నుండఁ దగినదానవుకావు. నీవు రాజభవనములను సుశోభితమొనర్ప వలసినదానవు.”

శకుంతల లజ్జించుచు నిట్లనెను :- “మహారాజా! నేను వనములోనే పుట్టితిని. వనమందే పెండ్లిబడితిని. వనజంతువుల తోడనే నా జీవితము గడచినది. రాజభవనములందు రాజులు రాణులుందురు మాబోటితనస్సుల నొసట వనమునే వ్రాసినారు”

రాజొట్లనెను:- “రాణి యెచ్చటను నగ్నిజ్యోతిలోనుండి బయలుదేరి రాలేదు. ఊత్రియ కన్యలను రాజునకిచ్చి పెండ్లి చేసినచో వారు రాణులయ్యెదరు. నేనీ సమస్త భూమండలము నకు రాజును. నీవు నన్ను వివాహము చేసికొనుము. నీవును రాణివయ్యెదవు. దాస దాసీ జనములు నిన్ను సువర్ణ, మణి, ముక్తాభరణములచే నలంకరించెదరు. నీకు నిత్యనూతనములగుఁ బట్టుదాకూలములను గట్టెదరు. నీ శరీరమందు దివ్యమగు నంగ రాగము నలఁదెదరు. వివిధములగు నలుగులను బెట్టి నీకు స్నానమును జేయించెదరు. సదా నీయాజ్ఞ కై వేచియుండెదరు.

అందఱును నీసమ్ముఖమునఁ జేతులను జోడించుకొని నిలుచుండెదరు. నా సర్వస్వమును నీదే కాఁగలదు. నేనును నీ కధీనుఁడనై యుండెదను.”

ఇది విని శకుంతల లజ్జిత యయ్యెను. ఆమె ముఖమెట్లు నయ్యెను. ఆనందకారణమున హృదయముప్పొంగెను. దీర్ఘ నిశ్వాసములను విడుచుచుండెను. కన్ను లం ద ను రా గ ము వ్యాపించెను. ఆమె కొంచె మాగి యాగి యిట్లనెను:- “నర దేవా! నేను వివాహమాడుటకు స్వతంత్రను గాననియు, బిత్తా ధీనననియు మీకు దెలిసినదే. నా తండ్రి యెవరికిచ్చి వివాహ మొనర్చునో నేను వాఁతోఁ బోయెదను. ఏమి చెప్పుటకును నాకధికారము లేదు”.

రాజిట్లడిగెను:- “నీ తండ్రి యెవరికైన వాగ్దానమొనర్చినాఁడా యేమి?”

శకుంతల యిట్లనెను:- “నాకు తెలిసియున్నంతవఱకింకను నా తండ్రి యెవరితోడను వివాహ చర్చనొనర్చిన గుర్తు లేదు. ఆతఁడట్లు చేసినచో నన్నుఁ దప్పక అడిగి యుండెడి వాఁడే. ఆతఁడు నన్నెక్కువగఁ బ్రేమించుచుండును.”

రాజిట్లనెను:- “అయితే యిది చెప్పుము. నీకు నన్నుఁ బోగా నొనర్చుకొనుటకిష్టమున్నదా? లేదా? నీవు నీకు నేనను రూపుడనని భావించుటలేదా?”

అత్యంత లజ్జతోడను, సంకోచ స్వరమునను శకుంతల యిట్లనెను:- “మహారాజా! ఇట్లు ప్రశ్నించి మీరు నన్నే లజ్జిత నొనర్చెదరు? మీకాత్మసమర్పణమొనర్చుటయే పరమసౌభాగ్యమని భావింపని యువతి యీప్రపంచమున నెవతె యుండ గలదు. మర్త్యభామినుల మాటయేల? స్వర్గసుందరులగు దేవ కన్యకలును మిమ్ముఁ దమ పతిగా గ్రహించుట పరమ గౌరవముగ భావించెదరు. నేను కోరిననే అన్నియును నెఱవేరవు. నేను నా తండ్రికిని, అధర్మమునకును మిక్కిలి భయపడుచుం దును. ధర్మవిరుద్ధముగ నేనెన్నడును వర్తింపఁజాలను. నేను ప్రాణములనై నను వదలఁగలనుగాని ధర్మమునెన్నడును వదలఁ జాలను.”

రాజిట్లనెను:- “నేను నిన్ను ధర్మమునకు వదలునునుట లేదు. నీవు యువతివి. ప్రాప్తవయస్కవు. రాజకుమారివి. యువతియగు క్షత్రియకన్యకకు స్వయంవర మొనర్చుటకుఁ బూర్ణమగు నధికారము కలదు. వారికి గాంధర్వ వివాహము గర్హ్యముకాదు. ప్రశంసనీయమైనదే; అధర్మముకాదు ధర్మమే; కనిష్ఠముకాదు, ఉత్తమమే; అయశస్కరముకాదు, యశస్కరమే; అకీర్తికరముకాదు, కీర్తికరమే. నీవు నన్ను గాంధర్వ విధిచే వివాహమాడవచ్చును. కణ్వామహాముని ధర్మజ్ఞుడు. అతఁడు దీని ననుమోదింపఁగలఁడు. నీకు నామీఁదఁ గృప యుండినచో నిప్పుడే నీవు నన్ను వివాహమాడుము.”

శకుంతల యిట్లనెను:- “మహారాజా! నేను స్వయంవర మొనర్చుటకు స్వతంత్రినైనచో నిది ధర్మమునకును, నీతికిని విరుద్ధము కానిచో నేను మిమ్ముఁ బతి గాఁబడయుట లో టిక్కిలి సంతసిగచెదను; కాని యిచ్చట మంత్రపాఠమొనర్చు పురోహితుఁడు లేఁడు కదా!”.

రాజిట్లనెను: - “వివాహ మంత్రములను నేనెఱుఁగుదును. ఒకవేళ నెఱుఁగకున్నను గాంధర్వవివాహమున మంత్రములను జదువకున్నను ధర్మవిరుద్ధము కాదు. ఇద్దరును బ్రతిజ్ఞా పూర్వకముగఁ బాణిగ్రహణమొనర్చుకొని ఒకరి నొకరాత్మ సమర్పణమొనర్చుకొనినచోఁ జాలును.”

శకుంతల యిట్లనెను :- “ఇదియే శాస్త్రీయమగు నాజ్ఞయగుచో నేను మీకాత్మసమర్పణమొనర్చుటకే యభ్యంతరమును లేదు. కాని మీరొక ప్రతిజ్ఞ నొనర్పవలయును.”

రాజిట్లనెను:- “అదేది?”

శకుంతల యిట్లనెను:- “రాజులచిత్తము చంచలమైనది. వారికనేకులు రాణులుందురు. నా గర్భమునఁబుట్టిన పుత్రుడే రాజ్యాధికారి యగునట్లుగ మీరు ప్రతిజ్ఞ నొనర్పఁడు.”

రాజత్యంతోల్లాసముతో నిట్లనెను :- “ప్రియా! నీవు నామీఁద నవిశ్వాసమును జెందెదవేల? నీకు పుత్రుఁడెప్పుడుదయించునో తెలియదు. నేను నేడే నా తను, మన, ధన,

రాజ్యమును వేయేల సర్వస్వమును నీకు సమర్పించుచున్నాను. నీ గర్భమునఁ బుట్టిన పుత్రునే నేను నా రాజ్యమునకధికారిగా నొనర్చెదము. నేను సత్యసాక్షిగాఁ బ్రతిజ్ఞ నొనర్చుచున్నాను. నేను నేటివరకు మిథ్యాభాషణమును గావింపలేదు. నీకు నా మాటమీఁద విశ్వాసము జనించినదని ఆశించుచున్నాను. ఇప్పుడు నీవు కమలముకంటెను గోమలముగను సుందరముగను బ్రకాశమానముగను నెఱ్ఱగ నుండునదియును అత్యంత కోమలములగు మణిమంథములు కలదియు మధులోలుపులగు భ్రమరములు సరోరుహములను భ్రాంతిచే వానికడనే తిరుగునట్లు చేయునవియునగు నీ కరములను నా కరములందుంచుము.”

ఇది విని శకుంతల అనురాగ పూర్ణముగ హృదయముతోఁ దన కమల సదృశములగు గోమల కరములను మహారాజువైపునకుఁ జాపెను. మిక్కిలి ఆకలిని చెందినవాఁడెట్లు భోజనమును గ్రహించునో అట్లే మహారాజా సుకుమార కరముల నదే ఉత్కంఠతో గ్రహించెను. ఇంకను మిక్కిలి దప్పిక చెందినవాఁడు సుందర సుగంధిత స్వచ్ఛ సలిలములను గ్రహించునట్లును, లోభి ధనరాశిని గ్రహించునట్లును నా మహారాజు శకుంతలయొక్క కరమును నాదరముతోడను ఉల్లాసముతోడను అనురాగముతోడను దనచేతిలోనికిఁగైకొనెను. అంత నిద్దరును వేదమంత్రములతో నొకరొకరు బ్రతికియున్నంత వఱకు ధర్మపూర్వకముగఁ గలిసియుందుమని ప్రతిజ్ఞను గావించుకొనిరి. స్వర్గమందలి దేవతలును, పితరులును నీ మంగళ

మయ గాంధర్వ వివాహమును గాంచి ముదితులైరి. వారు నవ
దగపతులమీఁదఁ గల్పవృక్ష కుసుమములను వర్షింపఁజేసిరి.
ఆశ్రమమందలి వృక్షములు కదలి దీని ననుమోదించెను.
పవనదేవుఁడిద్దరియొక్క యుత్తరీయనస్త్రములను నెగురఁగొట్టి
గ్రంధి బంధనమొనర్ప నుపక్రమించెను. తమ సఖి రాణి
యయ్యెనని శకుంతల సఖులు లోలోన నుబ్బిపోవుచుండిరి.
కల్పలతను బెంచి దానిని పెద్దదానినిఁ గావించిన దానికి పుష్ప
ఫలములు వేసినచో నెంతగా సంతోషించెదరో నృద్ధ శపస్విని
అంత సంతోషపడుచుండెను. నేఁడామె తన శ్రమ సఫలమైన
దనుకొనుచుండెను. “నా కమూల్యమగు వస్తువు లభించినదని
రాజనుకొనెను. తన జీవితము సార్థకమైనదని శకుంతల తెలిసి
కొనెను.

సూతుఁడిట్లనెను:- “మునులారా! ఈవిధముగ గాంధర్వ
వివాహమైన తరువాత మహారాజు హారమశక్తు బదులుగ తన
విశాల భుజములను శకుంతల మెడకువైచి హారముగ నొన
ర్చెను. నవవధువునకుపహారముగ హారము నొసంగవలయును.
అచ్చట హారమెచ్చటిది? అందువలన బాహు హారమునేవైచి
ఆతఁడామెను సమీపమున నున్న దట్టమైన కుంజములలోనికి
గొనిపోయెను.”

పుత్రవతియగు శకుంతల

220

శ్లో॥ అమోఘవీర్యో రాజర్షిర్మహిష్యాం వీర్యమాదధే |
శ్లో॥ త్వయాచే స్వపురం యాతః కాలే నా సూత సా సుతమ్॥

శ్రీ భాగవతము 9 స్కం. 20 అ 17 శ్లో॥

ప॥ ఇద్విధంబున నమోఘవీర్యుండగు నా రాచపట్టి నపసి
రాచురికిఁ జూచు నిరిపి ముఖునాఁడు తన వీటికిం జనియె
నయ్యింతియుం గొంతకాలమునకుఁ గొడుకుం గనినఁ గడ్వా
మునీంద్రుండా రాచపట్టికి జాతకర్తాది మంగళాచారంబులొనర్చె

శ్రీమదాంధ్రభాగవతము.

సదా వ్యర్థముగ నసత్యములాడువాని మాటలందు
మహాత్వముండదు. విలువయు నుండదు. ప్రజలు వాని మాట
లను విశ్వసింపరు. వారి వాక్యములందాస్థానము జూపింపరు. కాని
యెవరు మానముద్వారా వాక్కును సంయమమొనర్చి ఆసమ
యమున ననావశ్యకములు నునసత్యములునగు శబ్దములను బలు
కనివాని వాక్కు అమోఘమగును. వారే శాపముగాని వర
మునుగాని యిచ్చుటకు సమర్థులగుచుందురు. అదే విధముగ
నెవరు కానువశులై రజోవీర్యముల నెవరు వ్యర్థముగ నపవ్య
యమును గావించెదరో క్షుద్రముగా నిగద్రియ సుఖములకు
వశీభూతులై ధర్మాధర్మములను గమ్యాగమ్యములను విచారిం
పక వానిని వ్యర్థముగ నుపయోగించెదరో వారి రజోవీర్యములు.

మోఘములై వ్యర్థములగును. దీనికి విపరీతముగ నెవరు సదా చారపథము నెన్నడును పరిత్యజింపక ధర్మబంధనమును సడలింపక ఆర్య సంస్కృతిని రక్షించుచుఁ గామవశులయ్యు ననుచిత కార్యములొనర్పకుండువారి మోఘవీర్యులగుదురు? అట్టి వారి వీర్యమెచ్చటఁ బడినను వ్యర్థము కాఁజాలదు. అందువలననే రాజులు లయొక్కయు, బ్రహ్మయులయొక్కయు నమోఘ వీర్యము పశుపక్ష్యాదులందును వృక్షములందును నెచ్చటఁ జ్యుతిమైనను నచ్చటనే సంతానోత్పత్తి కాఁగలదు.

సూతుఁడిట్లనెను:- “మునులారా! సాయంకాలమున గోధూళికా లగ్నమందు శకుంతలా దుష్యంతులకు బాణిగ్రహణ సంస్కారమయ్యెను. అంత ననురాగ భరితమగు హృదయముతో రాజయొక్క బాహుపాశమున నాబద్ధయై శకుంతల రతీదేవివలెఁ దాను వేసిన నుపవనమందే భ్రమించుచుండెను. తాపసులు కుటీరములలో నుండిరి. సఖులు రాజును, గ్రాణిని ననుగమించుచుండిరి. వారిట్లనుచుఁ బోవుచుండిరి:- “మహారాజా! ఈ సునర్ణయాధికయందు పచ్చపచ్చగ వికసించిన కళికలున్నవే యీ చెట్టును మా సఖియగు శకుంతల మిక్కిలి శ్రమతో నాటినది. దీనిని లతాకుంజముగ నొనర్చుటకు మిక్కిలి వ్యసనము కలదు. అచ్చట నెదురుగాఁ బుష్పభారముచే వంగిన సఘన మాధవీకుంజము కనఁబడుచున్నదే దానిని మా సఖి మిక్కిలి కళతో నిర్మాణము కావించినది. ముందుగా మట్టిస్థంభమును జేసి వానిసహాయమున నంటు కట్టి తగువాతఁ

బెద్దవాసములమీఁదకు వాని నెక్కించి వృక్షములకంటించినది.
 వృక్షములమీఁద పుష్పించినమాధవీలతవలన వృక్షమే పూచి
 నట్లుండెను. నా సఖికి కమలములనిన మిక్కిలి అనురాగము.
 ఈ కనఁబడునట్టి పుష్కరిణిని మేమందఱమును గలిసి త్రవ్వి
 తిమి. మాలినీ నదినుండి సోతను గొనివచ్చి దీనిని నింపెతిమి.
 కులపతి భగవానునితోఁజెప్పి దూరదూరములనుండి రంగుల
 రంగుల కమలములను దెప్పించితిమి. ఇంతటి మంచికమలములు
 సులభముగ నెచ్చటను నొకకపు. ఈ చేపలెట్లు దుముకుచు
 న్నవో మీగు చూడుఁడు. జలమే వీనికి జీవనాధారము. వాని
 జీవనాధారముయొక్క నక్షఃస్థలమందే అవి క్రీడించుచున్నవి!
 కమలములను గదలించుచున్నవి! చూడుఁడు. కమలములు
 సూర్యాస్తమయమగుటచే ముడుచుకొనుచున్నవి. ఇప్పుడర్థ
 వికసితమగు కళికాసమీపమునకే యీ భ్రమరములు వచ్చి
 దీనిలోఁ బడిపోయినవి. ఇప్పుడిక రాత్రియంతయును దీనియంక
 మందే బంధింపఁబడియుండెను. ఇది యెగిరిపోలేదు. ఎదురుగ
 దట్టముగ నుండిన నరఁటి కుంజముదగ్గఱ నీ విధారలతలెంతో
 దట్టముగ నున్నవి! శకుంతలచేఁ బెంచఁబడు హరిణమిచ్చటనే
 నివసించుచున్నది. అదిగో ఆ నల్లకొమ్మల లేడి విషయమున
 నొక యితిహాసము కలదు. మేమొకదినమున వనమునఁ దిరుగు
 చుంటిమి. అచ్చటనే ఒకవ్యాధుఁడొక హరిణినిఁ జంపివై చెను.
 ఇది దాని శిశువు. ఒంటరిగా నటునిటుఁ దన్నుకొనుచుండెను.
 శకుంతల దీనినిఁ బ్రేమతో వడిలోనికిఁ దీసికొని ఆశ్రమము

లోనికిఁ దీసికొనివచ్చి పుత్రునివలె దీనినిఁబెంచి పాలనుబోయు చుండెను; కొంచెము పెద్దదైన తరువాత దీనికొక హరిశిత్తో వివాహమొనర్చినది. అది వివాహ సమయమున నిట్లు వరమొసంగెను:- “నీవెట్లీ యాశ్రమమున నాకు జంటను గలిపితివో అట్లే ఒక దినమున నీకును నిచ్చట జంట లభింపగలదు.” ఆ వరమిప్పుడుసఫలమైనది నాకుపనియున్నది. ఆపచ్చయావు నాకే మాలిమి. ఇతరులను బాలుపెండనీయదు. ఇప్పుడు నేను బాలను బిండపోయెదను.” ఇట్లు పలికి ఆమె వెడలిపోయెను, శకుంతల ఆమెను మిక్కిలిగ పిలిచెను:- “ఓసీ సత్యా! ఎచ్చటికిఁ బోయితివి? నీవు నన్నే కాకిగా వదలి వెళ్ళెదవేమే? వినవేమే?”

ఆమె విననట్లుగ నిట్లనెను:- “నేను వినవలసినపనిలేదు. ఒంటరిగా నేమియుంటివి. ఇప్పుడు నీకు రక్షకుఁడును, భర్తయు నగు మహారాజు వెంటనే యున్నాఁడు.” అని పలికి ఆమె కన్నుల కగపడకయే వెడలిపోయెను. మహారాజా విధారను, అరటి కుంజమును గాంచి మిక్కిలి సంతోషించెను. రాత్రి యంతయును వారచ్చటనేగడిపిరి. అమోఘవీర్యుఁడగు రాజర్షితన ధర్మపత్నియందచ్చటనే గ రాభిదాన సంస్కారమును గావించెను.

ప్రాతఃకాలమయ్యెను. రాజు శరీరము శిథిలమయ్యెను. అందువలన నాతనికి లజ్జా, సంకోచ, భయ, చింతలు కలిగెను. మానవుఁడు కామముయొక్క ప్రబల ప్రవాహములోఁ బడిపో

యినచో అప్పుడు పెద్దల సంకోచము ధర్మాధర్మముల భయము కర్తవ్యాకర్తవ్యజ్ఞానము వానికుండదు. కామవేగము శాంతింపఁ గనే మరల విచారము కలుగును. ఇప్పుడు రాజిట్లనుకొనెను:-

“ఋష్యాశ్రమమునకు వచ్చి నేనెట్టి యనుచిత కార్యము నొనర్చితిని? ఋషి యనుమతి లేక శకుంతలతో నేనిట్టి ప్రస్తావమును జేయకుండవలసినది. నేనీ ఛలకపటరహితయగు నమాయకను స్వార్థ ధర్మమును జెప్పి మోసగించితిని! ముని క్రుద్ధుఁడైనచో నా రాజ్యమునంతను శాపమొసంగి భస్మము చేయఁగలఁడు. అను నీ విచారములు రాఁగానే రాజు ముఖము వాడి పోయెను. ఆతఁడు భయభీతుఁడై శకుంతలతో నిట్లనెను :-

“ప్రియా! ఇప్పుడు నేను న్నాపురమునకుఁ బోఁగోరుచున్నాను.”

శకుంతల వివశతా స్వరమున నిట్లనెను :- “ ఇప్పుడే యెందులకు? ఇప్పుడు తండ్రిగారు రాఁగలఁడు. వారి దర్శనమొనర్చి ఆశీర్వాదమును బొంది పొండు.”

రాజిట్లనెను :- “ దేవీ! రాజకార్యములు చాల కఠినములుగనుండును. మునిచరణభూళిని మస్తకమనభరించి కృతార్థుఁడను గావలయునని నాకును గలదు. కాని కార్యభారముచే వివశుఁడనగుచున్నాను. మరల సింకొకసారి వచ్చి దర్శనమొనర్చెదను.”

శకుంతల తన యనురాగభరిత దృష్టిని రాజు దృష్టియందుఁ గలుపుచు నాతిని భుజముమీఁదఁ దన శిరస్సు నుంచి యిట్లనెను - “అయితే, నేను మీరు లేక యెట్లుండఁగలను?”

రాజిల్లనెను :- “ నీవేమియును జింఱింపకుము. వెళ్ళఁగానే నేను చతురంగసేనను నిన్నుఁగొనిపోవుటకై పంపెదను. నిన్ను రాణివలె మిక్కిలివైభవముగ నా మంత్రి సేనాపతులు తీసుకొని రాఁగలరు.”

శకుంతల యిట్లనెను :- “ మ హా రా జా! రాజధానికి పోఁగానే నన్ను మఱచిపోయెదరు. ఆశ్రమములో నెవరు కలిసి కొనిరొ మరల మీకు స్మరణముండదు.”

శకుంతల తలవంచుకొనఁగా గడ్డముపట్టుకొని యెత్తుచు రాజిల్లనెను:- “ప్రియా! నీవెట్టి మాటలను బలుకుచున్నావు? నాపై యింతటి యవిశ్వాసమును జెందెదవేల?”

ఇది వినఁగానే శకుంతలయొక్క రెండు కన్నులనుండి బొట బొట నశ్రువులు రాలెను. రాజు హృదయమును ద్రవీభూతమయ్యెను. ప్రసంగ మత్యంత కారుణికమగుటను గాంచి రాజు వెడలిపోవుటకు బయలుదేరెను. శకుంతలయును నాతని వెంటఁబోయెను. ఆతఁడు వెళ్ళుట ఆమెకు కష్టముగనుండెను. వియోగజన్య దుఃఖముచే నామె హృదయ ముప్పొంగెను. క్షాశ్మతో నామె కష్టముతో నడుగులిడ్లుచుండెను. రాజొక వృక్షచ్ఛాయను నామె నాపి యిట్లనెను:- “నీకు శ్రమ కలుగును. ఇంక ముందు రావలదు.” ఇట్లు పలికి శీఘ్రముగ నామె నాలింగనము చేసికొని ఆతఁడు వెడలిపోవుచుండెను. శకుంతల తల తిరుగసాగెను. ఆమె అచ్చటనే కూలబడెను. రాజప్పటికి

దూరము పోయెను. దొంగవలె నాతఁడు తన్ను దాను దాచుకొనుచుఁ బోవుచుండెను. ఆశ్రమ ద్వారమును దాటి ఆతఁడత్యంత శ్రీఘముగఁ దన శిబిరమునకుఁ జేరుకొని వెంటనే సేనకు బ్రస్తానమొనర్చుట కాజ్ఞాపించెను. రథమునెక్కి రాజధానికిఁ బోయెను.”

శకుంతల చాలసేపటివఱకు సఘనస్మృత్యుచ్ఛాయయందు పడియుండెను. ఆమె యెప్పుడు పరుండినదో ఆమె కే తెలియదు. ఆమె మెలఁకున వచ్చునప్పటికి ఆమె భూమిమీఁదఁ బడియుండెను. మిక్కిలిలజ్జించెను. ఆమెకుఁ బ్రపంచసుంతయును శూన్యముగఁ గనఁబడుచుండెను. తెలియనిదానినలె నామె కష్టముతో లేచెను! వల్కలవస్త్రములందలి ధూళిని ఆమె దులుపుకొనెను. ఎదుటనే నర్పుచుండిన సఖి ఆమెకు గనఁబడెను. నేఁడామెనై పునకుఁజూచుటలేదు. మెదలక తన యుటజములోనికిదూరెను. సఖి ఆమెకు స్నానము చేయించి వస్త్రమును మార్పించెను. కాని ఆమె మెదలక కపోలము మీఁదఁ గరమును బెట్టుకొని చింతామనస్కునై కూర్చుండెను. ఆమె కెవరి సమ్ముఖమున కైనఁ బోవుటకు లజ్జవేయుచుండెను.

అల్పకాలమునకే ఫలపుష్పముల బుట్టను, కుశల కట్టను దీసికొని కణ్వభగవానుఁ డచ్చటికి వచ్చెను. నిత్య స్వభావాను సారముగ నాతఁడిట్లనెను. “అమ్మాయి శకుంతలా!” ఇది వినఁగానే శకుంతలకు సిగ్గు కలిగెను. ఆమె బయటకు రాలేదు. నిత్యమువలె నామె ముని పాదములను కడుగలేదు, ఫలముల

బుట్టను దలమీఁదనుండి దింపలేదు. సర్వజ్ఞుడగు ముని అంతయును గ్రహించెను. బుట్టను దింపి ఆతఁడుటజములోనికిఁ బోయెను. శకుంతల లజ్జచేఁ దన శరీరమును ముడుచుకొని యుండెను. ముని ఆమె శిరస్సున హస్తమునుంచి యిట్లనెను:-
 “అమ్మా! ఏమో అస్తవ్యస్తముగ నుంటివేల? చిత్త మెట్లున్నది?”

ఇది వినఁగానే శకుంతల ముని పాదములమీఁదఁ బడి యేడ్వసాగెను. ముని లేవనెత్తి ఆమెను గాఁగిలించుకొని యిట్లనెను:- “అమ్మా! నేను యోగదృష్టిచే సమస్తవృత్తాంతమును దెలిసికొంటిని. నీవేమియును ధర్మవిరుద్ధపు కార్యమునొనర్పలేదు రాజర్షియగు దుష్యంతుఁడు ధర్మాత్ముఁడు. ఆతనినిఁ బతిగా గ్రహించి మంచిపనినే చేసితివి.”

ముని యనుకూలుఁడగుటను గాంచి శకుంతల లేచి తన పెంపుడుతండ్రి పాదములను గడిగి పండ్లను లోపలఁ బెట్టెను. అంత నామె తన దైనికకార్యములలో లగ్నయయ్యెను. ఇప్పటికి శకుంతలకు బాల సులభచరిత్రము సమాప్తమయ్యెను. ఇప్పుడామె బాలభావము విలీనమయ్యెను. ఇప్పుడామె గర్భవతియయ్యెను. రాజు సేన యెప్పుడు రాఁగలదు. యెప్పుడు నేను నాప్రాణపతికడకు బోఁగలనని ఆమె ప్రతిదినమును ప్రతీక్షించుచుండెను కాని ఒక్కొక్క దినము లెక్కపెట్టుకొనఁగా మూఁడు సంవత్సరములు గడిచెను; సేనయును రాలేదు, రాజుగారివద్దనుండి యే సందేశమును లభింపలేదు. లజ్జాకారణమున నామె తండ్రికిని నేమియును జెప్పలేదు.

సూతుఁడిట్లనెను:- “మునులారా! శకుంతల శంక సత్య మయ్యెను. రాజు పురమునకుఁ బోఁగానే ఆశ్రమములోని సమస్త వృత్తాంతమును మఱచిపోయెను. సమయము రాఁగానే శకుంతల ఒక పుత్రరత్నమును బ్రసవించెను. ఆశ్రమమంతటను నానందోత్సవ మొనర్పఁబడెను. స్వయముగ కణ్వామహర్షియే ఆతనికి సమస్త సంస్కారములను గావించెను. ఇప్పుడు శకుంతల బాలిక కాక పుత్రవతి యయ్యెను.

శకుంతల పతిగృహమునకుఁ బోవుట

229

శ్లో॥ కణ్వః కుమారన్య వనే చక్రే సమచితాః క్రియాః
బద్ధ్వా మృగేంద్రాంస్త రసాక్రీడతి స్మ స బాలకః
తం దురత్యయ విక్రాంత మాదాయ ప్రమదోత్తమా
హరేరంశాంశ సంభూతం భర్తురంతిక శూగమత్॥

శ్రీ భాగవతము ౪ స్కం. 20 అ. 18 శ్లో.

క॥ కుంతితుఁడుగాక వాఁడు
త్కంతం దన పిన్ననాఁడె కణ్వ వనచర
త్కంతీతన ముఖ్యంబుల
కంతములం బట్టియడుచుఁ గట్టున్ విడుచున్॥

క॥ ఆ పిన్నవావి వతుల
వ్యాపారు నుదారు వైష్ణవాంశోద్భవునిం
జూపెదనంచు శకుంతల
భూపాలునికడకు వచ్చెఁ బుత్రునిఁ గొనుచున్॥

శ్రీమదాంధ్రభాగవతము.

సంయోగవియోగ శృంఖలయందే ప్రపంచమాబద్ధమై యున్నది. రాకపోకలు గలదే సంసారము ఆవాగమన రహితమైనది. సంసారాతీతమైనది. ప్రియ సంయోగమున సుఖమందఱకును గలుగును. ప్రియవియోగమున నందఱయొక్క కన్నులు తడియగును. హృదయము ద్రవించును. ప్రియాప్రియజ్ఞానము లేనివాఁడుపురుషుఁడుకాఁడు పురుషోత్తముఁడు. సంయోగమున నెంతటి సుఖము కలుగునో వియోగమున నంతటి దుఃఖమును కలుగును. పాపాణ హృదయులగు హంతకుల హృదయమందును గరుణ గోచరించును. వారికిని ప్రియ వియోగమునఁ గంట నీరు విడుచుట గోచరించుచుండును. జ్ఞానికైనను అజ్ఞానికైనను సంయోగ వియోగ ప్రభావమందఱమీఁదను బడును. భిన్న భిన్న ప్రకృతి కలవారు భిన్న భిన్న వనుభవించువిషయమది వేఱు.

సూతుఁడ్లి నెను :- “ మునులారా! శకుంతల పుత్రీవతియైనది. దీనివలన నాశ్రమములోనివారందఱకును మిక్కిలి ఆనందము కలిగెను. శకుంతలా పుత్రుఁడత్యంత సుందరుఁడు. అత్యధిక స్వస్థుఁడు. ఆతని అంగ ప్రత్యంగము లత్యంత బలిష్ఠములై యుండెను. ఆతఁడు పూర్ణముగ మూఁడువర్షములు గర్భమందుండెను. చూచుట కాతఁడొక సింహ శాబకమువలె నుండెను. క్రమక్రమముగ నాతఁడాశ్రమముయొక్క వాయుమండలమునఁ బెరుగుచుండెను. ఆతని వెండ్రుకలు నల్లగ నుంగరములు తిరిగియుండెను. తల వెడల్పుగనుండెను. భ్రువు

ధనురాకాశముగ నుండెను. నేత్రములు రెండును గమలముల
వలెఁ బెద్దవిగ నుండెను. నాసిక వంకరగనుండెను. స్కంధము
సింహమునకువలె నుండెను. బాహువులు విశాలముగనుండెను.
ఊమ్ము వెడల్పు. ఉదరము కేసరికివలె నుండెను. జఘనము
మాంసలముగను స్థూలముగను నుండెను. జానుజఘనములు
సుందరములుగను నుబ్బెత్తులుగ నుండెను. చరణములెఱ్ఱగ
నుండెను. నఖములు కాంతియుక్తములుగ నుండెను. ఆతని
దంతములు తెల్లగ వరుసగ నుండెను. చేతిలోఁ జక్రచిహ్నము
కలదు, ఆశ్రమమునకాతఁడొక ఆటబొమ్మ. ఏ ఋషి గానిండు
ముని కానిండు వచ్చెనా వాని నెత్తుకొని ముద్దులాడవలసినదే.
ఆతఁడు తన తల్లి చంకను నుండఁడు. చంక కెత్తుకొనిన యదౌ
ర్థమునఁ దల్లి చంక నిండిపోవును. పాలను ద్రావి వెంటనే
ఆతఁడు నేలమీఁదకు దిగి అటునుండి యిటు మోఁకాలు బల
మునఁ బోవుచుండును. ఆతఁడు గోశాలకుఁ బోయి దూడల
మెడకు వ్రేలాడును; గోవుల తోఁకలనుబట్టుకొని వ్రేలాడును;
కొమ్ములను బట్టుకొని వ్రాకును. వానికెవరి భయమును లేదు.
కృమకృమముగ నాతఁడు పెద్దవాడయ్యెను. ఆశ్రమమందే
ఆతని కాతేండ్లు నిండెను. చూచుట కాతఁడు సింహమునకు
వలెఁ దోచుచుండెను. ఆతఁడెచ్చటనైన సింహగర్జనమును
వినెనా పరుగెత్తుకొనిపోయి దాని చెవులనుబట్టుకొని లాగుకొని
నచ్చును. ఆతఁడు రెండుసింహములను బట్టుకొని పోరాడించును
అడవిపండులమీఁద నెక్కును. పరువిడుచున్న హరిణములను
బట్టుకొనును. చెట్లపై కెక్కి యెలుఁగుబంటు జట్టును బట్టుకొని

చెట్టుమీఁదనుండి దుముకును. అందఱును నాతని పరాక్రమమును గాంచి చకితులగుచుందురు. అందఱును నాతనికి 'సర్వదమనుఁ'డను పేరును బెట్టిరి. ఏలననఁగా నాతఁడు సమస్త పశువులను దమనమొనర్చును. అతనికిఁ గణ్యమహర్షి పాదములందత్యధిక భక్తి. అతని యాజ్ఞలనన్నిటిని నాతఁడు పాలించుచుండును. అడవి దున్నలనెత్తి పైకి నెగురవేయుచుండును. శకుంతల మాటిమాటికి నిట్లనుచుండును :- “ సర్వదమనా! నీవింత యల్లరినిఁ జేయుచున్నావు. ఏదోదినమున నిన్ను సింహవ్యాఘ్రములు ప్రహారమొనరింపఁగలవు.”

అతఁడెట్లనెను :- “అమ్మా! నేను సింహమునకుఁ దీసిపోయినవాఁడనుగాను. నాకు సింహదంతములనిన నిష్టము. నేను వానినిఁ బట్టుకొని లెక్కింతును కూడుము. నేనా రెండు సింహములను గట్టివైచితిని. ఇప్పుడు నేను వాటినిఁ బోరాడించెదను.”

శకుంతల యిట్లనెను:- “అయ్యో! నీవు వట్టి వెఱ్ఱివాఁడవురా! వదలివేయుము, వదలివేయుము. సింహముల నిట్లు కట్టరు.” తల్లిమీఁదిగౌరవముచే సర్వదమనుఁడు సింహములను వదలివేయును. ఈవిధముగ ననేకవిధములగు పరాక్రమములను బ్రదర్శించుచు బాలకుఁడందఱును నాశ్చర్యచకితులను గావించుచుండెను.”

కొంతకాలమైన తరువాతఁ గులపతియగు కణ్వుడిట్ల నెను :- “ అమ్మా! రాజేమియును జాడ కనుఁగొనుటలేదు. ఏమియును ఘరవాలేదు. ఆతఁడు పిలువకున్నను నీవాతని భవన మునకుఁ బొమ్ము.”

శకుంతల యిట్లనెను:- “తండ్రీ! రాజు నాజాడను గను గొనకపోయినచో నేనిచ్చటనే మీ చరణసన్నిధిని దినములను గడుపుకొందును. మీరు పదివేలమందినిఁ బోషించుచుండఁగా మీకు నేనొక్కతెను భారమగుదునా?”

కణ్వుమహాముని యిట్లనెను :- “ అమ్మా! వయస్సు వచ్చిన పుత్రికలు తండ్రి నింట నెక్కువ దినము లుండరాదు. దీనివలనఁ బ్రపంచమున నపవాదము కలుగును. అకీర్తి వ్యాపించును. పతి ధనికుఁడు కానిండు, దరిద్రుఁడు కానిండు ఆతని గృహమునకు స్త్రీయే శోభ. భర్తయుండఁగా వయస్సువచ్చిన కన్య గృహమునకు భారమగును. కేవలము పొట్ట నింపుకొనుట చాలదు. గృహస్థ ధర్మమునుగూడ పాలింపవలయును.”

శకుంతల యిట్లనెను:- “అచ్చటినుండి యెవరును బిలుచుటకురా లేదు. పిలువనిది అచ్చటికిఁబోవుట మంచిదికాదు.”

కణ్వుమహర్షి యిట్లనెను :- “ పుత్రీ! నీవు చెప్పినది నిజమే. పిలువకయే పోయినచో వ్రాదతముండదు; కాని పుట్టి నింటికిని, పతి గృహమునకును, గురు గృహమునకును తన

మిత్రుని యింటికినిఁ బిలువక వెళ్ళినను దోషము లేదు; ఏలన నఁగా నివి యన్నియు స్వగృహములే.”

శకుంతల యిట్లనెను:- “మీ యాజ్ఞ ప్రకారమే. కాని నేను మీరు లేక యెట్లుండఁగలను? ” అని పలికి శకుంతల యేడ్వఁదొడంగెను.

ముని బుద్ధిమంతులగు నలుగురైదుగురు శిష్యులను బిలిచి యిట్లనెను:- “మీరు శకుంతలను గొనిపోయి హస్తినా పురమందు దుష్యంతమహారాజు భవనమునకుఁ జేర్చుఁడు.”

ఇట్లు పలికి ముని శకుంతల సఖియో సిద్ధపడవలసినదని చెప్పెను. తాపసులు మూటను ముల్లెను కట్టిరి. ఒకరు సర్వద మను నెత్తుకొనిరి. ఇప్పుడు వెళ్ళుట కందఱును దొందఱ పడు చుండిరి. శకుంతలయొక్క రెండు కన్నులనుండి అశ్రువులు ప్రవహించుచుండెను. ఆమె యెవరినిఁ జూచినను వారినిఁ గౌఁగిలించుకొని వెక్కి వెక్కి యేడ్వసాగెను. ఆమె యెచ్చ టికో వెడలుచున్నట్లుండెను. ఆమె హృదయమున మాటి మాటికిని దుఃఖముపొంగుచుండెను. ఆశ్రమములోని కణకణ మునందామెకు మోహము కలిగెను. ఆమె నాటిన వృక్షము లును, లతలును పుష్పించి ఫలించుచున్నవి. ఏ హరిణముల నామె వడిలోఁబరుండఁబెట్టుకొని మేపినదో, దూదిపింజలతోఁ బాలను బోసినదో యిప్పుడవి పెద్ద కొమ్ములు కలవై నవి. అయినను నవి ఆమెను బిల్లలవలెఁ జుట్టుకొని నిలుచుండినవి.

ఆమె శరీరమును నాకుచుండెను. శకుంతల వానిమీఁదఁ జేయుని నిమిరి, ముద్దిడుకొని, ముఖముమీఁద నామె ముఖము నుంచి “నేను వెడలుచున్నా” ననెను.

ఏ పక్షుల నామె నిత్యమును నీవారధాన్యమును వేసి మేపుచుండెనో అనన్నియును నేఁడు వృక్షములమీఁదనుండి దిగివచ్చినవి. అవి బియ్యమునుదినుటలేదు. నిర్నిమేషదృష్టితో నవి శకుంతలను జూచుచు నేడ్చుచున్నవి. చిన్న చిన్న వటు వులు వచ్చి శకుంతలను జుట్టుకొనిరి. వారిట్లుడుగుచుండిరి :- “అమ్మా! నేఁడు మీరెచ్చటికిఁ బోవుచున్నారు.”

ఇంకొకరిట్లనిరి :- “నీవు పతి గృహమునకు వెళ్ళు చున్నావా?”

పిల్లలిట్లనిరి :- “మనకందఱకును కులపతి కణ్వామహ ర్నియే గదా!”

ఇంకొకఁడిట్లనెను.- “కాదురా, ఆమె అత్తవారింటికిఁ బోవుచున్నది.”

పిల్లలిట్లడిగిరి :- “అత్తవారింటినుండి యెప్పుడు తిరిగి రాఁగలదు.”

పెద్దవాఁడిట్లనెను:- “ఇప్పుడేలఁ దిరిగి వచ్చును? అత్త వారింటికి వెళ్ళినవారు తిరిగి వచ్చెదరా?”

ఇది విని పిల్లలేడ్వసాగిరి. శకుంతల వారి ముఖములను ముద్దుపెట్టుకొని కన్నులను దుడుచుచు నిట్లనెను:- “నాయనా! నేను త్వరగా వచ్చెదనులే”

పిల్లలిట్లనిరి:- “అమ్మా! నీవెంట మేముకూడవచ్చెదము”

శకుంతల యిట్లనెను :- “ నాయనా! చాల దూరము పోవలయును. మీరందఱులసిపోయెదరు.”

పిల్లలిట్లనిరి:- “సర్వదమనుఁడుకూడ పోవుచున్నాఁడా? మేము వానివెంట వచ్చెదము”

ఇతర ఋషులు పిల్లలకిట్లు చెప్పిరి :- “కాదురా మేమెప్పుడైన వెడలునప్పుడు మీరు రావచ్చునులెండు.”

కణ్యాభగవానుఁడు మాటిమాటికి వెళ్ళుమనుచుండెను. ఆతనికిని దుఃఖముప్పొంగెను. ఆతఁడు తన శాహ్వాశ్రవులను బిగపట్టినాఁడు కాని ఆతని హృదయము కఱఁగుచుండెను. అది లోలోనఁ గరుగుచుండెను. నీరు నీరగుచుండెను. ఆ లక్షణ మాతని ముఖమండలమునఁ బ్రత్యక్షముగఁ గనఁబడుచుండెను. ఆతని వాక్కు రుద్ధమయ్యెను. ఆతఁడెంతో కష్టమునఁ గొలదిగ మాటలాడుచుండెను.

అనేకసార్లు ముని పోమ్మనఁగా శిష్యులు మాటలు ముల్లెలను దీసికొని బయలుదేరిరి. శకుంతల తన పెంపుడుతండ్రి పాదములనంటి ఆతనిఁ గాఁగిలించుకొని అబోధబాలికవలె నేడ్వసాగెను. ముని యామె శిరస్సునఁ జేతితో నిమిరుచు మాటి

మాటికి నిట్లనుచుండెను. “పుత్రీ! ఏడువకుము. మేమచ్చటి కప్పుడప్పుడు వచ్చుచుందుము.” ఆతఁడు చూడఁగా శకుంతల శిఖ తడిసియుండెను. ఉంగరములుతిరిగిముడివేయఁబడియుండిన నామె వెండుకలమీఁద జలబిందువులుండెను. అవి తన నేత్ర నిందువులనుసంగతి మునికఁ దెలియదు.

ఏదోవిధముగ శకుంతల నాతఁడు వేలుజేసెను పిల్ల లేడ్చుచుండిరి. హరిణములు వెనువెనుకనే పగుగిడుచుండెను అవి శకుంతల వస్త్రములను బండ్లతో బట్టుకొనెను. పక్షుల చిన్న చిన్న పిల్లలామె పాదములకిడకు బోవుచుండెను. తపస్వి నులు కన్నీరును దుడుచుచు శకుంతలను బట్టుకొనిపోవుచుండిరి కణ్వామునియును నాశ్రమ ద్వారమునఱకామెను బంపుటకుఁ బోయెను. ఆశ్రమమున నిదివఱకే మాలినీనది ప్రవహించు చుండెను. నేడింకొక కరుణాస్రవంతియును నకస్మాత్తుగఁ బ్రవ హించుచుండెను. దానిప్రవాహమువ నా శ్రమవాసులందఱును గొట్టుకొనిపోవుచుండిరి. అందఱ నేత్రములనుండియును నశ్రువులు ప్రవహించుచుండెను. అందఱును విషణ్ణవదనముతో శకుంతల ననుగమించుచుండిరి.

ఆశ్రమద్వారముననిలుచుండిమునియిట్లనెను:- “అమ్మా! దశదిక్పాలకులునిన్నురక్షించెదరుగాక! వనములందలిఅధిష్టాత్మ దేవతలు నీకుకూలురగుదురుగాక! నీకు మార్గశ్రమ కలుగ కుండుగాక! దేవతలు నీకు మంగళప్రదులగుదురుగాక! మంచిది పోయిరమ్ము” అనిపలికి మరల తన పిల్లల శిరస్సును మార్కొ

నెను. పాదములమీఁదఁ బడిన సర్వదామను నెత్తుకొని మాటి మాటికి నాతని అరుణారుణముఖమును ముద్దిడుకొనెను. ఆసమయమున నందఱకును దుఃఖ ముప్పొంగెను. ప్రసంగ మత్యంత కారుణికమగుటను గాంచి ముని వెనుకకు తగ్గెను. శకుంతల మాటిమాటికి వెనుకకుఁ దిరిగి చూచుచు వెడలుచుండెను. ఆమెకాళ్ళు ముందుకు పోవుచుండెను. దృష్టి వెనుకకుండెను. మనస్సొక్కొక్కప్పుడాశ్రమమునకుఁ బరువిడును. ఒక్కొక్కప్పుడు రాజధానిమునకుఁ బోవును. ఈ విధముగా నామె అనేక స్మృతుల భారమును మీఁద నెత్తుకొని పోవుచుండెను. శకుంతల దూరము వెళ్ళుటనుగాంచి ముని తిరిగి ఆశ్రమమునకు వచ్చెను. ఆ యాశ్రమమందు తపస్వులును, దపస్వినులునుండిరి. వారిప్పుడు నుండిరి. కేవలమొక్క శకుంతలయే వెళ్ళినది? ఆమె కారణమున నాశ్రమమంతయును శూన్యముగఁ గనఁబడుచుండెను. మునికి అడుగడుగునకును శకుంతలా స్మృతియే జాగృతినిఁ జెందెను. ఈలత నామె యెంతగాఁ బ్రేమించెడిది! ఈ యశోకము నామె తన పుట్టిన పండుగు దినమున స్మృతిగ నాటినది. ఈ కమలములను దెచ్చుటకామె యెంతగా బలవంత పెట్టినది! ఈ హరిణము కొఱకామె నాచే నెన్ని కసురులను జీవాట్లను దినినది! అయినను నామె దీనినిఁ దనదగ్గఱనే పరుండఁబెట్టుకొనుచుండెడిది. ఆమె పక్షులకు నీరు పట్టుటకై చెట్టుమీఁద నీపాత్రను బంధించినది. నిత్యనియమముగ నామె దీనియందు నీరు పోయుచుండెడిది. వృక్షముల మీఁద నీరు పోయించిన తరువాతనే ఆమె అన్నము తిను

చుండెడిది. ఈ పుష్పముల నామె యెంతటి ఆనందముతోడను ఉల్లాసముతోడను గోసెడిది ఎట్టి సుందరములగు మాలల నామె నాపూజనము కొఱకు కట్టెడిది? ఆమె కూరమడుల నెన్నిటితో పెట్టినది. ఈవిధముగ నాలోచించుకొనుచుండ మునికి సాయంకాలమయ్యెడిది. నేడంతఁడు మాధ్యాహ్నిక కృత్యములను నొనర్చునులేదు, భోజనమును జేయలేదు. ఈ విధముగఁ జాలదినముల వఱకాశ్రమమందు శకుంతలా వియోగానుభవమే యుండెను.

ఇచ్చట మునియొక్క శిష్యులు సర్వదమన సహితముగ శకుంతలను దీసుకొని దుష్కంతుని రాజధానికిఁ జేరుకొనిరి. వారు నిర్భయులై రాజభవనములోనికిఁ బోయిరి. వారు రాజభటులద్వారా లోనికి వార్తనంపిరి.:- “మేము కన్యామహ్ని ఆశ్రమమునుండి వచ్చితిమి. శకుంతలను రాజభవనమునకుఁ బంపిరమ్మని మాకు వారియజ్ఞ. అగదువలన మేము సర్వదమనునితోఁగూడ శకుంతలను దీసికొని వచ్చితిమి.”

సమాచారమును వినఁగానే రాజు కేవలము మునులను బిలిచెను. మునులు రాజునకు జయకారములొనర్చి కులపతికి బదులుగ గుశలము నడిగి వృత్తాంతము నంతయును జెప్పుచు సర్వదమనునితోఁగూడ శకుంతల వచ్చిన వృత్తాంతమునఁగూడ చెప్పిరి. అంతయును విని రాజిట్లనెను :- “మునులారా! మీరుండుఁడు. రేపు రాజనభయందు దీని నిర్ణయమునరించెదను. మీరు యజ్ఞశాలలో నివసించి భోజనమొనర్పుఁడు.”

మునుల్లిట్లనిరి :- “ శకుంతల హాకంటఁ జిన్నది. మేమామె యింట నెట్లు భోజనము చేయఁగలము? మీరు మీ యిష్టమువచ్చినప్పుడు నిర్ణయించుఁడు. మేము కులపతియగు కణ్వుని యాజ్ఞ ననుసరించి శకుంతలను రాజమహాలునకు మీ కడకుఁ జేర్చవలసియున్నది. మేమామె నిచ్చటికిఁ జేర్చితిమి. మీరు సూచననుగూడ చేసితిమి. ఇప్పుడు మేము వెళ్ళేదము” అని పలికి రాజునకు జయజయకారములొనర్చి శకుంతలను రాజమహాలునందే వదలి పాపము తపస్సులగు మునులచ్చట నుండివెడలిపోయిరి. వారు తిరిగివచ్చి కులపతియగు కణ్వునితో నిట్లనిరి:- స్వామీ! మేము యథావిధిగ మీ యాజ్ఞను శాలించితిమి సర్వదమనునితో శకుంతలను సకుశలముగ రాజభవనమున వదలి రాజుతో జతపరచి మేము తిరిగివచ్చితిమి.” ఇది వినఁగానే కులపతికి మిక్కిలి సంతోషము కలిగెను.

సూతుఁడిట్లనెను :- “మునులారా! రాజమహాలునందు శకుంతల కెవరును సత్కారమొనర్పలేదు. ఆమె రాజద్వారమున నెదురుగా నొక స్థానమునఁ గూర్చుండి యుండెను.

పతి శకుంతల నవమానించుట

223

శ్లో॥ యవా న జగృహే రాజా భార్యా పుత్రావనింతితౌ,
శృశ్వతాం సర్వభూతానాం తే వాగాహశరీరిణీ,
మాతా భర్తా పితృః పుత్రో యేన జాతః స ఏవ నః|
భరస్వ పుత్రం దుష్కృంత మావమరితాః శకుంతలామ్ ||

శ్రీ భాగవతము ౪ స్కం. 20 ల 20-21 శ్లో॥

వారట్లుచేయనిచో జనమతము వారికి విరుద్ధమై జనులలో వారి కాదరముండదు! లోకదృష్టిలో వారు పతనమగుదురు.

శ్రీ సూతుడిట్లనెను :- “మునులారా! కణ్వమహర్షి శిష్యులు వెడలిపోగానే శకుంతల తన సఖీసమేతముగ సమీపముననున్న నతిథిశాలయందు నివాసమొనర్చుచుండెను. ఆమె హృదయమునందనేకములగు నూవాపోహలు జరుగుచుండెను. ఆమె ఆశ్రమమున స్వతంత్రముగఁ బెంపఁబడినది. వనమృగి వలె నామె జీవితముచు గడిపెను. నేఁడామె రాజభవన పరిధిలో బంధింపబడుటను గాంచి తాను బంధితననుకొనుచుండెను. ఆమె రాత్రి యంతయును నేడ్చుచునే యుండెను. సర్వదమనుఁడు శ్రమితుఁడగుటచే నిద్రించుచుండెను కాని శకుంతల కన్నులకు నిద్ర యెక్కడిది? ఆమె రాత్రియంతయును జింతా, ఉద్విగ్నతా, వికలతలలోనే గడిపెను.

ప్రాతఃకాలమయ్యెను. నిత్యకర్మలనుండి నివృత్తయై ఆమె సభాపాలుకునితో రాజుతోనేదోనివేదించుకొనవలయునని సూచనను గావించెను. నిండుసభలోనికి అందఱముందు శకుంతల పిలిపింపఁబడెను. ఆమె లజ్జించుచు వివశయైఅందఱ సమ్ముఖమునకు వచ్చెను. రాజుమె నాదరింపనులేదు కూర్చుండుట కాసనమునీయలేదు. ఆతఁడామె కుశలమునుగూడ అడుగ లేదు. అపరాధినివలె నామె నిలుచుండెను. అప్పుడు రాజపరిచితుని వలె నిట్లడిగెను:- “నీవెవరు? ఎచ్చటనుండి వచ్చితివి? ఎవరి పుత్రివి?”

శకుంతల యిట్లనెను:- “రాజా! మీరు నన్ను మరచి తిరా? నేను కణ్వామహర్షియొక్క పెంపుడు పుత్రికను. మహర్షియగు విశ్వామిత్రునిద్వారా మేనకయందు నాకు జన్మ కలిగినది. నన్ను శకుంతల యందురు.

రాజు గంభీరుడై యిట్లడిగెను :- “నీవు కోరునదేమి? నీవు నాతో నేమైనఁ జెప్పకొందువా? ఇచ్చటికేల వచ్చితివి?”

శకుంతల యిట్లనెను :- “మహారాజా! మీరీవిధముగ నపరిచితునినలె మాటలాడుచున్నారేల? కణ్వాశ్రమమందు మీరు నాతో విద్యుక్తముగ వివాహమును గావించుకొంటిరి. మీ వీర్యముచే నాకీ పుత్రుఁడు పుట్టినాఁడు. కణ్వాభగవానుని యాజ్ఞచే వీనినిఁ దీసికొని నేనిచ్చటికి వచ్చితివి, వీనిని మీరు యువరాజుపదమందభిషిక్తునొనర్చుఁడు.”

రాజు యిట్లనెను:- “ఓహో, నీవెచ్చటి మోసకత్తెవు వచ్చి నావు! నీకెసగు బోధించి యిచ్చటకే బంపిరి? నేనింతకుముందు నిన్నెప్పుడును జూడనేచూడలేదు. నీవు నాకు భార్యనై నగుదు నాకు లేదు.”

ఇప్పుడు శకుంతలకు రెండు పెదవులదరెను. క్రోధమున నామె ముఖమెఱ్ఱినయ్యెను. ఆమె క్రుద్ధ సింహినినలె రాజువై పునకుఁ జూచుచుండెను. ఆమె యిట్లనెను :- “రాజా మీరు ధర్మాత్ములరై యిట్టి అధర్మమును మాటలాడుచున్నారా! నన్ను మోసగించి ధర్మములు పలికి మీరు నన్నుఁ బాణిగ

హాణమొనర్చుకొని, నా శన్యాత్వమును భంగపఱచి, ధర్మశేష
 ధము కావించి, నా సంతానము రాజ్యాధికారమును వహించు
 నట్లు మాట నిచ్చి వచ్చునప్పుడు చతురంగ సేనలను బంపున
 ట్లాశ్వాసనమొసఁగి యిప్పుడిట్టి మోసపుమాటలను బలుకుచు
 న్నారా? మీకును నాకును వివాహమైనపుడెవ్వరును లేరు,
 ఏకాంతమున జరిగినది, ఎవ్వరును జూడలేదు. కావునఁ దప్పిం
 చుకొనవచ్చునని మీరనుకొనుచున్నారు. అందఱు యంతఃకర
 ణములందును నుండు సర్వాంతర్యామి అంతయును జూచుచు
 న్నాఁడను సంగతిని మీరు జ్ఞాపకముంచుకొనుఁడు. ఆదిత్య,
 చంద్ర, పృథివీ, జల, తేజ, వాయు, ఆకాశ, గ్రహ, నక్షత్ర
 దేవతా; దిన, రాత్రి రెండు సంధ్యలు ఇవన్నియును శ్రావణ
 లొనర్చు మంచి చెడ్డ కర్మలకు సాక్షులు. వీరు చూచుచుం
 దురు. ధర్మమునకు భయపడుఁడు. అధర్మము నాశ్రయింప
 కుఁడు.”

రాజిట్లనెను :- “నీవు మంచి ధర్మచారిణివి! నీవు నీ
 పుత్రుఁడని యెవరినిఁ జెప్పుకొనుచున్నావో, ఆతఁడు క్షత్రియత్వ
 మునుండి శ్రాహ్మణత్వమును బొందుటకుఁ బ్రయత్నమొన
 ర్చును. నీకు తల్లియని యెవరినిఁ జెప్పుచున్నావో ఆమె స్వర్గ
 మందలి వారవనిత. ఆమెకొక్క పతి యుండఁడు. ఇట్టిగాని
 పుత్రికవా నన్నెఱిగినదానవు. నీవాతపస్సులు ధరించు వల్కుల
 వస్త్రములను ధరించినావే. దీనిలో నీవు నీ పాపమును దాచు
 కొనఁదలంచుచున్నావా? ఈ పిల్లవాని నెచ్చటనుండియో తీసి

కొనివచ్చి నా కొడుకని చెప్పుచున్నావా! అరిదట ముందిట్టి అసత్యవాక్కులను బలుకుటకు నీకు సిగ్గు వేయుటలేదా?”

శకుంతల ధైర్యముతో నిర్భయమైయిట్లనెను:- “రాజా! ఒక్క అబలయెడల నిట్టి యత్యాచారమును గావించుచుఁ దన ధర్మ పత్నిని వారననిత యనుచుండిన మీకు లజ్జ రావలయును. మహారాజా! నేను పుట్టినప్పటినుండియు ధర్మాచరణము కావించినాను. నేను పాపమెట్టిదో యెఱుఁగనే యెఱుఁగను. మీరే నాకు గాంధర్వవివాహము ధర్మమైనదని చెప్పితిరి. ధర్మమునుకొనియే నేను దాని కంగీకరించితిని. మీరు వెడలి వచ్చిన మీఁదట మా తండ్రి కణ్వామహర్షి యును దీనిననుమోదించినాఁడు. “నీ పుత్రుఁడు సమస్త భూమండలమునకును జక్రవర్తి కాఁగలఁడని ఆతఁడాశీర్వదించినాఁడు. తపఃపూతుఁడగు నాబ్రహ్మర్షి వాక్యములు మిథ్యలు కాఁగలవా? ధర్మావతారా! నేను మరలఁ జెప్పుచున్నాను. “నేను మీకు ధర్మపత్నిని. ఈతఁడు మీకు న్యాయతః పుత్రుఁడు. పీనిని స్వీకరింపుఁడు. వడిలోనికిఁ దీసికొని ముద్దిడుకొనుఁడు. ఈతఁడెంత సేవటినుండియో మీవైపున కుత్సాహభరిత దృష్టితోఁ జూచుచున్నాఁడు”.

అంత రాజిట్లనెను:- “తాపసీ! నాకు నీ వచనములందు సత్యము గోచరించుటయేలేదు. నేనిదివరకు నిన్ను జూడనే చూడలేదు. అట్టి స్మరణమును నాకు గలుగుట లేదు. నీవు ధర్మాచరణవై నను నధర్మాచరణవై నను నాకు నీతో నేమియును బ్రయోజనము లేదు. శాఖలవలె బెద్ద పెద్ద భుజములు

గల నీ పుత్రునితోడను మా కేమియును బ్రయోజనములేదు. నీ యిష్టమువచ్చిన చోటునకుఁ బోవచ్చును. ఉండిన నుండ వచ్చును.” ఇట్లు పలికి రాజు మెదలకుండెను

అంత నేడ్చుచు శకుంతల యిట్లనెను - “రాజా! ఇట్లు తెలియనివానివలె నటించకుండు. ఆశ్రమమంతటి ఆ విషయములను మీరు మఱవఁజాలరు. నిద్రించినవానిని లేపవచ్చును; కాని మేల్కొనియు నిద్రను నటించువాని నెట్లు లేపఁగలము? మీరు మఱచియుండిన జ్ఞాపకముచేయవచ్చును. మీ దెఱిఁగియు నెఱుంగనివానివలె నటించుచున్నారు. రాజా! నేను మీకు భార్యను మీరు నా యుదరమున వీర్యమును స్థాపించితిరి. ఈ పుత్రుఁడు మీవాఁడే! పురుషుఁడు తన వీర్యరూపమున స్త్రీ గర్భమున బ్రవేశించునని ఋషుల వచనములు. అందువలననే పుత్రవతియగు స్త్రీకి జాయా యను పేరు వచ్చినది. పుత్రవతియగు స్త్రీని నెన్నడును నవమానమొనర్పరాదు. ఆమె నెల్లప్పుడును దల్లితో సమానముగ నాదరమొనర్పవలయును. మహారాజా! మీరు నాకులమునుగూర్చి దోషమేల నెన్నెదరు! కుశికవంశము క్షత్రియు నంశములలో శ్రేష్ఠమైనది. విశ్వామిత్రుఁడు మునులందఱలో స్రేష్ఠుఁడు. స్వర్గమందాఱు గురేముఖ్యులగు నస్పరశలు కలరు. ఊర్వశి, పూర్వచిత్తి, సహజన్య, మేనక, విశ్వాచి, ఘృతాచి. వీరిలో మేనక బ్రహ్మనుండి ఉడయించినది అందువలన నామె సర్వశ్రేష్ఠగా నెన్నఁబడుచున్నది. ఆమె ఉదరమునుండియే నేను బుట్టినాను. పూర్వజన్మమున

నేనేదో ఘోరపాపమును జేసియుందును. అందుకనియే మా తల్లి నన్ను హిమాలయపర్వతసానువునందు పరుల సంతానము వలె విడిచి స్వర్గమునకుఁ బోయినది. బాల్యకాలముననే నేను నా తల్లిదండ్రులచేఁ బరిత్యజింపఁబడినాను. ఇప్పుడు యువావస్థ యందు నన్ను నా పతియును ద్యజించినాడు. నా నొసట దుఃఖము వ్రాయఁబడియున్నది దానిని జీవితాంతమునఱకు భోగించెదను కాని మీరీ బాలుని స్వీకరింపుఁడు. వీనిని మీ రాజ్యమున కధికారిగా నొనర్పుఁడు.”

రాజిల్లనెను:- “తాపసీ! నీవెంతో సిగ్గు లేనిదానవుగాఁ గవఁబడుచున్నావే. ఎవరి వీర్యమునకో పుట్టినవానిని మాటి మాటికిని నాపుత్రు డనుచున్నావే. నీకు సిగ్గుండవలసినది. నేను నీతో నొక్కసారి చెప్పితిని మాటిఁమాటికినిఁ జెప్పితిని నాకు నీతోడను నీ పుత్రునితోడను నే ప్రయోజనమును లేదు. నీవిచ్చటనుండి వెడలిపోమ్ము.”

ఆత్మగ్గాని కారణముగ శకుంతల శిరమును వంచుకొని పడి. ఆమె నేత్రములనుండి నిరంతరమశ్రువులు ప్రవహించు చుండెను. శరీరము క్రోధ లజ్జాకారణమునఁ గంపించుచుండెను ఆమె రాజయొక్క యీ దుర్వ్యవహారమును సహింపఁజాలక పోయెను. ఆమె యిట్లనెను:- “మహారాజా! నేను వెడలిపోవు చున్నాను. ఏ ముఖమును బెట్టుకొని నేనిడఁ గన్వాశ్రమము వకుఁ బోవుదును? నాకు బాధ కలుగుచున్నది. అయినను నాతఁడు నా తండ్రి. నన్ను బ్రతికియున్నంతవఱకు పోషింపఁ

గలడు. మీరీ పుత్రుని నేడు స్వీకరింపకున్నను నీ సమస్త భూమండలమునకీతఁడొకనాఁడు సామాన్యు కాగలడు. దేవతల యొక్కయు ఋషులయొక్కయు వచనము లెన్నడును వ్యర్థములు కావు. మంచిది భగవంతుడు మీకు కల్యాణమొనర్చుగాక.” ఇట్లు పలికి శకుంతల వెడలిపోయెను.

సూతుఁడెట్లనెను :- “మునులారా! శకుంతల పోగానే ఆకాశమునుండి ఒక శబ్దము కలిగెను. ఆ వాక్కు ఎక్కడనుండి వచ్చుచున్నదో యెవరికినిఁ దెలియదు. ఆకాశవాణి యిట్లనెను :- “రాజరాజేశ్వరా! దుష్కర్తా! తల్లి ఒకవిధముగు చర్మపు సంచియే: ఎవరైనను చర్మపుపెట్టెలో ద్రవ్యమును బెట్టిన నా ద్రవ్యము చర్మపు పెట్టెదిగాక దానిలోఁ బెట్టినవానిదెట్లగునో అట్లే పురుషుడు తన పత్నియొక్క ఉదరమునఁ దన వీర్యమును స్థాపించి స్వయముగ నామె ఉదరమున నుత్పన్నమగును. అందువలన పుత్రవతియగు పత్ని జాయా యనఁబడినది. ఆత్మచే నుత్పన్నమగుటచేఁ బుత్రునినకును దండ్రికిని భేదమేమియునులేదు. తండ్రి సూతన రూపమును ధరించి పుత్ర రూపమున బరిణమించును. ఈ పుత్రుఁడు నీవాఁడే. నీవితనిఁ బోషించుము. సతీసాధ్వియగు నిట్టి సతత భర్తవత్త్వినిఁ బరిత్యజించుట సర్వదా అనుచితము. ఈతఁడు సాధారణ బాలకుఁడు కాఁడు. ఈతఁడు నీ తరువాత సమస్త భూమండలమునకు సామాన్యు కాగలడు. రాజా! నీవు మాయాజ్ఞచే, వీనిని భరణ పోషణము

కావించుచున్నారు కౌవున వీనిని భరతుడందురు. ప్రపంచ మందీతడు భరతుడనుసేరఁ ప్రఖ్యాతినిజెందును.” ఇట్లు సలికి ఆకాశవాణి శాంతించెను!

అప్పుడు రాజు తన మంత్రి పురోహిత సభాసదులతో డను నితర ప్రజలతోడను నిట్లనెను:- “మీరందఱీ యాకాశ వాణిని వింటిరి. వీడు నా పుత్రుడేనని మీకిప్పటికి విశ్వాసము కలిగియుండవచ్చును. ఈతడు నా వీర్యముచేతనే యుద్భవించి నాడని నాకు బాగుగాఁ దెలియును.”

అంతఁ బురోహితుఁడిట్లనెను :- “మహారాజా! అయితే మీరు శకుంతలాదేవి నేల స్వీకరింపలేదు? నీ వడిలోనికి నీ పుత్రునిఁ దీసికొని నీవేల ముద్దిడుకొనలేదు?”

రాజుట్లనెను:- “నాకును శకుంతలకును వివాహము ఏకాంతమున జరిగినది. ఈ సంగతి నెవరును నెఱుఁగరు. నేను వెంటనే శకుంతలను, కుమారుని స్వీకరించినచో మీరందఱును నాపై సందేహమును జెందెడివారే. లోకులనేకములగు నసవా దములను బెట్టెడువారే. ఈ దృష్టిచేతను లోకదృష్టిచేతను నీ నా సంతానము శుద్ధముగ నెన్నఁబడదు. ఇప్పుడు మీయందఱ సమ్ముఖమున నాకాశవాణి సాక్ష్యమిచ్చినది.”

అందఱు నేక కంఠమున నిట్లనిరి:- “మహారాజా! శకుం తలా గర్భమున నుత్పన్నుడైన పుత్రుడు నిర్దోషి. నీవాఁడే. చూడఁగా మీరే బాలకుఁడై తిరని అనిపించుచున్నది.

ఈతని చేతిలోఁ జక్రచిహ్నము కలదు. ఈతఁడవశ్యమాసము ద్రాంతరము పృథివి నేలుఁగలఁడు. మీరీతని స్వీకరించి యువ రాజు నొనర్పఁడు.”

అందఱ యంగీకారమును గమనించి సామ్రాట్టు శకుంతలా సహితముగ సర్వదమనుని వెంటనే బిలిపించెను. వానినిఁ వడిలోఁ గూర్చుండఁబెట్టుకొని వాని ముఖమును ముద్దుబెట్టుకొనెను. పుత్రస్పర్శచే నాతని గోమరోమములు నిక్కబొడిచెను. ప్రపంచమందెన్ని సుఖవస్పర్శవస్తువులున్నవో వాని అన్నిటిలోను పుత్రాంగస్పర్శ సర్వ శ్రేష్ఠమైనది. నేఁడు మహారాజు తాను కృతకృత్యుఁడననుకొనుచుండెను. ఆతఁడు తాను పితౄణ విముక్తినిఁ జెందితిసనుకొనుచుండెను. తరువాత నాతఁడు పురోహితునిఁ బిలిచి శాస్త్రోక్తవిధిచేఁ బితరులకు శ్వాద్వాదుల నొనర్చెను. బ్రాహ్మణులు స్వస్తివాచనము లొనరించిరి. గంధర్వులు మంగళగానములొనరించిరి. సూత మాగధ పందీజనము స్తుతిపాఠములొనర్చిరి. వినయ వచనములు పలికిరి. మిక్కిలి యుత్సాహముతో రాజు పుత్రుని యువరాజపదమున నభిషిక్తునిఁ గావించెను.”

సూతుఁడిట్లనెను :- “మునులాగా! ఆ సర్వదమనుఁడే ప్రపంచమున భరతుఁడను పేరఁ బ్రసిద్ధినిఁ జెందెను. భరతునిఁ బోలిన దాత, యశస్వి యింకొక చక్రవర్తి యువఁడు కలఁడు. ఈతని నామముననే యీదేశము భరతఖండమనఁబడెను.”

దేస్సంత పుత్రుఁడు భరతుఁడు.

228

శ్లో॥ భరతస్య మహాత్కర్మ స పూర్వే నా పరే నృపాః॥

దైవా పున్నైవ ప్రాప్యంతి బాహుభ్యాం త్రివిధం యథా॥

శ్రీభాగవతము ౪ స్కం. 20 అ. 29 శ్లో॥

కం॥ రెండన హరికిరీయ ధరణీ

మందల భారంబు నిజ సమంచిత బాహు

దండమున నిలిపి తనకును

భండనమున నెదురు లేక భరతుఁడొప్పెన్॥

శ్రీమదాంధ్రభాగవతము,

ధార్మిక సంస్కారము సంగముచేతనే పడుచుండును. బాల్యకాలముందెట్టి వాతావరణమునఁ బెరుగునో అట్టి ప్రభావమే సాధారణముగ వాని జీవనమందు పడును. తల్లి దండ్రుల యొక్క అలోచనములు పరిసరములందలి సంస్కారముద్రాళాలకుని కోమల స్వభావమున నశింపకుండ పడిపోవును. అది జీవితాంతమునఁజుకుపోదు. అందుకనియే బాల్యకాలమునుండియే పూర్వకాలమునఁ బుత్రుని గురుకులముందు నదలినచ్చెడువారు. దానిమూలమున నచ్చటి ధార్మికతయు నిర్మల వాతావరణము నిరాడంబరత్వముయొక్క ప్రభావము పడును. ఏ మహాపురుషులరణ్యములందును గ్రామములలోను బుట్టిరో వారు బాగుగాఁ బరపీడనెఱుఁగుదురు; ఏలననఁగా దానిని వారు సహించిరి. వారి కాయనుభవము కలదు.

సూతుఁడిట్లనెను:- “మునులారా! ఆకాశవాణిని వినియు ప్రజలయొక్క అభిప్రాయము ననుసరించియు దుష్యంతుఁడు శకుంతలను గ్రహించెను. ఆమెను సామ్రాజ్యగానొనర్చి పుత్రుని యువరాజపదమున నభిషిక్తుఁ గావించెను. శకుంతల రాణి కాఁగానే ఆమె ఒకదినముం రాజుతో నిట్లనెను:- “మహారాజా! మీరు నిజముగ నా విషయములను మఱచితిరా? మీకును నాకును జరిగిన వివాహము స్మరణమునకు రాలేదా?”

రాజు నవ్వుచు నిట్లనెను:- “ఎక్కడనైన వివాహ విషయమును మఱచెదరా? నాకన్నివిషయములును బాగుగా జ్ఞాపకమున్నది. నేను నీతోఁ జేసిన ప్రతిజ్ఞయును అక్షరశః జ్ఞాపకమున్నది.”

శకుంతల యిట్లనెను :- “అయితే మీరెఱిగియును నెఱుంగనివానివలె నుంటిరేల? మీరు నన్ను నా పుత్రునిఁ దిరస్కరించితిరేల?”

అత్యంతస్నేహముతో రాజిట్లనెను:- “ప్రియా! సంభావిత పురుషులందఱి సమ్మతిని సహయోగమును సహానుభూతిని వెంటఁ గొనిపోవలెను. నాకును నీకును వివాహమేకాంతమున జరిగినది. నేను నిన్నట్లే గ్రహించి యుండినచోఁ బ్రజలందనేక ప్రవాదములు బయలుదేరును. రాజనకీమే భార్య కాదు, ఈతఁడు పుత్రుఁడును గాఁడు; సుందరినిఁ గాంచి రాజేవతెనో యుంచుకొనినాఁడందురు. కొందఱు రాజనకీమెతో ననచిత మగు సంబంధము కలదు, ఈతఁడు వ్యభిచార జనిత సంతాన

మందురు. ఇంక నెడతెన్నోవిధముల ననుచుందురు. ఈప్రపంచము బహుముఖమైనది. పరభిద్రాస్వేషణమందు లోకులకు స్వాభావికప్రవృత్తి యుండును. నా సత్యమెట్లు ప్రకటమగునాయని నేను యోచించుచుంటిని. ఇప్పుడండఱ సమ్ముఖమున నాకాశవాణి పలికినది. మన యిద్దర సంబంధము ధార్మిక సంబంధమేననియు నీ పుత్రుఁడు ధర్మతః నాకును దనయఁడనియు నందఱును గ్రహించిరి. ఇప్పటికి నీవు నేను ఇద్దరమును నిర్దోషులమని తేలినది. ఇట్లు చేయకుండినచో నాకును నీకును నిద్దరకును లోకమున నపవాదము వ్యాపి చెడిది. అందువలన నేను నీయెడల నిట్టి స్నేహహీనముగు తుచ్ఛవ్యవహారముచు జరిపితిని నీవు నాకు ధర్మతః మిక్కిలి ప్రియపత్నివి. నాయొక్క యిట్టి దుర్వ్యవహారమునైపు నీవు దృష్టి నుంచకము. నేను నీ మేలుకొఱకే యిట్టి కఠోరత్వమును బూనితిని.

ఇది వినఁగానే శకుంతలయొక్క రెండు నేత్రములు ప్రేమాశ్రువులచే నిండిపోయెను. ఆమె తన పతి పాదముల మీఁదఁ బడి యేడ్చుచు నిట్లనెను - “ ప్రాణనాథా! మీది యంతఃసును నాహితముకొఱకే యొనర్చితిరి; కాని మందమతి నగు నబలనగుటచే దీనినినేను గ్రహింపఁజాలకపోయితిని. నేను గోపమున మిమ్మనరాని మాటలనంటిని. నేను నా ప్రాణనాథ పరమేశ్వరునకవమానమును గావించితిని నీనిచే నేనే నరకము లకుఁ బోవలసివచ్చునో?”

ప్రియమగు దన పత్నిని బలపూర్వకముగఁ శాదముల నుండి లేవఁదీసి గొగిలించుకొని మహారాజుట్లనెను:- ప్రియా? నీవు పలికినదంతయును సతీసాధ్యుల కనురూపముగ నేయున్నది. ఇంతటి కఠోరత కిట్టి వాక్యములు పలుకుటకు నీ కధికారము గలదు ఇంకను నీకు దుఃఖము కలుగుచుండినచో నేను నీయా వాక్యముల నన్నిటిని హృదయపూర్వకముగ తీమించుచు న్నాను. నీవు ప్రసన్నవగుము. ఆమాటలన్నిటిని మఱచిపోము. ఆ వాక్యములు యదార్థములు కావు. నాటకమునందువలె నభినయమే. అది స్వప్నములోని సంవాదమువంటిది. ఇప్పుడు నీవు నావెంటనుండి సమస్త సాంసారిక సుఖములను భోగింపుము. నీవుత్రుడు యువరాజుపదమున నభిషిక్తుఁడగుటను గాంచుము.”

ఈవిధముగ వారిద్దరును బ్రేమ విషయములను గూర్చి మాటలాడుకొనఁగా నిద్దర హృదయములనందముచే నిండిపోయెను. ఇద్దరును సుఖపూర్వకముగ సాంసారిక భోగములను భోగింపసాగెను. ఒక్కొక్కప్పుడు రాజు శకుంతలను రథము మీఁదఁ గూర్చుండఁబెట్టుకొని కన్యాశ్రమమును జూపింపఁబోవుచుండును. ఆశ్రమమునకుఁ బోయి శకుంతల ఇదివఱకువలెనే అందఱును స్నేహపూర్వకముగఁ గలిసికొనెడిది. ఆమెకు రాణి నైతినను నభిమాన మిసుమంతైనను లేదు. ఒక్కొక్కప్పుడు రాజు కన్యామహర్షినిగూడ పిలుచుచుండును. కాలాంతరమున భరతుడు పెద్దవాఁడు కాఁగానే మహారాజు రాజ్యమునంతయు నాతనికిప్పగించి శకుంతలతోఁగూడ తపంబొనర్చుటకై వహ

మునకుఁ బోయెను. అచ్చట వానస్థి నియమములను బొలిం
చుచుఁ బరమపదమును బ్రార్థించిరి.

దుష్యంతసుహాగరాజు తరువాత నీ సప్తద్వీపవతియగు
వసుంధరకు దుష్యంత పుత్రుఁడగు భరతుఁడు రాజయ్యెను.
ఆతఁడు గొప్ప శక్తాత్ముఁడు. ఆతనిని ఋషులు భగవంతుని
అంశావతారమఁగఁ జెప్పిరి.

భరతివహారాజు కుడిచేతియందు చక్ర చిహ్నమును
చరణములందు పద్మ కోశ చిహ్నములును సుశోభితములై
యుండెను? ఆతనినిఁ బృథివీయందలి సమస్త రాజులును శ్రాస్తా
ములును విద్యుత్తముగ రాజాధిరాజపదమందభిషిక్తుఁగావించిరి.
అంగీకుని పుత్రుఁడగు నుపశ్యుచకును నాతని శర్మపత్నియగు
మమలెకును బుట్టిన దీగ తమహస్తిని నాతఁడు తన పురోహితు
నిఁగ నొనర్చుకొనెను. సమస్త భూమండల మాతని యధీనమున
నుండెను ఇష్టావతఁడు తన నైభవము నెట్లుప్రకాశింపఁజేయఁ
గలఁడు. ఎవరిమీఁద తనశక్తినిఁ జూపఁగలఁడు! ఇట్లనుకొని
ఆతఁడు ధర్మోపాన్వితమొనర్చుటయే తన కర్తవ్యమనుకొనెను.
ఆతఁడు యజ్ఞము లేరువాత నింకొకయజ్ఞమును జేయుచుండెను
మొదటగా నాతఁడు గంగాతటమందశ్వమేధయజ్ఞము నారం
భించెను. మొదట నొకటి చేసెను, తరువాత రెండవది, తరు
వాత మూడవది. ఈవిధముగ నాతఁడేబదియైదు యజ్ఞములు
నొనర్చెను. గంగాతటమున యజ్ఞముల నొనర్చిన మీఁదట
నాతఁడు యమునాతటమున యజ్ఞవిస్తారిమును గావించెను.

డెబ్బది యెనిమిది యజ్ఞముల నాతఁడు కాళిందీ కులమునందొ
నర్చెను. ఈ యజ్ఞములందెంత దాన మొసంగినదియు, నంత
ధనమును బంచినదియు లెక్క లేనేలేదు. అతని అగ్ని
చయనము మిక్కిలి వైభవముగ జరుగుచుండెడిది. అగ్ని
చయన కర్మమందు సర్వప్రథమమున బ్రాహ్మణులకు గోదాన
మొసంగబడెను. అతఁడు యజ్ఞములలో వేలకొలది
బ్రాహ్మణులను వరించి, అందఱును నొక్కొక్కరికి
నొక్కొక్క వద్దగోవుల నొసంగు చుండెడివాఁడు.

శౌనకుఁడిట్లుడిగెను :- “సూతా ! ఒక వద్దమంచెన్ని
గోవులుండెను.”

సూతుఁడిట్లునెను :- స్వామీ ! పదునాలుగు లక్షల
గోవులలో నూట యేడవ వంతునకు వద్దమని పేరు. దానిలో
పదుమూఁడు లక్షల యెనుబది నాలుగు వేల గోవు లుండును.
ఒక్కొక్కచోట నిట్లుకూడ చెప్పబడినది. గోవుల మంద
మీఁదకు వేగమున నొక కట్టను విసరిన నది నెన్ని గోవులను
దాటునో దానికి వద్దమని పేరు. స్వామీ ! ఆదినములలో
గోవులే ధనము. ప్రతి కర్మమందును ప్రథమమున గోదానము
చేయబడుచుండెడిది. తరువాతనే మిగిలిన కర్మలొనర్పబడు
చుండెడివి. భూమండలములోని రాజులందఱును నా త ని
యైశ్వర్యమును గాంచి ఆశ్చర్యచకితులగునట్లుగ భరతుఁడు
యజ్ఞములందు తన యైశ్వర్యమును బ్రదర్శించెను దేవతల

యజ్ఞములందును నిట్టి యైశ్వర్యము కనబడలేదు అతడు తన
యజ్ఞములందు ముప్పదిమూడు వందల గుఱ్ఱములను
గట్టి అందఱను విస్మితులఁగావించెను. సోమయజ్ఞమందాతఁడు
భస్మారమను యజ్ఞకార్యమందాతఁడు ప్రాహ్లాణులకు పదు
నాలుగు లక్షల గజములను దానమొనర్చెను. ఆ యేతఁడు
లట్టిట్టివికావు, అవి పర్వతములవలె బలసి యుండెను. అవి
నల్లగ నుండెను. దంతములు తెల్లగ నుండెను. అవి సువర్ణ
భరణములచే నలంకరింపఁబడి యుండెను. వానిపైన సువర్ణ
ముతోఁ బనిచేసిన పట్టు గవిసెనలు వేయఁబడియుండెను. అవి
బంగారు గొలుసులచేఁగట్టఁబడి యుండెను. అవి నడచుచుండఁ
గరులుచూడిన పర్వతములవలె నుండెను. ఆతని కర్మ
లన్నియు నద్భుతములు. యజ్ఞములలో నాతఁడొసంగిన దాన
ధర్మముల సంకెవఁడును నొసంగలేదు.

ఆ సమయమునఁ బృథివీయందు ధర్మ విరోధులును,
బాహ్మణ ద్వేషము కలవారునగు కిరాత, హూణ,
యననాంధ్ర, కంక, ఖశ, శకాది రాజులు చాలమంది యుం
డి వారి నందఱను భరతుఁడు నాశనమొనర్చెను.
ఈ విధముగ నాతఁడు పృథివీని ననారాధిపత్యము నుండి
యున్నుక్తులనొనర్చెను ఆతని రాజ్యమందేవకును ధర్మవిరో
ధులు, నాస్తికులు, నీచరాజులులేరు. ఆతని రాజ్యకాలమున
నసురులు పృథివీని వడలి పాతాళమునకుఁ బోయిరి. పాతాళ

మున వారు స్వర్గములో పలె సుఖభోగము లనుభవించుచు
 సుఖముగ నివసించుచుండిరి. భరతునకుఁ బూర్వము అసురులు
 దేవతల మీఁద దండెత్తి చాలమంది దేవాంగనలను స్వర్గము
 నకు బట్టుకొనిపోయి రసాతలమునకుఁ గొనివచ్చిరి. పాపము
 వారు బందీలవలె రసాతలమందు దినములను గడుపుచుండిరి.
 భరతుఁడు రసాతలమునకు దండెత్తి వారిని జయించి ఆదేవాం
 గనలను దిరిగి తీసుకొనివచ్చెను.

మహారాజగు భరతుఁడు యథేచ్ఛముగ సాంసారిక
 సుఖముల ననుభవించెను. ఇచ్చానుసారముగ దాన ధర్మము
 లొనర్చెను. సమస్త యాచకుల మనో వాంఛలను నెరవేర్చెను
 దివ్యైశ్వర్యముక్తములగు ననేకములగు ననువమ యజ్ఞముల
 నొనర్చెను; దేవతలను హవ్యములచేతను, పితరులను గవ్య
 ములచేతను, అతిథి, అభాగ్యత, విప్ర, గురుజన్మాశితులను
 దాన మానములచేతను సత్కారములచేతను సంతృప్తులను
 గావించెను. లోకపాలురవలె ననువమైశ్వర్యముల నుపభోగిం
 చెను. ఆ సార్వభౌమ సామ్రాట్టు సమస్త సుఖసామగ్తులను
 సంగ్రహించి, వానిని యథాయోగ్యముగ వితరణము కావించెను.
 ఈ విధముగ నాతఁడిగునది యేడువేల వర్షముల వర
 కాతఁడు వసుంధరను ధర్మపూర్వకముగఁ బాలించెను చివర
 కాతనికి విషయవైరాగ్యము కలిగెను. అతనికి సార్వభౌమ
 సామ్రాట్టుయొక్క సమస్త సుఖసంపత్తియును, అప్రతిహత

అంతఃకృష్ణుని గొసనమును, ప్రియపదార్థముల కంటెను బియ్యమైన
 పానీయమునాతనికి మిథ్యగను, సశ్వరముగను, తుణభంగు
 రముగ గనబడెను. ఆతఁడిట్లునొనెను :- “విషమోప
 భోగము సుఖము లేదు.” అని యిట్లు నిశ్చయించుకొని
 ఆతఁడు మనఃసాంసారిక సుఖముల నుండి యుపరతినిఁ
 జేసెను

సూతుఁడిట్లునెను :- “మునులారా! భరతుని తరువాత
 నాతని దత్తపుత్రుడు వితథుఁడు రాజయ్యెను.”

శౌనకుఁడిట్లునెను :- “సూతా! ఈవితథుఁడెవఁడు? ఎవని
 పుత్రుఁడు? భరతుఁడాతని దత్తపుత్రునిఁగానేలఁ గైకొనెను?
 కృపతో మాకీ సమాచారమంతయును జెప్పవలయును.”

ఇది విని సూతుఁడు విననట్టిట్లునెను :- “స్వామీ !
 పెద్దలకు పెద్దవిషయములుండును. వితథునిఉత్పత్తి విషయమును
 మీరడుగకుండుట మంచిది. ఆతని యుత్పత్తి అస్తావిస్తముగ
 నైనది. మంచిది. నేను భరతవంశ కథను జెప్పవలెను గదా!

ఆ వ్రావంగమున భరతి పుత్రుఁడగు వితథుని యుత్పత్తి
 యును సంక్షేపముగఁ జెప్పెదను. ఇప్పుడు మీరు భరత
 వంశము కథను వినుఁడు.”

భరతవంశకిథ

22౫

శ్లో॥ వితథస్య సుతో మన్యురబృహత్క్షత్రో జయస్తతః ।
మహావీర్యో నరో గర్గః సకృత్తిస్తు నరాత్మజః ॥

శ్రీభాగ. ౯ స్కం. ౨౧ ఆ. ౧ శ్లో॥

వితథంబైన భరత వంశంబునకు నా భరద్వాజుండు
వంశకర్తయగుటం జేసి వితథుండ నంబరంగె నా వితథునికి మన్యువు,
మన్యువునకు బృహత్క్షత్రజయ మహావీర్య నర గర్గులను వారేవురు
సంభవించి రందు నరునకు సంకృతి యుదయించెను.

శ్రీమదాంధ భాగవతము

దేవత కానిండు, మనుషుండు కానిండు, ఋషి, మును
లలో, నెవరై నఁగానిండు కామవేగము కలిగినచోఁ గర్తవ్యా
కర్తవ్య వివేకమాతని కుండదు. ఎవనినద్ద విశేషముగ భోగ్య
సామగ్రియుండునో, వానికి లేమి సంగతి సహజముగఁ దెలి
యదు. ఖాద్యవస్తువులు విపల పరిమాణమున నున్నప్పుడు
మందాగ్ని యుండును. ఆకలి యుండదు. అన్నక్షయము
కలిగిననాడు జతరాగ్ని పెరుగును. ఆకలి యెక్కువగును.
ధనికులు నిర్ధనులస్థితి నెఱుంగజాలరు విషయాసక్తులు, రాత్రిం
దివములు విషయలిప్తులైనవారు కామవేగము నేమి నెరుగగలరు
వారు కుక్క, పంది, పావురము మొదలగు వానివలె రాత్రిం
దీనములు విషయభోగములందే సంలగ్నులై యుందురు.

విషయములకు దూరముగ నుండి ఇంద్రియములను జయించుటకుఁ బ్రయత్నించువారు మాత్రమే విషయ సాన్నిధ్యవాసన యొత్తటి ప్రబలముగా నుండునో యెఱుఁగఁగలరు. తుద్రులు తమ పాపములను దాచుకొందురు. మహాపురుషులు తమ నిర్బలతను నందర సమ్ముఖమునఁ బ్రకటించెదరు, ఇదియే వారి మహత్వము.

శ్రీ సూతుండిట్లనెను :- “మునులారా ! దుష్కర్తుని పుత్రుఁడగు రాజర్షి భరతునకు ముగ్గురు భార్యలుండిరి. వారు ముగ్గురును విదర్భ మహారాజు పుత్రికలు. రాజు వారిని మిక్కిలి ప్రేమించుచుండెను. వారి ముగ్గురకును ముగ్గురు ముగ్గుడు పుత్రులుదయించిరి. కాని వారందఱను రాజు తన కనురూపులుగ భావింపలేదు. ఎందులకో తెలియదు కాని వారు తన పుత్రులు కారని ఆతనికి సందేహము కలిగెను. రాజునకు తమ మీఁద సందేహము కలుగకుండ వలయునని రాణులకు మిక్కిలి భయము కలిగి తమ పుత్రుల నందరను వధించిరి. ఇప్పుడు రాజనపత్యుఁడయ్యెను. ఆతనికి సంతానము లేకుండెను. వంశపరంపర అక్షుణ్ణుగుటకు, ఆతఁడు మరుద్గణము నుద్దేశించి గొప్ప యజ్ఞ మొనర్చెను. సంతానాపేక్షచే మరుత్తుల నాతఁడు యజించెను. మరుత్తులొక సుందర పుత్రునిఁ దెచ్చి రాజున కొసంగెను. ఈ పుత్రుఁడు బృహస్పతి యన్న యగు ఉతథ్యుని పత్నియగు మమతా గర్భమున బృహస్పతి

వీర్యమున నుద్భవించెను. మమతకుఁ దనపతీయగు సుతభ్యుని వలనఁ బుట్టిన పుత్రుఁడు బృహస్పతి శాపముచే నుదరము నుండియే యంధుఁడై పుట్టెను. అందువలన నాతని దీర్ఘతము డనిరి. బృహస్పతులకు బుట్టిన తనయుఁడిద్దరఁడే గలుగుటచే ద్వాజుడనఁబడెను. మమత బృహస్పతితో నిట్ల నె ను :-
 “బృహస్పతీ! నీవీ ద్వాజుని భరించి పోషించుము.” బృహస్పతి యిట్ల నెను :- “నీవే ఆ ద్వాజుని భరించుము - అనఁగా భరణ పోషణమొనరించుము.” ఇద్దరును నా పుత్రుని భరణ పోషణము కావించలేదు. పుత్రుఁడు మిక్కిలి సుందరుఁడు, పరమ తేజస్వి. అమోఘవీర్యుఁడగు దేవగురు బృహస్పతి వీర్యముచే నుత్పన్నమైనవాఁడు. ఇద్దరును భరణ పోషణము కావించ లేదు. ఇద్దరును నాద్వాజుని నరణ్యమున వదిలిపోయిరి. మరుత్తులు వానిని భరించి పోషించిరి. అందువలన నాతఁడు భరద్వాజుఁడను పేరఁ బ్రసిద్ధినిఁ జెందెను.

మరుత్తులు సంతోషించి భరద్వాజునిఁ గొనిపోయి భరతున కొసంగిరి. రాజర్షియగు భరతుఁడిట్టి సుందర, తేజస్వియగు సుతుని గాంచి పరమ ప్రముదితుఁడయ్యెను. ఆతఁడా తనినిఁ దన పుత్రునిఁగాఁ జూచుకొనెను, ఆతనికి వితథుఁడను నామమును గలదు. అన్యాయముగ జన్మించిన వానిని వితథుఁడందురు. ఇచ్చట భరతవంశము వితథము అనఁగా సరిచ్చేదమగు చుండెను. ఆ సమయమున నీ పుత్రుఁడు

ప్రాప్తించెను. అందువలన నీతడు వితథుడను పేరు బ్రసిద్ధిని
జెందెను. మహారాజగు భరతుడతనినే రాజ్యాధికారిగా
నొనర్చి యువరాజ్యాభీషిక్తు నొనర్చెను. ఆ పుత్రుని బొంది
మహారాజు హర్షితుడయ్యెను, తరువాత నాతనికి రాజ్యము
నొసంగి ననమునకుఁ బోయెను.

మహారాజగు వితథుడు తన పితృ పితామహుల నుండి
వచ్చుచున్న రాజ్యమును ధర్మముగఁ బాలించెను. ఆతనికి
మన్యువచు పుత్రుడుదయించెను శరీరమునకు పంచేంద్రియము
లట్లు మన్యువున కైదుగురు పుత్రు లుదయించిరి. వారు
బృహత్తత్త్వ, జయ, మహావీర్య, సర, గర్గులనువారలు. ఈ
యైదుగురిలో నాల్గవ వాడుగు నరునకు సంకృతియను సుతుడు
దయించెను. సంకృతికి గురు, రంతిదేవులను నిద్దరు పుత్రులుద
యించిరి. వీరిలో మహారాజగు రంతిదేవుడు పరమ ధార్మికు
డును, యశస్వుడు నయ్యెను. ఈ రాజుర్పి యెక్క కీర్తి
యిప్పటికిని ద్రిలోకముల వ్యాపించునంతటి ధర్మాత్ముడీతడు
ఈతనికి వచ్చిన రాజ్యములో నీతని నెవఁడేమి యడిగిన దాని
నొసంగు చుండెడువాడు. ఈతని సోదరుడగు గురుడీతడు
రాజ్యమునకుఁ దగఁడనియు. నీతడు నిరతము దానమొసంగు
చుండుననియుఁ దెలిసికొని యీతనికి నెల జీతము నేర్పఱచెను.
ఈతని జీవిక కెంత ధనము బాగుగ సరిపోవునో అంతటి ధనము
నీతడు నియత సమయమున కిచ్చుచుండెడువాడు. కాని
ఈతని కీశ్వరునిమీఁద విశ్వాసము, ఏ ప్రయత్న మొనర్పకయే

యేది లభించిన దానిమీఁదనే జీవింపవలయునని యీతని ప్రతిజ్ఞ. ఎవరిని యాచించను యాచింపఁడు. భోజన జలము లను సంపాదించు కొనుటకు పరిశ్రమయును నొనర్పఁడు. దైవయోగమున నీతఁడు తన కఠోర వ్రత కారణముననే ఒక సారి నలుబది యెనిమిది దినము లన్న జలములు లేక యుండ వలసి వచ్చినది.

ఇదివిని శౌనకుఁడిట్లనెను :- “నూతా ! మహారాజగు రంతిదేవుఁడు నలుబది ఎనిమిది దినము లన్న, పానీయములు లేక యెల్లు గడపవలసి వచ్చినది. కృపతో నీకథను నీవుమాకు విస్తారముగఁ జెప్పవలయును.”

ఇదివిని సూతుఁడిట్లనెను :- “మంచిది, స్వామీ! నేను పరమ యశస్వియును, మహా భాగ్యవంతుఁడనగు రంతిదేవుని చరిత్రమును జెప్పెదను. మూరందఱును దత్త చిత్తులరై యీ పరమపుణ్యప్రదమును బావనమునగు నాఖ్యానమును బ్రేమ పూర్వకముగ శ్రవణ మొనర్పుఁడు.”

రంతి దేవుని కథ

22౬

శ్లో॥ రంతి దేవస్య హి యశ ఇహామదృ చ గీయతే ।
వియద్విత్తస్య దదతో లబ్ధం లబ్ధం బుభుక్షుతః ॥
నిష్క్రించనస్య ధీరస్య సుకుటుంబస్య నీదతః ।
వ్యతీయరప్తచత్వారింశద హాస్యపిత! కిల ॥

శ్రీ భాగ. ౯ స్కం. ౨౦ ఆ. ౨-౩ శ్లో॥

సీ॥ రాజవంశోత్తమ రంతిదేవుని కీర్తి
యేల చెప్పంగ వినుమిందునందు
నా రాజు వనశంచితార్థంబు లన్నియు
నెడపక దీనుల కిచ్చి యిచ్చి
సకుటుంబుండై దైర్యసంయుతుండై పేద
యై కూడు నీరు తేకదను చృశ్రీ
నెందేని నలుబది యెనిమిది దివసముల్
చరియింప నొక దివసంబు రేపు

శ్రీమదాంభృ భాగవతము ॥

అన్నిటియందు భగవానునిఁ గాంచుటయు, వన్నిటియందు
భగవద్బుద్ధినుంచుటయే భగవత్ప్రాప్తి కేకై వమగు నుపాయము
భేదభావముచే భగవత్ప్రాప్తి కలుగదు. నిష్ఠావంతుండై
భగవత్ప్రాప్తి కధికారి. ఎచ్చటనైనను సరియే, యేసాధన
చేయినను సరియే నిష్ఠ కలిగినచో నచ్చటనే భగవానుఁడు
ప్రకటమగును, అర్ఛా విగ్రహమందును, తల్లిదండ్రుల యం
దును, గురువు నందును, జడ చైతన్యములందును. పశు. పక్షి,

వృక్షాతిథి, అభ్యాగతులందును - ఎచ్చటనైనను - మనస్సేకా
గ్రమగుచోఁ జిత్త వృత్తి స్థిరమగును; దానమందును, ధర్మ
మందును, పూజయందును, అతిథి సేవయందును, యోగ
మందును, జ్ఞానమందును, ఇతర వివిధ సాధనములందును
వీనిలో దేనియందు చిత్తము స్థిరమైనను దానిద్వారా
భగవంతుఁడు లభించును. కాని ఆ సాధనమందు దృఢత్వముండ
వలెను విచరితుఁడు కారాదు. తన సత్తను వేటుగనుంచి
పరమార్థ సాధనమును వృత్తిగా నొనర్చుకొనకున్నచో
వానికా సాధనము ద్వారానే భగవత్సాక్షాత్కారము
కలుగును. రంతిదేవ మహారాజు శక్తి యున్నంతవరకు దీనుల
దుఃఖములను దూరమొనర్చుటకై వ్రతమును స్వీకరించెను.
ఆ వ్రతాధారముననే ఆతనికి భగవద్దర్శనమయ్యెను. ఆతని
యుజ్జ్వల ధవళకీర్త్యనుల నిచ్చటనే వదిలి ఆతఁడు పరమవద
మున కధికారి యయ్యెను.

సూతుఁడిట్లనెను :- మునులారా! రంతి దేవుని కడ
కెవరు వచ్చినను నాతఁడు లేదనెడువాఁడు కాదు. ఇది ఆతని
వ్రతము. ఆతని పరివారములోని వాకును వంతే. దీని నాతని
సోదరుఁడు కాంచి, యీ విధముగనైనచో నీతఁడు రాజ్యము
శరతను నిచ్చివేయఁగలఁడు; ఈతనికిదైన గౌరవభృతి నేర్పా
టు చేయుట మంచిదని తలచి, అతఁడు రాజ్యమును దశ
చేతిలోనికిఁ దీసికొని, యీతనికి కొల్లదిగ నియమిత ద్రవ్యము
నొసఁగుచుండెను. ఈతనికిది మిక్కిలి సంతోషముగనుండెను.

ఆతనికి బంధము వీడెను. ఆతన భృతిచేతనే కాలమును గడుపుచుండెను. మధ్యలో నెవ్వరైన యాచించినచో రెండు మూడు వినములీతఁడాఁకలితోడనే పస్తుండి మరల దవ్యము వచ్చిననాఁడు మరల నిర్వహించు కొనుచుండెడివాఁడు.

ప్రపంచములోఁ గొందఱు పురుషప్రయత్నమే సర్వ శ్రేష్ఠమైనదందురు. వారిట్లుచెప్పెదరు :- “అంతయును బురుష ప్రయత్నముననే ప్రాప్తించు చుండును. దైనముమీఁద నాధారపడునది నిర్వీర్యులును, సోమరిపోతులపని. కావున నదృష్టమునుగూరి చింతింపక నిరంతరము పురుష ప్రయత్న మొనర్పవలెను. పురుష ప్రయత్నము ముందదృష్టమేనియును లేదు. నిద్రించుచున్న సింహము నోటిలోనికి హరణము స్వయముగనచ్చి దూరదు. ప్రయత్న మొనర్ప నంతఃకరదృష్ట మేమియును గొఱగాదు.”

కొందఱిట్లందురు :- “ప్రార్థనమునకును బురుష ప్రయత్నమునకును మహత్వముకలదు. ఎగుడుటకుఁ బట్టికి రెండు రెక్కలావశ్యకమైనట్లును, నడచుటకు రథమునకు రెండు చక్రములావశ్యమైనట్లు, సంతతి కలుగుటకు స్త్రీ పురుషులుండట అనివార్యమైనట్లును ప్రార్థనము, పురుష ప్రయత్నము ఈ రెంటి చేతను బనినడచును. పురుష ప్రయత్నము లేకున్నఁ బ్రార్థనమేర్పడును? పూర్వజన్మ మండలి పురుషార్థకృతకర్మయే కాబోవు జన్మములకుఁ బ్రార్థన

మగును. కావున నిరంతరము పురుషార్థ మొనర్పవలయును; కాని దానిఫలమును దైవాధీనమని భావించి ప్రారబముమీఁద వదలి వేయవలయును; అనఁగా గర్మచేయుటకే మన కధికారముగాని దానిఫలప్రాప్తి యందు మనకధికారము లేదు.”

కొందఱు ప్రారబమునే సర్వముగ భావించెదరు. వారిట్లందురు “మాప్రారబమున నేదికలదో, అదిమనమెచ్చట నున్నప్పటికిని నవశ్యము ప్రాప్తించును. మనకు సంభవింప వలసిన సుఖ దుఃఖ భోగములు మనకు లభింపవలసినదే. విధాత యీ జన్మలో వ్రాసిన సుఖ, దుఃఖ, విత్త, వయ, భోగాదులు కలవో, అవి మనమెచ్చట నున్నను ప్రాప్తించును. మన యదృష్టమున నెంతటి ధనము వ్రాయఁబడి యున్నదో అది మనకు సైకతమందు గూర్చుండినను లభింపఁగలదు. అది మన యదృష్టమున లేకున్నచో మేరుపర్వతమందు గూర్చుండి ననునది లభింపదు ప్రపంచమునందు అన్నములోని మెతుకు మెతుకునకును, జలముయొక్క బిందు బిందుపు మీఁదను, వస్త్రముయొక్క ముక్క ముక్కను బ్రతివాని నామము లిఖి పఁబడినది. దేనిమీఁద నెవని నామము లిఖింపఁబడినదో వారెచ్చటనున్న నచ్చటనే లభించును, దేనిమీఁద నీనామము లేదో, ఎంత ప్రయత్న మొనర్చినను నీకది లభింపదు. మామిడిచెట్ల నెవఁడు నాటుచున్నాఁడు, ఎవఁడు నీరుపోసి పెంచుచున్నాఁడు, ఎవఁడు ఫలములను గోయుచున్నాఁడు, ఎవఁడు తట్టలో నింపుకొని అమ్ముచున్నాఁడు! ఎంతమంది

“నా మామిడిపండ్లు, నా మామిడిపండ్లని అటచుచున్నారు; కాని వానిమీఁద నెవని నామము వ్రాయఁబడి యున్నదో ఆతఁడే తినును. ఒక శైట్టకలఁడు ఆతని తోటలో లక్షల కొలఁది మామిడిపండ్లు కలవు. వైద్యులు మామిడిపండ్లును దినవలదనిరి. ఆతఁడొక్క మామిడిపండునైనఁ దినలేదు. దీనికి విపరీతముగ వానిమీఁద నెవరి పేరు వ్రాయఁబడి యున్నదో, ఆతఁడు పరజేశియైననువచ్చి తిని పోవుచున్నాఁడు. విస్తరినిఁ బఱచి యెదుట వడ్డించినను ముఖమున నాతనికా భోజనము వ్రాయఁబడ కుండినచోఁ గుక్కయును బిల్లియునువచ్చి దాని నెంగిల చేయును. అదే సమయమున : కేదియో అత్యాపశ్య కమగు కార్యమును గలుగును. ఎవరితోడనో పోట్లాట రాగలఁదు; కోపమువచ్చి, ఆ వడ్డింపబడిన విస్తరిని వదలి లేచి పోవును. కావునఁ బురుషార్థము వ్యర్థము. అది పిల్లలనవలసిన మాట. ముఖ్యమైనది అదృష్టము. భాగ్యవశమున సమృద్ధియు కేది వచ్చునో దానినిఁ బ్రభు ప్రసాదమని భావించి ప్రేమతోఁ గ్రహింపవలెను. ఏమియును రాకపోయినచో నేఁడు భగవదేచ్చ యిదియేనని భావింపవలయును.”

ఈవిచారము కలవాడేది వచ్చునో దానినిఁ గైకొని తినదరు, ఎవరైన నాఁకలి దప్పికలను జెందినవారు వచ్చిరా వారికిచ్చివేయుదురు, ఇదియే వారుచేయు పురుషస్రయత్నము. ఇవికాక వారు భోగ సామగ్రులను బ్రోవుచేయుటకే ప్రయత్నమును జేయరు. అనుక్షణము నచ్యుతుని అనుకంపను

బ్రతీక్షించుచుందురు. రంతిదేవుఁడిట్టి యాలోచనము గల వ్యక్తి. అన్నమువలె జలమును బురుషార్థముఁచేఁబ్రాప్తింపఁదగు మనుభూమియందే ఆతఁడు నివాసముచేసినట్లు తోచుచున్నది.

నిష్ఠావంతుల నిష్ఠనుండి పడవేయుటకు ఖలుల కారణముగఁ బ్రయత్న మొనర్చుచుందురు. సత్యవాదియున్న సబద్ధ మాఁకించుటకును, బ్రహ్మచర్యవ్రతమును బూనిన దానినుగడిచ్యుతునొనర్చుటకును. అనుష్ఠాన మొనర్చుకొను చుండిన దానిని భంగమొనర్చుటకును గొందఱు మనోవిరోధము కొరకు ప్రయత్నించుచుందురు. వారు నిష్ఠాచ్యుతులై సచోఁ గాంచి వారాత్మ సంతోషమును జెందుదురు. రంతిదేవుని గుణములను నితరులు పొందఁజాలరు. ఆతని ద్వేషించువారు ఆతని నిశ్చయము నుండి పడవేయుటకుఁ బ్రయత్నించెదరు.

అంత శౌనకుఁడిట్లుడిగెను:- “సూతా! తనసర్వస్వమును భగవంతున కల్పించిన వానిని దుష్టులు దుఃఖపెట్టుటెందులకు? భగవంతుఁడు వారినేల రక్షింపఁడు?”

సూతుఁడు నవ్వి యిట్లనెను:- “స్వామీ! భగవాను చన్ని లీలల నొనర్చును. భగవదేచ్ఛలేక ఒక్క ఆకైనను గదలదు. స్వర్ణకారుఁడు స్వర్ణమును మాటి మాటికి నగ్నియందు గాల్చి యుజ్జ్వల మొనర్చునట్లు భగవానుఁడు భక్తులను దుఃఖరూపమగు నగ్నియందుగాల్చి వానినుజ్జ్వలము గావించి వారి మహాత్యమును లోకమునకుఁ బ్రకటపరచును. భీష్ముని వంటి భగవద్భక్తుఁడు నెలల కొలది శరశయ్యమీఁదఁ

బరుండవలసి వచ్చినది. కాలిలో నొక్క ముల్లు గుచ్చుకొనినచో గిలగిల కొట్టుకొందుము. ఆతనికి రోమ రోమమున బాణములు గుచ్చుకొనినవి. ఆతని కెంతటి కష్టము కలిగినదో? ఇట్టి స్థితిలో భగవానుడతని సమీపమునకుఁ గొనిపోయి యుధిష్టిరుని ప్రశ్నలకు జవాబీయవలసినదని చెప్పెను.

పితామహుఁడిట్లనెను:- “ప్రభూ! మీరు సర్వజ్ఞులరు. సర్వవిదులు. సర్వ సమర్థులరు, సర్వేశ్వరులు, ధర్మరాజగు యుధిష్టిరునకు మీ రేల నుపదేశింపరు.

భగవానుఁడిట్లనెను :- “నాకుపదేశ మొసంగుటకే యావత్తియునులేదు, శ్రమయునులేదు, వేదములన్నియు నా నిశ్వాసములు. కాని నేను ప్రపంచమందు నీ మహత్వమును వృద్ధి చేయవలయును. త్రిలోకములందు నీకీర్తిని విస్తరింపవలెను.” ఇట్లుపలికి ఆతఁడు భీష్మపితామహునిచే నుపదేశము చేయించెను. ఆ జ్ఞానము మహాభారతమందు శాంతిపర్వమందు చెప్పఁబడి ప్రసిద్ధి చెందిన సర్వోత్కృష్ట జ్ఞానము. ఉద్ధవునకుపదేశించుచు స్వయముగ భగవానుఁడును దానినుద్ధరించుచు స్పష్టముగ నిట్లనెను :- “నేనీజ్ఞానమును దేవప్రతుఁడగు భీష్మ పితామహునికడఁ దెలిసికొంటిని” కావున మునులారా! భగవంతుఁడు భక్తులకే కష్టమును బెట్టినను నది వారిహితముకొఱకే. ఆతఁడెవరిని రక్షింపఁదలంచునో ముందుగా వారి సర్వస్వమును హరించి, వానిని యోగ్యాధికారిగా నొనర్చి

తన సర్వస్వమును నొసంగును. భగవంతుఁడు భక్తాధీశుఁడగును. తాను విక్రీతదాసుఁడగును. తాను వారికమ్ముడు వోవును.”

శౌనకఁఁడిట్లనెను:- “సూతా! ఇప్పుడు నీవు రంతిదేవుని తరువాత చరిత్రమును జెప్పుము.”

సూతుఁఁడిట్లనెను:- “అయితే. వినుఁడు స్వామీ! దానికి భూమిక నేర్పరచుచున్నాను. ఈతని యన్న ‘నీకేడి భృతిగా లభించుచున్నదో దానితోడనే జీవన నిర్వాహ మొనర్చుకొనవలయును. నీకు లభించిన దానినడుగఁగానే యిచ్చి వ్యయమొనర్చు చుంటివి; అడిగినవారి కిచ్చుచుంటివి. నీవలన నీపరివారములోనివారును దుఃఖమును బొందుచున్నారు వీని బాధించుట తగదనెను.

మహారాజగు రంతిదేవుఁఁడిట్లనెను:- “అందరకును వారి వారి ప్రార్థనము కలదు. ఎవరికెట్లు వ్రాయఁబడి యున్నదో వారికది దొరుకును. నా భాగ్యమందును, ఎవరెవరి భాగ్య మందును నేమి వ్రాయఁబడి యున్నదో దానిని వారు కొని పోవుచుందురు. దీనిలో నేనిచ్చుచున్న దేమున్నది? “ఇది విని విని యీతని యన్న గురుపూరకుండెను. ఆతఁడిచ్చినది, ఈతఁడు వ్యయమొనర్చు చుండును.

ఒకసారి ఆతనికొక మానమునకు లభించిన దంతయును నొకని కెవరికో యొసంగెను. మరుసటి నెలకు తెలిసియో

తెలియకయో గురువు ధనమును బంపలేదు అందువలన నీతఁడు నలుబదియెనిమిది దినములు అన్నశూరములు లేకయే యుండెను. మహారాజీ దుఃఖమునకు వినలేతుఁడు కాలేదు. ఈతఁడు దీనియందును భగవదనుగ్రహముని భావించెను.

నలుబది దినములైన తరువాత తొమ్మిదవ దినమున నెవరో మిక్కిలి భక్తితో నీతనికి మంచి జేడిపప్పు, కలకండ, కుంకుమపువ్వు, యాలకులు, పచ్చకహ్పారము, సమృద్ధిగ నేయితోజేసిన క్షీరాన్నమును దెచ్చి యిచ్చెను. దీనికిఁ దోడుగా హల్వా, పూగీ, లడ్డు మొదలగు పిండిపంటలును గలవు. ఆతఁడొక కడవనిండ జలమునుగూడ దెచ్చియిచ్చెను. ఇది భగవంతుని యనుకంపయని ఆతఁడు తలంచెను. మిక్కిలి ధైర్యముతో భగవానున కర్పించి తన పరివారములొస కన్ని వస్తువులను బంచెను. తన భాగమును దగ్గరకు దీసికొని, ఆచమించి ఆతఁడు ప్రసాదమును బొందఁబోవుచుండ నింతలో భోజన సమయముననొక బ్రాహ్మణ అతిథి, ఆతని కడకు వచ్చెను. అతిథికిఁ బెట్టక ధర్మాత్ముఁడగు రాజు ప్రసాదమునెల్లు తినఁగలడు? అందువలన నాతఁడు బ్రాహ్మణునిఁ బ్రసాదమును గైకొనుఁడని యాహ్వానించెను. బ్రాహ్మణుఁడు వచ్చినదే యందులకు. కాళ్ళు చేతులను గడిగికొని వచ్చి పీటమీఁదఁ గూర్చుండెను. రాజుండఱు. నన్నిటియందును సర్వాంతర్యామి యగు ప్రభువే విరాజమానుఁడై నట్లు కాయుచుండెను.

అత్యంత శ్రద్ధతో చాదర పూర్వకముగ నాయన్నముచుండి కొంత భాగము బ్రాహ్మణునకు ముందుగాఁబెట్టెను. తిని రాజున కాశీర్వాదము నొసఁగి బ్రాహ్మణుఁడు వెడలెను. 'ఆతిథి కేమిపని, తిని ఆతఁడు వెడలిపోయెను.

బ్రాహ్మణుఁడు వెడలిపోఁగానే ఆతఁడు మరలఁ బ్రసాదమును గొనఁబోవుచుండ నొక శూద్రుఁడచ్చటికి వచ్చి రాజుతో నిట్ల నెను:- "రాజా! ఆఁకలి చెందియున్నాను. నాకు కొంచెమన్న మొసరిగొడు. నాప్రాణములు నిలుచును."

రాజందఱుచుందును భగవంతునిఁ జూచుచుండెను. కావున నాతఁడు మిక్కిలి ఆదరముతో నాశూద్రునకునుగడుపు నిండ భోజనమును బెట్టెను. దాహమొసంగెను. శూద్రుఁడు తిని రాజును బ్రశంసించి వెడలిపోయెను.

ఇప్పుడు మిగిలి నన్నమును యథా యోగ్యమున విభాగ వితరణమొనర్చి, రాజు పరివార సహితముగఁ దినుటకు గూర్చుండఁగానే ఒక అవధూత చాలకుక్కలను వెంటఁబెట్టు కొని దీనవాక్కులతో నిట్ల నెను:- "రాజా! నేను మిక్కిలి ఆఁకలి చెందియున్నాను. నాకుక్కలకును నాకును దినుటకే మైనఁ బెట్టుఁడు"

రాజు తత్త్వజ్ఞాని, ఆతఁడు కుక్క-యందును, విద్వాంసునందును, బ్రాహ్మణునియందును, చాండాలుని యందును-

సర్వత్ర తన స్యామియగు శ్రీహరినే గాంచుచుండెను. కావున నాతఁడా యవధూతకుఁ బ్రణామమును గావించి, అందఱకును భోజనమిడి, నీరుఁ బోసి, ఆదరముతోఁ బంపివై చెను.

ఇప్పుడు రాజకడ కొంచెము జలము మాత్రము మిగిలెను. ఆజలమైనను నొక్కఁడుమాత్రము తృప్తిగాఁ ద్రాగునంతయే యుండెను. రాజా జలమునే పంచి త్రాగఁబోయెను. ఇంతలో మిక్కిలి దప్పికను గొనిన చాండాలుఁడు పరుగెత్తుకొనివచ్చి, అత్యంత కాతరవాక్కులతో నిట్ల నెను:- “రాజా! నేను మిక్కిలి దప్పిక జెందియున్నాను. ఇప్పుడిక నాకు జలము దొఱకనిచో నేను నిశ్చయముగఁ దన్నుకొని చానఁగలను. నాకు జలమొసంగుఁడు”

ఇది వినఁగా నే మహారాజా జలమును ద్రాగుట నాపివై చెను. నలుబది దినములనుండి యాతఁడు జలమునైనను ద్రాగలేదు; కాని చాండాలుని కాతరవాక్కులనువిని యాతఁడు తనయొక్కయు, దన పరివారము యొక్కయు దుఃఖమును మఱచి యిట్లనెను:- “నేను భగవానుని నష్టైశ్వర్యముక్తమగు పరమగతినిఁగోరను. మోక్షేచ్ఛయును నాకులేదు. నేను సమస్త దేహధారుల అంతఃకరణమందుండి వారి దుఃఖములను సహింపఁ గోరుచున్నాను. ప్రపంచమందలి అందఱకు బదులుగా నాకే దుఃఖములుండవలెను. మిగిలినవారి దుఃఖము

లన్నియును బోవలయును. ఓహో! ఈచాండాలుడు బ్రదుకఁ దలఁచుచున్నాఁడు. జీవనమును గాంక్షించుచున్నాఁడు. ఈతని జీవిత మీజలమున నాధారపడియున్నది. ఈజలసూపమగు జీవనము నొసంగుటచే నాక్షుధా, పిపాసా, శ్రమలు, శరీరశిథిలత దీనత్వము, గ్లాని, శోకము, విషాదము, మోహము మొదలగు వృత్తులన్నియును నివృత్తిఁ జెందినవి.”

సూతుఁడిట్లనెను;— “మునులారా! ఇట్లు పలికి ఆతఁడా జలమును గూడ సంతోషముతో నాచాండాలున కొసంగెను. చాండాలుడు జలమును ద్రాగఁగానే ఆకాశమునుండి పుష్ప వర్షము కురిసెను. అందఱును రంతిదేవునకు జయజయధ్వానము లొనర్చిరి. ఊణములోనే ఆచాండాలుడు దేవతా స్వరూపమున నాతని సమ్ముఖమున నిలుచుండి యిట్లడెను:— ‘రాజా! నేను సాక్షాత్తుగ ధర్మమును. నీవు నీధర్మమందిట్టి సంకటమందును నవిచలుఁడవైతివి. దీనికి నేను నీయెడల మిక్కిలి ప్రసన్నుఁడనైతిని. నీవు నీకు కావలసినవరమును నన్నడుగవచ్చును’

రాజు చేతులను జోడించుకొని యిట్లనెను:— “ధర్మదేవా! మీదర్శనమైనది నాయదృష్టము. నాబుద్ధిసదా ధర్మమందే నిలిచియుండవలయును. నేను ధర్మపథమునుండి యెన్నడును జ్యుతినిఁజెందరాదు. ఇంతకుతప్ప నేంకేమియును గోరను.”

అతఁడెట్లునునంతలో గరుత్మంతుని వీపుమీఁద నెక్కిచతుర్భుజుఁడగు విష్ణువు ఆతని సమ్ముఖమునఁ బ్రత్యక్షమై యిట్లనెను:- “రాజా! బ్రాహ్మణవేషమును ధరించి నేనే నీసమీపమునకు వచ్చితిని. అఁకలితోనున్నను నీవు నాయెడల నశ్రద్ధను జూపలేదు ఉపేక్షాభావమును బ్రదర్శింపలేదు. అత్యంతము ఊహాబాధితుఁడవై యుండియును నీవు ధైర్యమును వీడలేదు. ఇదియే నీగొప్పదనము. నీయెడల నేను బ్రసన్నుఁడ నైతిని. నీకు గావలసినది నన్నుఁ గోరుకొనుము. నీవు నీపుణ్యప్రభావముచే సమస్తపుణ్యలోకములను జయించితివి. నీకిష్టమువచ్చిన లోకములకు నీవు పోవచ్చును.”

రాజు పుణ్యముచేఁ బ్రాప్తించిన నీలోకముల పరిణామమునెఱుఁగును. వానిలోఁగల సాతిశయదోషమును పతనభయమును బాగుగా నెఱుఁగును. అందువలన నాతఁడు పుణ్యలోకములకు వెళ్ళుట కంగీకరింపలేదు. కేవలమిట్లనెను:- “నాకు మీచరణకమలములందు భక్తిప్రాప్తింపవలెను.”

తదనంతరము హంసమీఁద నెక్కి కమండలువును బట్టుకొని వేదగర్భుఁడగు జతుర్ముఖబ్రహ్మ ఆతని సమ్ముఖమునఁ బ్రత్యక్షమై యిట్లనెను:- “రాజా! శూద్రరూపమున నీకడకు వచ్చినది నేనే. నీవు అతిథియగు బ్రాహ్మణు నెట్లాదరించితివో శూద్రుఁడనై వచ్చిన నన్నును నట్లే ఆదరించితివి. నీబుద్ధి సమత్వమున నున్నది. నీవు నాలోకమునకురమ్ము.”

రాజిట్ల నెను:- “చతురాననా! నాకు స్వర్గసుఖము లక్కఱలేను నేను బృథివియందే భగవద్భావమును జూడఁ గోరుచున్నాను. నామనస్సున నిసుమంతైన ద్వైతభావన రారాదు సర్వత్ర శ్రీహరినే చూడవలయును. గాకిట్టి యాశీ ర్వాదము నొసంగినఁ జాలుచు.”

రాజుటరుచుండఁగనే వృషభ వాహనారూఢుడై త్రిపుండ్రమును ధరించి, చేతఁదిశూలమును గ్రహించి త్రినే త్రుండగు త్రిపుగారి అచ్చటకు వచ్చెను. ఆతఁడు వ్యాఘ్ర చర్మమును ధరించెను. చేతిలోడమరుకముండెను. మస్తకమునఁ జంద్రుఁడు వెలుఁగుచుండెను. జడలలో గంగాదేవి యుండెను. ఆతఁడు రుద్రాక్షమాలను ధరించి, శరీరమంతటను జితాభస్మ మునుబూసికొని, కర్పూరసమానమగు ద్యుతిచే దశదిశలను బ్రకాశింపఁజేయుచు సుషాసిత మొనర్చుచుండెను, రాఁగానే ఆతఁడిట్ల నెను:- “రాజా! కుక్కలతో నేనే అవధూత వేషమున నీసమ్ముఖమునకు వచ్చినాను. నీవు నాకును నాకుక్కలకును భేదభావమునెంచక. అంతటి అంకలితో నున్నచు కుక్కలతో నన్నుఁ దృప్తిగావించితివి ఇప్పుడు నీవు కావలసిన వరమును గోరుకొనుము మేము నీధే ర్యమును బ్రీక్షించుటకై ఆహూన ములను ధరించి వచ్చితిమి కాని. నీవు నీవ్రతమందు ధృఢ ముగ నుంటివి కావున నీకుఁగావలసినది గోరుకొనుము ”

ఇదివిని రాజు త్రిమూర్తులకు భక్తితో సాష్టాంగ నమస్కారమొనర్చి గద్గద వాక్కులతో నిట్లనెను:- “త్రైలోక్య వందితులగు దేవతలారా! మీముగ్గుటదర్శనమైనది ఇది నాయవృష్టము. సాంసారికులకు మీదర్శనము దుర్లభమైనది. మీదర్శనముచేతనే నేను సమస్తమును బొందితిని. మీదర్శనమైనతరువాతను నేనీ సాంసారికభోగములను గోరినచో గల్పవృక్షము క్రిందఁగూర్చుండి తాలును యాచించినట్లగును. విషయభోగము సరకము నందును బ్రాప్తించును. అట్టియెడ వానిని నేను మిమ్మెట్లడుగఁగలను? మీరు ప్రసన్నులరై నచో నానందకందుఁడును భగవానుఁడునగు వాసుదేవుని చరణారవిందములందు నాకవిచలమగు సహైతుక భక్తి కలుగునట్లాశీర్వాదింపుఁడు. బ్రహ్మలోకమువలకును గల భోగములందు నాకు స్పృహయుండుకుండునుగాక! నామనస్సు సదా శ్రీహరిచరణారవిందములందే లగ్నమఁగుగాక!”

రంతిదేవుని యిట్టి యవిచల సదృఢము నిష్ఠనుగాంచి ధర్మసహితముగఁ ద్రిమూర్తులు పరమ ప్రేముదితులైరి. వారు రాజున కవిచల భక్తి కలుగునట్లాశీర్వాదించి, రాజు చూడుచుండఁగనే వారందఱుట్లే అంతర్ధానమైరి.

సూతుఁడిట్లనెను:- “మునురాలా! అత్యంత ప్రలోభన మొనర్చినను మహారాజు ఈశ్వరభక్తి తప్ప యింకొక ఫలమును గోరలేదు. ఆతని చిత్తము నిరంతరమనన్య భావముతో

నా యచ్యుతునియందే లగ్నమైయుండెను. ఆతఁడు సర్వత్ర సమస్త స్థానములందును, సమస్త కాలములందును, సమస్త పాఠములందును దన యిష్టదేవమగు శ్రీహరినే చూచుచుండెను. ఆతని భేదభావము నశించెను. ఆతఁడు త్రిగుణాతీతుఁడై జీనన్ముక్తుఁడయ్యెను.

శౌనకుఁడిట్లనెను: - “సూతా! ఆతని పరివారమును ఆతని వెంట నున్న వారును నేమి?”

సూతుఁడిట్లనెను: - “స్వామీ! ఉప్పనీటి ప్రవాహము లోని కేపదార్థము పోయినను నుప్పనీరే కాఁగలదు. చందన వన సమీపముననుండు నితర కంటకవృక్షములును సుగంధితములగును. ఇదే విధముగ రంతిదేవుని సంసర్కమున నున్న వారందఱును నాతని సాంగత్యప్రభావముచే యోగులుగను, నాగాయణ పరాయణులుగను భగవద్భక్తులుగనునైరి. ఇది నేత్యంత సంక్షేపముగ మన్యువునకుఁ బ్రపౌత్రుఁడును. నరు నకుఁ బాత్రుఁడునగు మహారాజు రంతిదేవుని కథను జెప్పితిని. ఇప్పుడు నరుఁడుగాక మిగిలిన మన్యునిపుత్రులు బృహత్పితృ, జయ, మహావీర్య, గర్జులను నలుగురయొక్క వంశవర్తనముచు మీరు వినుఁడు.”

బృహత్తత్రవంశవర్ణనము.

222

శ్లో॥ బృహత్తత్రస్య పుత్రోఽభూద్దస్తీ యద్దస్తీనాపురమ్।
అజమీఢో ద్విమీఢశ్చ పురుమాఢశ్చ హస్తినః॥

శ్రీభాగ. ౯ స్కం. ౨౧ అ. ౨౦ శ్లో.

వ.....బృహత్తత్రునికి సుహాత్రుండు సుహాత్రు
నకు హస్తీయు జన్మించి రాహస్తి దనపేర హస్తీనాపురంబు
నిర్మించె. ఆహస్తికి నజమీఢుండును, ద్విమీఢుండును, బురు
మీఢుండును ననమువ్వురు జనియించిరి.

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము.

యోగి తనయోగశక్తి చే నొకఁడే అనేక రూపములను
ధరింపవచ్చును. అనేకరూపములచే ననేక కార్యములొనర్ప
వచ్చును. ఆతఁడు నవీన సృష్టిని నొనర్పఁగలఁడు. జడమును జేత
నము కావింపఁగలఁడు. ఆతనికి కేకార్యమును గతినమైనదికాదు.
ఏకార్యమును నసంభవముకాదు. ఏవిషయమును దెలియనిది
కాదు. ఆతఁడు సర్వసమర్థుఁడు. వానిచేష్టలు లోకబాహ్యము
లుగ నుండును. కావున వానియెడల నాశ్చర్యమును బ్రక
టింపరాదు.

సూతుఁడట్లు నను:- “మునులారా! నేను దువ్యంత
పుత్రుఁడగు భరతుని వంశమునుగూర్చి వర్ణించుచున్నాను.
ఆతని నామముచే నీవంశము భరతవంశమనుపేరఁ బ్రఖ్యాతినిఁ
జేందినది భరతమహారాజు పుత్రుఁడు వితథుఁడని నేనిదివఱకే
చెప్పితిని వితథునకు మన్యువుపుట్టెను. మన్యువునకు బృహత్త
తుఁడును, జయుఁడును, మహావీరుఁడును నరుఁడును, గర్జుఁడు
నను నై దుగురు పుత్రులుదయించిరి, వీరిలో నరునివంశములో
రంతిదేవసివఱకు నేను వర్ణించితిని. ఇప్పుడు మిగిలిన నలుగుర
వంశములను గూర్చియు శ్రవణమొనర్పుఁడు. ముందుగా నేను
సంక్షేపముగ మిగిలిన ముగ్గురు తమ్ముల వంశములను గూర్చి
చెప్పి, చివరకందఱకంటఁ బెద్దవాఁడును రాజర్షియునగు బృహ
త్త త్తుని వంశమునుగూర్చి వర్ణించెదను.

మన్యుమహారాజయొక్క అయిదవపుత్రుఁడగు గర్గుని
సుతుఁడు శిని. శిని వలన గార్జ్యుఁడుదయించెను. గార్జ్యుఁడు
క్షత్రియుఁడైనను నీతని సంతతి మరల బ్రాహ్మణులైరి. తరు
వాత నిది బ్రాహ్మణకులమయ్యెను.

ఇప్పుడు మన్యుని మూడవ కుమారుఁడగు మహా
వీర్యుని వంశమును గూర్చి వినుఁడు. మహావీర్యుని సుతుఁడు
దురితక్షయుఁడు. ఆతనికిఁ ద్రయ్యారుణి, కవి, పుష్కరాకుణి
యను మువ్వురు పుత్రులుదయించిరి. వీరు మువ్వురును
బ్రాహ్మణ గతినిబొందిరి. అనఁగా వీరి వంశమునకునుగర్మచే

బ్రాహ్మణత్వము పొందించెను. ద్వితీయ పుత్రుడగు జయుని వంశము సంభవతయా నడువలేదు.

మన్యువునకుఁ బెద్దకుమారుడగు బృహత్తుని పుత్రుఁడు హస్తి. ఆతఁడే హస్తి నాపురమును నిర్మించెను.

శాసకుఁడైట్లడిగెను: - “నూతా! హస్తి నాపురమిదివఱకే కలదుగదా హస్తి నిర్మించిన దేమున్నది.”

సూతుఁడైట్లనెను: - “స్వామీ! మొదటినుండియు నేది లేదు? ప్రపంచములోఁ గ్రొత్త నస్తువేమియున్నది? కేవలము నామరూపములందే పరివర్తనము కలుగుచుండును. భూమి యెల్లప్పుడును గలదు. మధుకైటభుల మేదస్సుచే నేర్పడుటచే దీనికి మేదినీ యనుపేరువచ్చినది. ఇది కశ్యపుని ఊరువునందుండుటచే నుర్వియనియు పృథు చక్రవర్తి దోహదమునఁబుట్టచే బృథిని యనియు, వసువు (ధనము) యందుటచే ‘ననుమతి’యను నామముచే విఖ్యాతినిఁ జెందినది. ఈవిధముగనే నగరములు, బజారుల విషయములలోను, నగరమునకు నేఁడొక పేరుండినఁ గొంతకాలమైన తరువాత నింకొక ప్రభావశాలివలన. వాని పేరుతో వ్యవహరింపఁబడును. నేఁడొక శాసకుని శాసనము కలదు. ఆతని యధికారములోనినారి పేరులతోడను నాతని పేరుతోడను బజారుండును. రేవు మరియుకరధికారములోనికి వచ్చినచో నింకొక పేరువచ్చును. ఈసంసారచక్రమిట్లే నడుచు

చుండును. ఆనగరమిదివఱకే కలదు, హస్తి నామముచే నది హస్తి నాపురమను పేరఁబరగెను.

హస్తికి ముగ్గురు పుత్రులు. అజమీఢుఁడు, ద్విమీఢుఁడు, పురుమీఢుఁడు అజమీఢుని వంశజులు ప్రియమేధాని గ్రాహ్లాణ గణములైరి. అజమీఢుని ద్వితీయ పుత్రుఁడు బృహదిషువు. బృహదిషుని పుత్రుఁడు బృహద్ధనువు. బృహద్ధనుని పుత్రుఁడు బృహత్కాయుఁడు. ఆతనికి జయద్రథుఁడు జయద్రథుని పుత్రుఁడు విశదుఁడు. విశదునకు సేనజిత్తును యశస్వియగు పుత్రుఁడు దయించెను సేనజిత్తునకు రుచిరాశ్వుఁడును దృఢహనువు, కాశ్యుఁడు వత్సుఁడను నల్లురు పుత్రులుదయించిరి.

రుచిరాశ్వుని పుత్రుఁడు పాటుఁడు. పాటున కిద్దరు పుత్రులు— ఒకనిపేరు పృథుసేనుఁడు, రెండవవానిపేరు నీపుఁడు నీపునకు నూర్గురు పుత్రులుండిరి. నీపుఁడే శ్రీశుకదేవుని కూత్రురగు కృత్వీయందు బ్రహ్మదత్తునిఁగనెను. ఆతఁడు వ్రసిద్ధయాగీశ్వరుఁడు.

ఇదివిని శౌనకుఁడిట్లనెను:— “సూతా! వ్యాసపుత్రుఁడగు శుకదేవుఁడు జన్మచేతనే పరమహంస. ఆతని వివాహము నంగతి యెందులకు? ఆతనికి యజ్ఞోపవీత సంస్కారమును జేయఁబడలేదు. అట్టియెడ నాతనికి బుత్రిక యెట్లుకలిగినది”

ఇదివిని సూతుఁడునవ్వి యిట్లనెను:- “స్వామీ! యోగు లకసంభవమును, గాశ్చర్యమును నేమియునుండదు. యోగు లందఱకును సంతానము కలదు; వారు జగత్పితలు. మాగురు దేవుఁడు వివాహమును జేసికొనని విషయమది సత్యమే; కాని మాగురువు తనవలెనే ఒక ఛాయాశుకుని నిర్మాణము కావించెను. ఆతఁడే వివాహమొనర్చుకొనెను. పురాణములలో శుకదేవుని వంశమని, చెప్పఁబడునదీ ఛాయాశుకుని వంశమే.”

శౌనకుఁడిట్లడిగెను:- “సూతా! ఛాయాశుకుని శుకదే వుఁడెప్పుడు కావించినాఁడు?”

సూతుఁడిట్లనెను:- “స్వామీ! శుకదేవుఁడు నిరర్తుఁడై తల్లిదండ్రులను బరిత్యజించి వనమునకుఁ బోవుచుండఁగా నాతనివెంట పుత్రవియోగముచే దుఃఖితుఁడగు వ్యాసుఁడు “హృతా! హృతా!” అనుచు నాతనివెనుక పరుగిడెను. శ్రీశుకుఁడు సమస్త ప్రాణులందును వ్యాపుఁడై ‘ఓ’ అను శబ్దము విసఁబడెను. అయినను వ్యాసుఁడు విరహాకులుఁడ య్యెను. అప్పుడు సర్వసమర్థుఁడును, మహాయోగీశ్వరుఁడు నగు మాగురుదేవులు తనవలెనే ఒక ఛాయాశుకుని రచించి, ఆతని నచ్చటనే వదిలి తానుముందుకుఁ బోయెను. వ్యాసుఁడు పుత్రశోకముచే విమూర్ఛితుండయ్యెను. ఛాయాశుకునిబొంది ఆతఁడు పరమ ప్రసన్నుఁడయ్యెను. ఆతఁడాతనిఁ దీసికొని యింటికివచ్చి ఆతనికి విధ్యుక్తముగ వివాహ మొనరించెను.

ఆమెయందు కృత్వయను గన్యకనుగనెను. ఆమెయే నీపునకుఁ బత్నియయ్యెను. ఆమెయందు యోగీశ్వరుఁడగు బ్రహ్మదత్తుఁ డుదయించెను. ఈబ్రహ్మదత్తుఁడాత్మ విద్యావిశారదుఁడు. ఈతని భార్యపేరు సరస్వతి. ఆమె గర్భమున నాతఁడు విష్వ క్షేనుఁడను బుత్రునిఁగనెను. ఈతఁడును మహాయోగీరుఁడే. ఈతఁడు జైగీషవ్య మాహర్షి యుపదేశముచే యోగశాస్త్ర మును రచించెను యోగాచార్యులలో విష్వక్షేచునియొక్క లెక్కకూడ కలదు.

విష్వక్షేచుని పుత్రుఁడు దక్షినుఁడు. ఆతనికి భల్లా దుఁడను పుత్రుఁడుదయించెను. నేను హస్తిపుత్రుఁడగు నజ మీధుని వంశమునంతయును సంతేవముగఁ జెప్పితిని.

హస్తియొక్క ద్వితీయ పుత్రుఁడగు ద్విమీధుని కుమారుఁడు యవీనరుఁడు. యవీనరునకుఁ గృతిమానుఁడు, ఆతనికి సత్యధృతి, సత్యధృతికి దృఢ నేమి, ఆతనికి సుపాదుఁడు పుత్రుఁడయ్యెను. సుపాదునకు సుమతి, సుమతికి సన్నతి మానుఁడు, ఆతనికిఁ గృతి. కృతి హిరణ్యనాభునివలన యోగ విద్యను బొందెను. దీనివలన నీతఁడు ప్రాచ్య సామముచల లోని ఆఱు సంహితలను జెప్పెను. ఈతని పుత్రుఁడు నీపుఁడు నీపునకు గ్రాయుధుఁడు, ఆతనికి జ్ఞేమ్యుఁడు. జ్ఞేమ్యునకు నువీరుఁడు. ఆతనికి రిపుంజయుఁడు, రిపుంజయుని పుత్రుఁడు బహురథుఁడు. ఇది నేనత్యంత సంతేవమున ద్విమీధుని వంశ

మునువర్గించితివి ఈవిధముగ హస్తీపుత్రులలో నజమీధుఁడు ద్వీమీధుఁడు, పురుమీధులలో నిద్దరి వంశములే నిలిచినవి. మూడవవాడగు బురుమీధునకు సంతానము కలుగలేదు, అందువలన నాతని వంశము నిలువలేదు.

పెద్దవాడగు నజమీధునకుఁజాలమంది గాణులుకలరు. ఒకరాణి వంశజులు బ్రాహ్మణులైరి. మిగిలినవారి వంశమును ఇదివఱకు జెప్పఁబడినది. మూడవది నళినీయనుపేరుగల రాణి కలదు. ఆమెకు నీలుడను వాడుదయించెను నీలునిపుత్రుఁడు శాంతి, శాంతికి సుశాంతి. ఆతనికిఁ బురుజుఁడు. పురుజున కమ్మఁడు అమ్మనకు భర్త్యాశ్వుఁడు, భర్త్యాశ్వుని వలన ముద్గలాదులైదుగురు పుత్రులుదయించిరి. ఆయైదుగురు పుత్రుల నామములు ముద్గులుఁడు, యవీనరుఁడు, బృహదిష్కుఁడు కాంపిల్కుఁడు, సంజయుఁడు.

భర్త్యాశ్వుని నీయైదుగురు పుత్రులును నైదు దేశములకు సమ్మిళిత రాజులైరి. తండ్రియిట్లనెను:- “నాయైదుగురు పుత్రులు పంచదేశములను శాసించుటయందు అలమ్ (చాలుదురు), కావున నీపంచదేశములకుఁ బాంచాలమును పేరు వచ్చెను. నాల్గవ పుత్రుఁడగు గాంపిల్కుఁడు తన నామముచే గాంపిల్కనగరమును గంగాతటమున నిర్మించెను. ఏటాజిల్లాయందు గంగాతటమున నిప్పటికిని గాంపిల్కనగరము కలదు.

ఇదియే పూర్వము పాంచాలదేశమునకు రాజధాని. అవీగఢము దగ్గఱ కోలమనునది దక్షిణ పాంచాలమునకు రాజధాని. రాజయొక్క పెద్దకుమారుడగు ముద్గలుని వలన మౌద్గల్యమును బ్రాహ్మణ గోత్రము ప్రవృత్తి జెందెను. మౌద్గల్యగోత్రీయ బ్రాహ్మణులు శిఖించుకొనరు. ఈసంబంధమున నొక యితిహాసముకలదు.

భర్మ్యాశ్వుని పుత్రుడగు ముద్గలునివలన దివోదాసుడను బుత్రుడును అహల్యాయను గర్భకయును నుత్పన్నమైరి. వారిలో నహల్య వివాహము గౌతమునితోనయ్యెను. ఈమెకు శతానందుడయిందెను.

ఇదివిని శౌనకుఁడిట్లనెను:- “సూతా! ఇదివఱకు నీవు బ్రాహ్మణమస్తవస్తువుల సౌందర్యమును గైకొని ఒకస్త్రీని నిర్మాణ మొదలైనవియు. నామెకు హల్య లేకపోవుటచే నహల్యాయను పేరు పెట్టబడెననియు, తరువాత గౌతమునిఁ బరీక్షించుటకై బ్రహ్మకుడువగ నామెనాతనికడ నుంచెననియు నంత నాతని సత్య, సంయమ, సదాచారములకు సంతోషించి బహ్మ యామెను మునికిచ్చి వివాహ మొనర్చెననియుఁజెప్పి యిప్పుడు ముద్గలుని పుత్రికయని చెప్పుచుంటివి ఇదేమిటి?”

సూతుఁడిట్లనెను:- “అయ్యా స్వామీ! ఈసృష్టిఅనాదియైనది. ఒకానొక కల్పముననహల్యను బ్రహ్మగర్భించియుండ

వచ్చును, ఇంకొక కల్పమున నామె ముద్దులనకుఁ బుత్రికయై ప్రకటమై యుండవచ్చును. ఈవిషయమున శంకింపరాదు.”

శతానందుని పుత్రుఁడు సత్యధృతి, బ్రాహ్మణుఁడ య్యను నాతఁడు ధనుర్విద్యా పారంగతుఁడయ్యెను. అతనికి శరద్వారతుఁడు పుత్రుఁడయ్యెను. అతనికి కృప, కృపియను వారలు పుత్రుఁడును బుత్రికయునైరి.

శౌనకుఁడిట్లడిగెను:- “సూతా! కృప, కృపి వీరిద్దరి యొక్క యుత్పత్తి యెట్లైనది, దయతో నీప్రసంగమును మాకుఁ జెప్పవలయును.”

సూతుఁడిట్లనెను:- “మంచిది, స్వామీ! ఇప్పుడు నేను మీకు గృహచార్య, కృపీ విషయమును గూర్చినకథను జేప్పెదను, మీరు సావధానులరై శ్రవణ మొనర్పుఁడు.”

కృ ప - కృ పీ క థ.

(22౮)

శ్లో॥ శరద్వాస్తత్పుతో యస్మా దుర్వశీ దర్శనాత్కిల
శరస్తంబే ౭ పతద్రేతో మిథునం తదూభచ్ఛక్ష్మమ్॥
తద్దృష్ట్వా కృపయా గృహ్ణాచ్ఛంతనుర్మృగయా చరన్!
కృపః కుమారః కన్యా చ ద్రోణ పత్యుభవత్కృపే'

శ్రీభాగవ. ౯ స్కం. ౨౧ అ. 3౫-3౬ శ్లో.

వ ..... సత్యధృతి ఒకనాడు వనంబున నూర్వశిం
గనిన నతనికి రేతః పాతంబై తద్వీర్యంబు శరస్తంబంబునంబడి
మిథునంబయ్యె.

క. చపలరతి శంతనుడను

నృపవరుఁ డడవికిని వేట నపమునఁ జనుచుం

గృహతో శిశు యుగముం గని

కృపియుఁ గృపుండనుచుఁ దెచ్చి గృహమునఁ బెంచెన్.

వ. ఆ కృపిద్రోణునకు భార్యయయ్యె.

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము.

కృపను జెందుట శ్రేష్ఠ పురుషుల కార్యము. ఇతరు
లను గృహజూడక తన శరీరమునే సదా పోషించుకొనుచుండు
నధమ పురుషులు చచ్చి యితరలోకములందు తమ శరీరమునే

తినుచుందురు. మతియెంతో గతియంత దేనినిజేయుదుమో దానికీడగిన ఫలమునే అనుభవించుట ప్రపంచ నియమము. ప్రాణులపైఁగృహను జూపి, ఇతరుల దుఃఖములను గాంచి వారిదుఃఖములను దూరమొనర్చుటకుఁ బ్రయత్నించి యథా శక్తిగ వారికి సేవా శుశూష లొనర్చినచో నాతఁడు పుత్ర పౌత్రుల తోడను నైశ్వర్యముల తోడను భోగించి చివరకు ధర్మోపార్జన మొనరించి పుణ్యలోకములకుఁ బోవును.

సూతుఁడిట్లనెను :- మునులారా! మీరు కృపా, కృపీల ఉత్పత్తి కథనుగూర్చి నన్నడిగితిరి. దానిని నేను మీకు చెప్పెదను. గౌతమగోత్రీయుఁడగు శరద్వాసుఁడను ముని తన తండ్రి సతధృతి వలెనే ధనుర్విద్యా పారంగతుఁ డయ్యెను. ఆతనికి వేదవేదాంగములందు ధనుర్విద్యయం దున్నంత ప్రేమలేదు. ఆతఁడు దర్భ దంటు పుల్లలతో బాణము లొనర్చి నిరంతము బాణవిద్య సభ్యసించెడువాఁడు. ఆతఁడు నైష్ఠిక బ్రహ్మచారి అరణ్యమందుండి ఆతఁడు లక్ష్మ్యభేది సభ్యాసము చేయుచు. డెను. ఇతర విద్యార్థు లెట్లు బహ్మచర్య వ్రతమును బాలించుచు వేదాధ్యయనము చేసికొట్టితఁడు సమస్తేంద్రియములను సంయమ మొనర్చి అస్త్ర శస్త్ర విద్యను నేర్చుచుండెను. కొలఁది కాలములో నాతఁడు ధనుర్వేదమందు పారంగతుఁ డయ్యెను. దేవతలాతని తపమున కంతగాయమును గలిగించెను. ఎవరైన శుభకార్యము లొనర్చుచుండినచో దేవత

లాతని ధైర్యపరీక్ష నిమిత్తముగ సాధారణముగఁజాలవిఘ్నములను గలిగించుచుందురు. ఆ విఘ్నములను బాటింపక నిరంతరము తన కర్తవ్యమందే నిలిచియుండు వారల కందఱకును సిద్ధిప్రాప్తింపుచుచుండును.

దేవేంద్రుడు మహామునియగు శరద్వాసుని వ్రతమును భంగమొనర్చుటకై ఊర్వశీ యను సప్సరసను బంపెను. మునిచూరవననుండేకాగ్రి చిత్తముతో బాణవిద్య నభ్యసించుచుండెను. అచ్చటికి సమీపమునకువచ్చి ఊర్వశీ కామచేష్టలను జేయసాగెను. ఆమె తన హావభావ కటాక్షవీక్షణములచేమునిని మోహింపఁజేయ యత్నించుచుండెను. ఒక్కొక్కప్పుడామె కందుక క్రీడనొనర్చుచు ముని సమీపమునకు వచ్చుచుండెడిది ఇంకొకసారి నుందర సంగీతమును బాడి ముని చిత్తము నాకర్షించుచుండెను. మఱొకసారి తన గుహ్యంగమును నజాగ్రత్తచే వివస్త్రిగనుండి కనఁబఱచు చుండెను యువకముని ధ్యాన మాసురలలస వై పునకు స్వతః ఆకర్షితమయ్యెను. ఆమె రూప, యశావన, సౌందర్య, మాధుర్యములను గాంచఁగనే ఆతని మనస్సు మగ్ధమయ్యెను. ఆతని చిత్తము చంచలమయ్యెను. కరము కంపింపసాగెను. చేతినుండి ధనుర్భాణములు పడిపోయెను. ఆతఁడు తననుతాను మఱచెను ఆతని మనస్సు సర్గీయ వారవనితయొక్క రూపజాలమందుఁ బడిపోయెను. అయినను నాతఁడు ధైర్యమును వహించెను. శరీరమును నచ్చ

టనే కదలకయుంచెను. ఆతఁడు తన స్థానమునుండి విచలి
తుఁడు కాలేదు. శరీరము నాతఁడాపుకొనఁ గలిగినాఁడు గాని
శుక్రమును నాపుకొనఁ జాలకుండెను. ఆతని రేతస్సు స్థితి
మయ్యెను. తన యమోఘవీర్య ముచ్యుతమయ్యెనని ముని
గ్రహించెను. అందువలన నాతఁడచ్చటనే తన మృగచర్మ
మును, దండాదులను వదిలి వెంటనే యింకొకస్థానమునకుఁ
బోయెను. అతని రేతస్సు ఒక కుశపైబడెను. సంయోగ వశ
మున నదిరెండుభాగములయ్యెను. ముని యొక్క అమోఘ
వీర్య మెన్నటికిని వర్ధ్యముకాఁజాలదు. అది యెచ్చటపడినను
ఫలించును. కావున వెంటనే అచ్చట నిద్దరు పిల్లలైరి.
వారిలో నొకఁడు బాలకుఁడు, ఒకతె బాలిక.

ఆదినములలో హస్తినాపురమందు భీష్మపితామహుని
తండ్రి శంతను మహారాజు రాజ్యమొనర్చుచుండెను. ఆతఁడు
దైవ వశమున నావనమందే వేటాడుటకై వచ్చియుండెను.
ఆతని సేవకులాసుందర శుభలక్షణములుగల బాలబాలిక లేడ్చు
చుడుటను గాంచిరి. దండ కమండలువులు, మృగచర్మము.
కుశ బ్రహ్మదండము మొదలగు వాటినిఁగాంచి వీరెవరో
బ్రాహ్మణ సంతానమైయుందురని గ్రహించిరి. ఆతఁడిద్దర
నెత్తి మహారాజునకొసంగెను. మహారాజుట్టి సుకుమార కుమా
రులను గాంచి పరమ ప్రముచితుఁడయ్యెను. ఆతఁడు తన
పుత్రులవలె వారినిఁబాలన పోషణము కావించి, వారికి

బ్రాహ్మణోచితములగు సమస్త సంస్కారముల నొనర్చెను. రాజు కృపానశమున వారిని బోషించెను కావునఁగుమారు నకుఁ గృపుఁడనియు, కుమారికి కృపియనియుఁ బెట్టిరి. వారు కృమముగ రాజభవమునఁ బెరుగుచుండిరి.

ఇచ్చట శరద్వానుఁడు వెళ్ళిపోయిన తరువాత నాయ ప్సరస కృతకార్యమై, స్వర్గమునకుఁబోయెను. ముని గంగా స్నాన మొనర్చి, వేదమాతయగు గాయత్రిని జపించి, జలములో మునిగి అఘమర్షణమంత్రము నుచ్చరించెను. ఆతఁడు మరలఁదన యాశ్రమమును వచ్చి ధనుర్వేదాభ్యాసము నొనర్చుచుండెను. తపఃప్రబావముచే నాతఁడు కృపీ కపుల జన్మమునుగూర్చి తెలిసికొనెను. ఆతఁడు శంతనుని సమీపమునకు వచ్చి, తన విషయమును బూర్ణముగఁ జెప్పుకొని పుత్రుని, పుత్రికను బ్రేమించెను. ఇంకే కాక ఆతనికి వచ్చిన ధనుర్విద్యసంతను దన పుత్రుఁడగు కృపునకు నేర్పెను. మునియగు కృపుఁడు ధనుర్విద్యాపారంగతుఁడుఁ కాఁ గా నే ఆతఁడు తరువాతఁ గౌరవపాండవులకు ధనుర్వేద శిక్షణాచార్యుఁ డుడుగ నియుక్తుఁడయ్యెను అందువలన నీతఁడు కృపాచార్యుఁ డను పేరఁబరగెను.

కృపి వివాహయోగ్యు యయ్యెను. శంతనుమహారాజు నకు ఆమె వివాహచింత పట్టుకొనెను. కృపికి అనురూపముగ నెవఁడైన నేజిస్వియు, యశస్వియునగు మునిపుత్రుఁ డుదాట

కినచో నట్టి వానితో వివాహము చేయవలయు నని యుండెను. ఆదినములందు భరద్వాజముని హరిద్వారమునకు సమీపమున ఘోరతపస్సును జేయుచుండెను. దైవయోగమున ఘృతాచి అవ్వరసవలన నాతనివీర్యమును స్థలీతమయ్యెను దాని నాతఁడు ద్రోణమును యజ్ఞపాత్రమునందుంచెను. దానివలన ద్రోణుఁడను బుత్రుఁడుదయించెను భరద్వాజ మహామునికి పుత్రుఁడగు ద్రోణుణకన్య బ్రహ్మచారులతోఁబాటుగ వేదవేదాంగములను జదివించెను. మున్యాశ్రమమందు ఉత్తరపాంచాల దేశాధిపతి వృషదుని పుత్రుఁడగు దృపదుండును జదువుచుండెను. విద్యాభ్యాసకాలమున రాజపుత్రులకును, మునిపుత్రులకును భేదభావముండనేయుండగు. ద్రోణ ద్రుపదులు కలిసి చదువుకొనుచుఁ గలిసి యాడుకొనుచుండిరి. ఇద్దరును మిత్రులై, ఒకరినొకరు మిక్కిలి ప్రేమించుకొనుచుండిరి. ద్రోణుఁ ధనుర్విద్యయందద్వితీయుడు. ఆతఁడు తన తండ్రిశిష్యుడగు నగ్ని వేశుని వలన నాగ్నేయాస్త్రమును నేర్చుకొనెను పరశురామునివలనగూడ ధనుర్వేదశిక్షణను బొందెను. కాలాంతరమున వృషదమహారాజు పరలోకవాసియయ్యెను. ద్రుపదుఁడు పాంచాలదేశ రాజసింహుననమునెక్కెను. భరద్వాజముని తరువాత ద్రోణుఁడు తన తండ్రియాశ్రమమున నుండి ధర్మాచరిణ మొనర్చుచుండెను. ఆతఁడు గృహస్థుఁడు కావలెచెను. ఆతఁడు శంతను మహారాజుకడకు కృపిని యాచించుటకై వచ్చెను. రాజు ఆతఁడు

యోగ్యనరుడని భావించి సహర్షముగఁ గృపిని ద్రోణున
 కొరంగి విరాహము కావించెను. కృపివంటి ప్రతివీరయును
 షట్పిఠిబొంది ద్రోణాచార్యుఁడు పరను న్రముడిఁజేడయ్యెను.
 ఆతఁడామెఁగోఁగలసి అస్మిహాత్రాది సమస్త ధర్మాచరణ
 మొనర్పసాగెను. కొంతకాలమున కాతనికొక పుత్రుఁడుదయిం
 చెను. ఘట్టఁగానే ఆతఁడు అశ్వమువలెఘామ (శబ్దము నొన
 ర్చెను అందువలన నాతనికశ్వత్థామయను పేరిడఁబడినది.
 ముని కడ తపోధనము కలదు. ఇతర ఋషులవద్ద గోవులును
 నుండెడివి వారిపిల్లలాలన ప్రదానెడివాడు. అశ్వత్థామ
 తండ్రియగు ద్రోణాచార్యునివద్ద గోవులులేవు. ముని పుత్రు
 లను గాంచి అశ్వత్థామయును బాలఁడుగుచుండెను. కృపి
 పిండిని నీటిఁగోఁగలిపి పాలనిచెప్పి యిచ్చుచుండెడిది. అవిఁజ
 మగు పాలుకావని తరువాత నశ్వత్థామనకుఁ దెలిసెను.
 ద్రోణాచార్యునకును దుఃఖము కలిగెను. తన మిత్రుఁడుగు
 ద్రుపదుఁడిప్పుడు రాజయ్యెనని ఆతనికి స్మరణమునకు వచ్చెను.
 ఆతఁడు తప్పక సహాయ మొనర్పఁగలఁడని ఆతఁడు దుఃపద
 రాజధానికిఁ బోయెను. ద్రుపదుని గలిసికొని ఆతండ్రిత్యంతా
 నందమును బ్రకటించుచు నిట్లనెను:- “రాజా! నీవు నన్ను
 గుర్తింపలేదామోమి? నేను భరద్వాజ నందనుఁడను నీకు
 సుహృద సఖుఁడను. మిత్రుఁడుగు ద్రోణుఁడను నేను గాజై
 నప్పుడు నీవు నాయైశ్వర్యమును నాతో నుపభోగింపనచ్చునని
 నీవంటివి.”

ఇది వినఁగానే ఐశ్వర్యమదమున మథాంధుడైన పాంచాల దేశాధీశుఁడగు దుర్జయఁడిట్లనెను:- “బ్రాహ్మణదేవా! నీవుచాలా అమాయకుఁడవు. ఐశ్వర్యశాలియగు రాజునకును, నొక దరిద్ర బ్రాహ్మణునకును నెక్కడమైతి! ఓయీ! నేనును నీవును నొక్కస్థితిలో నున్నప్పుడు మనకీద్దరకును బరస్పర స్నేహముకలదు. మైతి సమానగుణము కలవారితోనుండును. ఇప్పుడు నేను రాజునైతిని. నీవట్లేదిరిచి బ్రాహ్మణుఁడవుగ నుంటివి. ఆమాటలను మఱచిపోయి నీవైశ్వర్యభోగేచ్ఛను వీడుము. అవసరమైనచో నీ కొక రోజునకుఁ గావలసిన బియ్యము సిప్పింపఁగలను.”

సూతుఁడిట్లనెను:- “మునులారా! దుర్జయదమహారాజు యొక్క యిట్టి తిరస్కార పూర్ణములగు వచనములను విని దోణాచార్యుఁడు పరమ క్రుద్ధుడై యుండెనుగాని ఆతఁడేమి యుననలేదు దెబ్బనుదినిన త్రాచుఁగ్రోధముతోఁ బోవునట్లా తఁడు లోలోన ద్రుపదుని యెడలఁ గసిదీర్చు కొనవలయునని నిశ్చయించుకొని అచ్చటినుండి హస్తినాపురమునకుఁబోయెను అచ్చటికిఁబోయి ఆతఁడు తన బావనాటఁదియగు కృపాచార్యుని యంటిలో నుండెను భిక్షు పితాహుఁడు కౌరవ పాండవుల కస్త్రీ శస్త్ర విద్యలలో నధిక శిక్షణమొసంగఁగల యాచార్యుని కొఱక న్వేషించుచుండెను. ఆతనికి దోణాచార్యుని రాక విషయము తెలియఁగానే ఆతఁడత్యంత హర్షితుఁడయ్యెను.

ఆతఁడు ద్రోణాచార్యుని వారికాచార్యుఁడుగ నియమించెను. అప్పటినుండి చివరవఱకు ద్రోణాచార్యుఁడును నాతని పత్ని యగు కృపియును, పుత్రుఁడగు నశ్వత్థామయును హస్తినాపుర మందే నివసించుచుండెను. గురుదక్షిణగ నాతఁడు తనశిష్యులతో మ్రుచ్చదునిఁబట్టి కట్టితెమ్మనెను. ఆతని యర్థరాజ్యమును తాను దీసికొని మరల విచ్చివైచెను. కృపాచార్యుఁడు కౌరవులకు కులగురువేకదా! ఆతఁడు మహాభారతయుద్ధము నుండియు జీవితుఁడై రక్షించుకొనఁగలిగెను. చివరవఱకును ధర్మరాజగు యుధిష్ఠిరుని కడనుండెను. ఇది నేనశ్వంత సంతోషముగ కృప, కృపీలయొక్క కథను జెప్పితిని. ఇప్పుడు మీరేమి వినఁదలఁచుచున్నారు?”

శౌనకుఁడిట్ల నెను:- “నూతా! నీవు మన్యుపుత్రుఁడగు బృహత్పత్నిని వంశమును గూర్చి వర్ణించితివి ఇప్పుడు మేము పాంచాలదేశపు రాజవంశమునుగూర్చి విన నుత్సహించుచున్నాము. కృపతో వారికథను జెప్పుడు.”

సూతుఁడిట్ల నెను:- “మంచిది స్వామీ! ఇప్పుడు నేను వారి వంశమునుగూర్చియే వర్ణించెదను.”

ఇదివిని శౌనకుఁడిట్లుడిగెను:- “సూతా! గ్రాపదీదేవి
యజ్ఞకుండమునుండి యెల్లు పుట్టినది? ధృష్టద్యుమ్నుఁడెల్లు
యజ్ఞవేదినుండి యుదయించెను? కృపతో నీవృత్తాంతము
మీరునాకుఁ జెప్పవలయును.”

ఇది విని సూతుఁడిట్లునెను:- “మంచిది స్వామీ!
వినుఁడు. నేనీపుష్కప్రదనగు పరమపావన చరిత్రమును జెప్పె
డను. కృప, కృపీకథాప్రసంగమున నేను ద్రోణాచార్యుని జన్మ
కథనుగూర్చి చెప్పితిని. అతఁడు తనకు సహపాఠియును, బాల్య
మిత్రుఁడునగు దుష్ప్రదమనికడకు ధనమును యాచింపఁబోయెను.
ఆసమయమున దుష్ప్రదుఁడవమానించెను. అతఁడు తిరస్క-
రించుచు నిగ్గునెను:- “రాజునకు మిత్రుఁడు రాజేయ్యెయ్యండ
వలయును.”

ఈవిషయము ధనుర్ధరుఁడగు ద్రోణునకు హృదయమున
గ్రుచ్చుకొనెను. అతఁడు లోలోనఁ బ్రతీకారమును జేయఁ
దలఁచెను. అతఁడు హస్తినాపురమునకుఁబోయి ధృతరాష్ట్ర
పాండుపుత్రులకు ధనుర్వేద శిక్షణమున కాచార్యుఁడయ్యెను.
ఆకుమారులంఱును ధనుర్వేదము నభ్యసింపఁగనే ద్రోణాచా-
ర్యుఁడు గురుదక్షిణ ప్రసంగము రాఁగానే యిట్లనెను:- “మీ
తందఱునుబోయి ద్రుపదమహారాజును అతని మంత్రులతోఁ
గూడకట్టి నాకడకుఁ దీసికొనిరండు. నాకీగురుదక్షిణ చాలును”

నంతవఱకు వారికనిష్ఠ మొనర్చుటకుఁ బ్రయత్న మొనర్చెదరు. స్వయముగఁ దానుజేయఁ జాలకుండినఁ బుత్రులతోడ నైనను నిట్లు పలికెదరు:- "ఈతఁడు చేసిన నుపకారమునకు లేక అపకారమునకుఁ బ్రతీకార మొనర్ప వలయును. 294.592

BL. 9-50 PRA
సూతుఁడెట్లు నను:- "ము ను లా రా! నీవు నన్నుఁ

బాంచాలదేశపు రాజవంశములను గూర్చి ప్రశ్నించితివి. దానిని నేను వర్ణించెదను. మహారాజగు భర్మాశ్వన కైదుగురు పుత్రులుదయించినట్లును వారు పాంచాలు రనఁబడునట్లును నేనిదివఱకే చెప్పితిని. దీనివలననే ఆదేశమునకుఁబాంచాలమును బేరువచ్చినది. ఆయైనగురులొ ముద్గలుఁడందఱకంటెఁ బెద్దవాఁడు ఆతనికి దివోదాసుఁడను బుత్రుఁడును, అహల్యయను బుత్రికయును గలిగెను అహల్యవంశ కథను నేనిదివఱకే చెప్పియుంటిని. ఇప్పుడు మీరు దివోదాసుని వంశ విస్తారమును వినుఁడు" A.C.N.O. 5265

మహారాజగు దివోదాసుని పుత్రుఁడు మిత్రేయుఁడు. మిత్రేయునకు నల్లరు పుత్రులు వారిపేరులు చ్యవన. సుదాన సహదేన. సోమకులు. వీరిలో సోమకునకు నూర్గురపుత్రులుద్భవించిరి. వారిలో జంతువందఱకంటెఁ బెద్దవాఁడు. పృషదుఁడందఱకంటెఁ జిన్నవాఁడు. పృషద పుత్రుఁడు మహారాజగు ద్రుపదుఁడు, ఆతని కగ్నికుండముచే ద్రాపదియును, అగ్ని వేదినుండి జ్యేష్ఠపుత్రుఁడగు ధృష్టద్యుమ్నుడు నుదయించెను.

పాంచాల రాజుల వంశము.

(22౯)

శ్లో॥ తస్య పుత్రశతం తేషాం యవీయాన్ పృషతః సుతః।

ద్రుపదో ద్రౌపదీ తస్య ధృష్టద్యుమ్నాదయః సుతాః॥

శ్రీభాగ. ౯ స్కం. ౨౨ అ. ౨ శ్లో.

వ.....సుజన్మకృత్తునకు నూర్వురు గొడుకులుం గలి
గిరి. వాగిలో జంతువనువాఁడు జ్యేష్ఠుఁడు కడచూలు పృష
తుండు, పృషతునకు ద్రుపదుండు, ద్రుపదునకు ధృష్టద్యు
మ్నాదులునయించిరి.

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము.

ప్రతిశోధ భావన ప్రాజ్ఞులకు స్వాభావికము ఒకచీమనునీవు
ప్రేలితోపత్తి నచో నది వెంటనే క్షుణ్ణును. అదియును బ్రతీకార
మొనర్పఁ దలపడును. అందువలననే నీతికారులిట్ల నిరి:- “చం
పుటకు వచ్చినవానినిఁ జంపుటదోషముకాదు. గొప్పవారంద
ఱును భగవదవతారములును నవకారులకుఁ బ్రతీకార మొన
ర్చిరి. అపకార మొనర్చిన వారియెడలఁ బ్రతీకార మొనర్పక
వానిని హృదయపూర్వకముగ క్షమించినవాఁడే సాధువు.
ఆతఁడే వందనీయుఁడు. అట్లుకాని వారందఱకును నవకార
మొనర్చినవారి యెడలఁ గ్రోధముండునే యుండును చేతనై

ఇది వినఁగానే అందఱును వెంటనేపోయి, ద్రుపద రాజయొక్క సేననోడించి, నిమిషములో ద్రుపదుని బంధించి ద్రోణాచార్యుని సమీపమునకు వచ్చిరి. తన యెదుట బంధితుఁడైన ద్రుపదునిఁగాంచి, పొడుగుపాటి గడ్డముమీఁద జేతితో నిమురుచు మందహాసమొనర్చుచు ద్రోణాచార్యుఁ డిట్లనెను:- “రాజా! బాల్యకాలమందు నీకును నాకును మైత్రి కలదు. నేను దానిని జ్ఞాపక మొనర్చుటకు నీయింటికిరాఁగా బాల్యకాలపు విషయములను మఱచిపొమ్మని నీవంటివి. ఆ సమయమున మనమిద్దరమును నొకేస్థితిలోనుంటిమి. ఇప్పుడు నేను రాజునైతిని. నీవు భిక్షకుఁడవైతివి. కావున నిప్పుడు నాకును నీకును మైత్రి యెల్లుపొసఁగును? రాజునకు మిత్రుడు రాజేయై యుండవలయును”

మహారాజా! నేను నీతో మరల మైత్రినిఁ జేయవలసి యున్నది ఇప్పుడు రాజునుగానిదిమైత్రియెట్లు కుదురును? అందువలన నేను నిన్నుఁ బట్టి తెప్పించితిని, నీయొక్క విస్తృత రాజ్యము గంగకు ఉత్తర దక్షిణములందుకలదు, నేటినుండి నీవు గంగకు దక్షిణతటమున రాజ్యమొనర్చుము. నేనుత్తర తటమున రాజ్యమొనర్చెదను. అప్పుడు మనకిద్దరకును మైత్రి యేర్పడఁగలదు అంతేనా?”

ద్రుపదుఁడత్యంత లజ్జితుఁడయ్యెను, ఆతఁడోడిపోయెను ద్రోణునకుఁజై దీ. ఆధీనుఁడు. కావున నాతఁడు లజ్జించుచు

సత్యంత వినయముతో నిట్లు నెను:- “స్వామీ! మీబుద్ధివిశాలమైనది మీవిద్యఫలించినది. మీగుణమహామైనది, నేను మీతోడితిని. ఇప్పటినుండి మీ రెట్లా జ్ఞాపించిన నట్లే యొనర్చెదను”

ద్రుపదునియొక్క యీవివయనాక్కులను విని ద్రోణాచార్యుడు మరలఁ బూర్వమువలె మైత్రిని స్థాపించుకొని ద్రుపదుని నదలివైచెను. ద్రుపదుడు ద్రోణాచార్యునకుఁ గృతజ్ఞతను బ్రకటించుచుఁ దన నగరమునకుఁబోయెను; కాని ద్రోణాచార్యునిచే ననమానింపఁ బడుటచే నాతనికి మిక్కిలి ఆత్మగ్నానికిలిగెను. ప్రియచేఁ బ్రేమయెల్లుపెరుగునో ద్వేషముచే ద్వేషమెల్లుపెరుగుచుద్రుపదుడును లోలోన నీయవమానము నకు ద్రోణాచార్యునకుఁ బ్రతీకారమొనర్ప నాలోచించుచుండెను. ఆతండ్రిట్లునుకొ నెను:- “నేను ద్రోణు నస్త్రి శస్త్రములలో నోడింపఁజాలను. మొదటగా నాద్రోణుడు స్వయముగ ధనుర్విద్యా విశారదుడు రెండవది పరశురామునికడ నాతడు దివ్యాస్త్రములను నేర్చునాడు వైఁగాఁ గౌరవపాండవులాతనికి శిష్యులు! కావున యుద్ధచుందాతని దేవేంద్రుడైన నెనుకొనఁజాలఁడు. ఏవిముగస్తైనఁ దంత్రమంత్రములచే నేనాతనికిఁ బ్రతీకారమొనర్పగలను; కాని యిట్టి అభిచార యజ్ఞమును జేయుంపఁగల నాచార్యుడు నాకెచ్చట లభింపఁగలఁడు?” అనుకొని రాజు చింతతోడయ్యెను. ఆతడు

రాజ్యభారము నంతయును మంత్రుల పరమొసర్చి, స్వయముగఁదాను వనవనమున విద్యేషాగ్నితో మండిపోవుచు ద్రోణునకుఁ బ్రతీకారమొనర్చుటకై మున్యాశ్రమములందుఁ దిరుగు చుండెను.

ఒకసారి ఆతఁడు ఋష్యాశ్రమములందుఁ దిరుగుచు నొకసుందరమగు నాశ్రమమునకుఁ జేరుకొనను. ఆతఁడచ్చటఁ దేజస్సులగు మునులను గాంచెను. వారి తపస్తేజస్సులను గాంచి, వారివలనఁ దనపని నెఱవేరునని ఆతఁడు తలంచెను. కావున నాతఁడు మిక్కిలి శ్రద్ధతో వారికి సేవాశుశ్రూషలొనర్చుచుండెను. ఆమునిసోదరులిద్దరపేర్లు యాజ, ఉపయాజులను వారు. ఉపయాజుఁడు చిన్నవాఁడైనను దనయన్నకంటె మిక్కిలి తేజస్వి.

ఒక దినమున నేకాంతమున నాతఁడు పయాజునకు విధ్యుక్తముగఁ బూజనుగావించి యిట్లనెను:- “స్వామీ! నాకును ద్రోణాచార్యునకును బడుటలేదు. ఆతనివలన నాకవమానము జరిగినది. నేనవమానాగ్నిచే నహర్నిశలు మండిపోవుచున్నాను స్వామీ! నేను ద్రోణాచార్యుని యుద్ధమున జయింపఁజాలను. అందువలన మిమ్ముశరణు వేడితిని. నాకు ద్రోణఘాతయగు పుత్రిఁడుదయించి వారిచే ద్రోణుఁడు చచ్చునట్లుగ నొక యజ్ఞమును జేయింపుఁడు,”

ఇదివిని యుపయాజి మధురవచనములతో నిట్లు నెను:-
 “రాజా! నీవు మమ్మటి క్షుద్రులుగా బావించుచుంటివా
 యేమి? నావలన నిట్టి జఘన్యకార్యము నాశింపకుము.”

ద్రుపదుఁడెట్లనెను:- “స్వామీ! నేనుమీకు పదికోట్లు
 గోవుల నొసంగెదను. ఇంక నేని యడిగిన దాని నొసంగెదను”

అప్పుడుపయాజుఁ డెట్లనెను:- “రాజా! నీవు నన్ను
 లోక పెట్టకుము నేను లోభమునకు వశీభూతుఁడనై నీచకా
 ర్యము నొనర్పఁజాలను ”

ఇదివినఁగానే రాజునకు దుఃఖము కలిగెను, నాని
 ఆతఁడు నిరాశను జెందలేదు. ఆతఁడు మరల మిక్కిలి జాగ్ర
 త్తగ నుపయాజుని సేవించెను.

నూతుఁడెట్లనెను:- “మునులారా! సేవచే భగవానుఁ
 డైనను వశమగును ఎవడైన నేవిధముగను వశపడకుండి. చో
 సేవాశుశ్రూషలచే వశమగును. సతీసాధ్వి తన సత్పతిని సేవ
 చేతనే వశమొనర్చుకొనును. సత్సేవకుఁడు స్వామిచే సేవచేతనే
 ఉచితానుచిత కార్యములను జేయించుకొనును సేవచేయు
 వాఁడు సేవను జేయుచుఁ జేయుచు స్వామియగును. స్వామి
 ఆతని కధీనుఁడగును. హృదయముతో సర్వసమర్పణమొనర్చి
 సేవను స్వార్థముతోఁజేసినను నది యెన్నటికిని వ్యర్థముకాదు.
 ద్రుపదు సేవకుకఱిగిపోయి ఒకదినమున నుపయాజుఁడెట్లు

నెను:- “రాజా! నీవింత శ్రద్ధగా నాకు సేవలొనర్చుచుండు
టెందులకు? నీవు నావలన నీకార్యము జరుగునను నాశను
వీడుము.”

రాజిట్లనెను:- “స్వామీ! ఇప్పుడు నేనెచ్చటికిఁబోవు
దును? నేను మీచరణములనే శరణువేడితిని. ఇప్పుడు మీరు
నన్ను స్వీకరించినను సరియే, త్రోసివేసినను సరియే. మీరు
స్వయముగఁ జేయఁజాలకున్నచో దీని కేదైన నుపాయమును
జెప్పుడు.”

ఉపయాజి మహాముని యిట్లనెను:- “సరియే, మహా
రాజా! నేను నీకుపాయమును జెప్పెదను. మాయన్నయగు
యాజుఁడీకార్యమును జేయింపఁగలఁడు. ఇంతగొప్ప దక్షిణ
నొసంగినచో నాతఁడుచితానుచితములను విచారింపఁడని నా
యనుమానము, ఒకసారి అన్నదమ్ముల మిద్దరమెచ్చటికో
పోవుచుంటిమి. దారిలో నొకఫలము పడియుండెను. నాసోద
రుఁడు దానినివెంటనే తీసికొనిపోయెను. ఆతఁడది పడియుండిన
భూమి పావనమైనదా? అపావనమైనదా? ఈఫలము గ్రహిం
పఁదగినదా? గ్రహింపరానిదా? అనుసంగతిని విచారింపలేదు.
ఈవిధముగ నాతఁడు పవిత్రతా పవిత్రలను విచారింపక, ఫల
మును దీసికొనుటచే ఉచితానుచితములను జూడకయే రాఁగ
లడని నానమ్మకము బాల్యకాలమున మేమిద్దరమును జదువు
కొన్నప్పుడు నాసోదరుఁడు ఇతరులయెంగిలి వస్తువులను మిక్కిలి

దూచితోడినెడువాడు. స్వాదిష్ట వస్తువులందాతఁడు ఉచ్చిష్టా నుచ్చిష్టమును విచారింపఁడు. ఈయన్నివిషయములను బట్టి ఆతఁడెవశ్యము నీయభీచారయజ్ఞమును జేయింపఁ గలఁడని యనుమానించు చున్నాను ”

యాజునియొక్క యీమాటలను వినఁగానే ద్రుపద వహోరాజునకు ఆతనియెడల నేవగింపు కలిగెను. కాని, ఆతఁడేమి చేయఁగలఁడు? స్వార్థులు దోషములను గాంచరు. వా కీదోవిధముగ స్వార్థసిద్ధినిఁగావించు కొనఁజూచుచుందురు. ఉపయాజుని మాటనువిని యాతఁడు యాజుని సమీపమునకు వచ్చెను.

యాజుని సమీపమునకు బోయి గాజు మొదటనుండి చివరవఱకు వృత్తాంతమునంతను జెప్పుచు నిట్లుప్రార్థించెను:— “ప్రభూ! మీరు సర్వసమర్థులరు. ద్రోణునిజంపు పుత్రుఁడు కలుగునట్లు నాచే నొకయజ్ఞమును జేయింపుఁడు. నేను మీ కొక యర్చనము గోవుల నొసంగెదను.”

మునివరుడగు యాజుఁడు ద్రుపదుని ప్రార్థనమును సహర్షముగ నంగీకరించెను. ద్రుపదుని కత్యంతానందము కలిగెను. యాజుఁడు చెప్పిన ప్రకారము సామగ్రుల నాతఁడల్ప కాలములోనే సమకూర్చెను. కార్యము గొప్పదగుటచే నాతఁడుపయాజుని సహాయమునుగూడ కోరెను. ఉపయాజుని కిష్టమేకున్నను నన్నమీఁదఁగల గౌరవముచేతను, ద్రుప

దుని బలవంతముచేతను యాజుని కార్యమునందాతఁడు నహాకరించెను. మిక్కిలి విధివిధానము ననుసరించి యజ్ఞములోని సమస్త కార్యముల నొనర్చెను. యజ్ఞాంతమందు యాజమహాముని ద్రుపదుని రాణినిఁబిలిచి యిట్లనెను:- “దేవీ! నీవాలస్య మొనర్పక నిచ్చటికిరమ్ము. ఈయజ్ఞ శిష్టాన్నమును దినుము.

గాణీ యిట్లనెను:- “స్వామీ! నేఁడు నేనాలస్యముగ నిద్రలేచితిని ఇప్పటికింకను దంతధావన మొనర్పలేదు. రాత్రి పూనుకొనిన నంగరాగాదులింకను నాశరీరమునఁగలవు. ఇప్పుడు నేను శౌచనమునకుఁ బోవుచున్నాను. పండ్లు తోముకొని స్నానముచేసి మీసమీపమునకు వచ్చుటకు యోగ్యున య్యెదను. అప్పటివఱకు మీరుకనిపెట్టుకొని యుండుఁడు.”

యాజమహాముని యిది తనకవమానముని భావించి యిట్లనెను:- “గాణీ. నేనత్యంత పరిశ్రమతో, నత్యంత విధి విధానము ననుసరించి యాహవిస్సును సిద్ధమొనర్చితిని. యజ్ఞ కార్యములలో విలంబమొనర్పరాదు. నీవాలస్య మొనర్పక యాహవిస్సును దీసికొనఁదలఁచిన దీసికొనుము. అక్కఱ లేకున్నచో బయటనిలుచుండి విచిత్రమును గాంచుము”

ఇటు పలికి ముని అభిమంత్రితమగు హవిస్సునుసంతాన సంకల్పముచే వెంటనే అగ్నియందు హోమము గావించెను. దానిని హోమముచేయఁగానే అగ్నినుండి గొప్పతేజస్వియగు

పుత్రుఁడు కవచమును ధరించి బయలుదేరెను. ఆతఁడు పరమ
 శేషస్వి. ఆతఁడు కోపమున నలుదిక్కులను నిర్భయుఁడై
 జూజుచుండెను. అంతనొక మిక్కిలి రూపవతియగు గన్యకను
 నుత్పన్నము కావించెను. ఆమెవర్ణము కృష్ణకమలమువలె
 నుండెను. ఆమె సౌందర్యమద్వితీయమైనది ఋషులు పుత్రు
 నకు ధృష్టద్యుమ్నుఁడనియు, పుత్రికకుఁగృష్ణయనియుఁ బేరిడిరి.
 ద్రుపద పుత్రియగుటచే నీమె ద్రౌపదియనియుఁ బిలువఁబడు
 చుండెను. ధృష్టద్యుమ్నుఁడు పుట్టఁగానే ఆకాశవాణి యిట్లు
 నెను:- “ఈతఁడు పాంచాలుర యశస్సును వృద్ధిపొందింపఁ
 గలఁడు. ద్రోణుని వధింపఁగలఁడు.”

ద్రుపదుని భార్య యజ్ఞవేదీనుండి మిక్కిలి సుందర
 సుకుమారులగుపుత్రికా పుత్రకులనుగాంచి మిక్కిలి యానం
 దించెను. ఆమె చేతులను జోడించుకొని ఋషులతో నిట
 నెను:- “విప్రగణములారా! ఈయిద్దరు పిల్లలును నన్నే
 తల్లిగా భావించునటుగ నాశీర్వదింపుడు. ఇంక నితర స్త్రీల
 యెడ మీరు మాతృభావమును నెఱపకుందురుగాక!”

బ్రాహ్మణులిట్లనిరి:- “అట్లేయగుగాక!” ఆప్పటినుండి
 వారిద్దరును ద్రుపదుని జ్యేష్ఠపత్నినిఁ దనతల్లిగాఁ జూచుకొనిరి.

ధృష్టద్యుమ్నుఁడు వేదవాఁడయ్యెను. అప్పుడు ద్రుప
 దుఁడు వానినిఁదీసికొని ద్రోణాచార్యుని కడకుఁబోయి, వినీత

భావముతో నిల్లినెను:- “ఆచార్య ప్రవరా! పీఠ నాబాల కుఁడు. నీనికి మీరు ధనుర్వేదమును విద్యుక్తముగ శిక్షణ మొనంగుము.”

దోణాచార్యున కంతయును దెలియును. ఆతఁడుతనను జంపుటకే యజ్ఞ వేదినుండి పుట్టివాఁడనుసంగతి ఆతనికిఁ దెలియసదికాదు. అయినను నాతఁడు తన యాచార్య వదగౌరవమున వానికి ధనుర్వేద శిక్షణమునొసంగెను. కృష్ణయగు చౌవది పెద్దది కాఁగానే పంచపాండవులమీఁ బత్నియయ్యెను.

సూతుఁడిట్లనెను:- “ముమలారా! నేనత్యంత సంక్షేపముగ మీకు ధృష్టద్యుమ్నునియొక్కయు, శౌవదియొక్కయు యుత్పత్తి కథను జెప్పితిని. ఇప్పుడు మీరేమి వినఁగోరుచున్నాఁడు? ధృష్టద్యుమ్నుని పుత్రుఁడు ధృష్టకేతువు. ఈవిధముగఁ బాంచాలవంశము వృద్ధియయ్యెను.

శౌనకుఁడిట్ల నెను:- “సూతా! మాకిప్పుడు నీవు కౌరవుల వంశమునుగూర్చి చెప్పుము ఈకురుయెఁడు?”

సూతుఁడిట్లనెను:- “స్వామీ! ఈకురు భరతవంశము ననే యుద్భవించెను. బృహత్తుని పుత్రుఁడు హస్తి. ఆతని జ్యేష్ఠపుత్రుఁడు అజమీధుఁడు. ఆతనికిఁ జాలమంది భార్యలు కలరు. ఆతని పుత్రులలోఁ గొండఱయొక్క వంశవర్ణనము నిదివఱకే చెప్పియుంటిని. ఆతనికి ఋత్యుఁడను బుత్రుఁడొకఁ

డుదయించెను. ఋతునకు సంవరణుడను నుతుడుదయించెను ఈసంవరణుడు గొప్ప ధర్మాత్ముడును, యశస్వియునై యుండెను. ఈతడు సూర్యతనయయగు తపతిని వివాహమాడెను. కురుకులసంస్థాపకుడగు కురువహఃగాజీమే గర్భమున నుద్భవించెను. సంవరణుడు సూర్యభగవాను నారాధించియే ఆతని పుత్రికయగు తపతినిబొందెను. అందువలనఁ గౌరవ పాండవులు తాపత్యులనబడిరి,

అంత శౌనకుఁడిట్లనెను:- “సూతా! మాకు పరమ ధర్మాత్ముడగు సంవరణుని కథను విస్తారపూర్వకముగఁ జెప్ప వలయును. ఆతనికిని తపతికిని వివాహమెటు జరిగినది?”,

సూతుఁడిట్ల నెను:- “సరియే స్వామీ! ఇప్పుడు నేను తపతీ సంవరణుల కథను జెప్పెదను, మీరందఱును సావధానులరై వినవలయును.”

సంవరణ మహారాజు కథ.

(2౮౦)

శ్లో॥ ధృష్టద్యుమ్నా ధృష్టకేతు ర్భా ర్భ్యాః పాంచాలకా ఇమే!
యోఽజమీధ సుతోహ్యన్య ఋతః సంవరణక్షతః

శ్రీభాగవ. ౯ స్కం. ౨౨ అ. ౩ శ్లో.

వ॥ ధృష్టద్యుమ్న నకు ధృష్టకేతువు పుట్టె వీరలు
పాంచాలరాజులని యెఱుఁగుము. మఱియు నయ్యజహిధుని
కొడుకు ఋతూండు ఋతూనకు సంవరణుడుదయించె.

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము.

విపత్తు వచ్చినయెడల మనమధీకుల మగుచుందుము;
హానికలిగినచో మనము దుఃఖితుల మయ్యెదము. కాని మంగ
ళమయ ప్రిభువెన్నటికిని తన పుత్రుల కమంగళమెన్నటికినిఁ
గావింపఁడను విషయమును మఱచిపోవుచుందురు. నిత్యసుఖ
రూపుఁడగు శ్యాముఁడెవరికిని దుఃఖమును గలిగింపఁడు. విపత్తు
సంపత్తుకొఱకే వచ్చుచుండును. దుఃఖప్రాప్తి సుఖముకొఱకే;
హాని లాభముకొఱకే వచ్చుచుండును. భగవానుఁడు మనకు
దీనివలన నధికలాభము నొసంగుటకే మనకీహానిని గలిగించు
చున్నాడని మనము హానియందును భూర్ణవిశ్వాసముంచ
వలయును.

సూతుఁడెట్లు నెను:- “మునులారా! మీరు నన్నుఁ బుణ్య శ్లోకుఁడగు సంవరణమహారాజు కథను జెప్పుమని. యడిగితిరి. ఋక్ష మహారాజు పుత్రుఁడగు సంవరణుఁడు మిక్కిలి సుందరుఁడు, ప్రియదర్శనుఁడు శరత్పూర్ణచంద్రునిఁగాంచి చకోరములు ప్రముదితములై నట్లు ప్రజలాతని దర్శనముచేఁ బ్రముదితులగుచుండును. ఆతఁడు ధర్మాత్ముఁడు, న్యాయప్రియుఁడు, సత్యవాది. దీనవత్సలుఁడు, రూపమందును, మదారతయందును సమాస్త గుణములందును, నాతఁడద్వితీయుఁడు మహారాజు మృగయాప్రియుఁడు. ఆతఁడప్పుడప్పుడు సైనికులతోడను, సేవకులతోడను మృగయానిమిత్తమై వెడలుచుండును.

ఒకదినమున నాతఁడు తన సచివులను, సైనిక సామంతులను, సేవకులను వెంటఁబెట్టుకొని ఒకరమణీయమగు పర్వత ప్రాంతమునకు వేటకొఱకై బయలుదేరెను. అచ్చట నతఁడనేక మేధ్యహీనక పశువులనుజంపి, ఆనందపూర్వకముగ సహచరులను వెంటనిడుకొని ఒకవనమునుండి యింకొక వనమునకుఁ దిరుగుచుండెను. కొంతదూరము పోగా మహారాజున కొక విశాలశరీరముకల శూకరము కనఁబడెను. రాజు తన గుఱ్ఱమును దానివెంట వదలెను. శూకరము మిక్కిలి శీఘ్రముగఁ బోవునది. అదివాయువేగమునఁ బరువిడుచుండెను. రాజు తన సంపూర్ణ బలముతో గుఱ్ఱమునువదలెను. గుఱ్ఱమును దఃపూర్ణ బలమున జూపెను. అది అకాశమునఁ బోవుచున్న

ట్లుండెను. ముందొక చెట్టు కనబడెను గుఱ్ఱమునకు గుద్దుకొని దెబ్బతగిలెను. గుద్దుకొనఁగానే మహారాజమారమున నిను కలఁబడెను. గుఱ్ఱము పడఁగానే చచ్చెను.

దట్టమగు భీకరారణ్యమున రాజేకాకియయ్యెను దానికి తోడుగానున్న గుఱ్ఱము బంచత్వమును జెందెను. ఇసుకలోఁ బడుటచే రాజు శరీరమునకు దెబ్బతగులలేదు. గుఱ్ఱము నచ్చటనేనదలి మహారాజటు నిటుఁ బర్వతప్రాంతమందు రమ్యమగు చోటులఁ బరిభ్రమించుచుండెను. వసంతఋతువు. వ వ శ్రీ సంపూర్ణ శృంగారమొనర్చుకొని తన ప్రియతముని సంతోషింపఁజేయుటకై నిలువఁబడియుండెను. శీతలమందనుగంధిత పవనము రివ్వున వీచుచుండెను. సెలయేరులు పారుచుండెను సరిత్తులు స్వచ్ఛశీతల సవిలముచేఁ బ్రవహించుచుండెను. వృక్షములమీఁదఁ గూర్చుండి విహంగమములు భావతికి స్వాగతమొసంగుటకై గీతములాలాపించు చున్నట్లుండెను. ప్రకృతి యొక్క యిట్టి మనోహరమగు సౌందర్యమునుగాంచి రాజు మిక్కిలి హర్షితుడయ్యెను. ఆతఁడుల్లాసముతో ముందునకుఁ బోయెను. ముందాతఁడు చూడఁగా నొక పర్వతముయొక్క సుందరమగు శిఖరము గోచరించెను. దానిమీఁదఁ జిన్నచిన్న పారిజాతవృక్షములు దట్టముగనుండెను. వానిమీఁదనుండి యెఱ్ఱతొడిమలుగల తెల్లని పారిజాతకుసుమములు వానికయే రాలి నేలమీఁదఁ బక్కపఱచినట్లుండెను. పచ్చనిగడ్డి మీఁద

నాచిన్న సుందర సుమములు వచ్చుమఖముల్లు దుప్పటిమీఁద
 లతాపుష్పములను గుట్టినట్లుండెను. వృక్షముల సందుకుండా
 రాజు అచ్చట సువర్ణప్రతిమవలె నొకదివ్యసుందర సుకుమార
 శరీరణియగుబాల కూర్చుండియుండునట్లు గాంచెను. ఆమె శరీ
 రముచుండి ఒక దివ్యతేజము వెలువడుచుండెను. ఆమె సూర్య
 ప్రభవలెను, అగ్నిజ్వాలవలెను, ఘనీభవించిన తేజమువలెను
 వెలుగుచుండెను. ఆమె ముఖము కమలమువలె మృదుస్రగను
 స్నిగ్ధముగను నుండెను. ఆమె నల్లనికుంచిత కేశములు భ్రమర
 పంక్తివలె ముఖమండలమందు విఠియఁబడియుండెను. ఆమె
 మూర్తీభవించిన సౌందర్యమువలె గనఁబడుచుండెను. ఆమె
 విశాల లలాటమందు తిలకము సువర్ణ కమలమందు వీరవధూటి
 కూర్చుండినట్లు శోభించుచుండెను. వికసించిన కమలములవలె
 నున్న నామె విశాలనేత్రములు సరసాను రాగముచేఁబూర్ణమై
 యుండినట్లుండెను. కృష్ణసర్పమువలె నామెవీపుపై నున్న వేణి
 యూగుచుండెను. ఆమె నవ్వుచుఁబ్రకృతిసౌందర్యమును నత్యం
 తానురాగభరిత దృష్టితోఁ గాంచుచుండెను. దృష్టిపడఁగానే
 సంవరణ మహారాజు తన్నుఁదాను మఱిచెను. ఆమెకడకుఁ
 బోయి అత్యంత మధురస్వరముతో నిట్లనెను:— “దేవీ! నీవె
 వరు? ఇట్టిసౌందర్యమును నేనెన్నడును దేవతలలోఁగాని, కిన్న
 రులలోఁగాని, గంధర్వులందుఁగాని, విద్యాధరులందుఁగాని
 చూడలేదు. ఇంక మానవులసంగతిని జెప్పనేల?”

ఇదినిని యాసుందరి సంకోచముతో నిలుచుండెను. ఆమె నోటినుండి ఒక్కమాటయైనను మాటాడలేదు.

అంతరాజు అధీరుడై యిట్లనెను:- “వరవర్ణి నీ! నీవు లజ్జించెదవేల? నాకు నీవరిచయమొసంగుము. నేను భరత వంశమహారాజగు ఋక్షుని పుత్రుడను. నన్ను సంపరణుడందురు. నీదర్శనముచేతనే నాస్పృహ తప్పుచున్నది. నీవు నాపై గృహను జూపుము. నేటివఱకెందరో యువతుల నేను గాంచితిని; కాని యిట్టిసౌందర్యమును, ఇంతటి మాధుర్యమును, నిట్టి అనుపమమగు కాంతిని నేను నేటివఱకెచ్చటను జూచియుండలేదు.”

రాజునోట నిట్టి ప్రశంసావాక్యములను వినఁగానేసుందరదంతపంక్తిగల నాసుందరి నవ్వుచు నవ్వుచునే ఆకాశమువైపుగా సంతర్ధానమయ్యె, అట్టిసూపరాశియగు లలనాల లామతనకన్నులయెదుట మాయమగుటను గాంచఁగనే రాజు మూర్ఛితుడై భూమి మీదఁబడెను. అతనికి శరీరస్పృహలేదు. అతఁడు శోకసంతపుడై దీర్ఘనిశ్వాసములను విడువసాగెను.

కొంతసేపటికి మహారాజు నేత్రములను దెఱచెను. అతఁడు చూడఁగా ఆమెయే రతీదేవివలె సుందరముగ నాతని కెదుట నిలుచుండెను. ఆమె వీణావినిందిత సర్వరమున సంకోచమున మెల్లమెల్లగా నిట్లనెను.- “నరదేవా! నీవీ సప్తద్వీపవతియగు వసుంధరకేక కాధిపతివి. నీవిట్లు మోహమునకు వశపడుట శోభింపదు.”

అయువతియొక్క యీశబ్దములు రాజయొక్క కర్ణకు హరములందు సుధారసమును గుమ్మరించినట్లుండెను. ఆమె యొక్క మధుమయ సంగీతమయ సరసశబ్దములను విని సవరణుఁడైట్ల నెను:- “దేవీ! నేను నీశౌందర్య సుధాసాగరమందు మునిగి మూర్ఛితుఁడనైతిని. భామినీ! నీవు నాకు జీవనదాన మొసంగెదవా? నీవునన్ను స్వీకరించి, నీయనుచరునిగఁ జేసికొనినచో నేనుజీవింపఁగలను. లేకున్న నేను నాజీవితాశను వదలికొంటిని.”

అంత నాతేజఃపుంజయగు రమణి యిట్లనెను:- “సరదేనా! నీవు ప్రపంచమున సమస్త పురుషులలో సుందరుఁడవు. నీయైశ్వర్యమపారము. నీవింత వ్యాకులుఁడ వయ్యెదవేల?”

రాజుట్ల నెను:- “చంద్రాననా! నిన్నునిమిత్తముగఁ జేసికొని యీయనంగుఁడు దాగియుండి నామీద నిరంతరము బాణవర్షమును గురిపించు చున్నాఁడు. దీనిచే నాశరీరమంతయును క్షతవిక్షతమైనది. నీవు నాకు వశవర్తి నివగుచో నేను విశ్వవిజయుఁడనుగ భావించు కొందును. నీవునాతో గాంధర్వ వివాహ మొనర్చుకొనినచో నాశరీరమున నవజీవన సంచారము కాఁగలదు.”

అంతనావారాంగన యిట్లనెను:- “పురుషోత్తమా! నేను నాశరీరము నెవరికిని స్వాధీన మొనర్ప స్వతంత్రునిగాను

నేనింకను కుమారిని. నాతండ్రి నన్నెవరికొసంగిన నేను వానితోనాజీవనమును గడుపవలయును.”

రాజిల్లనెను:- “సుభ్రూ! నీవెవని పుత్రికపు? నీతండ్రి యెచ్చట నివసించును?”

కన్యక యిట్లనెను:- ప్రిభూ! నేను సమస్త ప్రాణుల యొక్క కర్మలకు సాక్షియును, చరాచరములకు స్వామియును తేజోరాసియునగు సూర్యనారాయణుని పుత్రికను. సావిత్రి నాకుఅక్క నేనామెకంటె జిన్నదానను. నన్ను దపతి యందురు. మీరునన్ను బొందఁదలచినచో నాతండ్రికడకుబోయి యాచింపుము. మహారాజా! నీవునన్నుగూర్చి యెట్లధీరుడవై యుంటివో నేనును నట్లే నీకొఱకు వికలనై యున్నాను. కాని పండితులు స్త్రీస్వాతంత్ర్యమును గూర్చినిందించిరి. బాల్యమున నామె తండ్రిలేక పోషకుని యధీనమున నుండవలయును యశావనమునఁ బతి యధీనమున నుండవలయును. వృద్ధావస్థ యందు పుత్రులయిచ్చాను సారముగఁ బోవలయును. మీరు పూజా, వ్రత, తపో, పవాస, ప్రణామములద్వారా నాతండ్రిని బ్రసన్ను కొనకుచునుండు. అతఁడు ప్రసన్నుడై నన్నవశ్యము మీకొసంగఁగలఁడు.

ఇట్లు పలికి తపతి వెంటనే అచ్చటనే అకాశమున సంతర్థాన యయ్యెను. రాజు మరల మూర్ఛితుడై నేలమీఁదఁ

బడెను ఇంతలోనే రాజయొక్క సైనికులును, మంత్రులును, సేవకులును వెదుకుచు వెదుకుచు నచ్చటకువచ్చిరి గుఱ్ఱము చచ్చుటచుగాంచి వారందఱును భయపడి, వివిధాలోచనములలోఁబడిరి. ఇంకఁ గొంచెము ముందునకుఁబోఁగానే రాజు మూర్ఛితుఁడగుటను గాంచి వారందఱును దుఃఖితులైరి. రాజు మూర్ఛనుండి తేరుటకై వారనేకములగు నుపచారములను గావించిరి. ఆతని కిరీటమునుదీసి శిరస్సునందు శీతల సవిలధారను విడిచిరి. కమలములను ముకుటముగనొనర్చి ఆతని శిరస్సున నుంచిరి. కాని యాకమలములు క్షణములో నెండిపోయెను. రాజునకిప్పుడు కొంచెము చైతన్యము కలిగెను. తన సైనికులను, అనుచరులను, సచివులను గాంచి ఆత్మఁడింకను నధీక్షయ్యెను, రాజు కామపీడితుఁడై యిట్టి చేష్టలొనర్చుచున్నాఁడని వృద్ధ మంత్రి అచుమానముచే గ్రహించెను. కావున నాతఁడందఱి గావలకుఁబొమ్మని మెల్లమెల్లఁగారాజును సమస్త విషయములడిగెను. రాజొక్కటొక్కటిగ సమస్త విషయములనుజెప్పెను. మఱి రాజాజ్ఞచే సైనికులందఱును వీడ్కొలిపెను. అతఁడు రాజుతోఁగూడ నొంటరిగా నావన ముందుండెను.

సూతుఁడిట్లు నెను:- “మునులారా! మహారాజగు సంవరణుఁడు తనవృద్ధమంత్రి సమ్మతిచే సూర్యనారాయణుఁబ్రసన్నునొనర్చుకొనుటకై తపోనుష్ఠాసముల నొనర్ప సాగెను.

తపతీ సంవరణుల వివాహము.

(2౦౧)

శ్లో॥ తపత్యాం మార్యకన్యాయాం కురుతేత్రపతిః కురుః।
పరీక్షీత్సుధనుర్జహ్ను ర్నిషధాశ్వః కురోః సుతాః॥

శ్రీభాగ ౯ స్కం. ౨౨ అ. ౪ శ్లో.

వ.....ఋత్యునకు సంవరణుం, డాసంవరణుండు తపతి
యనియెడి సూర్యకన్యాయందః గురువుం గనియె, నాకురువు
పేరం గురుతేత్రంబయ్యె; నాకురువునకుఁ బరీక్షీత్తు సుధనువు
జహ్నువు నిషధుండు ననువారు నలువురుపుట్టిరి.

శ్రీమదాంధ్రభాగవతము:

ఏకోరికయును లేనివాఁడు జీవుఁడుకానేకాఁడు. జీవ
సంజ్ఞ కామముచేతనే కలుగును. భగవానునకుఁ గోరికలేదు.
ఆతఁడు జీవులకు సుఖమొనఁగు కోరిక కలిగియుండును. అంగు
వలన నప్పుడు తన భగవత్వమును మఱచి భూమిమీఁద నవత
రించును. జీవులవలెనే క్రీడింపుచుండును. జీవుఁడు తనకాతఁడే
సుహృదుఁడనియు, సరస్వమనియు భావించి, ఆతనికే సమస్త
వాసనలనుజెప్పి, తన సమస్త కోరికలను నాతనికర్పించినచో,
నాతనికి సమస్తమును లభించును. ఇహలోక, పరలోక సుఖ
ములు రెండును లభించును, ఇట్లుచేయకుండిన జీవి కామమున

కధీనుడగును. అప్పుడాతడెనుబది నాలుగులక్షల యోనులతో దిగుగుచుండవలయును. ధర్మార్థ కామమోక్షములందు మనస్సుతో దేనినిగోరినను భగవానుని శరణు వేడవలయును. ఆతనికొఱకే జప, తప, ఉపవాసాదు లొనర్పవలయును. వాంఛాఽల్పతరువగు భగవానుడు జీవులయొక్క సమస్త కోరికలను అవియైహికమైనవి కానిండు, పారలౌకికమైనవి కానిండు నెఱవేర్చును.

నూతుఁడిట్లనెను:- “మునులారా! కామసంతృప్తుడగు సంవరణునకు తవతి సూర్యనారాయణుని శరణువేడుమని చెప్పఁగా రాజు తన సమస్తాను చరసమూహమును వీడ్కొలిపెను. ఆతడొంటరిగాఁ బర్వతశిఖరము మీఁదఁ గూర్చుండి సూర్యదేవు గారాధింపసాగెను. శుద్ధుడై ఆతఁడు జగత్పతి యగు సూర్యనారాయణునకుఁ బ్రణామము కావించి, ఆతఁడు నిరాహారుడై ఒంటికాలిమీఁద నిలిచి తపస్సును జేయసాగెను. ఆతఁడు తనకులగురువగు వశిష్టభగవానునిస్మరించెను. పండ్రెండవ దినమునకు బ్రహ్మర్షి యగు వశిష్టుఁడు రాజు సమ్ముఖమున నుండెను ఏకాంతమందు తన గురువునుగాంచి సంవరణుఁడు పరమ ప్రముదితుడయ్యెను. ఆతఁడు భూమిమీఁదఁ బడి గురువుయొక్క పాదపద్మములకుఁ బ్రణామము కావించి, ఆతనిని యథోపబద్ధములగు నుపచారములచేఁబూజించెను.

రాజు పూజను స్వీకరించి మునియిట్లనెను:- “రాజా! నేను యోగపలముచే నీయొక్క సమస్త మనోగతభావముల నెఱిగితిని. నేను వివస్వంతుడగు సూర్యనారాయణుని కడకు బోవుచున్నాను. ఆతని నీకొఱకు ఆతని కన్యకను యాచించెదను. భువనభాస్కరుడు నన్ను నిరాశగాఁబఁపఁడని నానమ్మకము. ఆతఁడవశ్యము నీకొఱకు పరమసుందరియును, సుకుమారియు. సుందరియనగు నాకన్యకను దప్పక యాయఁగలఁడు.”

రాజు చేతులను జోడించుకొని వినీతభావముతో నిట్లనెను:- స్వామీ! నాకాధారము మీరొక్కరే.”

రాజుయొక్క వాక్యములకు ముని ప్రసన్నుడయ్యెను. ఆతఁడాకాశ మార్గమున నెగిరి యోగప్రభావముచే సూర్య లోకమునకు వచ్చెను. అచ్చట నాతఁడు తన దివ్యరథముపై విరాజిల్లుచుండిన ప్రభాపతియగు సూర్యునిఁగాంచెను. చేతులను జోడించుకొని వశిష్టుఁడిట్లనెను:- “వశిష్టా! నేను వశిష్టుడను. నేను బ్రహ్మమానస పుత్రుడను. నేను మీకు క్రీడాభక్తులతోఁ బ్రణామమొనర్చు చున్నాను.”

వశిష్టుని పరిచయమునుబొంది సూర్యదేవుఁ డత్యంత ప్రసన్నుఁడై యిట్లనెను:- “వశిష్టా! నీవు వచ్చితివి. గాగున్నది నీకు స్వాగతము. రమ్మ, నాదగ్గఱగా నీయాసనమునఁబూర్చుండుఁడు.”

ఇట్లు పలికి సూర్యదేవుడు సత్కారపూర్వకముగ వశిష్ఠునిఁ దన సమీపమునఁ గూర్చుండఁ బెట్టుకొని యిట్ల నెను:- “వశిష్ఠా! నీవువచ్చుట కేదైనవిశేష ప్రయోజమున్నచో నీవు నాకు నిస్సంకోచముగఁ జెప్పుము.”

సూర్యునిచే సత్కృతుండై బ్రహ్మర్షి ప్రవరుడగు వశిష్ఠుఁడెట్లనెను:- “స్వామీ! ఈకాలమున భూమియందు ఋతుని పుత్రుడగు సంవరణుడున్నాఁడు. ఆతఁడు గొప్ప సుశీలుఁడు. ధార్మికుఁడు. ప్రజావత్సలుఁడు. భూమిపై నాతని బోలిన సుందరుఁడును. దేజస్వియు ధర్మాత్ముఁడునగు వాఁడిం కొకఁడులేడు. అందువలన నాతనికొఱకు మీ తపత్యును కన్యను యాచింపవచ్చితిని.”

ఇదివిని సూర్యదేవుడు మిక్కిలి యానందిమును బ్రక టించుచు నిట్లనెను:- “మూనివరులాగా! నేను నాచిన్నకూతు రగు తపతీకొఱకై మిక్కిలి చింతితుండనై యున్నాను. ఏలన నఁగా నామెయెట్టి సుందరిమో సుశీలయో ఆమెకట్టియోగ్యు డగు పతి లభించుట అత్యంతదుర్లభము. ఋక్ష కుమారుడగు సంవరణుఁడు నరపతులందఱలో శ్రేష్ఠుఁడు ఆతనిఁబోలిన సుశీలుఁడును, సుందరుఁడును, సర్వగుణ సంపన్నుఁడునగు వాఁడికొకఁడెచ్చట తపతికి లభింపఁగలఁడు? పైఁగా నీవంటి బ్రహ్మజ్ఞానియును, ఋషి శ్రేష్ఠుఁడును నన్ను యాచింపవచ్చి నాఁడు. ఇది నాకును తపతికిని అదృష్టము. స్వామీ! ఈమె

నీపుత్రిక నీకిష్టమువచ్చినవాని కొసంగుము. అనిపలికి సూర్య భగవానుఁడు తపతీని వశిష్ట మహాముని వెంటఁబంపెను. వశిష్ట మహాముని సూర్యప్రభవలె వెలుఁగుచున్న నాకన్యను దీసి కొని ఆ కాశమార్గమున నవనిపైకి దిగెను

ఇచ్చట సంవరణుఁడు తపతీకొఱకేమియును దిస క త్రాగక పశానధారణమొనర్చి ఘోరతపంబొనర్చు చుండెను. పండ్రెండు దినములాతఁడాహార పానీయములను గైకొన కుండెను ద్వాదశాదిత్య భగవానుఁడగు సూర్యుఁడాతని గుణ ములనుగాంచి యీతనికి దన కన్యకనొసంగెను. దూరమున నుండఁగనే రాజు వశిష్టునితోఁగూడ విద్యుత్తువలెను, మూర్తి భవించిన తపస్విద్భివలెను నాలలనాలలామ అవనిపైకి దిగుటను గాంచెను. రాజుకన్నులు వికసించెను. ఆనందమును బ్రకటించుచు రాజు మని పాదపద్మములకుఁ బ్రణామమును గావించెను. అప్పుడు వశిష్టుఁడు తపతీని సంవరణునకిచ్చి విద్యుక్తముగ వివాహమును గావించెను.

తపతీనిఁ బత్నీరూపమునఁబొంది మహారాజు పరమ ప్రేమఁబొందుడయ్యెను. ఆతఁడు తన హృదయమును, సర్వస్వమును దపతికి అర్పించెను. తపతీయును రాజు చరణములకుఁ దన్నర్పించుకొనెను. ఇప్పుడు రాజునకుఁ దపతీతప్ప యింకేమియును నచ్చుటలేదు. రాజ్యము, పురము, పరివారము వీనియెడల నాతఁడుదాసీనుఁడయ్యెను: వృద్ధుఁడగు ప్రధానమంత్రి

ఆతని దగ్గఱనేయుండెను. రాజ్యము నాతనికప్పగించి తపతితోఁ గూడ ఆతఁడు వనమందే వాసముచేయుచుండెను. ఆతఁడా మెను సుందరములగు వనోపవనములకుఁ గొనిపోవుచుండెను. వివిధములగు బుష్పములనుగోసి ఆతఁడామెకు హారమును గట్టును. ప్రేమభరితమగు హృదయముతో దాని నామెకు వేయును. పుష్పములతో శృంగారించును. జడవేసికొను నప్పుడు రంగులరంగుల పూలనాతఁడు గ్రుచ్చును. సారాంశ మేనునఁగా సింహాతనికాలము నంతయును దపతికి ఆనంద మును గూర్చుటయందే గడుపుచుండెను. ఆతఁడు ప్రజాపాలన గూఢముగా క్షత్రియధర్మము నెడలఁ బరాజ్ఞుఁడయ్యెను. దీక్షవలన సకాలమున వర్షములు కుఱియుటలేదు. పంటలుపండుటలేదు. ఆకలిచేఁ బ్రజలాహాకారములొనర్చి యేడ్చుచుండిరి. ఇంద్రుండు సంవత్సరములవఱకు రాజువనమందే యుండెను. అంతవఱకు సనానృష్టివలనను గాటకమువలనను బ్రజలందఱునుదుఃఖితులైరి. జనులందఱునుగలిసి వశిష్ట భగవానునికడకు బోయి యిట్లనిరి:- “స్వామీ! మీరు మారాజునెచ్చట వదలి వచ్చితిరి? మేమన్నములేక ఆకలిచేఁ జచ్చుచున్నాము. మీ రవిలంబముగా నేదైన నుపాయమును గావింపవలయును ”

ఇదివిని వశిష్ఠుఁడెట్లనెను:- “ప్రజలారా! మీరు చింతింపకుండు. నేను మీదుఃఖములన్నిటినిఁ బోగొట్టెదను.”

ఇట్లువలికి వశిష్ట భగవానుఁడు తపతీ సంవరణులఁ బిలిపించెను. ఆతఁడు నగరమునకు రాఁగానే దైవము వక్షింపసాగెను. అంతరాజు పండ్రెండు వత్సరములు తపతితో యజ్ఞమొనర్పఁగాఁ బ్రజలందఱును బరమసుఖులైరి. రాజు మరలఁ బ్రజలను ధర్మముగఁ బాలింపసాగెను. కాలాంతరమున దపతి గర్భమున మిక్కిలి తేజస్వియును, ప్రభావశాలియునగు పుత్రువను పుత్రుఁడుదయించెను. ఆతని నామమునఁ దరువాత నీవంశము కౌరవ వంశమును పేరఁ బ్రసిద్ధిపఁజెందెను

సూతుఁడిట్ల నెను:- “మునులారా! కురువునకుఁ బరీక్షిత్తు, సుధన, జహ్ను, నిషధాశ్వులను నల్లురు పుత్రులుదయించిరి. వీరిలో సుధనువుచే సుహోత్రుఁడును, సుహోత్రునకుఁ జ్యవనుఁడును, చ్యవనునకుఁ గృతి. ఆకృతికి ఉపరిచర వసువు ఉదయించెను. ఈతఁడు గొప్ప ధర్మాత్ముఁడగు రాజు. ఈతఁడు విమానమునఁ బైకెగిరెడువాఁడు. అందువలన నీతని కుపరిచరులను పేరువచ్చెను. నేను మీకీధర్మాత్ముఁడగు రాజకథను జెప్పెదను”

ఉపరిచరవసుచరిత్రము.

(౭౦౨)

శ్లో॥ సుహృత్తోఽభూత్సుధనుషశ్చ్యవనోఽథ తతః కృతీ
వసుస్తస్యోపరి చతో బృహద్రథ ముఖాస్తతః॥

శ్రీభాగ సం. ౨౨ అ. ౫ శ్లో॥

వ.....సుధనువునకు సుహృత్తుఁ. డతనికిఁ జ్యవ
నుండు, చ్యవనునకుఁ గృతి, గృతికి వసువు, వసువునకు బృహ
ద్రథ కుసుంభ, మత్స్య ప్రత్యగ్ చేదిసాదులు పుట్టిరి;

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము.

ప్రపంచమందు శ్రీమన్నారాయణుని భక్తియే సారము
నారాయణ నామమే భవభయ బంధనమును చిన్న చిన్న
మొనర్పఁగలదు. నారాయణుడే పరమతత్త్వము. వాయురోగ
ముల నన్నిటిని నారాయణ తైలము నశింపఁజేయునట్లును.
ఉదర వికారముల కన్నిటిని నారాయణచూర్ణమే పరమాషధి,
యైఁబట్లు సంసార సాగరమును దాటించుటకై నారాయణ
నామమును నొకయే సమస్తవిధముల సమర్థమైనది. ప్రాణుల
న్నిటియందును దనస్వామియగు నారాయణునే కాంచువాని
కిని, జీవములందు దయగలుగు వానికిని, నేప్రాణిని హింసిం
పనివానికిమాత్రమే శ్రీమన్నారాయణుని దర్శనమగును. ఏకా

రణము చేతనై నఁ బతనమైనచో, మరల నారాయణ నామము చేతనే మరల నుత్థానము కలుగును. నారాయణుని శరణు జొచ్చినచో సమస్తాశుభములు నశించును.

సూతుఁడిట్ల నెను:- “మునులారా! కుదుకులమందు కృతి పుత్రుఁడు ఉపరిచరవసువు మిక్కిలి ధర్మాత్ముఁడును, భగవద్భక్తుఁడునై యుండెను. ఈతఁడు బృహస్పతినిఁ దన పురోహితునిఁగా నొనర్చుకొనెను. ఈతఁడు గొప్ప అహింసకుఁడు. అశ్వమేధయజ్ఞమందును నీతఁడు పశుహింసను జేయలేదు. అంగిరా పుత్రుఁడు బృహస్పతితో నీతఁడిట్ల నెను:- “స్వామీ! ఫలమూలములతోడను, అన్యసామగ్రులతోడను మహాయజ్ఞముకాదా”

బృహస్పతి యిట్ల నెను:- “అట్లెందులకుఁగాదు? యజ్ఞమందు హింస ఆవశ్యకముకాదు.”

అప్పుడు రాజిట్ల నెను:- “ప్రభూ! పశుబలి లేకుండ నాచే యజ్ఞమును జేయించుఁడు.”

ఇదివినఁగానే బృహస్పతి యజ్ఞ సామగ్రిల నన్నిటిని సూచించెను. రాజు నెంటనే ఆవస్తువుల నన్నిటినిఁ బ్రోవుచేసెను యజ్ఞమారంభమయ్యెను. ఇందులో బృహస్పతి హోత ప్రజాపతి పుత్రులగు ఏకత, ద్విత, త్రిత ఆయజ్ఞమందు నదస్సులు. ధనుషాఖ్య, రైభ్య, అర్వావసు, పరావసు, మేధాతిథి, తాండ్య, శాంజి, వేదశిర, కపిల, ఆధ్య, కర, వైత్తిర,

కణ్ణ, దేవహోత్రులను నీపదునాఱుగురు సుప్రసిద్ధ మహర్షులూ యజ్ఞమందు దీక్షితులైరి. ఆయజ్ఞములోని విశేషతదానిలోఁ బశుహింస లేకపోవుటయే. ఫల. పుష్పాంకుర, బీజములచేతనే విష్ణుభగవాను నారాధించెను.

ఉపరిచరవసువు యొక్క యిట్టి భక్తిచే రమారమణఁడగు శ్రీమన్నారయణుఁడు ప్రసన్నుడయ్యెను. ఆతఁడు రాజనకుఁబ్రత్యక్ష దర్శనమొసంగి యజ్ఞీయ పురోడాశమును స్వయముగ గ్రహించెను. ఆతఁడింకెవరికిని దర్శనమియలేదు, అదృశ్యరూపము చేతనే ఆతఁడు హవిర్భాగమును స్వీకరించెను

బృహస్పతి కుర్ధుఁడై యిట్లనెను:- “నేనెన్ని నాశ్లనుండియో దేవతలను యజ్ఞభాగములకొఱకుపిలుచుచున్నాను. దేవతలు నాయెదుట ప్రత్యక్ష మేలఁగరు?”.

రాజిట్లనెను:- “స్వామీ! విష్ణువు మీరిచ్చిన హవిర్భాగమును గ్రహించినాఁడు.”

బృహస్పతి యిట్లనెను:- “నేనట్లంగీకరించు వాఁడనఁగాను. నేను దేవతల కొఱకీపురోడాశమును సిద్ధమొనర్చితిని. దేవతలు ప్రకటమైదీనినిఁ దీసికొనవలయును. విష్ణుభగవానుఁడందఱ సమ్ముఖమున స్వయముగ దీనిని గ్రహింపవలయును. అదృశ్యరూపముతో భగవానుఁడు దీనినేల గ్రహించినాఁడు. ఇట్లుపలికి బృహస్పతి సుప్రసన్నుడై కెగురవై చెను.

అప్పుడత్యంత మధురస్వరమున బృహస్పతికి నచ్చఁ జెప్పుచు నిట్లనెను:- “స్వామీ! మీరు కొంత విషయమును జెప్పుచున్నారే? కృతయుగమున నెవరును గోపపడెడువారు కాదు. ఇది అన్యయుగములలోని భానము. స్వామీ! మీరు కోపించి దేవాధిదేవునిఁ బ్రత్యక్ష మొనర్చుకొనఁజాలరు. నాకు జతకొర్రులు. క్రోధరహితులై ఆతనిఁ బ్రేమచేతఁ బొంద నగును ”

రాజయొక్క యీమాటను సమర్థించుచు మహర్షి లగు ఏకత, ద్విత, త్రితలు తమ యనుభవములో నొకమాటను జెప్పిరి వారిట్లనిరి:- “మాకును నొక్కసారి భగవద్దర్శన మొనర్పవలయునను బలవత్తరమగు నిచ్చ జనించెను అప్పుడు మాకాశవాణి వినిపడెను. “మునులారా! మీరు క్షీరసాగరమున కుత్తర తటముననున్న మహాప్రభావంతమగు శ్వేత ద్వీపమునకుఁబొండు. అచ్చట నాయొక్క పర్యాయరూప ముండును. ఆలోకమందు నారాయణ పరాయణులును, చక్రము వలెఁ గాంతికలవారును, పరమైకాంతికులునగు భగవద్భక్తులు నివసించుచుండును. వారిందియరహితులు, నిరాహారులు, కను తెప్పలార్పరు. దివ్యగంధయుక్తులు.”

ఈ యాకాశవాణిని విని మేమందరమును శ్వేతద్వీపమునకుఁబోయితిమి. అచ్చట తేజనూవలన మాకన్నులు మిఱుమిట్లు కొలపఁగా నందఱమును నంధులమైతిమి అచ్చటికి

వెళ్ళినను మేము శ్రీమన్నారాయణుని దర్శనమును జేయఁజాలకపోయితిమి. మేము తపోరహితులమనుకొని ఘోరతపో నిరతులమైతిమి! మేము నూఱు సంవత్సరములచ్చట నుండి తపమును జేయుచుండఁగా మాకా లోకముననుండు భగవద్భక్త మహాపురుషుల దర్శనమైనది. వారందఱును జంధ్రునివలెఁదెల్లగను భగవత్పారాయణులై యుండిరి. వెంటనే ఒక దినమున నచ్చట భగవద్భక్తులందఱును మిక్కిలి యుత్కంఠతోఁ బరువిడి అనేక పూజాసామగ్రులను దెచ్చి, చేతులను జోడించుకొని అందఱు నిట్లనిరి:— “పుండరీకాక్షా! విశ్వోత్పాదకా! హృషీకేశా! జనార్ధనా! నారాయణా! మీకు జయమగుఁగాక! జయమగుఁగాక!

పారియొక్కస్తుతి, పూజా, చేష్టలను ముఖాకృతినిఁగాంచి మేమచ్చటికి భగవంతుఁడు వచ్చినాఁడని గ్రహించితిమి, కాని మాకాతని దర్శనము కాలేదు. ఆద్వీపమున నుండు నితరులూ తనిఁ బ్రత్యక్షముగ దర్శించుచునే యుండిరి. కొంచెము సేపటికి పూజ సమాప్తమయ్యెను; కాని అచ్చటవారు మాతోఁ జెప్పనైనఁజెప్పలేదు. అంతమేము మరల ఘోరతపంబొనర్చుచుంటిమి. తపస్సును జేసి చేసి మేము కృశులమైతిమి. అప్పుడు మాకు మరల నాకాశవాణి వినఁబడెను:— “భగద్భక్తులకు భక్తులుకానివారికి మాదర్శనము దుర్లభము. మీకింకను నీ లోకమున నుండుటకధికారములేదు. మీరింకను బృథివిపై

నుండి చాలకార్యములు చేయవలసియున్నది. చాలమందిని భగవద్భక్తుల నొనర్పవలసియున్నది. మీకిచ్చటి మహాపురుషుల దర్శనమైనది. అదియే గొప్ప వీరియందు భక్తినుంచుడు మరల మీరు మరల నీలోకమునకు వచ్చినచో మీకు నాదర్శనము కాగలదు. మీరేదారిని వచ్చితిరో మరల నాదానినే పొందు.”

ఏకత ముని యిట్లనెను: “బృహస్పతీ! ఈయా దేశమును విని మేమండఱమును దిరిగి వచ్చితిమి. మేముతపము నొనర్చితిమి. అయినను మేము శ్వేత ద్వీపమునకుఁబోయినను భగవద్దర్శనము కాలేదు. భగవానుఁడు హవ్యకవ్యములకుఁ దృష్ణను జెంది యుండలేదు! ఆతని దర్శనమాతని కృపచేతనే కావలయును. ఆతఁడు సాధన సాధ్యుఁడుకాఁడు. కృపాసాధ్యుఁడు. కావున మీరుకోరికమును జెందకుఁడు. భగవంతుని కృపకలిగిననాఁడు మీకాతని దర్శనము లభింపఁగలదు.”

ఏకతముని యామాటలను బలుకఁగా ద్వితత్రేతులాతని ననుమోదించిరి. అప్పుడు బృహస్పతి క్షోదమును బరిత్యాగ మొనర్చెను. ఆతఁడు భగవద్భక్తుఁడగు ఉపరిచరవసువు యొక్క యజ్ఞమును విధ్యుక్తముగ సమాప్తము కావించెను మహారాజు పైన భగవానుఁడు ప్రసన్నుఁడయ్యెను కాలాంతరమున నాతఁడు స్వర్గగామి యయ్యెను. మరల ఋషుల శాపముచే భూమిపైకి వచ్చెను.

ఇది విని శౌనకుఁడిట్లడిగెను:- “నూతా! ఇంతటి గొప్ప భగవద్భక్తుఁడగు రాజునకుఁ బతనమేల కలిగినది? ఋషుల యెడల మహారాజగు నుపరిచరవసువేమి యపరాధము నొనర్చినాఁడు?”

నూతుఁడిట్లనెను:- “స్వామీ! ఎవరెవరి కవరాధ మొనర్చును? అంతయును భగవంతుని కీడయే. ఆతఁడెరిచేత నే కార్యము నొనర్పఁజేయునో ఆతని కట్టిమతియే యొరంగును. భగవద్భక్తుల కెల్లప్పుడును భగవత్స్మృతినిఁ గలిగియుండవలయును. నిరంతరము నోట నామోచ్చారణ మొనర్పవలయును ఇటుండినవానికి స్వర్గ, వరక, పృథివ్యాది యితర ఉచ్చనీచలౌ కములన్నియును సమానములే. వారికి బేదబుద్ధి నశించును. ఉపరిచరవసువు భగవద్భక్తుఁడు. కాని, కాని పక్షపాత పూర్ణములగు వచనములను బలుకుటచే నాతనికి స్వర్గమునుండి పతనము సంభవించినది. ఈవ్రసంగమును నేనుఋకుఁజెప్పెదను”

ఒకసారి దేవతలు ఋషులతో నిట్లనిరి:- “ఋషులారా! మీకు యజ్ఞమందు అజమును హవనమొనర్పవలయును! ఇతర పశువులను హవనమొనర్పరాదు”

ఋషులిట్లడిగిరి:- “అజమునఁగా నర్థమేమి?”

దేవతలిట్లనిరి:- “అజమునఁగా మేక.”

ఋషులిట్లనిరి:- “వశువులను జంపి హవనమొనర్చుటది సత్పురుషుల కార్యముకాదు. శ్రుతియొక్క ఆజ్ఞ - బీజధాన్యదుల పురోడాశము నేఱ్ఱరచి విధిపూర్వకముగ హవన మొనర్పవలయుననియే. ఆపరిపక్వ బీజముయొక్క నామమే అజమనునది.”

దేవతలిట్లనిరి:- “అట్లుకాదు, అజమనఁగానేక. యజ్ఞమందు మేకను బలి యీయవలయును.”

ఈవిధముగ దేవతలును, ఋషులును వాదవివాదములను గావించుకొనిరి. ఇంతలో నచ్చటకు ధర్మాత్ముడగు నుపరిచరవసువు వచ్చెను. ఆతఁడు తన తపఃప్రభావముచే నాకాశమందు విమానముమీఁదఁ దిరుగుచుండెను దేవతలును ఋషులును నిట్లనిరి:- “ఈ యుపరిచరవసువు ధర్మాత్ముడు. ఈతఁడెన్నడును నబద్ధమాడఁడు ఈతనినే యీవాద వివాదమున మధ్యవర్తిగా నెన్నుకొనుఁడు.”

ఇద్దరును రాజయొక్క మధ్యవర్తిత్వము నంగీకరించిరి. ఇద్దరమూటలను విని రాజు దేవతాపక్షపాతమును వహించి యిట్లనిరి:- “యజ్ఞమందు మేక నే హోమమొనర్పవలయును”

ఇది వినఁగానే తేజస్వులగు ఋషులకుఁ గోపము వచ్చెను. వారాతనికి శాపము నొసంగిరి:- “రాజా! నీవుపక్షపాతమున నీముఖమోటమి మూటలను బలికితివి, కావున నేటి

నుండి నీకంతరిక్షమున భ్రమించు శక్తి నశించిపోవుగాక! నీవు స్వర్గచ్యుతుడవై పృథ్వీవివరమందు వాస మొనర్పఁగలవు ”

ఋషులశాపము తగులఁగానే రాజు స్వర్గభ్రష్టుడై పృథ్వీవివరమందుండెను. కాని ఆతనికిఁ దన పూర్వజన్మస్మృతి యుండెను. తమ పక్షమును వహించుటచే రాజునకిట్టి స్థితి కలిగెనని దేవతలు తెలిసికొని, రాజు కడకుఁబోయి యిట్లునిరి:-
“రాజా! నీవు చింతింపకుము, శ్రీమన్నారాయణుఁడు మంగళ మొనర్చుఁగాక! శాపమొసంగినను నీవు బ్రాహ్మణులను ద్వేషింపలేదు. యజ్ఞములందు మేము నీకుఁ బూర్ణాహుతి సమయమున వసుధార నిప్పించెదము. దానినిఁద్రాగి నీవుసంతుష్టినిఁ జెందుము.” ఇట్లు వరమునొసంగి దేవతలునుఁబోయిరి. ఇప్పుడు రాజగు వసువు పృథివీ వివరమందుండి దేవతలు చెప్పిన యజ్ఞమందలి వసుధారను ద్రావి కాలయాపన మొనర్చుచుండెను.

ఇప్పుడు రాజు భగవదారాధనమున నిమగ్నుడై యుండెను; ఏలనఁగా హరిస్మృతియే సమస్త విపత్తులను నశింపఁజేయఁగలదని ఆతనికి బాగుగాఁదెలియును. శ్రీమన్నారాయణుని స్మరణ కీర్తనములే సమస్త శాప సంతాపములను స్వాహా మొనర్చుటకు సమర్థములైనవి. ఇట్లునుకొని ఆతఁడు నిరంతరము గారాయణ మంత్ర జపమొనర్చుచుండెను. ఆతఁడు భగవత్పూజనమును నిత్య నియమముతోఁ జేయుచుండును,

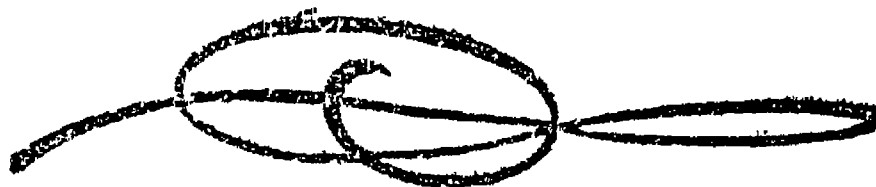
నారాయణ నామకీర్తనమును, నారాయణమంత్ర జపమును, శ్రీమన్నారాయణుని పూజార్చనలు మొదలగు వానియందే తన కాలమును గడుపుచుండెను. దీనికి తోడుగా నాతఁడు బ్రాహ్మణులను సత్కరించుచుండెను. ఆతనికి బ్రాహ్మణుల యందెన్నఁడును ద్వేషబుద్ధి కలుగలేదు. దీనిచే శ్రీమన్నారాయణుడు మిక్కిలి సంతోష్టుడై యుండెను. రాజును మరల నుపరిచరునిగ నొనర్చుమనియు, ఆతని కంతరిక్షమందు భ్రమించు శక్తిని మరల యధాప్రకారముగ నుండునట్లొనర్చుమనియు శ్రీమన్నారాయణుడు గరుత్మంతున కాజ్ఞాపించెను.

ఇది విని గరుత్మంతుఁడు! పృథివీ వివరములోనికిఁబోయి రాజు నెగురవైచి, ఆతని నాకాశమున వదలివై చెను. అప్పటి నుండి ఆతఁడు మరల నుపరిచరుఁడయ్యెను. ఆతఁడు పూర్వము వలెనే ఆకాశమున భ్రమించుచుండెను. ఆతఁడు సశ సరీరుడై బ్రహ్మలోకమునకుఁ బోయెను.

సూతుఁడిట్లనెను:- “మునులారా! ఇట్టిది, భగవద్భక్తి యొక్క ప్రభావము. మహారాజగు నుపరిచరవసువు దేవతల యెడలఁబడు పాత మొనర్చుటచే, వాగ్దోషముచే దూషితుఁడయ్యెను, బ్రాహ్మణులు శాపమును బెట్టినను, శ్రీమన్నారాయణుని భక్తియొనర్చుటచే, మరల సశరీరుడై బ్రహ్మలోకము నకుఁబోయెను. మునులారా! నేనుమీకునంతే పముగ నుపరిచర వసువు కథను జెప్పితిని. ఇప్పుడుమీరేమి వినఁగోరుచు గూరు?”

శౌనకుఁడిట్లనెను:- “మహాభాగా! సూతా! ఇప్పుడు మాకు నీవు కౌరవ వంశములోని ముఖ్య ముఖ్య రాజుల చరిత్రములను జెప్పుము.”

సూతుఁడిట్లనెను:- “మంచిది, స్వామీ! ఇప్పుడు మీరు కౌరవ వంశమందలి తరువాత రాజుల నృతాంతమును శ్రవణ మొనర్పుఁడు.”

చేది రాజుల కథ.

(రెండు)

శ్లో॥ అన్యస్యాం చాపి భార్యాయాం శకతే ద్వే బృహద్రథాత్.
తే మాత్రా బహిరుత్స్నస్తే జరమా చాభి సంధితే.
జీవ జీవేతి క్రీడన్త్యా జరా సంధోఽ, భవత్సుతా॥

కీర్తిభాగ. ౯ స్కం. ౨౨ ఆ. ౮ శ్లో॥

శ్లో॥ ఆబృహద్రథునకు నన్యభార్య గర్భ
మున రెండు తను ఖండములు జనించె;
దునుకలు గనితల్లి తొలగంగవైచిన
సందించె నొకటిగా జరయనంగ
నొకదైత్య కాంత; వాడొప్పె జరాసంధుడన
శ్రీమహాంధ్రభాగవతము:

భగవద్విధానమును జేపుడుగ్రహింపజాలగుడు. ఆతఁడు
డక్లు గ్రహింపగలిగినచో నాతనికి జీవసంజ్ఞ యుండెడిది
కాదు. ఆతఁడు శివగూపుడయ్యెడు వాడే. ఏ ఎన్నువును
మనము వ్యర్థమునుకొని పారవేయుదుమో కాలాంతరమున
నదియే అమూల్యమైనదగును; బహుమూల్యమైనదని దేనిని
మనము జాగ్రత్తగఁ గాపాడుకొందుమో, సమయము రా
గానే అది రెండు గవ్వలైనను జేయదు. విధివిధానముచే మర
ణించినవాడు జీవించును, భగవదేచ్ఛచే జీవితుడు క్షణములో
మృతుడగును. కావున దైవబలమే యథార్థమగు బలము.

సూతుఁడెట్లనెను:- “మునులాగా! ఇప్పుడు నేను మీకు కౌరవ వంశమందలి తరువాత రాజులను గూర్చి చెప్పఁగలను. మహారాజగు నుపరిచర వసువునకు బృహద్రథ, కుశాంబ, మత్స్య, ప్రత్యగ్రులను నలుగురు పుత్రులుదయించిరి. వీరందఱును చేదిపులనఁబడిరి. వీరిలో బృహద్రథుఁడందఱకంటెను బెద్దవాఁడు. అతని పుత్రుఁడు కృశాగ్రుఁడు. కృశాగ్రునకు ఋషభుఁడు, అతనికి సత్యహితుఁడు, సత్యహితునకు పుష్పవానుఁడు పుష్పవానునకు జహ్నువులుదయించిరి.

బృహద్రథునకు జరాసంధుఁడను నింకొక పుత్రుఁడును గలండు. అతఁడు రెండు భాగములుగ వేలు వేలుగ నుదయించినాఁడు.”

ఇది విని శౌనకుఁడెట్లడిగెను:- “సూతా! జరాసంధుఁడు రెండు భాగములుగ వేలు వేలుగ నెట్లుద్భవించినాఁడు? పైగా నాతఁడెట్లు జీవింపఁగలిగెను? ఇది యెంతో ఆశ్చర్యకరమగు విషయము! ఈతని చరిత్రమును దయతో మాకు జెప్పవలయును.”

సూతుఁడెట్లనెను:- “స్వామీ! ఇది చాల అద్భుతమగు నితిహాసము. వినుఁడు, నేనీ కథను మీకు జెప్పెదను. మగధ దేశాధిపతియగు బృహద్రథుఁడు గొప్ప ధర్మాత్ముఁడను, న్యాయప్రియుఁడనై యుండెను. ఈతని వివాహము కాశీరాజపుత్రిక లిద్దరతో నయ్యెను. ఆ యిద్దరకవలపిల్లలు ఆత్యంత సుందరులును, సర్వగుణ సంపన్నులై యుండిరి. వారిద్దరి యం

దును పరస్పరము మిక్కిలి ప్రేమకలదు. వారిద్దరిలో నెవరి యెడలను బక్షపాతమొనరింపని రాజకుమారునే పెండ్లాడవలయునని వారి ప్రతిజ్ఞ. ఇద్దరను సమాన భావముతోఁ బ్రేమింపవలయును. బృహద్రథుఁ డిట్లు ప్రతిజ్ఞను గావించెను:— “నేను మీ యిద్దరి యెడలను సమాన భావముతో వ్యవహరించెదను. ఏవిధముగ బక్షపాతము నొనర్పను.” ఇది వినఁగానే వారిద్దరికిని మిక్కిలి సంతోషమయ్యెను. కాశీరాజు తనయిద్దరి పిల్లలను బృహద్రథునకొసంగి వివాహమొనర్చెను. రాజు తన ప్రతిజ్ఞను బాలించుచు నిద్దరయెడల సమానముగ వ్యవహరించుచుండెను. ఇద్దరు రాణులతో రాజెన్నోదినములు కాపురమొనర్చెను, కాని సంతానమేమియును గలుగలేదు, దీనివలన రాజును, రాణులును సదాదుఃఖితులగుచు, చింతితులుగనుండిరి. రాజునకు వృద్ధావస్థయును వచ్చుచుండెను.

ఒకదినమునఁగాక్షివాన గౌతమఋషి పుత్రుఁడును, బరమ శేషస్వీయునగు చండకౌశిక మహర్షి తిరుగుచుఁదిగుగుచు మగధదేశమునకు వచ్చెను ఆతఁడు నగరమునకు దూరముగ నొక మామిడిచెట్టుక్రింద నిలిచెను. చాలమందిజనులు ముని దర్శనమునకు వచ్చిరి, బృహద్రథుఁడును ముని యాగమమును విని, తన మంత్రి, పురోహితులను రాణులను వెంటబెట్టుకొని ముని దర్శనమునకు వచ్చెను. అది ఆషాఢ మాసము. దట్టమైన వృక్షముక్రింద దర్శకులతోఁ జుట్టుకొనఁబడిన ముని

మూర్తీభవించిన తపమువలె గోచరించుచుండెను. రాజు ముని చరణములమీఁద విధ్యుక్తముగఁ బ్రణామమును గావించెను. అంత సిగ్గుతోఁ గంఠమున నంజలిని బంధించుకొని రాణులును మునిపాదములను బట్టుకొనెను. రాణులతోఁగూడ రాజు మునికి షోడశోపచారములను గావించెను. ముని శాస్త్రీయు విధిచే రాజు చేసిన పూజలను స్వీకరించెను. పూజానంతరము మిక్కిలి కరుణాస్వరమున రాజు మహర్షిని స్తుతించెను. పూజాస్తుతులకుఁ బ్రసన్నుడై మహర్షి యిట్లనెను:- “రాజా! నేను నీపూజాస్తుతులకు మిక్కిలి సంతోషుడనైతిని నీవు నన్నే దైన వరమును గోరుకొనుము.”

రాజుట్లనెను:- “స్వామీ! నేను వరములు గైకొని యేమిచేయఁగలను? నాపితరులు స్వర్గమున నేచ్ఛుచున్నారు, నేను రాణులతోనిచ్చట నేచ్ఛుచున్నాను. చూడుడు. నాకు వెండ్లుకలు నెఱసినవి. నేనిప్పుడు వనమునకుఁబోవ యోచించుచున్నాను.”

సర్వజ్ఞుడగు ముని రాజయొక్క అంతర్వేదనను గ్రహించెను. అతఁడు ధ్యాన మగుఁడయ్యెను. అదే సమయమునకు చక్కని మామిడివండ్లొకటి ముని వడిలోఁబడెను. ఆ ఫలమును గైకొని మునియిట్లనెను:- “రాజా! నీవీఫలమును నీభార్యకొనంగుము. దీనివలన నీకుసంతానము కలుగఁగలదు.

ఫలములభింపఁగనే రాజునకు మిక్కిలి సంతోషము కలిగెను. ఆతఁడెఱికివచ్చి నియమానుసారముగ ఫలమును రెండుభాగములొనర్చి తన రాణులిద్దరకొసంగెను. ఫలమును దినఁగానే యిద్దరును గర్భవతులైరి. దీనివలన రాజునకును, బ్రజలందఱకును మిక్కిలి యానందము కలిగెను. సమయము రాఁగానే యిద్దరును బ్రసవించిరి. ఇద్దర గర్భములనుండియును నొక్కదేహమండలి సగము సగము భాగములుగ నుత్పన్నమైరి, ఒకచేయి, ఒకకాలు, ఒకకన్ను, ఒకచేవి, సారాంశమే మనఁగా సరిగా సగము సగము భాగములుగ వారిద్దరి గర్భము నుండి యుద్భవించెను. ఇట్టి పుత్రుని వారేమిచేసికొందురు. అందువలన వారిద్దరును దాదితో నిట్లనిరి: - “ఈరెండు శరీరములను నీవు మన రాజ భవనము వెనుక పారవేసిరమ్ము”

దాది వాని నొకపాత్రలోనికిఁ దీసికొని ఒకశూన్యస్థాన ముందుంచెను. ఆ సమయమున జరయను రాక్షసి ఆచ్చటికి వచ్చెను. ఆమె భ్యానముచే నా ఖండములురెండును జీవించి యున్నవని తెలిసికొనెను. ఆరెంటినిఁ దీసికొని ఒక్కటిగాఁ గలిపి, అటగా ‘జీవించుము, జీవించు’మనెను.

ఆరెండును నొక్కటిగా నతుకుకొని కలిసిపోయి ఒక శిశువుగా నైనటామె తెలిసికొని ఆశ్చర్య చకితయయ్యెను. ఆశిశువు రోదనముచేయసాగెను. జరఒక సుందరస్త్రీవేశమును ధరించి, యాపిల్లవానినిఁ దీసికొని రాజభవనము లోనికిఁబోయి

యిట్లనెను:- “రాణీ! నీవీ పుత్రుఁడు చచ్చెనని భావించి పార
నైచితివి; కాని దైవము దీనిని రక్షించినాఁడు. నీవు గోడ
మీఁద నాచిత్రమునువ్రాసి నాకు పూజలొనర్చితివి; దానికి
బదులుగా నేను నీకీయుపకార మొనర్చితిని.”

పుత్రునిఁగాంచి రాజును, రాణియును మిక్కిలి హర్షిం
చిరి వాసు బ్రాహ్మణులకు విధ్యుక్తముగ దానము లొసం
గిరి; యాచక, అభ్యాగత, ఆశ్రితులయొక్క మనోవాంఛలను
నెఱవేర్చెను. జరా రాక్షసిచే సంధిఁజుఁడగుటచే నాతనికి రాజు
జరాసంధుఁడను బేరునుబెట్టెను. అప్పటినుండి రాజు మగధ
దేశమందింటింట నారాక్షసియొక్క పూజనారంభింపఁజేసెను.

ఈజరాసంధుఁడు గొప్ప శూరవీరుఁడు, అభిమాని, బల
వంతుఁడు ఈతఁడు పృథివీయందలి సమస్త రాజులను జయిం
చెను మహారాజు వానప్రస్థాశ్రమమును ధరించి రాణులతో
వనమునకుఁబోఁగానే జరాసంధుఁడు మగధదేశమునకు రాజు
య్యెను. దీపము కడకువచ్చి మిషతలు మాడిపోవునట్లేతని
కడకువచ్చి శత్రువులు శ్రీహీనులగుచుందురు: ఆసమయమున
భూమండలమున నీతని కేడువచ్చు తేఁడెవఁడునులేడు. శ్రీకృష్ణ
భగవానునిపైఁగూడ యీతఁడు పదు ననిమిదిసారులు దండెత్తి
నాఁడు. చివరకు శ్రీకృష్ణుఁడు తన వంశమువారితోఁగూడ,
యీతని భయమునఁబ్రతిపోయి ద్వారకానగరమున నివసించు

చుండెను ఈతని వధను భగవంతుడు భిమునిచే జేయించెను. ఈవిషయమును గూర్చిన వర్ణనమును నేను ముంగు చేయఁ గలను.”

సూతుఁడిట్లనెను:- “మునులారా! చేదిరాజు బృహద్రథుని ప్రత్యక్షుఁడగు జరాసంధుని సుతుఁడు సహదేవుఁడు. ఈతఁడును గొప్పబలవంతుడే ఇస్పడిక తరువాతరాజుల వంశ వర్ణనమును వినుము.”

శంతనుమహారాజుకథ.

(౭౦౪)

శ్లో॥ అభవచ్ఛంతనూ రాజా ప్రాజ్ఞహాభిష సంజితః।
యంయం కరాభ్యాం స్పృశతి జీర్ణం యశావనమేతి సన్ధి॥
శాంతి మాప్నోతి చైవాగ్ర్యా కర్మణాతేన శంతనుః।
సమా ద్వాదశే తద్రాజ్యే న వవర్ష యదావిభుః।

శ్రీభాగ. ౯ స్కం. ౨౨ అ. ౩.౪ శ్లో.

వ.....తమ్ముండు పూర్వజన్మమందు మహాభిషుడని
యెడువాడు శంతనుడయ్యె; వాడె యీధాత్రినెల్ల నేలుచు
గరములనే వృద్ధముట్టిన, వాడెల్లనిండు జన్వనము నొందు;
నతడు శాంతిప్రాప్తుడై యున్న దానఁ బండ్రెండేండ్లు వజ్రి
వర్షింపకున్న —

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము.

పెద్దలను సన్మానించుట ఆర్యసంస్కృతిలోని సర్వశ్రేష్ఠ
మగు సదాచారము. పెద్దల సమ్మతిమున నుచ్చాసనమున
గూర్చుండకుండుటయును, పెద్దలయెదుట గర్వముతోఁగూర్చుం
డకుండుటయును, పెద్దలతో శిమిడిచార రహితమగు వ్యవహార
మును గావింపకుండుటయును, పెద్దలందఱుండఁగఁ దాను
సమ్మానమును గ్రహింపకుండుటయును నిట్టిది ప్రాచీనమగు

పరిపాటి, అన్నకు సంస్కారము కానంతవఱకు చిన్నవారికి సంస్కార మొనర్చుట విధానముకాదు. పెద్దవానికి వివాహమును అగ్నిహోత్ర సంబంధమును గలుగకయే చిన్నవాడట్టిసంస్కారము నొనర్చుకొన్నచో వానిని శాస్త్రకారులు 'పరివేత్త' అనిరి. అన్నను 'పరివిత్తి' అనిరి. అన్నయుండఁగా జిన్నవాఁడు తండ్రి సింహాసనమునఁ గూర్చుండుట కధికారములేదు. అన్న అయోగ్యుడైనను, మహావ్యాధిగ్రస్తుడైనను. సదాచార హీనుడైనను జిన్నవాఁడు రాజగుటలో నేవిధమగు దోషమును లేదు.

సూతుఁడిట్ల నెను:- “మునులారా! నేను చేదిరాజగు బృహద్రథుని పుత్రుఁడగు జరాసంధుని జన్మకథను గూర్చి చెప్పితిని. ఇప్పుడాతని తరువాత వంశమును గూర్చి వినుఁడు. జరాసంధుని సుతుఁడు సహదేవుఁడు- ఆతనికి సోమాపియును, సోమాపికి శుత్రశ్రేవుఁడును జన్మించిరి. ఇది నేను సంతేపముగ చేదివంశపురాజుల వంశావళిని గూర్చి చెప్పితిని. ఇప్పుడు కురు వంశమందలి యితరరాజుల వంశములనుగూర్చి విస్తారముగ శ్రవణమొనర్పుఁడు.

హస్తిపుత్రుఁడగు కురునకుఁ బరీక్షిత్తు, సుధను, జహ్ను, విశభాశ్వలను నల్లురు పుత్రులుండిరని నేనిదివఱకే చెప్పియున్నాను. వారిలో సుధనుని వంశవర్ణనమును నేనొనర్చితిని. మీరు మిగిలిన ముగ్గురినిగూర్చి వినుఁడు. కురుయొక్క ప్రథమ

పుత్రుడగు పరీక్షిత్తు సంతానహీనుడయ్యెను. ఆతని వంశము జరుగలేదు. ఇప్పుడుమీరు జహ్ను వంశమునుగూర్చి వినుడు.

జహ్నుని పుత్రుడు సురధుడు. ఆతని సుతుడు విదూరధుడు. విదూరధునకు సార్వభౌముడు, ఆతనికి జయసేనుడు జయసేనునకు రాధికుడు. అతని కయుతుడు పుత్రుడయ్యెను అయుతునకుఁ గోధనుండును క్రోధనునకు దేవాతిథియు నాతనికి ఋష్యుడును. ఋష్యునకు దిలీపుడును, దిలీపునకుఁ బ్రీతిపుడునుదయించిరి. ప్రతీప మహారాజునకు ముగ్గురు పుత్రులు. వారు దేవాపి, శంతను, బాహ్లికులనువారు. నీరిలో రెండవవాడు రాజయ్యెను. ఈతడు గంగను బెండ్లాడెను.

ఇదివిని శౌనకుఁడిట్లడిగెను:- “సూతా! ప్రతీప మహారాజు జ్యేష్ఠకుమారుడగు దేవాపికి రాజ్యమియక శంతను నేల రాజుగా నొనర్చెను? పైగా శంతనుడు మానవుడు, ఆతనికిని గంగకును వివాహమేల జరిగినది? దయతో నీకథను నీవు మాకు చెప్పవలయును.”

ఇదివిని సూతుఁడిట్లనెను:- “మంచిది స్వామీ! పుణ్యశ్లోకుడగు శంతనుని చరిత్రమును నేనుమీకు జెప్పెదను. మీరు సమాహితచిత్తులరై దాసిని శ్రవణ మొనర్పుడు. పూర్వకాలమందీతడు మహారాజగు మహాభిషుడు. బ్రహ్మశాపముచే బ్రహ్మలోకమునుండి చ్యుతుడై, చంద్రవంశపు రాజగు ప్రీతిపునకుఁ బుత్రుడై జన్మించెను.”

శౌనకుఁడిట్ల నెను:- “నూతా! నీవు కథనుండి వేతొక కథాబీజమును బెల్లగించుచుందువు నీవుమాకుప్రతీప పుత్రిఁ డగు శంతను చరిత్రమును దనువాతఁ జెప్పవచ్చును. ముందుగా గమలోద్భవుఁడగు బ్రహ్మ యేల మహాభిషుని శపించెనో మాకు జెప్పవలయును? ఈతఁడు బ్రహ్మలోకమునుండి యే యపరాధమునఁ జ్యుతుఁడై నాఁడు?”

అంత నూతుఁడిట్లనెను:- “స్వామీ! పూర్వకాలమందు ఇత్తోకు వంశమునఁ బరమ ధర్మాత్ముఁడును, తేజస్వియును, తపస్వియును, యశస్వియునగు రాజుండెను ఆతఁడు గొప్ప గొప్ప దక్షిణలోసంగి యజ్ఞముల ననేకములొనర్చెను. వివిధ ములగు బుణ్యకర్మలొనర్చెను. సుయోగ్యులగు పాత్రలకు వివిధ ప్రకారములగు దానములొసంగెను. చివరకీపాంచభౌతిక శరీరమునువీడి, తన పుణ్యకర్మముల ప్రభావముచే బ్రహ్మ లోకమునకుఁ బోయెను. అచ్చటికిఁబోయి బ్రహ్మలోక సుఖ ముల ననుభవించు చుండెను. ఒక దినమున బ్రహ్మ సభ తీరి యుండెను. అందులో గొప్పగొప్పబ్రహ్మర్షులును, దేవతలును సిద్ధులును, చాక్షుణులును, గంధర్వులును, ఇతర సుకృతి జన మును నుండిరి. ఆసమయమున గంగాదేవి అత్యంతసుందరి యగు నొకయతివ రూపమును ధరించి బ్రహ్మ సభలోనికి వచ్చెను. వాయుదేవుఁడామెయొక్క అతి యులిపిగిగానుండు డైట చెఱుగును వక్షస్థలమునుండి తొలిగించెను. దానినిఁ

గాంచి సమస్త ఋషులును, మునులును, దేవతలును తమ తమ తలలను వంచుకొనిరి; కాని మహారాజగు మహాభిషేకుడు గంగవైపు కనుతెప్పలార్పక తదేక భావముతోఁ జూచుచుండెను. అతని యాయవినయ కారణమునఁ గమలాసనుఁడగు బ్రహ్మ క్రుద్ధుఁడయ్యెను. త్రికాలదర్శియగు వేదగర్భుఁడురాజు యొక్క మనోభావమును గ్రహించెను. అతఁడు రాజుతో నిట్లు నెను:- “రాజా! ఈ పవిత్రలోకమందును నీమనస్సునందు కామభావము జనించినది. కావున నిప్పుడు నీకీలోకము నుండి భూమిమీఁదకుఁ బతనము కావలయును. మానవుని సంకల్పము ననుసరించి జన్మలభించుచుండును. నారీయందా సక్తి నిజెందుటయే నరుని పని. కావున నీవు నరుఁడుగాబుట్ట వలయును. నీవేగంగనుగాంచి ఆసక్తినిఁ జెందితివో, ఆమెయే స్త్రీరూపమును ధరించినీకు పత్ని కాఁగలదు. కొన్ని దినములు నీతోఁగలిసియుండి చివరికామె నిన్ను వీడి రాఁగలదు. అప్పుడు మరల నీవు స్వర్గమునకుఁ దిరిగి రాఁగలవు.”

బ్రహ్మనోట నీశాపమును విన్నను మహారాజునకంతగా దుఃఖము కలుగలేదు; ఏలననఁగా నాతఁడు గంగారూపమునందత్యంతాసక్తినిఁ జెందెను. ఇప్పుడాతఁడు పృథివిపై జన్మింప వలసియుండెను. అదినమలలోఁ బ్రతీపమహారాజే యీవృథినీ తలమందు పరమ ధార్మికుఁడును, మహాతేజస్వియును, నందఱ కంటె మిక్కిలి యశస్వియునై యుండెను. అందువలన మహాభి

మఁదాతనికే జన్మించెను. ఆతఁడే శంతనుఁడను బేరఁ బ్రసిద్ధినిఁ జెందెను. ఈతనికడ నొక విశేషముకలదు ఈతని చేతులతో నేవృద్ధునిఁదాకినను నాతఁడు యువకుఁడగును. ఆతనికి పరమ శాంతి లభించుచుండెడిది. ఈకారణమున నీతనికి శంతనుఁడను పేరువచ్చెను. ఈతనియన్నయగు దేవాపి గొప్పవిరాగి. ఈతని తండ్రి రాజ సింహాసనమునఁగూర్చుండి రాజ్యముచేయుచున్నప్పుడే యీతని యన్న రాజ్యమును వీడి రాజ్యమును శంతనునకప్పగించి తపస్సును జేసికొనుటకు వనమునకుఁబోయెను. శంతనుఁడు ధర్మపూర్వకముగఁ బృథివీపాలన మొనర్చుచుండెను. మహారాజు గొప్పమృగయాప్రేమి. ఆతఁడు వేటకై గంగాతీరమునకుఁ బోయెను; పర్వతములందును, కందరములందును, వనోపవనములందును దిరుగుచుండెను.

ఒకదినమున మహారాజు గంగాతీరమునకు వేటకై పోయెను. ఆటవిక జీవులను వెంటాడి వెంటాడి ఆతఁడలసి ఒక సుందరమైన దట్టమైన వృక్షచ్ఛాయను సుఖపూర్వకముగ గంగాతటమునకు కొంచెము దూరమునకుఁబోయి కూర్చుండెను. ఆసమయమున నాతనికొక అత్యంత గూఢలావణ్య యుక్తయగు లలన కనఁబడెను. ఆమె తన సౌందర్యముచేతను కాంతిచేతను నావనప్రాంతము నగతను బ్రకాశింపఁ జేయుచుండెను. ఆమె ప్రకృతి సౌందర్యమునుగాంచి నవ్వునప్పుడామె ముఖమునుండి కుందపుష్పములు రాలుచున్నట్లుండెను. ఆమె

గంగాతరంగములనుండి నిర్భయయై వచ్చుచుండెను. సమీపమున నున్న ఉపవనమందాచారు షోసిని విలాసముగఁ గ్రీడించుచుండెను ఆమెశరీర వర్ణము గౌరవర్ణముగనుండెను. పదతల, కరతల, ఓష్ఠాధర, జిహ్వనఖముల రుణములగనుండెను. ఆమె నేత్రములు వికసించిన కమలములవలె పెద్దకన్నులుండెను. ఆమెజడ చీలమండవఱకును వ్రేలాడుచుండెను. ఆమె అత్యంత సుందరమగు నీలపు ఉలిపిరి పటుచీరెను ధరించియుండెను. ఆమె అంగములనుండి సౌందర్యము స్పృశికి తటప్రదేశమంతయును వ్యాపించెను హాసవలెఁగులుకుచు, గాలినూపురములను మోగించుచు విలాసముగ మందగమనమున నామె నడుచుచుండెను మెల్లమెల్లఁగా వచ్చి ఆమె రాజు సమీపమున నిలుచుండెను.

శంతన మహారాజింతవఱకిట్టి సుందరస్త్రీ నెన్నడును గాంచనేలేదు. ఆతఁడామె రూప, యశావన, అంగసౌష్ఠ్యమును గాంచి మంత్రముగ్ధునివలె దదేక దృష్టితోనామెవైపు చూచుచుండెను. రాజు ప్రయత్నపూర్వకముగ నాతని దృష్టివటునుండి మరల్చుకొనఁదలచెను, కాని దీనితోనాతఁడు సఫలుడు కాఁజాలకపోయెను. ఆమెను జూచుచు నాతఁడు తృప్తి చెందకుండెను. ఆమెయును నేమియు మాటలాడక రాజయొక్క రూపావమును బ్రేమపూర్వకముగఁ బొనమొనర్చుచుండెను.

కొంచెము సేపటికి రాజిట్లనెను :- “భామినీ! నీవు నీ దర్శనము చేతనే నన్ను వశపఱచుకొంటివి. నేను నీకృపను గోరుచున్నాను. నీవు నన్ననుగ్రహింపుము. నాకు ధర్మపత్ని వై నాతో సుఖోపభోగములనుభవింపుము. నేనీ భూమికి పరిపాలకుఁడను. నన్ను శంతనుఁడఁదురు. నారాజ్యమంతయును నీయధీనముననుండఁగలను.”

ఆ స్త్రీ రాజవాక్యములను విని యిట్లనెను :- “రాజా మిమ్ములను బతిగా గ్రహించుట నాయదృష్టమనుకొనుచున్నాను. కాని నాదొక నియమముకలదు. ఆనియమమును బాలించెదనని మీరు ప్రతిజ్ఞ నొనర్చినచో నేను మీకు ధర్మపత్నినిగాఁగలను ”

రాజత్యంతోత్సాహముతో నిట్లనెను :- “వరవల్లనీ! సుందరీ! నీవు నీనియమముచు జెప్పుము. నీవేది చేసినను నేను దానినంగీకరించెదనని నేను ప్రతిజ్ఞ నొనర్చుచున్నాను. నీకే విషయమునందానందమో దానినిఁ బ్రాణపణముగ నేను బూర్తి కావించెదను ”

ఇదివిని యాస్త్రీ యిట్లనెను :- “రాజా! ఉచితానుచితములతో నేనేది యొనర్చినను మీరు దానిలో జోక్యమును గలిగించుకొనరాదు. నాకెన్నడును నేవిధమగు కటువగుపనియును జెప్పరాదు. మీరు నాపనిలో దేనిలోనైనను జోక్య

ము కలుగఁజేసికొన్నను, నన్నుడిట్టిననా, నేను నిశ్చయముగ మిమ్ములను వదిలిపెట్టి పోయెదను.

సగ్వాంగ సుందరియగు నావనిత యొక్క యామాటలను నాతఁడంగీకరించెను. ధర్మసాక్షిగ నాతఁడు ప్రతిజ్ఞ నొనర్చెను. ఆమెతో ధర్మపూర్వకముగ వివాహమొనర్చుకొని, అతఁడు సుఖపూర్వకముగ నామెతో సాంసారిక సుఖములనుపభోగించుచుండెను.”

ఇదివిని శౌనకుఁడిట్లనెను.- ‘సూతా! శంతనుఁడుచ్చ వంశవతంసుఁడు, ధర్మాత్ముఁడు, నీతినిపుణుఁడు. కులగోత్ర శీలము వెలుంగనట్టియు, నామమును వంశమును నెలుంగ నట్టియు స్త్రీని నాతఁడేల వివాహ మాడఁగలఁడు? అట్టివాఁడిట్టి కఠిన ప్రతిజ్ఞ కెట్లు కట్టుబడినాఁడు?’

సూతుఁడిట్లనెను :- “స్వామీ! కఠిన ప్రతిజ్ఞ యందు రాజామెయొక్క అనుపమరూపలావణ్యమును జూచియు, దివ్య తేజ ప్రభావముచేతను గట్టుబడి పోయెను. కుల గోత్రములను దెలిసికొనుట అతనికవసరమని తోచలేదు; ఏలననఁగా నాతనికి పూజనీయుఁడును దండియునగు బ్రతీపుఁడు నీతో నేస్త్రీయేకాంతమున వచ్చి వినాహప్రస్తావమును గావించునో ఆమెను స్వీకరింపవలయునని యిదివఱకే చెప్పియుండెను.”

అంత శౌనకుఁడిట్లనెను :- “సూతా! ప్రతీపమహారాజు తనపుత్రుఁడగు శంతనునకిట్టి యాజ్ఞ నేల యొసంగెను?”

సూతుఁడిట్లనెను :- ‘స్వామీ! ఈ విషయమున నొక యితీహాసముకలదు దానిని నేను జెప్పెదను, ప్రతీపమహారాజున కేమియును సంతానము లేకుండెను. అందువలన నాతఁడు హరిద్వారమునకుఁబోయి సంతానము కొఱకు ఘోరతపంబు నొనర్పసాగెను మహారాజు గొప్పసుందరుఁడును, బలిష్ఠుఁడును దర్శనీయుఁడునై యుండెను ఆతనిఁ గాంచిన నందఱచిత్తము లాకర్షింపఁబడుచుండెడివి. ఒక దినమున మహారాజు సంధ్యావందన మొనర్చుకొని జపమొనర్చుకొనుటకు బోవునంతలో నాతని కుడి తొడమీఁద నొక యత్యంతసుందరియగు (స్త్రీ) వచ్చి కూర్చుండెను.

హఠాత్తుగా నొక దివ్య గూఢపరాక్రమముగల సురసుందరి తన తొడమీఁదఁ గూర్చుండుటకు గాంచి రాజు మధురవచనములతో నిట్లనెను :- “దేవీ! నీవెవరు? నీవేల వచ్చి నాతొడమీఁదఁగూర్చుంటివి? నీకేకప్తము కలదు? నీవు నాచేత నేదైన పనిని జేయించుకొనఁ దలంచుచున్నావా? చెప్పుము, నేను నీకేమి ప్రియకార్యమొనర్ప వలయును?”

ఆ (స్త్రీ) యిట్లనెను :- “రాజా! నేను నీసమాగమము ను గోరుచున్నాను’.

రాజిట్ల నెను :- “దేవీ! నేను ఐరస్త్రివిఁదల్లితో సమానముగఁ జూచుకొందును.”

ఆలలన యిట్ల నెను:- మహారాజా! నేను వరపత్నినిగాను. నేను ధర్మభగార్వకముగ నీకుఁ బత్నినిఁగాఁ గోరుచున్నాను. నేను మానవ స్త్రీనిగాను. దివ్యకన్యను. నాపేరు గంగ. నేను జహ్నుతనయ నగుటచే నన్నండఱును జాహ్నువియందురు ”

ఇదివిని ప్రతిపమహారాజిట్ల నెను :- “దేవీ! నీవుచెప్పు నది యథార్థమే; కాని పొరపాటుకానిండు, దైవయోగమన నిండు, నీవు నాపత్నివగుటకయోగ్యవైతివి?

అదివ్యకన్యకయిట్ల నెను :- ‘అదేల? మహారాజా!’

రాజిట్ల నెను :- “దేవీ! ఈకుడి తొడమీఁదఁ గూర్చుండుటకు పుత్రికా పుత్రులకే అధికారము కలదు. భార్య కూర్చుండుటకు ఋషులెడమ తొడయే యోగ్యమైనదని చెప్పిరి కుడి తొడమీఁద బుత్రికయైనను గూర్చుండ వలయును లేదాకోడలైనఁ గూర్చుండవలయును. కావుననేను నిన్ను వివాహమాడఁజాలను; కాని నాకు పుట్టు పుత్రుఁడు నీకు భర్త కాఁగలడు. నేను నిన్ను నాకోడలిగా గ్రహించెదను.”

గంగాదేవి యిట్ల నెను :- ‘మంచిది, మహారాజా! ఇది నా కంగీకారమే. కాని నీవు నాపనిలో దేనిలోను జోక్యమును గలుగఁజేసికొన రాదని నీపుత్రునకుఁ జెప్పవలయును.”

రాజిట్ల నెను :- 'అట్లే జరుగఁగలదు. నాకు పుత్రుఁడు కలిగినచో నీవిషయమును గూర్చి ఆతనికిఁ జెప్పుచుందును.'

ఇదివిని గంగాదేవి అచ్చట వెంటనే అంతర్ధానమయ్యెను. తదనంతరము మహారాజింటికి పోయెను ఆతనికి ముగ్గురు పుత్రులుదయించిరి. పెద్ద వాఁడగు దేవాపి వనమునకుఁ బోయెను. మహారాజు వృద్ధావస్థలో రాజ్యమును శంతనున కప్పగించి వనమునకుఁబోవుచు నాతఁడాతనితో నిట్లనెను. - 'పుత్రా! నీతో నే(స్త్రీ) యేకాంతమున వచ్చి వివాహప్రస్తావమును గావించినచో నామెను స్వీకరింప వలయును. ఆమెను వివాహమాడవలయునుగాని ఆమె పనులలో దేనిలోను జోక్యమును గలిగించు కొనరాదు. ఆమె యేమిచేయఁదలఁచిన దానినిఁ జేయనిమ్ము'

సూతఁడీట్ల నెను :- "మునులారా! శంతను మహారాజు పితృజ్ఞచేతనే గంగాదేవిని వివాహమాడెను. ఆమె కార్యములలో దేనిలోను జోక్యము కలిగించుకొననని ప్రతిజ్ఞ నొనర్చెను. ఆతఁడామెతో సుఖపూర్వకముగ నుండి ఆనంద విహారమొనర్చుచుండెను. ఆతడు ప్రజల దుఃఖములను గమనింప నంతగ నామెరూపము నందాసక్తిని జెందెను. ఇచ్చటఁ బండ్రొండు సంవత్సరముల వఱకింద్రుఁడు వర్షమును గుఱిపింప లేదు. దీని వలన ప్రజలందరలో హాహాకారము చెలరేగెను.

ఇదివిని శౌనకుఁడిట్లడిగెను .-“సూతా! అతివృష్టి. అనావృష్టులు రాజు పాపము వలనఁగలుగు చుండును. ధర్మాత్ముఁడగు శంతనుని రాజ్యమందిన్ని దినములు ఘోరముగు ననావృషియేలఁ గలిగినది? ఆతని రాజ్యమందు కాటకమేల వచ్చినది?”

సూతుఁడిట్లనెను :- “స్వామీ! ఈ ప్రశ్ననే శంతను మహారాజు బ్రాహ్మణులనడిగెను ఆతఁడు సమస్త బ్రాహ్మణులను బిలిచి వారినిట్లడిగెను :- ‘విప్రోత్తములారా! నారాజ్యమందు దేవేంద్రుఁడేల వర్షింపఁడు?’”

బ్రాహ్మణుల్లిట్లనిరి :- “మహారాజా! నీకు పరవేతృత్వ దోష మాపాదించినది నీయన్న దేవాపి జీవించియున్నాఁడు. ఆతఁడుండఁగా నీవు రాజ్యవైతివి. ఆతనికింకను వివాహము కాలేదు. నీవు వివాహమును జేసికొంటివి. ఈ దోషముచే నిందుఁడు నీరాజ్యమున వర్షమును గుటిపించుటలేదు.”

రాజుట్లనెను :- దీనికేమి యుపాయమొనర్పవలయును? బ్రాహ్మణుల్లిట్లనిరి :- నీవు నీయన్నకు రాజ్యము నొసంగుము ఇనొక్కటే యుపాయము కలదు.”

ఇదివినఁగానే శంతనుఁడు తనయన్నకు రాజ్యమొసంగుటకై వనమునకుఁ బోయెను. దేవాపికి రాజ్యము నొసంగినచో నాతని రాజ్యమున సరాజకత ప్రబలునని మంత్రులు

యోచించి ఆతని కడకు వాడదూకులగు నాస్తిక బ్రాహ్మణులను బంపిరి. వారుపోయి దేవానికి నానాయుక్తుల ద్వారా వేదముల యొక్క అపౌరుషేయత్వమును ఖండించెను దైవగతిచే రాజునకిది నచ్చెను శంతనుఁడు వనమునకు తన రాజ్యమును దనయన్న కీయఁబోగా బ్రాహ్మణులారాతనితో నిట్లనిరి: రాజా! ఫలాని వేదము ఫలాని సూక్త మందీ విషయము చెప్పఁబడినది, నీవంగీకరించెదవా? లేదా?"

దేవాపియిట్లనెను:- నేను వేదమును గీదమును నమ్మను ఈతఁడు వేదవిరోధియనియు, రాజ్యమున కనధికారియనియుఁ దెలిసికొనఁగానే శంతనునకు న్యాయానుసారముగ రాజ్యముపై నధికారము సంభవించినది. అన్న సదాచారహీనుఁడును, నయోగ్యుఁడును. మహారోగగ్రస్తుఁడు నగుచో నాతని తమ్ముఁడు న్యాయపూర్వకముగఁ దండ్రిరాజ్యమున కధికారి కాఁగలఁడు. కావున శంతను మహారాజురాఁగానే యిందుగ్రామమును గుఱిపించెను. ఎండిపోయిన భూమి యంతయును బచ్చపడెను. సర్వత్ర ఆనందము వ్యాపించెను.

అంత శౌనకుఁడిటడిగెను:- సూతా! దేవాపి మహారాజుట్టి వేద విరోధి వాక్యముల నేలఁ బలికి నాఁడు? ఆతఁడు నాస్తికుఁడైనాడా?

సూతుఁడిట్లనెను:- లేదు, స్వామీ! దేవాపి పరమాస్తికుఁడు. ఆతఁడు భవితవ్యవశమున దేవతలయొక్కమాయచేఁ

గొన్నిక్షణముల పాటిట్లుండెను. ఆతఁడు మహాయోగి. ఇప్పుటికిని ఆతఁడు శ్రీబదరీనారాయణకు ఆవలఁగలాప గ్రామమందు యోగసమాధిలో నున్నాఁడు. ఈకలియుగమైన తరువాతఁ గృతయుగము రాఁగలదు. దానిలో నీతఁడు మరల నుచ్చిష్టమైన చంద్రవంశమును స్థాపింపఁగలఁడు.”

అంతశౌనకుఁడిట్లుడిగెను:- “అయితే. సూతా! గంగాగర్భమున శంతనుమహారాజున కెందరు పుత్రులుదయిచి?”

సూతుఁడిట్లనెను:- “స్వామీ! గంగాగర్భమున నష్టవసువులు జన్మించిరి వసువులు వశిష్ఠుని శాపముచే మానవయోనియందు జన్మింప వలసివచ్చెను. వారిలో నొక్కఁడు మాత్రమే నిలిచెను. ఆతఁడే భీష్ముఁడను పేరఁబ్రపంచమునఁ బ్రసిద్ధినిఁజెందినాఁడు.”

అంత శౌనకుఁడిట్లుడిగెను :- “సూతా! వసువులను వశిష్ఠుఁడేల శపించినాడు. వారిలో నొక్కఁడేయేల మిగిలెను?,

సూతుఁడిట్లనెను :- “వంచిది, స్వామీ! ఇప్పుడు వసువావతారమగు శ్రీ భీష్ముని జన్మకథను మీకు జెప్పెదను. మీరండఱును సమాహిత చిత్తులరై దానిని శ్రవణ మొనర్పఁడు.”

దే వ వ్ర తుఁ డు, భీష్ముఁ డు.

(౭౦౫)

శ్లో॥ బాహ్నికాత్స్యమదత్తో ఒభూద్భూరిద్భూరిశ్రవాస్తతః।
శలశ్చ శంతనోరాసేద్దంగాయాం భీష్మ ఆత్మవాః॥

శ్రీభాగ. ౯ స్కం. ౨౨ అ. ౧౦ శ్లో.

వ... బాహ్నికుండనువానికి సోమదత్తుండువుట్టె; సోమ
దత్తునకు భూరియు. భూరిశ్రవసుండును, శలుండు ననువారు
మువ్వురు వుట్టిరి.

కం॥ భాతిగ శంతనునకు గం

గా తటినికి వైష్ణవాగ్రగణ్యుండు ఘోరా

రాతినయన నీలోత్పల

భీతికర గ్రీష్ముడైన భీష్ముండు వుట్టె॥

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము.

ఏకార్యము చూచుటకు మనకప్రియముగను, అహిత
కరముగను గనఁబడునో దానిలోపల హితము సన్నిహితమై
యుండును. ఏకారణమున నీఘటనము సంఘటిత మైనదో,
దాని మూలమును దెలిసికొనుటచే మరల మనకుఁ గ్లేశము
కలుగదు. మంగళమయుండగు కీర్తి హరి యొక్క విధాన

మంత్రమును మంగళము కొఱకేసిని తెలిసి నిశ్చయమైనచో మానవుఁడు శోక, మోహ, చింతలనుండి శాశ్వతముగ నిష్క్రమింపఁజేసి నిర్వద్వద్వఁడగును. మన హృదయమున వికారముండి, అదియేకత్రితమైయుండి, అది ప్రణరూపమునబయటకు రాదలచినచో నావ్రణము కలుగుటలో మంగళమే కలదు. అవ్రణము దేహమును స్వస్థమొనర్చుటకే. పాణి యీరవాస్యము నెఱుఁగఁజాలఁడు. తాత్కాలిక క్రియను గాంచి సుఖదుఃఖములను జెందుచుండును. అతనికి దీనిమూలకారణము తెలిసినచో వానికి సుఖదుఃఖములు కలుగవలసిన కారణమే కనబడదు.

సూతుఁడిట్లనెను:- “మునులారా! ఇప్పుడు నేను మీకు అష్టవసువులు గంగా గర్భమున నేలపుట్టిరో చెప్పెదను. వశిష్ఠమహర్షి సుమేరు పర్వతప్రాంతమునందేకాంత స్థానమున నుండి తపస్సును జేయుచుండెను అతని యాశ్రమమత్యంత మనోహరముగ నుండెను. దానికి దగ్గఱగా యోజనములకొలఁదివనము కలదు, దానిలో ఫలపుష్ప సమన్వితములగు ననేక వృక్షములుండెను. పచ్చని కోమలమగు గరికయు నుండెను. దానిలో నాతని నందినీ కామధేనువు సదామేయుచుండును నందినీ కామధేనువు స్వర్గ కామధేనువు యొక్క పుత్రిక. ఆమె అత్యంతదర్శనీయముగను, మనోహరముగనునుండెను. ఆమెస్థనములు గొప్పవి. ఆమె గర్భాలు,

తోఁక, సమస్తాంగములు ననుపమ శోభాయుక్తములుగనుండెను. ఆమె పాలనెవరైనఁ ద్రావిరా వారిని వృద్ధావస్థ యెన్నడును బాధింపదు.

ఒక దినమున నందినీ కామధేనువు మిక్కిలి యానందముతో పచ్చిగడ్డిని మేయుచుండెను. అచ్చటి కాసమయమున నష్టవసువులు తమ పత్నులతో వచ్చిరి. ఆయష్టవసువులలో నొకని పేరు ద్యువసువు. ఆతని భార్య మిక్కిలి పోకిరి, సరళ హృదయ. ఆసుందర ధేనువును గాంచి ఆమె తనపతితో నిట్లనెను :- “ప్రాణనాథా! ఈ గోవెవరిది? ఇది చాల సుందరముగ నున్నది. ఇట్టిగోవును నేనిదివరకెన్నడును జూడనే లేదు.”

ద్యువసువిట్లనెను :- “ప్రియా! ఈమె స్వర్గీయ కామధేనువు యొక్క పుత్రిక నందినీ కామధేనువు. ఈమె వశిష్ఠుని కామధేనువు. ఆతఁడీమెను బుత్రకవలె బోషించుచుండును. ఇదియును నాతని కోరికలన్నిటిని నెఱవేర్చుచుండును. ఈమెయొక్క సుందర స్వాదిష్ట దుగ్ధములను బానమొనర్చినవారు వేలకొలది సంవత్సరములు జీవించును. ఆతనికి వృద్ధావస్థ దరినై నఁజేరదు.”

ఇది విని ద్యువసు పత్ని అత్యంతప్రేమతో నిట్లనెను :- “ప్రియతమా! నాదొక కోరిక యున్నది, మన్నించెదరా?”

ద్యువసువిట్లనెను :- “చెప్పమది యేమో?”

వసువత్నియిట్లనెను :- “ప్రాణనాథా! నీవు మర్త్య లోకమందలి పరమ భార్మికుడగు నుశీనర రాజ్ఞి నెఱిగియే యుందువు. అతనికి జీతవతియను చొక కన్యక గలదు. ఆమె ప్రవంచమున సర్వ శ్రేష్ఠసుందరి. మర్త్యలోకము విషయము చెప్పనేల? స్వర్గలోకమందును నామెచు బోలిన సుందరిలేను. ఆమె నాకు ప్రియసఖి. ఆమె యువతి. మర్త్యలోకమందు యశావనము శాశ్వతముగ నుండదు. ఆయువాపస్తంభమాప్తి కాఁగానే, ఆమె యనుపమ సౌందర్యమును సమాప్తమైపోఁ గలదు. ఆమె యశావనము స్థిరముగ నుండవలయునని నేనను కొంటిని. మీ రేవిధముగనైన నీ గోవును బట్టుకొని నాకొసం గుఁడు. నేను నాసఖికి నీమె నొసంగెదను. ఆమె యీమె పాలను ద్రావి సదా యువతిగనుండఁగలదు. దీని వలన నాకపారమగు హర్షము జనింపఁగలదు.”

ద్యువసువిట్లనెను :- “ప్రియా! ఈమె పరమ తేజస్వి యగు వశిష్ఠుని కామధేనువు. దాని మీఁదకు మనస్సు పోవుట మంచిది కాదు.”

ద్యువసువత్ని యిట్లనెను :- “లేదు, ప్రాణనాథా! మీరు నాయూ కోరికను తప్పక తీర్చవలయును. నా సఖి యొక్క స్థిరయశావనమును గాంచిన నాకపార హర్షము జనిం పఁగలదు.”

చాల మంది అనుచిత కార్యము లొనర్చియుఁడను పత్నులను సంతోష పెట్టెదను. స్త్రీనిఁ బ్రసన్నురాలుగా నొనర్చుటకై నరుఁడగాధ జలమందు నునుఁగును. ఆమెకు హారములను చేయించి తన ప్రియురాలి కంతమున ధరింపఁ జేసెదను. పెద్దపెద్ద సముద్రమును దాటి, పాణిమును బణముగఁబెట్టి సముద్రమును దాటును. అచ్చట ధనమును సంపాదించి తన పాణిప్రియుకు సువర్ణ, రత్నాభూషణములతో నలంకరించును. గొప్ప గొప్ప గజముల మస్తకములఁజీల్చి వాని కుంభస్థలములనుండి మాక్తికములనుదీసి, తన ప్రియురాలి మస్తకము నలంకరించును. మానవుఁడు తన ప్రియురాలినిఁ బ్రసన్నునొనర్ప నవసరములేకుండి, మనస్సున ద్రవ్యలోభము లేకున్నచో, గేవలము భిక్షున్నము చేతనో, వన్యఫలమూలములచేతనో, శాకిముచేతనో, యీడిదరమును నింపుకొని భగవచ్చింతనమందే కాలమును వెళ్ళఁబుచ్చినచో నాతఁడనుచిత కార్యముల నేల నొనర్చును? ద్యువసువు తనపత్ని యొక్క కోరికను గాదనఁజాలక పోయెను. ఆతఁడు మిగిలిన నేడ్గుకు సోదరుల సహాయముచే నందినీ కామధేనువును బట్టుకొని, తన పత్నికిఁ జెలికత్తెయును నుశీనరకుమారియునగు జీవవతి కడకుఁబంపివై చెను. ఆసమయమున వశిష్టమహాముని ఆశ్రమమునలేఁడు ఆతఁడు ఫలఘృష్ణములను, సమిధలను, గుళలను దెచ్చుటకై అడవికిఁబోయెను.

ఫలపుష్పములను దీసికొని వశిష్టమహాముని తన యాశ్రమమును రాగానే ఆతనికచ్చట నందినీ కామధేనువు కనబడలేదు నల్లిక్కుల వెదకినను నదిదొఱకకపోగా నాతఁడు ధ్యానమున దాని నన్వేషించెను. సమాధి ప్రభావముచే ముని వసువులుచేసిన కార్యమును గ్రహించెను. ఆతనికి వసువులమీఁదఁ గోపమువచ్చెను శ్రోధావేశమున నాతఁడు వసువులకు శాపమొసంగెను. “మీరు దేవతలయ్యు నిట్టి గర్హకార్యమును నొనర్చితిరి. కావునమీరండఱును మర్త్యలోకమందు, మనష్యయోనియందు జన్మించెదరుగాక! మీరు స్త్రీకడుపునఁ బుట్టఁ గలరు”

అప్త వసువులకు మునిశాపము తెలియఁగానే వారు మిక్కిలి భయపడిరి. భయమునఁ గంపించుచు వారు ముని సమీపమునకు వచ్చిరి. వారనునయ వినయము లొనర్చుచు మునిశాపము నుపసంహరింపుఁడని ప్రార్థించిరి. అంత వశిష్టభగవానుఁడిట్లనెను:- “నాయనలారా! నేనెన్నడు నెగతాల్చికె నను నబద్ధమాడలేదు. కావున నాశాపమన్యధా కాఁజాలదు. అయితే, మీరు భూమిపై జన్మించిన నల్పకాలమునకే మానవదేహమును ద్యజించి మఱల దేవతలుకాఁగలరు. కాని యేద్యువసువు నాగోవును హరించినాఁడో, ఎవనికారణమున మీరండఱును శాపవశులైరో ఆతఁడు మానవుఁడై జన్మించి పృథివిపై నుండవలయును. కాని యీతనికి సంతానము కలుగదు. ఈతనికి స్త్రీయందిచ్చును నుండదు.

ముని నోట నీవాక్యములను విని వసువులత్యంతచింత
తులైరి. వారిట్లునుకొనిరి:- “దేవతలమై మనము మానవ(స్త్రీ)
గర్భమున నెట్లు పుట్టఁగలము?” అని వీరిట్లు చింతించునంతలో
బ్రహ్మసభకు గంగ వచ్చుచుండెను. గంగ యిట్లడిగెను.-
“వసువులారా! మీరింత చింతితులైరేల?”

వసువులిట్లనిరి:- “మాకు వశిష్ఠుని శాపము సంభవించి
నది. మేము మనుష్యలోకమందు (స్త్రీ)గర్భమున జన్మింపవలసి
యున్నది, దేవీ! నీవు మర్త్యలోకమున మాకు తల్లివికమ్ము.
మేము సాధారణ (స్త్రీ)యుదరమునఁ బుట్టఁదలచుటలేదు.”

గంగయిట్లనెను :- “మంచిది, నేనును మర్త్యలోక
మునఁ బ్రతీప సుతుఁడగు శంతనునకుఁ బత్నిని కావలసి
యున్నది. మీరండఱును నాకడుపునఁ బుట్టవలయును,”

వసువులిట్లనిరి:- “దేవీ! నీవు కనఁగానే మమ్మా గంగా
జలమున వదలవలయును. దానివలన మేము కీఘ్రముగ శాప
విముక్తినిఁజెంది మరల దేవతల మయ్యెదము.”

గంగ యిట్లనెను:- “సరియే, అట్లే జగుగఁగలదు”
ఇట్లు పలికి గంగ అత్యర్ధానమయ్యెను. కాలాంతరమున నామె
శంతను పత్నియైనది. ఆమె గర్భమునఁ క్రమముగ వసువులు
జన్మించిరి.

సూతుఁడెట్లనెను:- “మునులారా! గంగను బెండ్లాడిశంతన మహారాజుమిక్కిలి హర్షితుఁడయ్యెను. గంగ మానవస్త్రిరూపమును ధరించెను. ఆమె మహారాజును హావ, భావ, కటాక్ష, రూప, లావణ్య, ప్రేమ చాతురీలచే సదా బ్రసన్న నొనర్చుచుండెను. మహారాజును నామె శీల, స్వభావ గుణములకు ముగ్ధుడై ఆమెమీఁద నాసక్తినిఁజెందియుండెను. ఆతఁడామెకు సమస్తభోగసామగ్రినొసంగుచు సంతోషపఱచుచుండెను. ఈ విధముగ నాదివ్యస్త్రితోరమించుచుఁజాల దినములు గడిపెను. కాలాంతరమున నామెగర్భమున నష్టవసువులు క్రమముగ జనించిరి. పిల్లవాఁడు పుట్టఁగానే గంగ గంగాప్రవాహమందు వానినివదలి యిట్లనెడిది:- “పౌమ్ము. నేను నిన్ను మానవ దేహమునుండి ముక్తి నొనర్చితిని.”

రాజునకు గంగాదేవి యొనర్చు నేకార్యము యేమాత్రము నిష్ఫలమైకొండెను కాని ఆతఁడు ప్రతిజ్ఞాబద్ధుఁడు. గంగకాతఁడిట్టి మాటనిచ్చియుండెను:- “నేను నీయే కార్యమందును జోక్యమును గలిగించుకొనను.” అందువలన నాతఁడేమియును నామెతో ననఁజాలకుండెను. అయితే ఆతనికి విధముగఁ బుత్రులను జలముచో విడుచుటచే మానసికదుఃఖము కలుగుచునే యుండెను. ఆమె తనను వదలి వెడలిపోవునేమోనను భయ మాతనికిఁగలదు.

ఈవిధముగ గంగాదేవి తన యేడ్పురు పుత్రులను గంగలోఁ బాటవై చెను. ఎనిమిదవపుత్రుని గంగలోఁ ముంచఁబోఁగా శంతనుఁ డిట్ల నెను:- “దేవీ! నీపురాక్షసివా? అసురస్త్రీవా? ఇట్టి జఘస్యకార్యమొనర్చుటలో నీకు సిగ్గు వేయుటలేదా? నీతి శాస్త్రజ్ఞులు సత్యమునే చెప్పిరి కన్యక యొక్క కులశీలము లెఱుఁగక వివాహమాడరాదని. నీవెవరికుమార్తెవో, నీకుల మేదో నాకుదెలియదు. నీవిట్టి కూరకార్య మొనర్తువని నా కేమి తెలియును? నీవు నాకులమును నశింపఁజేయఁగలవు. ఇట్లయిన నావంశ మెట్లు నిలువఁగలదు?”

ఇది విని నవ్వుచు గంగాదేవి యిట్లనెను:- “రాజా! నేను రాక్షసినిగాను, అసురనుగాను. నేను దివ్యకన్యకను భగీరథుఁడు తపస్సునుజేసి నన్ను స్వర్గమునుండి యిచ్చటికిఁ దెచ్చి నాఁడు. అందువలన నన్నందఱుచు భాగీరథియందురు. జహ్ను మహర్షి నన్నుఁ ద్రావి మరలఁదన శరీరమునుండి విడుచుటచే నన్ను జాహ్నువియందురు. నేను ఆపద గంగను. శాపవశమున నేను మానవశరీరమున నుండవలసివచ్చినది. నాచేగంగలోఁ బడ వేయఁబడిన పుత్రులవ్వవచ్చును. వీరునన్ను మర్త్యలోకము నందల్లి గానుండవలసినదనియుఁ బుట్టింగానే మానవశరీరము నుండి ముక్తులనొనర్పవలయుననియుఁ బ్రార్థించిరి. అందువలన వీరిని నేను జలములందు వదిలితిని. ఈ చివరకుమారుఁడు నీవంశ మును నిలుపుటకై మిగులఁగలఁడు మహారాజా! నీవు నా

కాశ్యమున జోక్యమును గలుగఁజేసికొంటివి కావున నిక నేను నీకడ నుండఁజాలను.” అని యిట్లుపలికి గంగ యాచివరి కుమారునిఁ తీసికొని అంతర్ధానమయ్యెను. గంగయను గంగతినిఁ జలిసికొని శంతన మహారాజాశ్చర్య చకితుడయ్యెను.

గంగ అంతర్ధానమై చాలదినములై నది. రాజగంగను మఱవఁజాలకపోయెను. ఆతఁడు సాధారణముగ నేకాంతమున గంగాతీరమునఁ గూర్చుండి గంగను స్మరించుచుండెను. ఒక్కక్షణమైన గంగను మఱవఁజాలనట్లుగ గంగరాజునకు రతి సుఖముల నొసంగెను. ఒక దినమున మహారాజు గంగాతటమునఁ గూర్చుండియుండెను గంగధార కొంచెమెండి యుండెను! సముద్రాగమియగు గంగా ప్రవాహము నెవరెండింపఁ జేసిరని ఆతనికాశ్చర్యము కలిగెను! ఆతఁడత్యంత కుతూహలముతోఁ గొంచెము ముందుకుఁబోయెను. కొంచెము దూరము పోయిచూడఁగా నత్యంత సుందరుఁడును, దృఢకాయుఁడును, బలిష్ఠుఁడును, కిశోరావస్థను జెందినవాఁడునగు నొక బాలకుఁడు ధనుర్భాణములను ధరించి నిలిచియుండెను ఆతఁడు తనయస్త్రముల ప్రభావముచే నొక్కబిందువైనను నీరావలకుఁ బోకుండునట్లు గంగావేగము నడ్డగించెను. అచ్చటనే సముద్రమువలె స్థిరభావముతోనుండిన జలములు తరంగములు రేగుచుండెను. ఆతఁడు దేవసేనాపతియగు కార్తికేయునివలె సుదృఢముగను, బలిష్ఠుఁడుగను, కామదేవునివలె సుందరుఁడుగను నుండెను.

మూర్తి భవించిన వీరరసమువలె నొక కాలిని ముందునకు బెట్టి స్థిర భావముతో నిలుచుండెను. సాక్షాత్కరించిన పరాక్రమమువలె నాతడత్రు శస్త్ర చమత్కారమును జూపించుచుండెను. శంతనుఁ డిట్టి యద్భుత బాలకుఁడొగాంచి పరమవిస్మితఁడయ్యెను మహారాజుఁడనెను: - “పురుషసింహమా! నీవెవరు?”

ఇది వినఁగానే ఆ బాలకుడు వెంటనే అంతర్ధానుఁడయ్యెను. అప్పుడు రాజునకింకను నాశ్చర్యమయ్యెను. ఆతఁడు గంగాతటమునఁ గూర్చుండి, అత్యంతకరుణాస్వరమున నేర్పుచు యిట్లనెను: - “గంగా! త్రిపథగామినీ! నీవు నాకీ దేవకుమారుని మరలఁజూపించుము. ఇది మాయయా? మంత్రమా? లేక నా చిత్తభ్రమయా?! ప్రియా! నీవు నాయెడల నింతటికఠోరవైతి వేల?”

ఇంతలో నాతడత్యంత శుభ్రవస్త్రీయును ధరించిన నొక దేవకుమారి ఆ బాలకుని వెంటఁబెట్టుకొని వచ్చుచుండుటను గాంచెను. ఆమె సాక్షాత్తుగ గంగాదేవి రాజు దగ్గఱ నామె మానవస్త్రీ వేషమును ధరించియున్నప్పుడామె వేష భూషణు వేలుగనుండెను. నేడామె శ్వేతవస్త్రీయును ధరించి మిక్కిలి తేజస్విగను, దివ్యలోకమందలి దేవిగను గనఁబడుచుండెను. ఆమె అత్యంతమాధుర వచనములతో నిట్లనెను: - “దేవా! మీరునన్ను గుర్తింపలేదాయేమి?”

రాజిట్ల నెను:- “దేవీ! నీవాక్కునుబట్టి నీవు నాప్రాణ
ప్రియయగు జాహ్నువియని యనుమానించుచున్నాను.”

గంగయిట్లనెను:- “అవును మహారాజా! మీయను
మానము యధార్థమే. నేనుగంగనే మీవీర్యముచే జనరక్షఁ
బుల్లెనే కుమారుఁడు వాఁడువీడే నేను వీనినిబోషించి ఇంత
పెద్దవానినిగా నొనర్చితిని. వశిష్ట భగవానునికడ నీతఁడస్త్ర
శస్త్రవిద్యసంతను నేర్చియుండెను. ఈతని యుద్ధమందు దేవా
సుర, రాక్షస, గంధర్వ, యక్ష, కిన్నరు లందఱును గలిసినను
జయింపఁజాలరు. ఇంకఁ బృథివీయందలి రాజులసంగతిఁ జెప్ప
నేల? మహారాజా! ఇప్పుడునీవీతనిఁ బెంచుకొని, నీరాజ్యమున
కధికారిగా నొనర్చుము.”

ఇట్లువలికి కుమారుని చేతని రాజుచేతిలోఁబెట్టి గంగా
దేవి వెంటనే అంతర్ధానమయ్యెను. రాజాకుమారుని సంతోష
ముతోఁ దన నగరమునకుఁ దెచ్చుకొని, యధాసమయమున
నాతని యువరాజపదమున నభిషిక్తునొనర్చెను. రాజు రాజ
కుమారునకు దేవప్రతుఁడను బేరును బెట్టెను. దేవప్రతుఁడు
మిక్కిలి బుద్ధిమంతుఁడును, ధార్మికుఁడును, సుశీలుఁడును.
తండ్రిఆజ్ఞల కనుకూలముగ వర్తించువాఁడును నైయుండెను.
ప్రజలందఱును నాతని బ్రాణాధికముగఁ బ్రేమించు చుండిరి.
ఆతఁడందఱతోడను బంధువులవలెను, కుటుంబములోని వారి

వలెను వర్తించుచుండెను. అతఁడు పరశురాముని దగ్గఱను
 నస్త్ర శస్త్ర విద్యను గ్రహించెను. ఆసమయమునఁ బ్రపంచ
 మును దేవప్రతుఁడనునొకఁడొలిన శూరవీరుఁడును. బలవంతుఁడును
 అస్త్ర శస్త్ర విద్యావిప్రుఁడును రాజులలోఁ గానిండు రాజ
 కుమారులలోఁ గానిండు లేకుండిరి. దేవతలును దేవప్రతుని
 పరాక్రమమునకు భయపడుచుండిరి. దేవేంద్రుఁడును నాతని
 సహాయమును గాఁగొనుచుండెను. తరువాత నాతనికి దేవ
 ప్రతుఁడని కాకభీష్ముఁడను పేరువచ్చెను.

ఇది వినిశౌనకుఁడిట్ల నెను. - “సూతా! శంతను సుతుఁ
 డగు దేవప్రతునకు భీష్ముఁడను బేరేలవచ్చినది? దేవప్రతుఁ
 డను పేరాతనికిఁ బ్రసిద్ధనామముకాదే! అందఱును నీతనిభీష్మ
 పితామహుఁడనుచుందురు. ఈతఁడందఱకును బితామహుఁడా?

సూతుఁడిట్ల నెను - “స్వామీ! ఈతఁడు తన తండ్రిని
 సంతోషపెట్టుటకై యువరాజ పదమును ద్యజించెను. ఇంతే
 కాదు, జీవితాంతము వఱకవిపాహితఁడై అఖండ బ్రహ్మ
 వ్రత భీష్మ ప్రతిజ్ఞ నొనర్చెను. ఈకఠోరప్రతిజ్ఞ నొనర్చుట
 చేతనే అందఱితని భీష్ముఁడని పిలుచుచుందురు. ఈతఁడు కౌరవ
 పాండవులకుఁ బితామహుఁడు. అందఱును బెంచిన దీతఁడే. రాజు
 యొక్క గురువునందఱును గురువనునట్లును, రాజమాతనందఱు
 నుమాత యనునట్లును, నీతఁడు రాజునకుఁ బితామహుఁడగుట

చే నితామహుడను బ్రసిద్ధిని జెందెను. ఈతని చరిత్రము చాల అద్భుతమైనది. ఈతఁడు యుద్ధమందు విశ్వవిజయుడగు బరశురామభగవానుని గూడ సంతృప్తు నొనర్చెను.”

అంత శౌనకుఁడిట్లనెను:- “సూతా! మాకు దేవతఁడగు భీష్ముని చరిత్రమునంతను జెప్పము. ఆతఁడవివాహితుడగు నట్లేల ప్రతిజ్ఞ నొనర్చినాఁడు? పరశురామునకును నీతనికిని యుద్ధమేకారణమున జరిగినది?”

అంత సూతుఁడిట్లనెను:- “మంచిది, స్వామీ! ఇప్పుడు నేను వీరయాధాగ్రణియగు భీష్ముని చరిత్రమును జెప్పెదను. మీరు దత్తచిత్తులరై శ్రవణమొనర్పుఁడు.”

దేవవ్రతునిభీష్మప్రతిజ్ఞ

(౭౮౬)

శ్లో॥ శాంతనోర్దాశకన్యాయాం జజ్ఞే చిత్రాంగదః సుతః॥
విచిత్రవీర్యశ్చావరణో నామ్నా చిత్రాంగదో హతః॥
యస్యాం పరాశరాత్మాక్షాదవతీర్ణో హరేః కలా॥

శ్రీభాగ సం. ౨౨ అ. ౨౦-౨౧ శ్లో.

వ. ఆశంతనునకు దాశకన్యకయైన సత్యవతి యందుఁ
జిత్రాంగద విచిత్రవీర్యులు పుట్టి; రందుఁ జిత్రాంగదుండు
గంధర్వులచే నిహతుడయ్యె

ఉ॥ సత్యవతీ వధూతిమును శంతను పెండ్లముగావినాఁ సాం
గత్యమునం బరాశరుఁడు గర్భసేముసిన బాదరాయణుం
డత్యధికుండు శ్రీహరి కళాంశజుడై ప్రభవించె, సత్యముల్
సత్యములే న వేదముల సాంగములక విభజింపదక్షుడై.

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము.

అతి గొప్పదైన తన సుఖమునకు క్షణములోఁ దిలాని
జలి నెవఁగొనంగెదరో వారికే యివ్వచ్చి కలుగును. సాంసా
రిక సుఖాపేక్షకలవారలకు బారతొక సుఖము లభించుట
మిక్కిలి కష్టము. శారీరక సుఖములను ద్యజింపక గురుజన
సేవలభింపదు. తల్లి, తండ్రి, ఆచార్యుడు, గురు జనముల

సంతోషము కొఱకెంతటి త్యాగము నొనర్చిన నంతటి
యశస్సును బ్రపంచమునబొందును. త్యాగములన్నిటిలో
స్త్రీసుఖమును ద్యజించుట మిక్కిలి దుష్కరము. మానవుఁ
డొకసారి ప్రాణమును ద్యజించుటకైన దత్పడుడగును,
కాని జీవితమంతయును (స్త్రీ) సుఖమును ద్యజింపఁబ్రతిజ్ఞను
బూనుట గొప్ప శూరుని, జితేంద్రియుని, దృఢప్రతిజ్ఞుని,
సంయమము కలవానిని. ఏమానవుఁడిట్టి ప్రతిజ్ఞనొనర్చి సర్వ
హించుకొనునో వాని పదరజము కొఱకు దేవతలువ్విష్టారు
చుందురు. భగవానుఁడును వానికి దర్శనమొసంగఁ బరువిడును.

సూతుఁడిట్లనెను :- “మునులారా! గంగాపుత్రుఁ
డును, శంతనునందనుఁడునగు దేవప్రతునకు భిష్ముఁడను పేరేల
వచ్చినదో. ఆ పసంగమును మీకు జెప్పెదను. యువరాజైన
తరువాత దేవప్రతుఁడు తన తండ్రియొక్క సమస్త కార్యములు
నిర్వహించుచుండెను. ఆతఁడు చాల శ్రద్ధతో రాజ్యకార్య
ములను జూచుచుండెడువాఁడు. ప్రజలకు మేలగు కార్య
ముల నన్నిటిని మిక్కిలి దృఢముగఁజేయించెడు వాఁడు.
ఇప్పుడు రాజునకు విశ్రాంతి లభించెను. ఆతఁడు స్వచ్ఛం
దుడై వనోపవనములందుఁదిరుగుచు, నదులకును బర్వతము
లకును బోయి వేటాడుచు సుఖముగ జీవనమును గడుపు
చుండెను.

ఒక దినమున నాతఁడు వేటాడుచు యమునాతీరమునఁబోయెను. అచట నాతనికి మంచి చక్కని కమల సుగంధము రాసాగెను. ఆ సుగంధమును బట్టి ఆతఁడు యమునాతటమునకుఁ జేరుకొనెను. అచ్చటికిఁబోయి చూడఁగా నొక మిక్కిలి రూపలావణ్యయుక్తయగు యువతి ఒక నౌక మీఁదఁ దెడ్డుపట్టుకొని నిలుచుండెను. ఆమె తనయొక్క అనుపమ సౌందర్యముచే నాయమునా తటమునంతను సౌందర్యయుక్తమొనర్చుచుండెను. ఆసుగంధమానుసతి శరీరమునుండి వెలువడుచున్నదని రాజు తెలిసికొనెను. మహారాజామె యొక్క అనుపమ రూపలావణ్యమునకును అంగవిన్యాసమునకును మిక్కిలి ప్రభావితుడయ్యెను. ఆతఁడానుందరి నిట్లడిగెను:- “దేవీ! నీవెవరవు? ఎవరిపుత్రికవు?”

ఆయువతి యిట్లనెను:- “రాజా! నేను నిషాదరాజు పుత్రికను నన్ను సత్యవతి యందురు.”

రాజిట్లడిగెను :- “నీవెచ్చట నౌకమీఁద నుండి యేమి చేయుచున్నావు?”

యువతియిట్లనెను :- “మహారాజా! నాతండ్రి నాకు ఆయొడ్డున నున్నవారిని నీయొడ్డునకును, నీయొడ్డున నున్నవారిని నాయొడ్డునకును దాటించు పని నొప్పగించినాఁడు. తండ్రి యాజ్ఞ చే నేను యాత్రీకులను దాటించుచుందును.”

రాజిల్లనెను :- నన్నును దాటించుము. నేను నీ సౌందర్యసాగరమున మునిగిపోవుచున్నాను.”

ఇది విని కన్య లజ్జితయయ్యెను. ఆమె తలవంచుకొని యిల్లనెను :- “మహారాజా! మీనోట నిట్టి మాటలు శోభింపవు”

రాజిల్లనెను :- “నీవు యువతివి. వివాహ యోగ్యువు. నేను నిన్ను వివాహమొనర్చుకొనఁదలఁచినచో నీవు నన్ను గీకరించెదవా?”

మిక్కిలి లజ్జించుచు మెల్లి మెల్లఁగా సత్యవతి ఆగి యాగి యిల్లనెను:- “మహారాజా! నేను స్వతంత్రురాలు. పితృధీనను నాతండ్రి నన్నెవనికొసంగిన నేను వానితోఁ బోయెదను. వివాహ మొనర్చుకొనుటకు నాకు స్వాతంత్ర్యము లేదు. మీరునన్నుఁ గోరుకొనునెడల నాతండ్రినడుగుఁడు. ఆతఁడు మీయొక్కఁడగు వఁడని భావించి నన్ను తప్పక యోయఁగలఁడు.”

రాజు ధర్మాత్ముఁడు. ఆతఁడు కన్యకేతండ్రియగు దాశ రాజు కడకుఁబోయి యిల్లనెను.- “నిషాదరాజా! నీవు గొప్ప భాగ్యశాలివి. ఏలననఁగా నీపుత్రిక మిక్కిలిసుందరి. నీవు నీ పుత్రికను నాకొసంగుము. నేనామెను వివాహమాడఁ గోరు చున్నాను.”

నిషాదుల కధిపతియగు నిషాదరాజుట్లనెను: - “గాజా? త. త్రి కూతుని నితరులకొకటే పెంచును. పుత్రిక కన్యాత్వమునుద్యజించి యువతియగుకొలది తండ్రిచింత పెరుగుచుండును. తన పుత్రికకు యోగ్యుడగు వరుడులభించి, సుఖముగ నుండవలయునని యువతీకన్యమొక్క తండ్రి రాత్రిం బంజ్ఞుచింతించుచుండును. నాపుత్రిక వివాహయోగ్యమైనది: నేనామెకొఱకు యోగ్యుడగు వరునన్వేషించు చున్నాను. భగవానుడు నాకోరికను నెఱవేర్చినాడు. మహారాజా! నీవీభూమండలమునకేక ఛత్రాధిపతివి. సామ్రాట్టువు. నాపుత్రికకు నీవంటి వరుడెచ్చటను జిక్కును? కాని నీవు వివాహమునకుఁ బూర్వమొక ప్రతిజ్ఞ నొనర్పవలయును?”

శంతను మహారాజనియేమి? యని యడిగెను

నిషాదుఁడిట్లనెను: - “ఈ నాకన్యకకుఁ బుట్టినపుత్రుఁడు నీరాజ్యమునకు నీతిరువాత నుత్తరాధికారి కావలయును మహారాజా! నీవెట్ల రాజనో, అట్లేయీమెదిక రాజర్షియొక్క వీర్యముచే మత్స్యముయొక్క ఉదరమునుండిపుట్టినది. నేనీమెకుఁ బెంపుడుతండ్రిని. ఈమెపుత్రుఁడు రాజసింహాసనమునఁగూర్చుండఁగాఁజూడవలయునని నాకోరిక”,

ఇది వినఁగానే శంతను మహారాజు నిర్భాంతపోయెను. అతఁడు లోలోన నిట్లనుకొనెను: - “ఈనిషాదుఁడు నాకోరికను

వమ్ముఁజేసినాఁడు. నాకు గంగాగర్భమున నుద్భవించిన గాంగే యుఁడను బుత్రుఁడు కలఁడు. ఆతఁడు రాజ్యమునకు సర్వధా యోగ్యుఁడు. ఆతనిలోనన్నియును గల్యాణగుణములే. వానిని నేను యువరాజు పదమునఁగూడ నభిషిక్తుఁడొనర్చితిని. వానిని నేను వీడి యీతని దాహిత్యమునకు రాజ్యమొసంగినచోఁ బ్రజలందఱును నన్ను భీక్షొత్పాదరు. నేను గామినని అందఱుచు నింధించెదరు. ఈతనికిఁ బ్రీతిజ్ఞునొనర్చి దానిని నేను నెఱవేర్చఁ జాలకున్నచో నేను నరకయాతనలననుభవింప నలసివచ్చును. ఈలోకమందును, బరలోకమందును, నాకపక్షేర్తి వ్యాపింపఁ గలదు. కావున నీయవతినిఁ బొందవలయునను కోరికను నేను వదలుకొనవలసియున్నది. దీనిలోనే నాకుమేలుకలదు.” అని అనుకొని ఆతఁడేమియును మాటలాడలేదు ఆకన్యకయొక్క అసవద్య సౌందర్యమును, దివ్యరూపలావణ్యమును జింతించుచు నాతఁడు తన నగరమునకు వచ్చెను.

నగరమునకువచ్చి ఆతఁడు సత్యవతీరూపమును మఱచుటకుఁ బ్రయత్నించుచుండెను గాని ఆతఁడెంత ప్రయత్నించిన నంతటి దుఃఖముకలుగుచుండెను. యోజనములవరకు నాయువతి శరీరమునుండి వెలువడుచుండిన గంధమింకను నాతనినాసికనుండి వచ్చుచు నేయుండెను.”

ఇదివిని శౌనకుఁడిట్లడిగెను:—“సూతా! నిషాదకన్యయైన సత్యవతీ శరీరమునుండి యిట్టి దివ్యకమలగంధమేల వచ్చుచుం

డెను? దీనికేదైన విశేష కారణముండిన దానిని మాకుఁ జెప్పుఁడు ”

ఇదివిని సూత్రుఁడిట్లనెను:- ”స్వామీ! ఒక రాజుర్పి తన ఋతుస్నాతయగువత్నిని వీడి పిరతుల నుద్దేశించి మృగయాని మిత్రమై వనమునకుఁబోయెను. అచ్చట నిరంతరము పక్షిని స్మరించుటచే నాతని శుక్రము స్థలితమయ్యెను. ఆతఁడొక దొప్పలో నొక పక్షిద్వారా దానినిఁదన పత్నికడకుఁబంపెను. రాజమోఘవీర్యుఁడు పక్షియా యవ్యర్థవీర్యమును గొనుచు నత్యంత వేగముతో నెగురుచుండెను. ఇంకొక పక్షి అదే దోఁఖాద్య పదార్థమనఁగాని దానిపై గవసెను. రెంటికిని బోతుజరిగెను. అప్పుడొప్ప యమునానదిలోఁబడెను దాని నొకపెద్ద చేప తినఁగా దాని యుదరమున గర్భము నిలిచెను. దైవయోగమున గర్భవతియగు నామత్స్యమొక నిషాదాధిపతి వలఁగొనికేవచ్చెను. దానినిఁ జీల్చుఁగా దానిలోనుండి ఒక కన్యక వచ్చెను. ఆమె మిక్కిలిసుందరి, గూఢవతి, కానిఆమెలో గొప్ప దోషమేనునఁగా నామేశరీరమునుండి చేపల కంపు మిక్కిలిగ వేయుచుండెను. అందువలన నందఱురామెను మత్స్య గంధి యసిపిలుచుచుండిరి. ఆమేశరీరమునుండి యిట్టి చెడ్డ వావన వచ్చుచుండుటచే నెవరును నామె సమీపమున నిలువఁజాల కుండిరి. ఆమెతఁడి) యాజ్ఞచే యాత్రికులను దాటవేయు చుండెను దైవయోగమునఁ బరాశురుఁడు నొకమీఁద నదిని

దాటుచుండెను. ఆతఁడా మొకడుపున మహాయోగియగు వ్యాస భగవానుఁ డుదయించెను. ఆతఁడామెకు రెండు వరము లొసంగెను మొదటిది, నీకనుపున వ్యాసుఁడుదయించినను నీ కన్యాయు నశింపదనియు. రెండవది నీశరీరమునుండి వెలు వడు మత్స్యగంధముపోయి కనులగంధము వెలునడఁగలదనియు నది ఒక యోజనమువఱకు వ్యాపించుననియు ననుగ్రహించెను. ఆదినయనుండి పరాశరమహాముని ప్రభావముచే నామె శరీ రమునుండి కనులగంధము రాసాగెను. అది యోజనమువఱకు వ్యాపించుచుండెను. అందువలన నామెకు యోజనగంధి యని యును బేరుకలిగెను.

శౌనకుఁడిట్లు డిగెను:- “సరే, తరువాత నేమైనది? శతను మహారాజునెను వివాహమాడినాఁడా? లేదా?

సూతుఁడిట్లనెను:- “అవును, అదియేస్వామి! నేను జెప్పుచున్నాను. మహారాజు సత్యవతినిఁగాంచి నగరమునకు వచ్చినప్పటినుండి మిక్కిలి చింతాక్రాతుఁడై యుండెను. ఆతఁడు నర్పుచుమాటలాడుటలేదు అశ్వమునెక్కి మృగయా ర్థమై వెడలుటలేదు. విశేషముగ చూటలాడుటలేదు. ఆతఁడు నిరంతర మేకాంతమునఁ జింతతోఁ గూర్చుండి ఘోరించి తలో నిమగ్నుఁడైయుండెను.

ఒకదినమున దేవప్రతుఁడు పూజ్యుఁడగు తనతండ్రితో నిట్లనెను:- “పితృదేవా! మీరేలకో యిప్పుడు నిరంతరము

చింతగానున్నారు మీరిది నటకెంత స్నేహముతో, నెంతటి యుల్లాసముతో నాతో మాటలాడుచుండిరో యిష్టాచారముగ మాటలాడుటలేదు. మంత్రులను రాజకార్యములను గూర్చియు నడుగుటలేదు. మీకు వేటయనిన మిక్కిలి యిష్టము. నిత్యమును నశ్వముపై నెక్కి వనమునకుఁబోవుచుండును. ఇప్పటికి చాలదినములనుండి మీరు రాజభవనము నుండి బయలుదేరుటలేదు మీచింతను నాకుఁజెప్పుడు.”

ఇదివిని శంతనుఁడిట్లనెను:- “వత్సా! నాచిత్తమేదో చింతగానే యున్నది.”

దేవవ్రతుఁడిట్లనెను:- “తండ్రీ! మీరు నానద్ద దాచవలదు మీనునోన్యథా నాకుఁజెప్పుడు. నేను దాని నివారణముకొరకు సతతము ప్రయత్నించెను.”

అత్యంత స్నేహముతో శంతనుఁడిట్లనెను:- “వత్సా! ఏమిచెప్పుదురు? నేడు నాచిత్తము నిశలతచెందినది యోగ్యుఁడగు పుత్రుఁడుండఁగా భార్యలేకున్న నింకొకవివాహమునుజేసికొనరాదు. నీవంటి శూరవీరుఁడును, సుయోగ్యుఁడగు పుత్రుఁడుండఁగా నేను ద్వితీయవివాహమును గూర్చిచింతింపరాదు. కాని, అప్పుడప్పుడు నామనస్సున వివాహమొనర్చుకొనవలయునను బ్రేరణము కలుగుచుండును. శాస్త్రీకాదు లొక్కపుత్రుఁడు కలవాని నపుత్రునిగానేచెప్పిరి. పుత్రోత్పా

దనమన్నిటికంటె గొప్పధర్మము. పుత్రోత్పాదన మొనర్పక, తన వంశమక్షుణముగనుంచుటకై ఆత్మజులను సృష్టింపకున్నచో కాని జప, తప, డాన, ధర్మ, యజ్ఞానుష్ఠానాది సమస్త శుభ కర్మలనువృథాయగును అందువలననే నీవంటి యోగ్యుడగు పుత్రుఁడుండఁగా నేను వివాహమును జేసికొనుట, చేసికొనక పోవుటా యను నసమంజసములొఁబడితిని.”

తన తండ్రినోటనిట్టి వాక్యములను విని పరమబుద్ధి మంతుఁడగు రాజకుమారుఁడగు దేవవతుఁడు తన తండ్రి మనస్సెచ్చటనో లగ్నమైనదని గ్రహించెను. నా తల్లియగు మహాత్వప్రార్థమగు పదవినిఁబొందఁదగు నా భాగ్యవతి యగు కుమారి యెవరాయని ఆతనికిఁజింతబట్టుకొనెను ఆతఁడు వృద్ధ మంతులవలనను, రాజయొక్క ముఖ్య ముఖ్య సుహృదుల వలనను నీవిషయమును తెలిసికొనెను. ఆతఁడు మహారాజు నెల్లడుగఁగలడు? అడుగఁగా నడుగఁగా నాతనితండ్రి నిషాద రాజపుత్రికయగు సత్యవతి యందనురక్తుడై నాఁడని ఆతఁడు తెలిసికొనెను. ఈవిషయము తెలియఁగనే ఆతఁడు పది నైదు గురువృద్ధబ్రాహ్మణులను, పదునైదుగురను సామంతరాజులను, సేవకులను వెంటఁ బెట్టుకొని నిషాదరాజుండు చోటునకుఁ బోయెను. నిషాదరాజు వీరందఱకును సత్యత ప్రేమతో స్వాగత సత్కారము లొనర్చెను.

రాజకుమారుడగు దేవవ్రతుఁడిట్లనెను :- “దాశరాజా! నీవు నీపుత్రులను పూజ్యుఁడగు నాతండ్రికొసంగుము.”

ఇది విని చేతులను జోడించుకొని వృద్ధుఁడగు నిషాద రాజుఁడనెను :- “కుమారా! నీకు మేలగుగాక! నావంటి దీన హీనుఁడును, సకించనుఁడును, నీచుఁడనగు నాద్వారము కడకు మీరవచ్చితిరి. ఇది నాసౌభాగ్యము. రాజా! నాపుత్రులకు రాణి యగుటకంటె కొన్ని యదృష్టమేమి యుండగలదు? రాజు యగు శత్రునివంటి యోగ్యులను, భరతవంశమువంటి యుజ్జ్వల కులమును త్రిలోకములయందు నా కన్యక కెచ్చట లభింపగలదు. మహారాజు నాపుత్రులను స్వీకరింపఁ బూనుట నాకు పరమ గౌరవవిషయము ఈ పుత్రిరాజు యగు నుపరిచరవసువు వీర్యమునఁజేఁగర్భమునఁ బుట్టినది. నేనీమెకు పెంపుడునొండెని. అయితే నేనీమెను నాస్వంతపుత్రుల కంటె బ్రేమించెదను. రాజు పుత్రులకు రాజు పతియగుట యదృష్టము. నేను నాపుత్రులయొక్క అభ్యుదయము కొఱకు మిమ్ములకు పణమును గోరుచున్నాను.”

కుమారుఁడగు దేవవ్రతుఁడిట్లనెను :- “నీకేమి కావలెనో, నాకుఁజెప్పుము.”

నిషాదరాజుఁడనెను :- “నేనుకోరునది. ఈమెగర్భమునఁ బుట్టిన వాఁడు కురుకులసింహాసనమునఁ గూర్చుండవలెను భరతవంశ సింహాసనమాతనికే ప్రాప్తింపవలెను.”

ఇదివిని అత్యంతానందమును బ్రకటించుచుఁ గుమారుఁ డిట్లనెను:- “నిషాదరాజా! ఇదెంతటి గొప్పపని? రాజపుత్రుఁ డగుటచే నీదాహిత్రుఁడు రాజకాఁగలఁడు ”

నిషాదపతి యిట్లనెను:- “మహారాజా! మీయీ మాట సత్యమే. కానిన్యాయానుసారముగ రాజ్యాధికారివిసీవే నినుఁ గాక నాదాహిత్రుఁడు రాజెల్లుకాఁగలఁడు?”

ఆసమయము నఁ బిత్రు ప్రేమచే దేవవ్రతుని కన్నుల నీరు నిండెను. ఆతఁడత్యంత గద్గదస్వరమున ధీరగంభీర వాక్కులతో నఁడఱుచు వినునట్టిట్లనెను.- “నిషాదపతి! నేనిది మీయందఱ ముందఱఁ బ్రతిజ్ఞాపూర్వకముగఁ జెప్పుచున్నాను. నీపుత్రుకకు పుత్రుఁడుకలుగఁగానే నేను నారాజ్యాధి కారమును శాశ్వత ముగఁ ద్యాగమొనర్చుచున్నాను. భూషండల రాజ్యమననేల? నాతండ్రియానందముకొఱకు మండుటగ్నిలో దుముకుమున్నను దుమికెదను. అగాధసాగరముకు మునుఁగఁగలను. ఈలాహల మును ద్రాగఁగలను. జీవించియుండఁగనే నాచర్మము నొలిచి యీయఁగలను. నేను నాతండ్రి యొక్క- క్షణికానందము కొఱకు సమస్తమును జేయుటకు సిద్ధముగనున్నాను. నీవిసుమం తైనఁజింతింపరాదు. భగవతి మగు సత్యవతీగర్భమున నుద్భవించు కుమారుడే మాకందఱకును రాజగుఁగాక!”

ఇదివినఁగానే నిషాదపతి హర్షమునకు మేలులేకుండెను. ఆనందకారణమున నాతని రోమ రోమము గగుర్పొడిచెను. అయినను దేవతనునివంటి సుహర్షమును దింపఁజేసి, అది విశుద్ధముని ప్రకట మొనర్చుటకై ఆతఁడెట్లనెను:- “రాజ కుమారా! ఈవచనములు నీకనుకూపముగనే యున్నవి. తఁడ్రొ కొఱుకొంటి గొప్పత్యాగము నీనంటిధిరుఁడును, గంభీరుఁడును, శూరవీరుఁడును, సత్యప్రతిజ్ఞుఁడును సదాచారియునగు పుత్రుఁడే యొనర్పఁ గలఁడు. నామనస్సు నందొక సంశయ ముండనే యున్నది.”

ఆశ్చర్యచతుఁడై కుమారుఁడెట్లనెను:- “అదేది?”

దీనతాస్వరమున నిషాదపతి యిట్ల నెను:- “కుమారా! నీవు చెడ్డగాఁదలఁపవలదు. నేను నాపుత్రికమీఁద నుండు ప్రేమచే దీనుఁడనై తిని నీప్రతిజ్ఞనొనర్చి పాలింపవని నేను స్వప్నమందైనఁ దలఁచుటలేదు. అయితే నీవు రాజ్యసింహాసనమునఁ గూర్చుండవు. కాని న్యాయానుకూలమున రాజ్యము మీఁద నధికారము నీకేకలదు. నాశాపితుని మీరందఱును గలిసి రాజసింహాసనమునఁ గూర్చుండఁబెట్టినను, నీపుత్రులతో నితో బోరాడి సింహాసనమునుండి దింపఁగలరు. నీపుత్రులతో దేవతల్లీ న జయింపఁజాలరు. ఈవిషయమున నాకు సందేహముగ నున్నది.”

ఇదినినఁగానే నిషాదపతి హర్షమునకు మేఱలేకుండెను. ఆనందకారణమున నాతని రోమ రోమము గగుర్పొడిచెను. అయినను దేవవ్రతునివంటి సువర్ణమును దిపింపఁజేసి, అది విశుద్ధముని ప్రకట మొనర్చుటకై ఆతఁడెట్లనెను:- “రాజ కుమారా! ఈవచనములు నీకనుకూపముగనే యున్నవి. తఁడి కొఱికింతటి గొప్పత్యాగము నీనంటిధిరుఁడును, గంభీరుఁడును, శూరవీరుఁడును, సత్యప్రతిజ్ఞుఁడును సదాచారియునగు పుత్రుఁడే యొనర్పఁ గలఁడు. నామనస్సు నందొక సంశయ ముండనే యున్నది.”

ఆశ్చర్యచకితుఁడై కుమారుఁడెట్లనెను:- “అదేది?”

దీనతాస్వరమున నిషాదపతి యిట్ల నెను:- “కుమారా! నీవు చెడ్డగాఁదలఁపవలదు. నేను నాపుత్రికమీఁద నుండు ప్రేమచే దీనుఁడనై తిని నీప్రతిజ్ఞనొనర్చి పాలింపవని నేను స్వప్నమందైనఁ దలఁచుటలేదు. అయితే నీవు రాజ్యసింహాసనమునఁ గూర్చుండవు. కాని న్యాయానుకూలమున రాజ్యము మీఁద నధికారము నీకేకలదు. నాకౌహిత్యుని మీరందఱును గలిసి రాజసింహాసనమునఁ గూర్చుండఁబెట్టినను, నీపుత్రులత నితో బోరాడి సింహాసనమునుండి దింపఁగలరు. నీపుత్రులతో దేవతల్ల న జయింపఁజాలరు. ఈవిషయమున నాకు సందేహముగ నున్నది.”

నిషాదరాజు ముఖమునుండి యింతటి కృపణతాపూర్ణమును, కాని దూరదృష్టితోఁగూడుకొనిన వాక్యములను వినఁగానే కుమారుఁడగు దేవవ్రతుఁడత్యంత గంభీరుఁడై మేఘగంభీరవాక్కులతో నిట్లు నెను:- “రాజులారా! విప్రబృందములారా! మీరందఱును నాప్రతిజ్ఞను వినుఁడు. పితృప్రీత్యర్థముగ నేను నేడుధర్మమును సత్తీ.గానొనర్చుకొని ప్రతిజ్ఞనొనర్చుచున్నాను. నేను జీవించి యున్నంతవఱకు వివాహమాడను. అఖండ బ్రహ్మచర్యము నవలంబించి నేనాజీవనము నవివాహితఁడుగ నేయుందును. ఇంకఁబిల్ల లెట్లు పుట్టఁగలరు? ఇప్పుడింక నిషాదరాజునకుఁ దనపుష్కరికను నా తండ్రికొసంగుటలో నేవిధమగు నభ్యంతరముండదను కొంచును.”

సూక్తుఁడీట్లు నెను:- “మునులారా! రాజకుమారుఁడగు దేవప్రతాని యీప్రతిజ్ఞను విని అందఱును నాశ్చర్యచకితులై ఆతనివైపునకుఁ జూచుచుండిరి. దేవతలాకాశమునుండి పుష్పవృక్షాని గుఱిపించిరి. గంధర్వులు వసునవతారమగు దేవవ్రతుని బ్రశంసించుచు గీతములను బాడిరి. గంగా ప్రవాహమునుండి ధన్యధన్యశబ్దములు వినవచ్చెను. మునులారా! దీనినే ధర్మపూర్వకమగు త్యాగమందురు. కాకున్న నా నిషాదుఁడీతని రాజ్యమందొక సాధారణ నాగరికుఁడు. ఆతఁడు వానినదరించి బెదరించి అనుకూలముగఁ జేసికొనఁగలఁడు. బలవంతముగఁ గన్యకను హరించుకొని పోగలఁడు, కాని అది అధర్మమము.

ప్రజల యెడల నన్యాయ మొనర్చినట్లు కాంగలదు ధర్మాశ్వుడగు శంతనుఁడును, యశస్వియగు నాతని కుమారుఁడు దేవప్రతుఁడు నిట్టి సదాచార విరుద్ధమును, ధర్మచిరుద్ధముగు కార్యము నేలఁజేయును? దేవవ్రతుని భీష్మప్రతిజ్ఞను విసంగినే నిషాదరాజు రోమరోమము పులకరించెను. అత్యంతానందమును బ్రకటించుచు, మాటిమాటికి గుమారుని బ్రశంసించుచు నాతఁడట్లు నెను: - “రాజకుమారా! నీవుశప్ప యిట్టిభీష్మప్రతిజ్ఞ నొసర్పఁగలవాఁడెవడు? మీ తండ్రికి నాకుఁతురను సంతోషముగనొసంగెదను” ఇట్లుపలికి ఆతఁడు సత్యవతిని వస్త్రాభూషణములతో నలంకరించి అచ్చటికిఁ దీసికొనివచ్చెను.

భీష్మప్రతిజ్ఞఁడు దేవప్రతుఁడు తలనుంచి సత్యవతికిఁ బ్రణామము కానించి అత్యంతాదరముతోనిట్లు నెను: - “అమ్మా! నీవు రథముమీఁద నెక్కవలెను.”

సత్యవతి తండ్రినిఁ గలిసికొని రథముమీఁదఁ గూర్చుండెను భూమండలమంతటను గుమారుని నీత్యాగ విషయము వ్యాపించెను. తండ్రి తనపుత్రుని ప్రతిజ్ఞ విషయమును విసంగినే ఆతనికి మిక్కిలి లజ్జకలిగెను. ఆతని హృదయము నీరు నీయ్యెను ఆతని యంతరాత్మ అత్యంత నొతుష్టినిఁజెందెను. పుత్రునియుక్క యీ భీష్మప్రతిజ్ఞ వలన నాతని కాంతరంగిక దుఃఖముకలిగెను, కాని యిప్పుడు కాంగలదేమున్నది? సూర్యుఁడు పశ్చిమమున నుదయించిన నుదయించునుగాక, సుమేరు తన

స్థానమును దప్పినదప్పునుగాక, గంగావ్రవాహము సముద్రము నుండి హిమాలయము వైపునకుఁ బ్రవహించినఁ బ్రవహించుఁ గాక, శేషుఁడుభూమిని ధరిచుటవదలిన వదలుగాక, కాని దేవ వ్రతుఁడు తనప్రతిజ్ఞనుదప్పుఁడు. అందువలన నాతఁడు తన ప్రియపుత్రుని ప్రతిజ్ఞను వదలుమనలేదు. అశ్రుపూర్ణనేత్రము లతో నాతనితలపైఁ జేతులతో నిమురుచు నాతనికిట్టివర మొసంగెను:—“నీవు రణమందెల్లప్పుడునువిజయమును బొందెదవుగాక! నిన్ను దేవతలైన రణమున నెదుర్కొనఁజాలరు. మృత్యువు నీ స్వాధీనముననుండును.”

ఈ విధముగ భీష్మునకు వరదాన మొసంగి శంతనుఁడు సత్యవతిని విధ్యుక్తముగ వివాహమొనర్చుకొనెను. పృథ్వావస్థ యందు దేవకన్యతో సమానమగు సుకుమారి పత్నినిఁగాంచి సరపతి పరమానందమునకు మేఱలేకుండెను. రాజకార్యములను భీష్ముఁడే సంబాధించుకొనుచుండెను. ప్రజలును భీష్మునివ్యవహారమునఁబరమ సంతృప్తులైరి. ఇప్పుడు మహారాజు నిరంతరము సత్యవతితో నుండి అనందవిహార మొనర్చుచుండెను. సత్యవతి గర్భము నుండి యిద్దరు పుత్రులుదయించిరి— పెద్దవానిపేరు చిత్రాంగదుఁడు, చిన్నవానిపేరు విచిత్రవీర్యుఁడు. ఈ పిల్లలిద్దరును జిన్నవారుగానుండఁగా శంతనుఁడియసార సంసారమును శాశ్వతముగ వదలిపోయెను. చిత్రాంగదుఁడు చిన్నవాఁడు. కాని విచిత్రవీర్యుఁడింకను సత్యవతి చంకలో నేయుండెను. రాజ

సింహాసనము వట్టిదిగానుండదు. కావున భీష్ముడు సత్యవతి దేవి అనుమతిచే జిత్రాంగదుని రాజుగానొనర్చెను.

ఏనైనఁగానిఁడు, భీష్ముడుండఁగా శంతనుఁడు నిషాద కన్యయుగు సత్యవతినిఁ బెండ్లాడుట ఉచితమును, నాతనికనురూప ముగనులేదు. అందువలన వృథావృథయందాతని కనురూపముగు సంతానముకలుగలేదు. భీష్ముడు ప్రితిజ్ఞాబద్ధుఁడు. తాను సింహాసనముపైఁగూర్చుండఁడు. చిత్రాంగదుఁడు నామమాత్ర మునకు రాజు. రాజకార్యములన్నిటిని భీష్ముడే చేయు చుండెను అయినను జిత్రాంగదుఁడు రాజగుటచే దానేహార వీరుఁడును, బలియుననుకొనుచుండిరి. గంధర్వరాజగు చిత్రాంగదుఁడాతనిపై దండెత్తెను. కురుక్షేత్రమున నిర్దరకను యుద్ధము జరిగెను. భీష్ముడీయుద్ధమున లేడు. గంధర్వుడు చిత్రాంగదుని జంపివైచెను. ఇప్పుడు మరలఁ గురుకుల సింహాసనము ఖాళీగానుండెను.

సూతుఁడిట్లనెను:- “మునులారా! చిత్రాంగదుఁడు చనిపోయినతర్వాత భీష్ముడల్పవయస్కుఁడగు విచిత్రవీర్యుని రాజ సింహాసనమునఁ గూర్చుండబెట్టి భీష్ముడు తానే రాజ్యమును వూచుచుండెను, కొంతకాలమునకు విచిత్రవీర్యుఁడు పెద్దవాడయ్యెను. ఆతఁడు సర్వవిధముల భీష్మునకుఁ దన్నుఁదాను సమర్పించుకొనెను. ఆతఁడును నల్ల బలవంతుఁడుకాదు ముసలితనమందలి సంతానము. ఆతఁడు సరిగాఁ దండ్రుని జూడ

నై నఁజూడలేదు. ఆతఁడు భీష్మునే తన తండ్రిగా భావించు
కొనుచు నాతనియాజ్ఞననుసరించి వర్తించుచుండెను. భీష్ముఁడా
తనిఁ దనపుత్రునివలె భావించుచుండెను. సత్యవతియొక్క
యాజ్ఞానుసారముగ నాతఁడు రాజ్యమును జూచుచుండెను.
కృమక్రమముగ విచిత్రవీర్యుఁడు పెద్దవాఁడయ్యెను. బాల్య
కాలమును వీడి యిప్పుడాతఁడు యువావస్థలోఁ బదార్పణ
మొనరించెను. తన తమ్ముఁడు తరుణుడై వివాహయోగ్యుడై
నాఁడని తెలిసికొని భీష్ముఁడాతని వివాహమునుగూర్చి చింతింప
సాగెను. ఆతఁడు యోగ్యమును బ్రతిష్ఠతమునగు క్షత్రియ
కులమందు విచిత్రవీర్యునకు వివాహమును జేయఁదలంచెను. ఆ
సమయముననే ఆతనికిఁ గాశీరాజకన్యకల స్వయంవర సమా
చారము తెలిసెను. భీష్ముఁడా స్వయంవరమునుండి కన్యకలను
హరించి తెచ్చెను. ఆస్వయంవరమాతని మృత్యువునకుఁ గారణ
మయ్యెను.”

ఇదివిని శౌనికుఁడిట్లనెను:—“సూతా! భీష్ముఁడేవిధముగఁ
గాశీరాజకన్యకలను హరించి తెచ్చెను. వారి కారణమున నాతనికి
మృత్యువెట్లుకలిగెను? దయతో నీప్రసంగమును నీవు మాకుఁ
జెప్పవలయును. బాల బ్రహ్మచారియగు భీష్ముని చరిత్రమును
వినవలయునని కుశూహలముగనున్నది.”

ఇదివిని సూతుఁడిట్లనెను:—“సరియే. స్వామీ! నేనిప్పుడు
మీకు భీష్ముని తరువాతచరిత్రమును జెప్పెదను. మీరు దీనిని
సమాహిత చిత్తులరై శ్రవణమొనర్పవలయును.”

విచిత్రవీర్యనివివాహము

(౭౮౭)

శ్లో॥ విచిత్రవీర్యోఽథోవాహ కాశీరాజ సుతే బలాత్ |
స్వయంవరాదువాసీతే అంబికాంబాలికే ఉభే |
తయోరాసక్త హృదయో గృహీతో యత్క్షణమృతః |

శ్రీభాగ. ౯ స్కం. ౨౨ అ. ౨౪ శ్లో.

వ. ఆవిచిత్రవీర్యనికిఁ గాశీరాజు కూతుల నంబికాం
బాలికల భీష్ముండు బలాత్కారంబునఁ దెచ్చినివాహంబు
సేసిన, విచిత్రవీర్యుండు వారలం దగిలి మనోజరాగమత్తుండై
చిరకాలంబు నానావిధక్రిడల విహరించుచు రాజయత్కు పీడి
తుండై మృతుండయ్యె.

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము.

తమకు విద్వాంసుఁడును, యశస్వియుఁ దపస్వియునగు
బతి లభింపవలయునని బ్రాహ్మణ గాలికలు కోరుకొందురు.
వైశ్యకన్యకలు తమపతి శ్రీసంపన్నుఁడును వైభవశాలియు
గావలెననుకొందురు. శూద్రకన్యకలు తమకు సేవాపగాయ
కుఁడును, సంయమియు, ధర్మాత్ముఁడునగు బతి కావలయు
ననియు, క్షత్రియకన్యకల కొకేకోరిక తమకు శూరపీరుఁడును,
బలవంతుఁడునగు బతిలభింపవలయుననియే యుండును కుమా

రికలందఱును నుందరుఁడును, సురూపవఁతుఁడును, స్వస్థుఁడును, యువకుఁడునగు పతి ప్రాప్తింపవలెనను కొందురు. కావున రాజులలో నొకప్రాచీనమగు నాచారముకలదు. కులీనులును, బ్రతిష్ఠితులగు రాజకుమారులందఱును నొకానొక నియమిత తిథికొకచోటకు సత్కార పూర్వకముగఁ బిలువఁబడుదురు. వారందఱును వస్త్రాభరణాదులచే మనజ్జతులై కన్యకయొక్క తండ్రినగరమునకు వచ్చెదరు. అచ్చటనొక సభ నేర్పఱువఁబడి. అచ్చటికి వివాహయోగ్యులు కన్యకపిలిపింపఁబడును. రాజులందఱు కులగోత్రములాలమెఱుఁ జెప్పఁబడఁజూచు వారిలో నెవని నైనవరింపుమని కన్యకకు స్వాతంత్ర్య మిఱయఁబడును. అంతఁ గన్యక ఒక్కొక్కని కడకుఁబోయి. ఆతని కులగోత్రములను గుఱించివిని, ఆతని బలప్రశంసను వినును స్వయముగ నాతని రూపమును గాంచును. ఆ వచ్చిన రాజకుమారులలో నొకని మెడయందు విజయమాలను వేయును. అప్పటినుండి ఆమె ఆతని భార్యగా నెన్నఁబడును. అనఁగా సంబంధనిశ్చయమగును. అంత శాస్త్రీయవిధిచే నిద్దరకును వివాహముజరుగును. ఒక్కొక్కప్పుడు రాజకుమారులలో నొకఁడు బలవంతముగ కన్యకను హరించుకొని నచ్చును. ఇదియును శాస్త్రీయవిధిచే రాక్షస వివాహము. క్షత్రియులందు గాంధర్వ రాక్షసవివాహములు ప్రశంసింపఁబడినది క్షత్రియులలోఁ గన్యాహరణము శూర వీరుఁడును, బలియు, సాహసియునగు రాజేచేయును.

సూతుఁడిట్లనెను:- “మునులారా! కన్యావస్థయందే కానీనకు వ్యాసుఁడు పుట్టి, శ్రీమద్భాగవత సంహితను రచించి, నాగురుదేవుఁడును, దనపుత్రుఁడునగు శుకునకొసంగెనో, అట్టి కైవర్త కన్యయగు సత్యవతివలసనే చిత్రాంగద. విచిత్రవీర్యులను నిద్దఱపుత్రులుదయించిరి గంధర్వరాజగు జిత్రాంగదుఁడి చిత్రాంగదుని యుద్ధములోఁ జంపఁగా, విచిత్రవీర్యుఁడు రాజుగాఁజేయఁబడెను. అతఁడు వివాహయోగ్యుఁడైనాఁడు కాని వివాహముకాలేదు. సత్యవతి రాజర్షియగు నుపరిచరవసు వీర్యమున మత్స్యగర్భమున నుద్భవించినది ఈవిషయమును జ్ఞానులగు మునులే యోగబలమున దెలిసికొనఁగలరు. సర్వసాధారణముగ నామె కైవర్త కన్యయనియే యెఱుఁగుదురు అందువలనఁ గువీణులగు రాజులు విచిత్రవీర్యునకుఁ దమ కన్యకల నీయసందేహించు చుండిరి. కాని భీష్ముని వంటి శూరవీరుఁడు రక్షకుఁడైనప్పడెవరేమి చేయఁగలరు? విచిత్రవీర్యుని వివాహమెచ్చటఁ జేయవలయునని భీష్ముఁడు విచారించుచుండెను. ఆసమయముననే కాశీరాజునకు వివాహయోగ్యులగు కన్యకలు ముగ్గురుండిరినియు, వారప్పరసరలవలె రూపవతులనియుఁ బరమగుణవతులును, మనోరమలనియు వినెను. దేవవ్రాతుఁడగు భీష్ముఁడొంటరిగా రథముపెనెక్కి హస్తినాపురమునుండి కాశీకిపోయెరు వన, పర్వత, నదీనదములను దాటి ఆతఁడల్పకాలముననే కాశీకి చేరుకొనెను. ఆతఁడచ్చట స్వయంవరముయొక్క గొప్ప యేర్పాటులను

గాంచెను. దేశ విదేశములనుండి చాలమంది రాజులును, రాజకుమారులును గన్యకలను బొందుటకై కూడిరి. కన్యకలు తమనే వరింపఁగలరనునాశ అందఱకుండెను. అందఱునస్త్రీభూషణములచే సజ్జిశులైయుండిరి. అందఱకిరీటములందు మణులు ప్రకాశించుచుండెను. అందఱకును నుందర సింహాసనములు వేయఁబడెను కాశీరాజు గాంగేయునిరాక వినఁగానే ఆతని కందరకంటె స్వాగత సత్కారము లెక్కుడుగఁ గావించెను. స్వయంవరసభయందు భీష్మునకును సింహాసనము వేయఁబడెను

నియత సమయమునకు రాజులును, రాజకుమారులును దమ తమయాసనములందు వాగివారి అలంకారములతోఁ గూర్చుండిరి. అందఱమధ్య భీష్ముఁడును గూర్చుండుటను గాంచి గురుగునలాడుకొను చుండిరి. ఒకఁడిట్లనెను:- “ఈ వృద్ధుఁడు స్వయంవరసభకువచ్చి యేలఁగూర్చుండి నాఁడు? ఈతనికిని నీవృద్ధాప్యమునఁ బెండ్లాడ నిచ్చకలిగినదా యేమి?” ఇంకొకఁడిట్లనెను:- “భీష్ముఁడు చాలబ్రహ్మచారియని లోకమునకంతకును దెలియును. ఈతఁడు తండ్రిని సంతోషపెట్టుటకై ఆజీవనము అవివాహితుఁడుగనే యుండుటకు భీష్మ ప్రతిజ్ఞ నొనర్చినాఁడు.”

ఇంకొకఁడిట్లనెను:- “ఎప్పటికేదో అప్పటికది. మానవులబుద్ధి యెప్పుడు నొక్కతీరుగ నుండదు. తల పక్కమైనను, మనస్సుపక్కముకానిది వానిని యువకుఁడనియే తెలియవలెను.”

మఱియొకఁడిట్లు నెను:- “ఓయీ, భూమి తలక్రిందులై నను భీష్ముఁ
డు తనప్రతిజ్ఞను వీడఁడు ” అంత నింకొకఁడిట్లు నెను:- “ఓయీ!
ఈరూప ప్రసాదభనమతి కఠినమైనది. దీనినుండి బయట పడు
టకు గొప్పగొప్ప యోగులకును సాధ్యముకావేదు.”

ఇట్లుండఱును వివిధరీతుల ననుకొనునంతలో పోడశ
శృంగారము లొనర్చుకొని వస్త్రాభరణములచే సునజ్జితలై
ముగ్గురు రాజకుమారికలును స్వయంవరసభకు వచ్చిరి. వాగు
రాఁగానే సర్వత్ర శాంతిప్రబలెను. అందఱు దృష్టులటమఱ
లెను. వారి ముఖమండలముల కాంతిచేతను, ఆభరణము
లలోఁ గూర్పఁబడిన మణిమాణిక్యముల కాంతిచేతను మూడు
సౌదామిను లొక్కసారిగఁ బ్రకాశించునట్లుండెను వారుముగ్గు
రును మరాళినులవలె నూపుర శబ్దమునర్చుచు, నలనగతిచే
మందమందముగ వచ్చుచుండిరి చాలమంది సఖులు వారి
ననుగమించుచుండిరి అందఱకంటెఁ బెద్దదగు సంబ ముందుం
డెను. ఆమెకుఁ బదునేడేండ్లుండును. గృహవన చిహ్నము
లన్నియు నామె శరీరమందు ప్రస్ఫుటితములయ్యెను. ఆమె
కంటెఁజిన్నది అంబిక మధ్యలోనుండెను. ఆమె అంబకంటెఁ
జిన్నది అంబాలిక కంటెఁ బెద్దది. కమలములవలె విస్ఫురిత
నేత్రములతోనామె లజాసహిత కుటిలకటాక్షములచేఁ గుమా
రులను జూచుచుండెను. అందఱకంటెఁజిన్నదగు సంబాలిక
అందఱకంటె వెనుకనుండెను. ఆమెకు బదునైదువర్షములుండ

వచ్చును ముగ్గురు తోబుట్టువులే. రూప, గుణాకృతులందొక్కతీకుననేయుండిరి. అతాత్తుగా నవరిచితవ్యకి ఒకటి రెండు సార్లు చూచినవీరిలో నంబయెవరో అంబికయెవరో అంబాలికయెవరో గుర్తింపజాలరు.

కుమారికలు రాగానే సూతమాగధులు వారికినమస్త రాజులయొక్కయు రాజకుమారులయొక్కయు పరిచయమును గావించెను. కుమారిక లేయే రాజకుమారుల కడకుఁ బోయెదరో వారికి మరల పరిచయమొనర్పఁబడును. ఈనియమాను సారముగఁ గన్యకలు దేవప్రతుఁడగు భీష్మునికడకుబోఁగానే అతని పరిచయమును జేయఁబడెను. కన్యకలచ్చటనే సిగ్గుతో క్షీణార్పరమున 'వృద్ధునిస్వేచ్ఛగా నెవకువరింతు' రనిరి.

ఇది వినఁగానే రాజులు, రాజకుమారులందఱును ఒక పకనన్విరి వారందఱును నవ్వుటకుగాంచఁగానే వీరాభిమానియగు భీష్మునకుఁ గోపమువచ్చెను. అతఁడు రాజులనందఱును సంబోధించుచు నీట్లనెను:— 'రాజతారా! రాజపుత్రులారా! నేను జెప్పునది మీరందఱును వినుఁడు. అష్టవిధ వినాహములలో రాక్షసవివాహమును నొకటి కలదు దానిలో సర్వ శ్రేష్ఠుఁడగు బలవంతుఁడు కన్యకను బలపూర్వకముగఁ దన వీరత్వమునే శుల్కముగ నొరంగి, కన్యకకిష్టమున్నను లేకున్నను హరించుకొని పోవచ్చును. వేలకొలది మరణిమీఁద విజయమునుబొంది, ఆక్రందిరచుచున్న కన్యకను హరించుకొని

పోవుట క్షత్రియులకు గౌరవవిషయము. నేనుబ్రదికియున్నంత వఱకు వివాహమాడనని ప్రతిజ్ఞఁగొంటినని మీకు తెలిసిన విషయమే. కావున నేనీకన్యలను నాతమ్ముఁడగు విచిత్రవీర్యుని కొఱకు హరించుకొని పోయెదను. ఎవనికి భుజబలముకలదో. వీరాభిమాని ననుకొనుచున్నాఁడో ఆతఁడు నాతో యుద్ధ మొనర్చి కన్యకలను విడిపించుకొన వచ్చును.' ఇట్లుపలికి భీష్ముఁడు సమ్ముఖమున నిలుచుండిన ముగ్గురు కన్యకలను గట్టిగాఁ బట్టుకొని, యెదుట సిద్ధముగనున్న దన రథముపైఁ గూర్చుండఁబెట్టుకొని స్వయముగ ధనుర్భాణములను ధరించి సారథితో రథమును బోనిన్మనెను.

భీష్ముని యీ సాహసమును గాంచి రాజులును రాజ కుమారులును నాశ్చర్యమును జెందెరి. ఇది వారికి ఘోరావ మానముగఁ దోసెను వారు లెక్కకు వేలమందిగ నుండిరి, అందఱును నొక్కటిగఁగలిసి భీష్మునిపైఁ బ్రహారము గావించిరి తేజః ప్రకాశమందు వర్ష కాలమున నలువైపులనుండి పతంగ ములు వచ్చిపడినట్లు భీష్మునిమీఁద ననంఖ్యాకులగు నరపతు లొక్కసారిగా విరుచుకొని పడిరి. భీష్ముఁడు వారిప్రహారముచే గొంచెమైన విచలితుఁడుకాలేదు. ఆతఁడు తన దివ్యాస్త్ర ప్రభావముచే నందఱును నొక్కసారిగా మూర్ఛితులనొనర్చెను అందఱును సమరాంగణమందు బాణములచే క్షత విక్షితులై తేగఁగొట్టఁబడిన వృక్షములవలెఁ బడిపోయిరి కొందఱురాజులు

యుద్ధమునువీడి పారిపోయిరి కొందఱుతిరిగిపోయిరి. కొందఱు వేదసచే భూమిపై బడి పొరలాడుచుండిరి ఈవిధముగ రాజు లందఱును తిరిగిపోయిరి. కాని శాల్వుఁడు భీష్మునిఁ దఱమెను ఆతఁడు గొప్పబలనఁతుఁడు. ఆతనికిఁదాను శూరవీరుఁడనను గర్వముకలదు ఆతఁడు భీష్మునితోఁజాలసేపటివఱకు యుద్ధ మొనర్చెను. చివరకాతఁడును బరాజితుఁడయ్యెను. దేవప్ర తుఁడాతనిఁ జంపక వదలి నై చెను. శాల్వుఁడు తన రాజధాని కిఁబోయి స్వయంవర విషయములను మఱచి ధర్మపూర్వక ముగఁ బ్రజాపాలన మొనరించుచుండెను. మిగిలిన రాజులును నెచ్చటినుండి వచ్చిరో అచ్చటికిఁ దమదేశములకుఁబోయిరి.

శంత్రును కుమారుఁడగు భీష్ముఁడు ముగ్గురు సుందర కన్యకలను వెంటఁబెట్టుకొని హస్తినాపురమునకు వచ్చెను, ముగ్గురు సుందరాతఁడు ప్రతికలవలెను, కోడండ్రవలెను జూచు కొనెను. చాలదినములకాతఁడు కాశీనుండి హస్తినాపురము నకువచ్చెను. దేవప్రతుఁడగు భీష్ముఁడు కాశీరాజయొక్క ముగ్గురు కన్యకలను బలపూర్వకముగ యుద్ధమున జయించి తెచ్చెనని నగరవాసులంఱుచువిని విజయుఁడగు భీష్మునకు జాలవైభవముగ స్వాగత సత్కారము లొనర్చిరి. అందఱు యెవలను గృతేజ్ఞతను బ్రకటించుచు భీష్ముఁడు కైవర్తకన్యక యును దన సవతితల్లియునగు సత్యవతి భవనమునకుఁ జేరెను. అచ్చట నాతఁడా ముగ్గురు కన్యకలను సత్యవతి సమ్ముఖమున

నిలుచుబెట్టి ప్రణామము కావించి నిట్లనెను:- “అమ్మా! నేను నీకొఱకు వోరాడి యీముగ్గురు కోడండ్రిను దెచ్చితిని. వీరి కొఱకై నేను వేలకొలది రాజులతో యుద్ధమొనర్ప వలసి వచ్చినది. కాని నీయాశీర్వాద బలముచే నాశక్తిరమున నొక్క గాయమైనను దగులలేదు ఇప్పుడునీవువీరిని నీవుత్రునకిచ్చి వివాహ మొనరించుకొనుము ”

భీష్ముని యీమాటలకు వినఁగానే సత్యవతి నేతముల నుండి ప్రేమాశ్రువులు ప్రవహించెను. ఆమె భీష్ముని శిరస్సును మూఁకొని ప్రేమభరిత వాక్కులతో నిట్లనెను:- “ఆయుష్మంతా! నీవు ఇప్పు యిట్టిసాహసమొనర్పగలడు? నీకు మేలుకలుగుఁగాక! నీవు నేడు నాకత్కంఠ ప్రియకార్య మొనర్చితివి దేవకన్యవలెనున్న యీపిల్లలను నాకు కోడండ్రిరూపమున నుండుటచుగాంచి నేను నావరమసౌభాగ్యముగ భావించుచున్నాను. నీవు విద్యుక్తముగ నీముగ్గురిని విచిత్ర వీర్యునికిచ్చి వివాహమొనర్పము ”

అంత దేవవ్రతుడగు భీష్ముడు వివాహప్రయత్నము లొనర్పసాగెను. అప్పుడు వారిలోఁబెద్దపిల్ల అంబ చేతులు జోడించుకొని సిగ్గుతో భీష్మునితో నిట్లనెను:- “దేవా! మీరు ధర్మాత్ములకు. స్వప్నచంద్రులను మీరు ధర్మవిరుద్ధులగు కార్యము నొనర్పరు. నేను మనస్సుతో శాల్వుని నాపతిగా వరించితిని నాతఁడ్రయును నాయీసంకల్పము ననుమోదిం

చెను. నేను స్వయంవరమునకుఁబోయి శాల్వనివరితుననియు నాతని కంఠమున జయమాలను వేయఁగలననియు నందఱెఱుంగుదును, కాని నేనింక నాతని యెదుటకుఁ బోకమును పేమిరునన్ను బలవంతముగ హరించుకొని వచ్చితిరి. మనస్సున నేనాతని నాపతిగా భావించితిని. కావున మీరు కృపతో నన్నాతని సమీపమునకుఁ బంపుఁడు.”

అంబయొక్క యీమాటలను విని దేవప్రతుఁడగు భీష్ముఁడీ విషయముపై విచారించెను. ఆతఁడిట్లునుకొనెను:- “సమర్థురాలును యువతియగు కన్య మనస్సున నొక యోగ్యుఁడగు వరునకాత్మసమర్పణ మొనర్చినచో నామెను వివశనొనర్చుటఉచితము కాదు. శరీర మొకచోటునను, మనస్సొకచోటునను నుండిన నా దాంపత్యమున సుఖముండదు. నాతమ్మున కిద్దరుభార్యలు చాలును.” అనియిట్లునుకొని ఆతఁడిట్లు నెను:- “రాజకుమారి! నీకట్టికోరిక యున్నచో నేను శాల్వని కడకుఁ బంపెదను.”

నూతుఁడిట్లు నెను:- “మునులారా! ఇట్లువలికి ధరా, త్ముఁడగు భీష్ముఁడు మిక్కిలి ఆదరసత్కార పూర్వకముగ నంబను రథముమీఁదఁగూర్చుండబెట్టి మిక్కిలి విశ్వసనీయులగు వృద్ధబ్రాహ్మణులతో శాల్వని సమీపమునకుఁ బంపెను. చివరకీయంబయే దేవప్రతుని బ్రాణములను దీయఁబూనుకొనెను. ఈమెకారణమున స్వేచ్ఛాప్రత్యుత్సాహముగల భీష్మునకు

మృత్యువు సంభవించెను. ఈమె వలననే యీతఁడు తన గురు
వగు పరశురామునితో యుద్ధమొనర్ప వలసివచ్చెను.”

అంతశౌనకుఁడిట్లడిగెను:- “సూతా! భీష్ముఁ డంబ
యొక్క యిష్టానుసారముగనే ఆమెను శొల్పుని సమీపము
నకుఁ బంపివాఁడుకదా, అట్టియెడ నామెనీతని ప్రాణములను
దీయ నేలఁబానుకొనినది? కృష్ణతో నీవృత్తాంతము నచశ్యము
మాకు వినిపింపవలెను. విశ్వవిజయుఁడగు పరశురామునితో
భీష్ముఁడెట్లు యుద్ధమొనర్చివాఁడు? దీనిని వినుటకు మాకుజాల
కుతూహలముగనున్నది.”

సూతుఁడిట్లనెను:- “నుంచిది స్వామీ! నేనిష్టాదుమీకు
పరశురామ భీష్ముల యుద్ధవృత్తాంతమును జెప్పెదను ”

అంబకొఱకై భీష్మ పరశురాముల యుద్ధము (౭౦౮)

శ్లో॥ సర్వధర్మ విదాంశ్రేష్ఠో మహాభాగవతః కవిః
వీరయాథాగ్రణీర్యేన రామోఽపి యుధిత్వోషితః॥

శ్రీభాగ. ౯ స్కం. ౨౨ అ. ౨౦ శ్లో॥

ఆ॥ పరశురాముతోడఁ బ్రతిఘటించి జయింప
నన్యునొకనిఁ గాన మతనిఁదక్క;
వీరయాథవతి వివేకధర్మజ్ఞుండు
దివిజనది సుతుండు దేవసముండు.

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము

అనంతజన్మ వాసనలే జీవుని సంసార చక్రమందు
ద్రిష్టును. మన మొనర్చు శుభాశుభ కర్మలన్నియును సంచి
తమాలగును. ఆసంచిత కర్మలలోనుండి, ఒకజన్మభోగమున
శరీరమేర్పడును దానినిఁ బ్రార్థింపమందురు. ఈజన్మలో ననుభ
వింపవలసిన ప్రార్థింపము భోగించినగాని నాశముకాదు. మన
మోసనతో మరణించెదమో అట్టి జన్మమే కలుగుచుండును.
ప్రార్థింపకర్మ మెవరినిఁ గట్టితోబాది కార్యము లొనరింపదు.
ప్రార్థింపమెట్లనుభవింప వలసియున్నదో అట్టి సంభవమే సంభ
వించుచుండును. దరిద్రునింటఁ బుట్టినను గొందఱు రాజులగు
చుందురు. చాలమంది రాజులింటఁ బుట్టినను బ్రాహ్మణులు సార

భాగము] అంబకొఱకై భీష్మ వరశుగాములయ్యుద్ధము 209

మిగ భిక్ష మెత్తకొందును. నిర్ధనుడగు దరిమిటి కూతను
రాణియగుచుండును. రాజకుమారి వనవనములందుఁ దిరుగు
చుండును. మనమేకోరికలను గోరినకు ననియన్నియును. దప్పక
నెఱవేరును. కాని యెప్పుడు నెఱవేరునో చెప్పజాలము. చాల
భోగములు స్వప్నములందు భోగించుటచే క్షయించును.
చాలమనోరథములద్వారా భోగింపఁబడును. చాలభోగముల
కొఱకు జన్మింపవలసినచ్చును. అత్యుత్కటములగు బుణ్య
పాపముల ఫలమిచ్చుటనే సాధారణముగ ననుభవింపఁబడిన
వచ్చును. ఈ పాణి భావమయ్యును. ఎవఁడెట్టి భావమొన
ర్చునో వానికట్లే కనఁబడును. సుఖదుఃఖములొసంగునదెవరో
ఒకవ్యక్తి కాదు సుఖదుఃఖాలన్నియును బాగ్భ్రమముచే
బ్రాప్తించుచుండును. పురుషప్రయత్నముచే నాగామికొఱకు
సంస్కారము లేర్పడవచ్చును. ప్రారబ్ధమును దుడుపఁబడఁ
జాలదు.

సూత్రుఁడిట్లనెను:- “మునులారా! అంబయొక్క కోరిక
ననుసరించి భీష్ముడామెను శాల్వునికడకంపెను శాల్వుని
సమీపమునకుఁ బోయి అంబ లజ్జించుచు మెల్లమెల్లఁగా
మధుర వాక్కులతో నిట్లనెను:- “నరనాథా! నేను నిన్ను
శరణుజొచ్చి వచ్చితిని”

శాల్వుఁడిట్లనెను:- “నీవెవరు? నావలన నీకుఁగావల
సినదేమున్నది?”

అంబ యిట్లనెను:- “రాజా! నేను కాశీరాజమొక్క జ్యేష్ఠ పుత్రికను. నన్నంబ యందురు. స్వయంవరమునకు ముందే పూజ్యుడగు నాతండ్రి నీవు శాల్వమహారాజును వరింపవలయునని చెప్పియుండెను. నేనును నీయొక్క బలపరాక్రమ ప్రశంసలను గూర్చి చిరకాలమునుండి వినియుంటిని. నీదర్శనముచేసిన తరువాత నేను నాసర్వస్వమును నీచరణముల కర్పించుకొంటిని. నేను మానస్సులో నిన్నే పతిగా వరించితిని. కావున నిప్పుడు నన్ను స్వీకరింపుడు.”

శాల్వుడొక్కర్యమును బ్రకటించుచు నిట్లనెను:- “నీవు కాశీరాజ పుత్రికయగు నంబవా? నేనును నిన్ను మనస్సున వరించితిని. అందువలన నేను ప్రాణమును బలముగఁబెట్టి భీష్మునితో యుద్ధమొనర్చితిని నిన్ను శంతను సుతుడగు గాంగేయుడు బలపూర్వకముగ హరించుకొని పోయినాడు. అట్టి యెడ నీవునాసమీపమున కెట్లువచ్చితివి?”

అంబయిట్లనెను:- “దేవా! నన్ను భీష్ముడు హరించుకొని పోయినమాటనిజమే. ఆతఁడు బాలబ్రహ్మచారి. అందువలన నాతఁడుమార్గమున మమ్ముఁబుత్రికలవలె గొంపోయెను. పురమునకుఁగొనిపోయి ఆతఁడు తనతమ్మునకిచ్చి మాముగ్గురకు వివాహమును జేయఁబోగా, నేచుడెతులను జూడించుకొని ఆతనితో నిట్లంటిని:- “నేను నామనస్సును, శరీరమును, సర్వస్వమును మహారాజగు శాల్వునకర్పించుకొంటిని. నన్ను వారికడకు బంపుడు.”

భాగము] అంబకొత్తకై భీష్మ సశురాముల యుద్ధము 211

అథర్మాత్ముడు నాపార్శ్వన నంగీకరించి నన్నుమిక్కిలి
ఆదరముతో చాలమంది వృద్ధగ్రాహ్యులతో నిచ్చటికి
బంపినాడు. ఇప్పుడునన్ను మీకు స్వీకరించి మీకు ప్రియ
పత్నిగా నొనర్చుకొనుడు.”

అంతశాల్యుఁడైట్లనెను:- “భద్రా! నేను క్షత్రియుఁ
డను. ఇతరుల వస్తువును నేను గ్రహింపను.”

అంబయిట్ల నెను:- “దేవా! నేనితరుల వస్తువునుగాను
మీవస్తువునే. నామనస్సెల్లప్పుడును మీచరణములందే లగ్న
మైయున్నది”

శాల్యుఁడైట్లనెను:- “దేవీ! ఈవిషయము నాకీర్తికిని,
కులగోత్ర గౌరవములకు సర్వభా ప్రతికూలమైనది రాజులంద
ఱును జయించి భీష్ముడు నిన్నుఁదెచ్చిరాడు. ఇప్పుడు నిన్ను
సచ్చరిత్రుఁడును గౌరవశాలియునగు రాజేవ్వఁడును నిన్ను
బట్టిగా గ్రహింపఁడు.”

అంబయిట్లనెను:- “నరనాథా! నేను సర్వభాదోషర
హితను భీష్ముడు నాయుచ్చకు విరుద్ధముగ బలవంతముగ
నన్నుహరించుకొని పోయినాడు. నేనుమనస్సులో నదామీ
చింతనమునే చేయుచుంటిని ప్రార్థించుచు, దుఃఖితయుఁ
గామప్రీతియునగు కాంతను నిరాశతోఁ బంపినదో గోవధ
సదృశమగు పాపమంటఁగలదు.”

శౌల్కుడు దృఢతాస్వరమున నిట్లనెను:- “నుండరీ! నీవొక్కసారిచెప్పుము. లక్షసార్లుచెప్పుము. నేను నిన్నే స్థితి లోను స్వీకరింపను నా యాశను నీవువదలుకొనుము. నీ యిష్టమున్న చోటునకుఁబోము.”

సూతుఁడిట్లనెను:- “మునులాగా! ఎంతఅనునయ విన యము నొనర్చినను శౌల్కుఁడొబను గ్రహించుట కంగీకరింప లేదు అప్పుడా రాజకుమారికి మిక్కిలి నిరాశకలిగెను. ఆమె యిట్లనుకొనెను:- “ఇప్పుడుమరల నేను భీష్ముని కడకే ముఖమును బెట్టుకొనిపోఁగలను? వెళ్ళినను నన్నాతఁడు తన దగ్గఱనుండ నీయఁడు. ఇప్పుడు ఫట్టిచింటికిఁ బోఁజాలను. ఇప్పుడు నేనాత్మఁగాత్య నొనర్చుకొనవలయును.” అనుకొని ఆమె ఒంటరిగా ఘోరవనమునకుఁ బోయెను.

కాశీరాజయొక్క ప్రియకుమారి వెళ్ళి వెళ్ళి వనము లలో మున్యాశ్రమములకుఁ జేరుకొనెను ఆమె అచ్చటఁ జాలమంది మునులుతపస్సును జేయుటనుగాంచెను. ప్రాణము లమీఁద మోహమండఱకు నుండును. అంబ యిట్లనుకొనెను:- “ఆత్మచాత్య నొనర్చుకొని యేమిచేయఁగలను? తపస్సును జేసి నేను భీష్ముఁడొనర్చిన యవమానమునకు నేను బ్రతీకార మేలచేయఁగూడదు? నాకిట్టి దుర్థశ భీష్మునిమూలముననే కలిగినది. ఆతఁడు బలపూర్వకముగ నేచ్ఛుచుండిన నన్ను నా

భాగము] అంబకొండకై భీష్మ పరశురామలయద్దము 213

యిచ్చకు బ్రతికూలముగఁ దేకుండినచో నేను రాజకుమారి
నయ్యు న్నేడు వనవనములను దిరుగవేల? ఇట్లాలోచించు
కొనుచు నామె రాత్రి తిండినిఁదినకయే ఒక వృక్షముక్కింద
గడిపెను.

మఱునాఁడామె ముని సమూహము కడకుఁ జేరుకొనెను
మనిగణమామె యద్భుత రూపలావణ్యముచుగాంచి ఆశ్చర్య
చకితులైరి. పుష్పపేశలయును నత్యంత సుకుమారియునగు నా
రాజకుమారి అనాథవలెఁ దిరుగుటనుగాంచి పరోపకార పారా
యణులగు నామునుల మనస్సులోఁ గరుణ నుత్పన్నమయ్యెను
అంబ యేడ్చుచుఁ దన కరుణారసభరితమగు కథను వారందఱ
కును జెప్పఁగా విని ముచులందఱేడ్చిరి మునులాలోచించిరి.
ఒకఁడిట్లనెను:- “ఈమెను శౌల్మనికడకు బంపవలయును”
భీష్మునికడకు బంపవలయునని యింకొకఁడనెను. ఆమె తండ్రి
డకే పంపవలయునని మఱియొకఁడనెను.

అంబ యిట్లనెను:- “మునులారా! నేనీమూఁడు స్థాన
ములలో నెచ్చటకునుబోను. మీరు నన్ను సన్న్యాసినిగానొన
ర్పఁడు. నేనిప్పుడు తపస్సును జేయుచుఁజేయుచునీశరీరమును
భిస్మమొనర్చుకొనఁగోరుచున్నాను.”

ఆమునులలో సర్వశ్రేష్ఠుడగు జ్ఞానియు, శాస్త్రజ్ఞుఁ
డగువాఁడిట్లనెను:- “అమ్మా! తపస్సనిన నాటలుగాదు. పైగా
నీవునిక్కిలి సుకుమారివి కుమారి కన్యకవు నీశరీరము తప

స్సంకు యోగ్యమైనది కాదు. నీచచ్చట నరణ్యమందొండిన
నిచ్చటకుఁ జాలమంది రాజులును, రాజకుమారులును వేటకై
వచ్చుచుందురు. నీయనుపమ రూపలావణ్యమునుగాంచి వారు
నాతో వివాహ ప్రస్తావమును గావింపఁగలరు. ఇంక ననేకము
లగు విఘ్నములు రాఁగలవు. కావున నన్నిటికంటె గొప్పకా
ర్యము మీతండ్రియింటికి వెళ్లుటే నీకిష్టముండిన నచ్చట
భజన మొనర్చుము ఇష్టమైన వివాహ మొనర్చుకొనుము.
నీలో నేదోషమునులేదు. గంగాజలమువలె వీవుఁదోషవు.”

అంబ యిట్లనెను:- “మునివరా! నేనుజావనైనఁ జచ్చె
దనుగాని తండ్రి యింటికిమాత్రముపోను; ఇట్లేతిరుగుచుందును
నాకు భీష్మునిపై గోపము వచ్చుచున్నది”

ఆమె ప్రతిహింసాపూర్ణ మగు వాక్యములను విని మును
లామెకెంతో నచ్చఁజెప్పిరి కాని ఆమెమనస్సునకు సంతో
షము కలుగలేదు. ఇంతలోనే పృంజయ వంశీయఁడగురాజ్వి
హోత్రీవాహనుఁడచ్చటికి వచ్చెను. ఆవృద్ధ రాజర్షి మొక్క
రాకనుగాంచి మునులంఱును నాతనికి స్వాగత సత్కారము
లొనర్చి, అర్ఘ్యమునొసంగి, ఆతనినొక సుందరమగు నాసన
మునఁ గూర్చుండఁబెట్టెను.

రాజ్వియగు హోత్రీవాహనుఁడు సమస్త మునులతో
నిట్లనెను:- “మునుగణములారా! నేడు మీరింత చింతాగ్ర

భాగము: అంబకొండకై భీష్మ పరశురాముల యుద్ధము 215

నులరై యుంటి కేల? ఏకూఢనిషయమును గూర్చి మీరందఱును వాద వివాదము లొనర్చుకొనుచున్నాడు? ఈయమాయకపుష్పిల్ల యెవడు?? ఈమె యేడ్చుచున్నదేల?? అప్పుడు మురులందఱును అంబయొక్క నమాచారము నాద్యంతములు చెప్పిరి. ఏని రాజర్షి యగు హోత్రవాహనుఁడు తన కంపిత హస్తములతో నంబను దన వడిలోఁగూర్చుండ బెటుకొని శిరస్సును మూర్ఛొని యిట్లనెను.- “అమ్మా! నీవు నన్నెఱుంగజేయో? నీవు పుట్టుటకుఁ బూర్వమే నేను గాజ్యమును వీడి వనమునకువచ్చితిని. నేను నీతాతను నేను నీయీవిపత్తుచే మిక్కిలి దుఃఖితుఁడనగుచుంటిని. చెప్పుము, నేనునీకేమి ప్రియ మొనర్పవలయును.”.

అంబయిట్లనెను:- “తాతగారూ! నాకీమర్దశ భీష్ముని వలనఁ గలిగినది. కావున నాకు భీష్మునిపైఁ గోపము కలుగుచున్నది.”

అంతరాజర్షి హోత్రవాహనుఁడిట్లనెను:- “కాదమ్మా! వ్యర్థముగ నెవ్వరిపైనను గ్రోధమును జెందరాదు నుఖదుఃఖములను గలిగించునది అదృష్టము. నీవు శాల్వుని వివాహమాడఁదలఁచితివని భీష్మునకు దెలియచుగూడ తెలియదు. అతనికిఁ దెలియఁగనే నిన్ను వెంటనే శాల్వునికడకుఁ బంపినాఁడు.”

అంబయిట్లనెను:- “తాతా! ఏమి చెప్పుదును? నేను భీష్మునకుఁ బ్రీతికార మొనర్చువఱకు నాకు శాంతియుండదు.”

ఇదివిని శుష్కహాసమొనర్చి హోత్రవాహనుఁడిట్లనెను
 “అమ్మా! భీష్మునకుఁ బ్రీతీకార మొనర్చుట ఆటలుకాదు.
 ఆబాలబ్రహ్మచారినిఁ గాలుఁడైననాతనికిష్టములేనిది చంపఁజాలఁడు. అయితే, ఒక వ్రసాయమున్నది. నీవు భగవానుఁడగు
 బరశురాముని శరణువేడుము. ఆతఁడన్నియును జేయ సమర్థుఁడు. భీష్ముఁడాతనికి శిష్యుఁడు. ఆతఁడు తలఁచుకొనినచో
 నాతని నాజ్ఞాపించి అంగీకరింపఁజేయఁగలఁడు. ఆతఁడు శాల్వు
 నైన నాజ్ఞాపింపగలఁడు అవసరమైన భీష్మునితోనైన యుద్ధ
 మొనర్పఁగలఁడు. ఆతఁడిప్పుడు మహేంద్ర పర్వతమునఁ దపం
 బొనరించు చున్నాఁడు”

ఇదివిని అంబ సంతోషించెను. ఆమె పరశురాముని
 కడకు మహేంద్ర పర్వతముకడకు బోనుద్యుక్తయయ్యెను.
 సరిగా నాసమయమునకే పరశురాముని ప్రియశిష్యుడు అకృత
 వృణుఁడచ్చటికి వచ్చెను. అందఱునామునికి స్వాగతసత్కార
 ములను గావించిరి. పరస్పరము మాటలాడు కొనుటగో
 రాజర్షియగు హోత్రవాహనుఁడంబయొక్క సమాచారము
 నంతను నాతనికిఁజెప్పి, ఆతనిని భగవానుఁడగు పరశురాముని
 గూర్చి అడిగెను.

మహామునియగు నకృత వృణుఁడిట్లనెను:- “రాజా!
 భగవానుఁడగు పరశురాముఁడిచ్చట సమీపముననే యిప్పుడు
 తప మొనర్చుచున్నాఁడు. మాటలలో నాతఁడు మిమ్ముఁ దన

ప్రియమిత్రునిగాఁ జెప్పుచుండును ఊరిచ్చటనున్న సంగతి వారికిఁ దెలియును. అతఁడు రేపుమిమ్ముఁ గలిసికొనరాఁగలఁడు

ఇది వినఁగానే అంబకును, హోత్రవాహనునకును బరమానందము కలిగెను, ఆరాత్రి యీవిషయములను మాటలాడుకొనుటలోనే గడచెను. పాత్రకాలమున నందఱును సంధ్యాగ్ని హోత్రములను గావించుకొని అగ్నిశాలలోఁ గూర్చుండి యుండఁగా గొప్ప జడలు ధరించినవాడగు బరశురాముఁడు వచ్చుచుండుటనుగాంచిరి, అతనిఁగాంచి అందఱును లేచి నిలుచుండిరి. మునిరాఁగానే అందఱును నాతని చరణములకుఁ బ్రణామమును గావించి, విధిపూర్వకముగ నాతనిఁ బూజించి, అతని నంటెట నున్నతానవమునఁ గూర్చుండఁబెట్టి సన్మానించిరి. పరశురాముఁడు మునుల పూజలను స్వీకరించి, వారి తపోగ్నిహోత్ర పశుపత్యాది వృక్షముల కుశలము నడిగిరి. అంతనాతఁడు రాజర్షి హోత్రవాహనునితో నాయీ మాటలను మాడలాడ సాగెను. మాటలలో మహారాజగు హోత్రవాహనుఁడు తనదోహితీయగు నంబయొక్క సమాచారమును నాతనికిఁ జెప్పెను. అంబయొక్క వయస్సును, శరీరసుకుమారతను, అమాయక వైఖరిని గాంచి పరశురామునకు దయకలిగెను. అతఁడంబతో నిట్లు డిగెను:— “అమ్మా! నీకు నావలనఁ గావలసిన దేమికలదు? భీష్ముఁడు నాశిష్యుడే నీవు చెప్పిన భీష్మునిచే నిన్నంగీకరిపఁజేసెదను నీకు కావలయుననిన శాల్వనితో నీకు వివాహము కావించెదను.”

అంబయిట్లనెను:- “ప్రభూ! శాల్వుఁడు నన్నుఁ దిరస్కరించినాఁడు. నేనాతని వివాహమాడను. నాకీదుర్దశ భీష్ముని వలన సంభవించినది. నేను భీష్మునకుఁ బ్రతీకార మొనర్పవలయును.”

పరశురాముఁడిట్లనెను:- “అమ్మా! ఇందులో భీష్ముని దోషమేమియునులేదు. ఆతఁడు ధర్మపూర్వకముగనే రాక్షస విధిచే నిన్నవహరించి తెచ్చినాఁడు. నివు శాల్వునిఁ బ్రేమించితివని ఆతఁడెఱుఁగఁడు. ఆతనికి నీమనోగతభావము తెలియఁగనే నిన్ను మరల శాల్వుని కడకు బంపివై చినాఁడు. ఇప్పుడు నేను భీష్మునిచే నంగీకరించునట్లొనర్చెదను. ఆతఁడు నీవివాహమును దన సోదరునికిచ్చి చేయఁగలఁడు మీరప్పచెల్లెండు ముగ్గురును సుఖపూర్వకముగఁ గలిసి యుండవచ్చును.”

అంబయిట్లనెను:- “ఆతఁడు స్వీకరింపక పోయిననో”

పరశురాముఁడు తనమాటమీఁద నిలువఁబడుచు నిట్లనెను:- “ఏల నంగీకరింపఁడు? ఆతఁడు నాశిష్యుఁడు. ఆతఁడు వినకున్నచో నేనువానిని మరలయుద్ధమున నోడించెదను. కాని ముందుగా నేనాతనికి నచ్చఁజెప్పెదను నేనస్త్ర శస్త్రములను బరిత్యజించినను, మరల ధర్మరాక్షసముకొఱకు బ్రాహ్మణాజ్ఞచే నేను మరల నస్త్రగ్రహణ మొనరించెదను.”

భీష్ముని నంటి ఆత్మాభిమానియును, హతుడును. వీరా గ్గిగణ్యుడును, బరశురాముని ప్రేమించు నన్నెచ్చడును స్వీక రింపఁడు. సరియే, ఆత్మనికిని బరశురామునకును యుద్ధము జరు గవలయును. ఇట్లేయాలోచించి ఆమె యిట్లనెను:- “స్వామీ మీయిష్టము”

తన మాటమీఁద నిలువఁబడుచు పరశురాముఁడీట్ల నెను:- “అవశ్యము, ఆజ్ఞోలంఘన మొనర్చిన నేను భీష్ముని యుద్ధమునఁ జంపివైచెదను” ఇట్లుప్రతిజ్ఞనొనర్చి అంబను వెంటఁబెట్టుకొని పరశురాముఁడు హస్తినాపురమునకుఁ బోయెను. వేలకొలఁది ఋషులును మునులను గుతూహల వశమున నాతని వెంటఁబోయిరి.

ఋషి మానులచేఁ బరి కేష్టితుఁడై పరశురాముఁడు కురుక్షేత్రమునకుఁ బోయెను. అచ్చట సరస్వతీనదీ తటమున నందఱును విడిసిరి. పరశురాముఁడు తాను వచ్చిన సమాచారమును దేవతలకుఁడగు గాంగేయుని కడకు కబుఁంపెను గురు వకుఁడగు బరశురాముని శుభాగమనయును విని భీష్ముఁడత్యంత తానందమునుజెందెను. ఆతఁడు పురోహితులను, మంత్రులను, వృద్ధబ్రాహ్మణులను వెంటనిడుకొని పరశురాముని దర్శించుటకు సరస్వతీ నదీతటమునకు వచ్చెను వచ్చి భీష్ముఁడు పరశు రాముని భక్తితోఁబూజించి మధుపర్యార్థములనొనంగి, గోవులనర్పించెను. అంతఁబరశురాముఁడు భీష్ముని రాజ్య,

కోశ, మంత్రి. అమాత్య, సేవక, ప్రజా, పరివాదుల కుశల మడిగెను. తదనంతరము పరశురాముఁడు భీష్మునిట్లడిగెను:-
“రాజా! నేనొక విశేష కార్యమున సేకడకువచ్చితిని.”

అత్యంతనమ్రతతో భీష్ముఁడిట్లనెను:- “అజ్ఞాపింపుఁడు, గురుదేవా!”

పరశురాముఁడಾಗಿ యాగి తనయధికారమును బ్రకటిం చుచుఁజెప్పట కారంభించెను:- “నాయనా! ఈయంబ నిర్దోష యనుసంగతి నీవెఱిగినదియే. ఈమెయందుచారిత్యక సంభం ధమగు దోషమేమియునులేదు. నీ వీమెను శాల్వుఁడకుఁబంపి మంచిపనియేచేసితివి. శాల్వుఁడిమెను స్వీకరింపలేదు. ఇప్పుడు నీవు నీ తమ్ముఁడగు విచిత్రవీర్యుని కొఱకీమెను మరల స్వీకరింపుము.”

భీష్ముఁడిట్లనెను:- “స్వామీ! అట్లుజరుగదు.”

పరశురాముఁడు త్రేజితుఁడై యిట్లనెను:- “ఏలజరుగదు.”

భీష్ముఁడిట్లనెను:- “ఏలననఁగా నీమె ప్రేమ పర వ్రకుషునిపై నున్నది.”

పరశురాముఁడిట్లనెను:- “నాయనా! ఉండిన నిది వఱకు మానసిక ప్రేమ యుండినది.”

భాగము] అంబకొండకై భీష్మ వరశుగాములయ్యుద్ధము 221

భీష్ముఁడిట్లనెను:- స్వామీ! “మన ఏవ మనుష్యాణాం
కారణం బంధ మోక్షయోః” మానవునకు బంధ మోక్షము
లకు గారణము మనస్సే ఇట్టి స్త్రీని వివాహమాడుట ఆర్య
సంస్కృతికి విరుద్ధము. ఆమె పరపురుషు నాశించినది.”

ఇదివిని కుర్మధ్వజై సర్పమువలె రోజుచు, బుసలు
కొట్టుచు బరశురాముఁడిట్లనెను:- “భీష్మా! నీవుపండిత శ్రేష్టు
డనుకొనుచున్నావు. ఈపిల్ల నవహరించి నీవీమెచు స్త్రీధర్మము
నుండి భ్రష్టను గావించితివి. కావున నీమెభర్త యీమెను
స్వీకరింపఁడు దీనికొక్కటే యుపాయముకలదు, ఈమెను నీ
సోదరునికై అంగీకరించుటే. కాకున్న నేను నిన్ను, నీమంత్రి
లనుగూడ చంపివేయుదును.”

అత్యంత నమ్రతతో భీష్ముఁడిట్లనెను:- “గురుదేవా!
నేను మీకుఁ బ్రియశిష్యుఁడను. మీరు నన్నేయరాధమునఁ
జంపఁదలఁచినారు? మీరేయాలోచింపుఁడు. ఆమె ఒకసారి
స్పృష్టముగఁ దాను శాల్వుని బ్రేమించితిని చెప్పఁగా, నే
నామె కోరికననుసరించి శాల్వుని సమీపమునకుఁ బంపితిని.
అట్టియెడ నేనీమెను స్వీకరించినచో నేను గామవకీభూతుఁ
డనై యిట్లానర్చితిననియు, బరశురామునకు భయపడి యిట్టి
యనుచితకార్యము నొనర్చితిననియు భావింపఁగలరు స్వామీ!
నేను గామ, కోధ, లోభ, భయములచే నేయనుచిత కార్య
మును నొనర్పఁజాలను.”

ఇదివిని పరశురాముఁడింకనధిక కోధమును జెందెను. ఆతఁడెట్లనెను:- “నీవు నాశిష్యుఁడవయ్యును నాయాజ్ఞను మన్నించుటలేదు. కావున నీవు వధార్హుఁడవు. నేను నీతో యుద్ధమొనర్చెదను. నీవు సిద్ధముకమ్ము.”

ఇదివినిగానే భీష్మునకు రోషమువచ్చెను. ఆతఁడెట్లనెను:- “మహర్షీ! నేను గాలునితోనైనను యుద్ధమొనర్ప సిద్ధముగనున్నాను. క్షత్రియుఁడెన్నడును యుద్ధమునకు భయపడఁడు. అంబనునేను గ్రహింపను. గ్రహింపను. ఎన్నడును గ్రహింపను — మీరు క్రుద్ధులైనను సరియే యుద్ధమునకు సిద్ధమైనను సరియే. మీరు నాకుగురువులు. ముందుగా నేను మీమీఁదఁ బ్రహారమొనరింపను; కానిమీ రస్త్ర శస్త్రములనుధరించి క్షాత్ర ధర్మానుసారముగ నాతోఁబోరనుద్యుక్తులై సచో నేను వెనుకకుతగ్గను. మీ యెడలను. వేదములయెడలను, బ్రాహ్మణులయెడలను నా హృదయమందాదరము కలదు. అస్త్ర శస్త్రములను ధరించియుద్ధమున నెదుర్కొన్న విప్రుని వధించుట అనుచితముకాదు ”

భీష్మునియొక్క యీవీరతాపూర్ణములగు వచనములను విని వీరాభిమానియగుఁ బరశురాముఁడు కిలకిలనవ్వి వ్యంగ్య స్వరమున నిట్లనెను:- “సాధు! సాధు!! మంచియానందింప దగిన విషయము. భీష్మా! నీవు నాకు శిష్యుఁడవై నాతోఁబోరఁగోరు చున్నావా? పొమ్ము, నీవు నీ బంధుబాంధవులతో సంతిమ

భాగము] అంబకొత్తై భీష్మ పరశురాముల యుద్ధము 223

సమావేశమును జరుపుకొనిరమ్ము. అస్త్ర శస్త్రములతో సుసజ్జతుడై నీవు కురుక్షేత్రమునకురమ్ము నేరును నచ్చటికి వచ్చెదను. వీరాభిమానియగు భీష్ముడు సమరమందెట్లు పడి పోగలఁడో, ఎట్లాతని మృతశరీరమును గంగ, గృధ్రాది, మాంసాశనులగు పక్షులు తినఁగలవో లోకముచూచుఁగాక!”

ఇదివిని భీష్ముడు పరశురాముని చరణములకుఁ బ్రణామముకావించి యిట్లనెను:- “మంచిది, గురుదేవా! మీరును సిద్ధముకండు. నేను మాతల్లికడ ననుమతినిగైకొని వచ్చెదను.”

పరశురామునికడ ననుమతినిగైకొని ఆతనికిఁ జరణ వందనమాచరించి భీష్ముడు హస్తినాపురమునకుఁ బోయెను. పరశురాముడు ఋషి మునులను, అంబను వెంటబెట్టుకొని సరస్వతీ నదీతటమునువీడి న్యమంతక పంచకక్షేత్ర సమీపమున రణాంగణమునకుఁబోయి భీష్మునికొత్తై ప్రతీక్షించుచుండెను.

దేవప్రేతుడు సమాచారమునంతను దన తల్లియగు నత్యవతికిఁజెప్పెను. మొదటఁదల్లి నిర్ఘాంతపడెను. కాని ధైర్యమునువహించి భీష్మునకు సమరమునకుఁ బోవననుమతించెను. ఆమె భీష్మునకు స్వస్థ్యయనము గావించెను. బ్రాహ్మణులారని నాశీర్వాదించిరి. పురోహితులును, సచివులును నాతని స్నేహభరిత హృదయముతో వీడ్కొలిపిరి సమస్తప్రజలారని మంగళమును గాంక్షించిరి.

భీష్ముడత్యంత శుభ్రవస్త్రీములనుధరించి, శ్వేత పుష్ప మాలలనుధరించి ధనుర్భాణములను గ్రహించి, రథమునెక్కి, పరశురామునితో యుద్ధమొనర్పబోయెను. శ్వేతాశ్వములు నకిలించుచు కురుక్షేత్రమునకుఁ బరువిడెను. కురుక్షేత్రము సమీపమునకుఁబోఁగానే ఆతఁడు తన దివ్యశంఖమునూదెను. అందఱును దానిని సమరసూచనగ భావించిరి. ఆశాశమందు దేవతలును, దేవాంగనలును గుంపులు గుంపులుగ విమానముల నిండిపోయిరి. ఋషులును, మహర్షులును నలువైపులను నిలుచుండి భీష్మ పరశురాముల యుద్ధమునుగాంచుట కుత్స హించుచుండిరి.

గాంగేయుడగుభీష్ముడస్త్రీ శస్త్రములతో నుగజ్జితుడై పరశురామునితో యుద్ధమొనర్ప నుద్యుతుఁడు కాఁగానే పుత్ర స్నేహముచేఁగాతరయై గంగ దివ్యరూపమును ధరించి, భీష్ముని కడకుఁబ్బి యిట్లనెను:- “వత్సా! నీవేమిది యనర్థము నొనర్చుచున్నావేమి? విశ్వవిజయుడగు పరశురామునితో యుద్ధ మొనర్చుట మంచిదికాదు. నీవు నా కేకైకపుత్రుడవు. నా నాయనా! పరశురాముఁ డిరువదొక్కసారి పృథివియంతటి సమస్త క్షత్రియులను సంహరించిన్నాఁడు. ఆతనితో యుద్ధ మొనర్చకుము.”

అంత భీష్ముడు వీరతాపూరములగు శబ్దములతో నిట్లనెను:- “అమ్మా! పరశురాముఁడు నన్నుభయపెట్టి నాచే

భాగము] అబకొట్టకై భీష్మపరశురాముల యుద్ధము 225

ననుచితకార్యమును జేయింపఁదలవడినాఁడు. వీరి సంగతియేల? సాతౌత్తుగ యముఁడువచ్చినను నేనుభయపడి ఆతని సమ్ముఖమున నతమస్తకుఁడను గాఁజాలను. ఇందు నా యపరాధ మేమియునులేదు. పరశురాముఁడు నన్ను యుద్ధమునకుఁ బిలుచు చున్నాఁడు. ఇంక నే నెట్లు వెనుకకుఁదగ్గఁగలను?”

ఇదివిని గంగాదేవి పరశురాముని సమీపమునకుఁజోయి అనునయ వినయములొనర్చి ఆతని నొడఁబఱువఁ దలఁచెను. అంతఁ బరశురాముఁ డిట్లనెను:- “ఇందు నా దేమియునులేదు. భీష్ముఁడే అభిమానమునకు వశీభూతుఁడై హఠమొనర్చు చున్నాఁడు. ఆతఁడు నామాటనంగీకరించిన సరియే.”

గంగాదేవి ఇదివిని మరల భీష్మునిసమీపమునకు వచ్చి యిట్లనెను:- “వత్సా! నీవు నీగురువుమాటను వినము.”

భీష్ముఁడిట్లనెను:- “అమ్మా! నీవీ విషయమున నేమి యును జెప్పవలదు నేను యుద్ధ పరాజుఘ్నుఁడనుగాను భయ కారణమున నెన్నడును నా ప్రదప్రతిష్ఠకు విరుద్ధమగు కార్యములకొనర్చను.”

ఇట్లందులో నెవ్వరును దనమాట వినకుండుటనుగాంచి, ఆమె భీష్మునకు మంగళము కలుగుగాకయని అంతర్ధాన మయ్యెను. ఇప్పుడిరుపక్షముల యుద్ధ ప్రయత్నము జరుగు చుండెను. భీష్ముఁడు దివ్యరథముకై గూర్చుండెను ఆతని

చతురసారథి ఆతనిరథమును నడుపుచుండెను. పరశురాముని రథమును నలొకకన్నెనది. ఆతనిరథమును, మహాబుద్ధిమంతుఁ డును, పరమతపశ్వియును, దన శిష్యుఁడునగు అశ్వతవృణుఁడు నడుపుచుండెను. జటా జూటమును బంధించుకొని పరశు రాముఁడు మూర్తీభవించిన వీరరసమువలెఁగనఁబడుచుండెను. ఆతఁడు మునుముందుగా భీష్మునకు గుఱిపెట్టి మూడు బాణములనుగొట్టెను. వెంటనే భీష్ముఁడు తన రథమునునిలిపి రథమునుండి దుమికెను. ఋషులును, మునులును, దేవతలును. ఇతరులును దేవవ్రతుని యీవ్యవహారమునఁ బరమచకితులైరి. భీష్ముఁడు ధనుర్భాణములను రథమందుంచెను. ఆతఁడు పాదచార్యు పరశురాముని సమీపమునకుఁబోయి, ఆతనిచరణములకుఁబ్రణామముకావించి, ఆతనిని విధ్యుక్తముగఁబూజించెను. అంతఃజేతులను జోడించుకొని యిట్లనెను:- “గురుదేవా! నేను మీవలననే బాణవిధ్యను నేర్చితిని. యుద్ధముచేయుటకు మీరు నాకాఙ్ఞ నొసంగుఁడు. నాకు విజయము కలుగునట్లాశీర్వదింపుఁడు.”

భీష్మునియొక్క యీ సదాచార పూర్ణమగు వ్యవహారమును, ఆతని యలొకక విషయమును గాంచఁగానే పరశురాముని హృదయముహ్సంగెను. ఆతఁడిట్లనెను:- “వత్సా! ఇట్టి వ్యవహారమున నీవు నన్నుఁ బ్రసన్ను నొనర్చితివి. నీవిట్లు చేయుకుండినచో నేను నీకు శాపమొసంగెడివాఁడనే. ఇప్పుడు పొమ్ము నేను నీకు విజయాశీర్వాదము నొసంగఁజాలను, కాని నీకు మంగళము కల్గుగాక!”

భీష్ముడాతని పాదములకు నమస్కరించి తిరిగివచ్చెను. ఇప్పుడిరువైపులను ఘోరయుద్ధము జరుగుచుండెను ఇద్దరును విశ్వవిజయులగు వీరులే. ఇద్దరనద్దను. దివ్యాస్త్ర సమూహములుకలవు. ఇద్దరును రణరంగ దుర్మదులును, సంయములును, సదాచారులును, జ్ఞానులును, హతులును దమ పక్షమునఁ బ్రబలముగ నుండువారుగ నుండిరి ఇద్దరును బ్రాణములను బణముగఁబెట్టుకొని రణాంగణమందు తమ పౌరుషమును గౌశలమును బ్రకాశింపఁ జేయుచుండిరి. మూడురోజుల వఱ కిద్దరకును దుములయుద్ధము జరిగెను. మూడు దినములత్యంత కోధముతోఁ బరశురాముఁడు భీష్ముని సారథినిఁజంపి, భీష్ముని మూర్ఛితునొసర్చి ధరాశాయిగా నొనర్చెను. గంగాపుత్రుఁడగు దేవప్రతుఁడు భీష్ముఁడు చచ్చినాఁడనుకొని పరశురాముఁడు గర్జించెను. కాని అవ్వవసువులును, గంగాదేవియును భీష్మునిరక్షించిరి. ఆతనికి నురలఁజై తన్యము కలిగెను. ఆతఁడు మరలఁ బరశురాముని మీఁదకు బరువిడెను ఇప్పుడా తఁడొక దివ్యబ్రాణములను వదలి పరశురాముని గాయపరచెను మూర్ఛతెలిసిన తరువాతఁ బరశురాముఁడు మరల భీష్మునిఁ జంపఁబరువిడెను. మునులాతని వారించిరి

పరశురాముని పరాక్రమమును గాంచి భీష్ముఁడు నిరాశను జెందెను. రాత్రి నిద్రఁబోవుచుండఁగా నవ్వు పసువులు స్వప్నమందు బ్రాహ్మణవేషమునవచ్చి భీష్మునొక దివ్యా

స్మరణమును గావింపజేసెను. భిష్ముడు పూర్వజన్మమున
 వసువేకదా! ప్రాతఃకాలమున లేవగానే ఆతనికా యస్త్రిము
 స్మరణమునకు వచ్చెను. సమరసమయమున నాతడు తన
 దివ్యాస్త్రిమును విడుచుట కుద్యుక్తుడు కాగానే దేవతలును
 ఋషులును, మునులును, సిద్ధులును, జారణులును ఇతర దివ్య
 పుంజులును నట్లుచేయరాదని భీష్ముని వారించిరి. అష్టవసువు
 లును వారి వాక్యముల ననుమోదించిరి. గంగాదేవియును
 బుతుని వారించెను. ఆతడందఱ మాటలను మన్నించెను.
 నారదుడును భీష్మునకు దర్శనమొసంగి ప్రస్వాపాస్త్రిమును
 విడుచుటను వారించెను. అప్పుడు పరశురాముని పితృగణము
 ఆకాశమునుండిదిగి ఆతని సమీపమునకు వచ్చెను. వారిలో
 భృగు, ఋచీక, జమదగ్న్యదులుండిరి. అందఱును పరశురా
 ముని యుద్ధమును విరమింప వలసినదిగచెప్పిరి. పరశురాముడు
 భీష్ముని బల, పరాక్రమ, యుద్ధచాతురీవిషయమునజాలనంతు
 ష్టినిజెందెను. ఆతనికి జయాశలేకుండెను. ఆతడు కేక వేయుచు
 నిట్లనెను:- “భీష్ముడు నన్నునేడు జయించినాడు” అని
 పలికి నిలుచుండెను.

తదనంతరము పరశురాముని పితరులారాతనికిట్లు చెప్పిరి:-

“వత్సా! బ్రాహ్మణులకు యుద్ధము శోభింపదు. ఏకార్యమున
 కై నను సమయమనునది కలదు. నీశూరవీరతకు సమయము
 సమాప్తమై నది. నీవు భీష్మునిచేతిలో నింతవఱకు బ్రతికియుం
 టివి. అదిచాలాదృష్టము. ఇప్పుడింకయుద్ధమును నమాప్తి
 కా వి ర వ్ర ము”

ఇదివిని పరశురాముఁ డిట్లనెను:- “పి త రు లా రా!
యుద్ధమునుండి యీవలకు రావని నేను బ్రతిజ్ఞ చేసితిని.
భీష్ముఁడు యుద్ధమును విరమించుఁగాక!”

అప్పుడు దేవగణమును, బిత్తులును భీష్ముని సమీపము
నకువచ్చి ఆతనితో యుద్ధము నాపుమనిచెప్పిరి. భీష్ముఁడు వీర
త్వముతో నిట్లనెను:- “నేను నాస్థానమునుండి ఒక నువ్వుగిం
జంతైనఁ గదలఁజాలను. బహ్మండము తలక్రిందులై ననుసరియే
క్షత్రియుఁడు తన క్షాత్రాధిపతియు నెన్నడును వీడఁజాలఁడు”

భీష్ముని యిట్టి వీరతాపూర్ణ మలగు నుద్ఘాతములను విని
సమస్త ఋషులును; మహర్షులును, పితరులును, దేవతలును
పరశురామునిఁ జుట్టుకొని యిట్లనిరి:- “భీష్ముఁడు తన హత
మును వీడఁడు. బ్రాహ్మణుఁడెట్టివాఁడైనను వానిహృదయము
నుండి క్షమాదయ లెన్నటికినిఁబోవు. కావున నీవేయుద్ధమును
విరమింపుము”

అందఱి యభిప్రాయము ననుసరించి పరశురాముఁడు
తల వంచవలసివచ్చెను. ఆతఁడు తన యస్త్ర శస్త్రములను
భూమిపై నుంచెను. అంత భీష్ముఁడును దన యస్త్రశస్త్రము
లను రథమందుంచి, పరువెత్తుకొనిపోయి పరశురాముని పాద
ములపైఁబడెను. పరశురాముఁడు ప్రేమపూర్వకముగ భీష్ముని
లేవఁదీసి కౌఁగిలించుకొని, ఆతని శిరస్సును మూర్ఛొని, నదా
సమర విజయుఁడవు కావలసినదని యాశీర్వాదించెను.

పరశురామాని యాజ్ఞనుబొంది, ఆతనిఁ బూజించి భీష్ముఁడు తన నగరమునకుఁ దిరిగివచ్చెను. అప్పుడు పరశురాముఁడంబఁగో నిట్లనెను: - “అమ్మా! నేను నాశక్తికొలఁది ప్రయత్నించితిని, కాని నేను సఫలఁడఁగాఁ జాలకపోయితిని ఇప్పుడు నీయిష్టమువచ్చినది చేసికొనుము”

పరశురామునినోట యీమాటలనువిని అంబ యిట్లనెను: - “ప్రభా! మీ దోషమేమియనులేదు. ఇదంతయును నాదురదృష్టముయొక్క దోషము. ఇప్పుడు నేను తపస్సుచు జేసి యీశరీరమును ద్యజించెదను. మరుసటి జన్మమున నాయవమానమునకు భీష్మునకుఁ బ్రతీకార మొనర్చెదను”

ఇట్లుపలికి ఆమె తపమొనర్చుటకై ఒంటరిగా వనమునకుఁబోయెను. ఆమె వెడలిపోయిన మీఁదట ఋషులును, మునులందఱును దమతమ యాశ్రమములకుఁ బోయిరి. పరశురాముఁడును మాహేంద్ర పర్వతమునకుఁబోయి ఘోరపపానిరతుఁడయ్యెను.

యిప్పుడాయంబ వనమునకుఁబోయి భీష్మునకుఁ బ్రతీకారమొనర్చుటకై ఘోరతపము నారంభించెను ఋషులొమెను జాల వారించిరికాని ఆమె అంగీకరింపలేదు. శివుఁడామె తపస్సునకుఁ బ్రసన్నుఁడై మఱుజన్మమున భీష్మునకుఁ బ్రతీకారమొనర్చునట్లామెకు వరమొసంగెను. ఆసమయమున నాకుమారి చితినిఁబేర్చుకొని దానిలో భస్మమై మరణించెను.

భాగము] అంబకొండకై భీష్మ పరశురాముల యుద్ధము 211

ఇచ్చట ద్రుపదమహారాజు పుత్రునికై తపస్సుచేయుచుండెను. అతని తపస్సువకుఁ బ్రసన్నుడై శివుఁడాతనికి వరమొసంగెను:— “నీకు ముందొక కన్యకకలుగును. ఆమెయే మంలఁ బుత్రుఁడగును” ద్రుపదుఁడింటికివచ్చి తన రాజుఁడెప్పెను. నియత సమయమునకు రాణియొక్క గర్భమునుండి ఒకకుమార్తె పుట్టెను, కాని అతఁడు పుత్రుఁడను బ్రసిద్ధిని జెందించెను. అతఁడామెకు శిఖండియను పేరునుబెట్టెను. ఆ ద్రుపదకన్య పదునాఁడేండ్లవయస్సు కలదికాగానే దశార్ణాధిపతియగు హిరణ్యవర్మ పుత్రికతో జెండిలిఁగాపించెను. తాను వివాహమొనర్చుకొనిన యాతఁడు పురుషుఁడుకాడని యుఁబురుష వేషముననున్న స్త్రీయనియు నామెకుఁ దెలియఁగానే ఆవిషయమును దన దాసికిఁజెప్పెను. ఈ విషయము రాజగు హిరణ్యవర్మకుఁదెలిసెను. అతఁడు ద్రుపదనిప్పిదఁడెత్తెను రాజు—రాణి మిక్కిలిభయపడిరి రాజుద్రుపదుని కడకు దూతనుబంపి యిట్లుడిగించెను:—“నీవు నన్నేలనవమానమొనర్చితివి? శిఖండిచాల లజ్జవైదెను. ఆమె వనములకుఁ బారిపోయెను. అచ్చట స్థానాకర్ణుఁడను నొక యక్షుఁడామె స్త్రీత్వమునుగైకొని, దానికిబదులుగా నాతని పురుషత్వము నొసంగెను. ఈ విషయముచుశిఖండి తనతల్లికిఁజెప్పెను అంత నాతల్లి ద్రుపదునితోఁజెప్పెను. ద్రుపదుఁడు దశార్ణాధిపతికడకు సందేశమునుబంపెను. శిఖండి అడుదికాదను విశ్వాసము దశార్ణాధిపతికి కలుగఁగానే. అతఁడు యుద్ధముచేయకయే తిరిగి

పోయెను. అంబయేశిఖండియై యుత్పన్నమైనదని భీష్మపితా
మహునకుఁదెలియును. అందువలన నాతనిఁగాంచఁగనే తానస్త్రీ
శస్త్రములను ద్యజించెను. అప్పుడర్జునుఁడాతనిఁ జంపఁగలిగెను.

సూత్రుఁడిట్లు నెను:- “మునులారా! ఈవిధముగ భీష్ముఁడు
కాశీరాజు యొక్క ముగ్గురు కన్యకలను హరించి, యిద్దరి
వివాహము తనతమ్ముఁడగు విచిత్రవీర్యుని తోడఁగావించెను.
మూడవయామెను దన మృత్యువునకుఁ గారణ మొనర్చు
కొనెను.”

విచిత్రవీర్యుఁడింత సుందరలగు నిద్దరు రాజకుమారికలను
బొంది అత్యంతానందమును జెందెను. ఆతఁడు వారియెడల
నత్యంతాసక్తినిఁజెంది రాజభవనమునుండి బయటకే వచ్చుట
లేదు. రాజకార్యములన్నిటిని భీష్ముఁడే నిర్వహించుచుండెను.
రాజకుమారికలు రాత్రిందివములు విచిత్రవీర్యుని సేవించు
చుండిరి. అధిక సంగమముచేతను విషయాసక్తిచేతను విచిత్ర
వీర్యునకు రాజయత్న(క్షయ)రోగము సంభవించెను. భీష్ముఁడు
గొప్పగొప్ప వైద్యులను, చికిత్సకులను బిలిపించి విచిత్రవీర్య
నకుఁజికిత్సనుగావింపఁజేసెను. కానిఅన్నియును వ్యర్థమయ్యెను!
అకాలముననే సత్యవతినందనుఁడగు విచిత్రవీర్యుఁడు కాల
కబలితుఁడయ్యెను. ఆతఁడాయువతులగు స్త్రీలను నిస్సంతాను
లుగవదలి పరలోకగామియయ్యెను. భీష్ముఁడు మిక్కిలికష్టము
తోడన రెండవతమ్మునకును బ్రేత సంస్కార మొనర్చెను.

భాగము] అంబకొఱకై భీష్మ పరశురాములయద్ధము 233

ఇతరుల యధికారమును ఛల బలములచే లాగుకొనునో,
ఆతఁడును దానినధికదినములు పభోగింపఁజాలఁడు! కురుకుల
సింహాసనము మరల ఖాళీయయ్యెను. సత్యవతి భీష్మునితో
వివాహమొనర్చుకొని సింహాసనాధిష్ఠితుఁడవుకమ్మని బలవంత
మొనర్చెను, కాని ఆతఁడు దృఢప్రతిజ్ఞఁడు. ఆతఁడు రాజ
సింహాసనమునఁ గూర్చుఁడుటకిష్టపడలేదు. ఇప్పుడందఱకును
వంశము నక్షుణ్ణముగ నొనర్పవలయునను జింతపట్టుకొనెను.
ఇప్పుడు సత్యవతి దీనికొఱకై యుపాయము నాలోచించు
చుండెను.

విచిత్రవీర్యుని కేత్రజ సుతులు

(౭౦౯)

శ్లో॥ క్షేత్రేఽప్రిజయ వై భాతుర్మాతౌక్తో బాదరాయణః
ధృతరాష్ట్రః చ పాండుంచ విదురం చావ్యజీజనత్ ॥

శ్రీభాగ ౯ స్కం. ౨౨ అ. ౨౫ శ్లో॥

కం॥ అతని సతుల వలన సుతుల

సుత కినుమని తల్లిననుప సారిదింగనియెన్

ధృతరాష్ట్ర పాండు విదురుల

నుతచరితుండు బాదరాయణుండు నరేంద్రా!

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము

ధర్మగతి చాలసూక్ష్మమైనది. ధర్మప్రాణుల స్వాభావిక ప్రవృత్తులను దృఢింపవలయునని చెప్పలేదు, వానిని సంయమ నియమములందుంచఁ గోరుచున్నది. మిథున సృష్టియందు మైథునేచ్ఛ స్వాభావికము — అవరిహార్యము. విషయభావన చేతనే ప్రాణులు దృఢించును.

కావున దానికొరకు కానునయుండి తీరవలయును కాని కామనచే దృష్టి కలుగదు. మండుడగ్నిలో నింధనములను వైచిన నెల్లువృద్ధినిజెందునో అట్లే ఉపభోగముచే గామమును సభివృద్ధియగును. అందువలన స్వాజ్ఞలైన ఋషులు కామయానాకృత్య వ్యసంధనేర్పటచిరి అవ్య వస్థిపాపముగఁగా మోషభోగమునకు స్వతంత్రత నొసంగిన

చుండెను. దేవప్రతుఁడు మిక్కిలి హతుఁడనియు, దృఢప్రతిజ్ఞఁ
డనియు నామెయెఱుఁగును. కావుననామె ఆతనికేమియును
జెప్పనాహించుటలేదు.

ఒకదినమునఁగల్గి యేకాంతమున భీష్మునితో నత్యంత
నమ్రతతో నిట్లనెను:- “దేవప్రతా! నేఁడుకురుకుల దీపమారి
పోనున్నది. అందఱదృష్టులు నీపైలగ్నమైయున్నవి. కావున నీ
విప్పుడు నీప్రతిజ్ఞను సడలించుకొనుము రాజ సింహాసనమునఁ
గూర్చుండుము. వివాహమొనర్చుకొనుము. సంతానమును
గనుము కురుకుల వంశపరంపర నవిచ్ఛన్నముగ నొనర్చుము.”

భీష్ముఁడెట్లనెను:- “అమ్మా! సజ్జనుఁడగువాఁడు తన
ప్రతిజ్ఞనువీడఁడు నేను రాజ్యమునుగ్రహింపనను నా ప్రతిజ్ఞ
నుండి జారిపోఁజాలను.”

తల్లియిట్లనెను:- “నీవు నాబలవంతమున దీనినంగీకరిం
పుము. రాజ్యమును గొనుమని నేను జెప్పుటలేదు. నేను కుల
పరంపరావృద్ధికొఱకు బలవంతమొనర్చుచున్నాను. నా తరు
వాతనాపుత్రుఁడు గాజ్యాధికారికాఁగలఁడు, దీనివలన నేను
ప్రపంచసమ్ముఖమున నసత్యవాదిని కాఁగలననునొకభయము
నీకుండవచ్చును. అయితే నీవొక్కపనినిఁజేయుము. ఇప్పుడు
నీవు రాజ్యభారమును నిర్వహింపుము. వివాహమును జేసికొన
వలదు విచిత్రవీర్యుని యీ యిద్దరు రాజకుమారికలు పరమ

సుందరులు, యువతులు, వీరియందు నీవు సంతానమును గలిగింపుము. ఎవరితో నెవరికిఁ బాణిగ్రహణముకలిగెనో, ఆక్షేత్రమందలి సంతానము వారిదేకాఁగలదు. ఇది శాస్త్రీకాకుల మతము. ఈ రాణులకుఁబుట్టిన పుత్రులు విచిత్రవీర్యుని పుత్రులుగనే యెన్నఁబడుదురు. వారు సమస్థులుకాఁగానే రాజ్యమును వారికీయవచ్చును దీనిచే వంశ పరంపరము నక్షుణ్ణముగ నుండఁగలదు, నీ ప్రతిజ్ఞకును భంగమురాదు. ఇట్లొనర్చుట విశుద్ధధర్మము కాకున్నను. నీసమయమున మనమాపధర్మముగ గ్రహింపవలసియుండును.”

భీష్ముఁడిట్లనెను:- “అమ్మా! నీవు చెప్పినది సత్యమే కాని నేనుజీవించియున్నంత వఱకు బ్రహ్మచారిగా నుందున నియుఁ బ్రతిజ్ఞను జేసియుంటిని. అందువలన విచిత్రవీర్యుని భార్యలు నాకు పుత్రికలు, పుత్రవధువులవంటివారు. నేను వారియందేయననేల, నేస్త్రియంకును సంతానోత్పత్తినిఁ గా వింపను”

నిరాశయై సత్యవతి యిట్లనెను:- “అయితే యిప్పుడేమి కావలయును. రాజర్షియగు ప్రతీపుని వంశము నశింపవలసినదేనా? నీవు ధర్మాత్ముఁడవు నీవే యేదైన ధర్మమును జెప్పుము.”

భీష్ముఁడిట్లనెను:- “అమ్మా! ఆపత్కాలమున నియమముండదు. నియమరహితమగు ధర్మమునకే ఆపధర్మమందును.

ఆపత్తు వచ్చినప్పుడిట్టి ధర్మమును బాలింపవలసి యుండును. పరశురాముఁడు పృథివియందలి సమస్తక్షత్రియులను నశింపఁ జేసినప్పుడు క్షత్రియస్త్రీలు బ్రాహ్మణులవలన సంతానోత్పత్తి నిగల్గించుకొనరి వారందఱును క్షత్రియులనఁబడిరి. సంతానోత్పత్తికిఁ గాక సంగమమొనర్చినచో నదివ్యభిచారముకాఁగలదు. అదేవిధముగ నీవును సుయోగ్యుఁడగు నే బ్రాహ్మణునినైనను బిలిచి, ఆతనిద్వారా యీ యిద్దరురాణులయందు సంతానోత్పత్తిని గలిగింపఁజేయుము. ఇదితప్ప వేరొక యుపాయము లేదు.”

అంత సత్యవతిలజ్జించుచు నిట్లనెను :- “దేవవ్రతా! నీవు నాకంటె జ్యేష్ఠుఁడవు, శ్రేష్ఠుఁడవు, ధర్మాత్ముఁడవు, మా కందఱకును నీవేగతి. నీవుచెప్పరాని విషయమొక్కటికలదా? కాని చెప్పనిదిపనిజరుగదు నేను గన్యకగానున్నప్పుడు మావ రాశిరమహర్షి వలన నొకపుత్రుఁ డుదయించినాఁడు. ఆతఁడు తండ్రివలెనే తేజస్వి. పుట్టఁగానేఆతఁడు తనతండ్రితో వెడలి పోయినాఁడు. వెడలినపుడాతఁడు నాకిట్టి వరమొసంగినాఁడు:- “అమ్మా! నీవెప్పుడునన్ను స్మరించిన నప్పుడురాఁగలను” నీ వనుమతించినచో వానిని నేనుబిలిచెదను. ఆతనిచే నా రాణులందు సంతానమును గలిగించెదను. ఆతనిపేరు వ్యాసుఁడు.”

భీష్ముఁడిట్లనెను:- “అమ్మా! నేను వేదవ్యాసభగవానుని బాగుగా నెఱుగుదును. ఆతఁడు నీకు కానీసపుత్రుఁడని నాకు

తెలియనిదికాదు. పరాశరమహాముని ఆశీర్వాదముచే నాతనిఁ గనియు నీ కన్యాత్వముచెడలేదు. ఆతనిద్వారా సంతానము నుత్పత్తినిఁగావించుట అధర్మముకాదు.”

ధర్మాత్ముడగు భీష్ముని యచుమతినిఁబొంది తల్లియగు సత్యవతి ఆనమయమునఁదన పుత్రునిస్మరించెను స్మరింపఁ గానే సర్వజ్ఞుడగు వేదవ్యాసభగవానుఁడు వెంటనే అచ్చటఁ బ్రత్యక్షమయ్యెను. తల్లియొక్క ఆనందమునకుమేఱలేకుండెను. కుశలప్రశ్నాంతరము తల్లి మొదటినుండి చివరవఱకు సమస్త వృత్తాంతమునుజెప్పెను. ఆపద్ధర్మమనియెఱింగి వేదవ్యాసుఁడు తల్లియందుగల గౌరవమున నివిషయమునంగీకరించెను ఆతఁ డిట్లనెను:—“అమ్మా! నాజేడస్సు సహింపగానిది. నాశరీరము నుండి తపస్సుచే నుత్కటగంధము వెలువడును. చూరతపం బొనరించుటచే నాశరీరము నల్లగను గఱోరముగనునైనది జడలు తామ్రవర్ణములుగనైనవి. ప్రతీపవాసము లొనర్పని స్త్రీలు నాసమీపమునకు రాజాలరు. కావుననీవు ఇద్దరు కోడండ్రుచేతను నొక్కొక్క సర్వముకాలము వ్రతమొనరింపఁ జేయుము. అప్పుడు నాసమీపమునకు వచ్చు యోగ్యత పొందింపఁగలదు.”

తల్లియగు సత్యవతి యిట్లనెను:— “నాయనా! మాకు ఒక్కొక్కక్షణము భారముగఁ దోచుచున్నది. రాజులేకున్నచో బ్రజలుచ్చుంఖలులగుదురు. సర్వత్ర అరాజకత వ్యాపిం

బంగలదు కాలమున వర్షములనిందుడు వర్షింపజేయడు. ధార్మికక్రియలు అప్తముకాగలవు కావుననీవు శీఘ్రముగ నీకార్యము నొనర్చుము.”

వ్యాసుఁడీట్లనెను:— “నీ యాజ్ఞప్రకారమే కాని కోడిండ్లకు సావధానముగ నుండవలసినదనియు, భయపడవలదని యుఁజెప్పవలయును.”

సత్యవతి యీవిషయము నంగీకరించెను. ఆమె తన పెద్దకోడలు అంబికను, ఆమెకు కౌశల్య అనుపేరునుగలదు. ఆమెతో నంతోఁజెప్పెను. కాని ఆమెఅంగీకరింపలేదు కాని అత్తగారే బలవంతపెట్టఁగాఁ జివరకంగీకరించెను.

నిఁద్రాసమయమున నంబికా శయన గృహమునకు వ్యాస భగవానుఁడు విచ్చేసెను అంబిక వస్త్రాభరణములచే నలంకృతయై ఆతనికొఱకు బ్రతీక్షించుచుండెను. శయన గృహము బాగుగానలంకరింపఁబడినది. దానియందు సుందర సుగంధిత శైలముతో దీపము వెలుగుచుండెను. వ్యాసభగవానుఁడఁడఁ బ్రవేశింపఁగనే ఆగృహము గంధముతో నిండిపోయెను. భగవానునియొక్క పొడుగుపాటి స్వర్ణాభరణములు దీప్తకాశమున విద్యులతలవలెఁ బ్రకాశింపుచుఁ గదలుచుండెను. విశాల నేత్రములనుండి దివ్యప్రకాశము వెలువడుచుండెను. ఆతని గడ్డములును మీసములును గొంచెముపెద్దవిగను, గొంచెము దట్టముగను నుండెను. అతఁడు దురువను మృగచర్మమును

ధరించియుండెను ఆతని యిట్టిరూపమునుగాంచి అంబిక భయముచే నేత్రములను మూసుకొనెను. మరల వ్యాసభగవానునామె చూడనేచూడలేదు భగవానుఁడామెకు గర్భాధాన సంస్కార మొనర్చి నెడలిపోయెను.”

సత్యవతి అత్యంతోత్సాహముగ నిట్లడిగెను: - “నాయనా! కౌసల్యాగర్భమున మాకులమున కనుగూపుఁడగు పుత్రుఁడుదయించునుగదా!”

వ్యాసుఁడిట్ల నెను: - “అమ్మా! ఏపనిలోనైనను తొందరపనికిరాదని నేనిది నతికేచెప్పితిని కౌసల్యాగర్భమునఁబడి వేల యేనుఁగులకు సమానమగు బలవంతుఁడుదయింపఁగలఁడు, కాని అంధుఁడగును; ఏలననఁగా నీకోడలునన్నుఁగాంచి కన్నులు మూసుకొనినది.”

సత్యవతి యిట్ల నెను: - “నాయనా! అంధుఁడగు పుత్రుఁడు రాజుకాఁజాలఁడు నీవుకృషతో నొకపుత్రుని మాకొఱకు రెండవ రాణికిఁబుట్టింపుము.”

వ్యాసభగవానుఁడీ విషయమును దల్లిమీఁదఁగల గౌరవముచే మరలసంగీకరించెను ఈనాటి సత్యవతి తన చిన్నకోడలగు నంబాలికను బాగుగానచ్చఁజెప్పి యొడఁబఱచి కన్నులను మూసికొనవలదు, జాగ్రత్తగానుండుమని చెప్పెను, కోడలును నీ విషయమునంగీకరించెను, కాని నియతసమయమునకు వేద

వ్యాసభగవానుడు రాగానే, ఆమె తేజస్వియును, తపస్వియు నగునాతని రూపమునుగాంచి భయముచే దెల్లబోయెను భగవానుడామెకు గర్భాభాసమును గావించెను. సత్యవతి మరల నిట్లడిగెను:- “ఈమె కెట్టిపుత్రుడు కలుగఁగలఁడు?” అప్పుడు భగవానుడిట్లనెను:- “ఏమి చెప్పుదునమ్మా! నీ వాల్మీలిట్లున్నది. పిల్లవాడుమంచివాడే కాని వాడు తెల్లగానుండును. ఆతనికి రాజకార్యములందు రుచియుండదు; ఏలననఁగా నీ కోడలు నన్నుఁగాంచి తెల్లబోయినది.”

అంతఃసత్యవతి యిట్లనెను:- “నాయనా! మరలనొక్కసారి అనుగ్రహింపుము. నాపెద్దకోడలింకొక సంతానము కలుగునట్లొనర్పుము.”

భగవానుడిట్లనెను.- “అమ్మా! నేనేది చేసిననను విశుద్ధమగు ధర్మబుద్ధితో నొనర్చుచున్నాను. ఇందులోఁగాను వాసన లేనేలేదు”

సత్యవతి యిట్లనెను:- “నాయనా! అది నేనెఱుఁగుదును నీవు జితేంద్రియుడవు సాక్షాత్తుగ ధర్మస్వరూపుడవు, కాని మావిపత్తును గూడచూడవలయును మాకొక సర్వగుణ సంపన్నుడగు సుతుడవసరము ఆతఁడు కురుకులమున యశస్వియగు రాజు కావలయును.”

వ్యాసుఁడీట్ల నెను:- ‘మంచిది, ఒక సంవత్సర మైగతము వాత నేను మరలవచ్చెదను.’ వ్యాసుఁడచ్చటనే వెంటనే అంతర్ధానమయ్యెను.

సమయమురాగానే అంబిక ఒకపుట్టిగుడ్డియగుపుత్రుని గనెను ఆతనికి ధృతరాష్ట్రుఁడన బేరునుపెట్టితి. కొంతకాలము నకు అంబాలిక ఒకపుత్రరత్నమును గనెను ఆతఁడు తెల్లగ నుండెను. శరీరమంతయును బొండువర్ణముగ నుండుటచే నాతనికి పాండు అను ప్రసిద్ధినిజెందెను.

అంబికకు ప్రసవకార్యమంతయును బూర్తికాగానే సత్యవతి ఆమెతోనిట్లనెను:- “అమ్మా! ఈయంధపుత్రుఁడు రాజగుటకు యోగ్యుఁడుకాఁడు. కావున నీకిడుపునండి యింకొకఁడు పుట్ట గలఁడు. నీవాతఁజూచి భయపడకుము” ఇది విని అంబిక కపటముగ నంగీకరించినది కాని, ఆమెమనస్సులో భగవానుని జూచిన భయమట్లేయుండెను. నియతతిథియందు భగవానుఁడు రావలసియున్నది. అంబిక చాలభయపడెను. కావున నామెతాను శయనాగారమునకుఁ బోలేదు. తన రాజోచితమగు వస్త్రాభరణములను ధరింపజేసి అంత్యంతసుందరియగు దాసిని వచ్చుటకుఁబంపెను.

నియతసమయమునకు వ్యాసభగవానుఁడు విచ్చేసెను. దాసి ఇది తనకు గొప్పసౌభాగ్యమని తలచెను. భగవానుఁడు రాగానే ఆమెలేచి భూమిని శిరస్సునుమోపి, మిక్కిలి శ్రదా

భక్తులతోఁ బ్రణామమును గావించెను. అంతనాతని సేవింప
సాగెను భగవానుఁడు దాసీయొక్క సేవచేనత్యధిక సంతోషిన్పి
జెందెను. ఆతఁడామెతో మాటలాడి, గర్భాధాన సంస్కార
మును గావించి, ఆమెనిట్లా శీర్వించెను:- “నీగర్భమునుండి
సాక్షాత్తుగ ధర్మరాజవతరింపఁగలఁడు ఆతఁడు ప్రపంచమున
గొప్పఖ్యాతిని సంపాదింపఁగలఁడు. ఆతఁడు రచించిన నీతి
విద్వాంసులకు పథప్రదర్శనము కాఁగలదు” ఈ విధముగ
వరమునొసంగి వ్యాసుఁడు వెడలిపోయెను. నియత సమయ
మున దాసీగర్భమునుండి విదురుఁడు జన్మించెను. ఆతఁడు
పూర్వజన్మమున ధర్మరాజు. ఆతఁడణిమాడవ్యం ఋషి శాప
ముచే శూద్రయోనియందు జన్మింపవలసివచ్చినది.

సూతుఁడిట్ల నెను.- “మునులారా! ఈవిధముగ ధృత
రాష్ట్ర. పాండు, విదురులను నీముగ్గురును మహారాజగు విచిత్ర
వీర్యుని క్షేత్రమందు వ్యాసుని వీర్యముచే నుత్పన్నులైన కార
ణమున వైచిత్రవీర్యులనఁబడిరి. దేవప్రేక్షుఁడగు భీష్ముఁడు
మిక్కిలి జాగ్రత్తగా నీముగ్గురను బాలనపోషణ మొనరించెను.
ధృతరాష్ట్రుఁడు జన్మాంధుఁడు. కావున నాతఁడు రాజ్యాధి
కారి కాఁజాలకపోయెను. విదురుఁడు దాసీపుత్రుఁడు. ఆతఁడు
ప్రాచీన నియమాను సారముగ రాజు కాఁజాలకపోయెను.
అంకువలన పాండురాజే కురుకుల సింహాసమునఁ గూర్చుం
డెను. పాండుమహారాజు గొప్పబలవంతుఁడు. అతఁడొంటరిగా

రథముమీఁదఁగూర్చుండి దిగ్విజయ మొనరించెను. పాండు రాజును రాజుగాఁబడసి ప్రజలు పరమప్రమునితులైరి.”

అంతశౌనకుఁడిట్లడిగెను. - “సూతా! ఈధృతరాష్ట్రుఁడును బాండురాజును సంతానవంతులేనా?”

సూతుఁడిట్ల నెను: - “స్వామీ! ఎందులకుకాదు? కాని వారందఱును వ్యాసాది మునుల కృపవలననే కలిగిరి. ఇప్పుడు నేను కౌరవ పాండవులజన్మకథనుగూర్చి చెప్పెదను. మీరీ నర పతుల గాథను శ్రద్ధతోఁ శ్రవణమొనర్చుడు.”

ధృతరాష్ట్రపాండుపుత్రులు

(౭౯౦)

శ్లో॥ గాంధార్యాం ధృతరాష్ట్రస్య జ్ఞజ్ఞే పుత్రశతం నృపః
తత్రదుర్యోధనోజ్యేష్ఠో దుఃశలా చాపి కన్యకా
శాపాన్మృధున రుద్ధస్య పాంశోః కుంత్యాం మహారథా
జాతా ధర్మానిలేంద్రేభ్యో యుధిష్ఠిర ముఖాస్త్రీయః॥
నకులః సహదేవశ్చ మాద్యాం నాసత్పరశ్రయోః!

శ్రీభాగ. ౯ స్కం, ౨౨ అ ౨౬-౨౭ శ్లో.

వ. అందు ధృతరాష్ట్రునికి గాంధారియందు దుర్యోధ
నాదులగు కొడుకులు నూర్వురును దుశ్శలయను కన్యకయును
జన్మించిరి; మృగశాప భయంబునం జేసి భార్యం బొడ వెఱ
చిన పాండునకుఁ గుంతీదేవియందు ధర్మానిలేంద్రుల ప్రసా
దంబున యుధిష్ఠిర భీమాద్జులను మువ్వురును, మాద్రీదేవివలన
నా సత్యప్రసాదంబున నకుల సహదేవులను వారిద్దఱును గా
నేవురు పుట్టిరి.

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము

ఏ సంతానమును దండ్రీయత్పత్తియొనర్చి పుత్ర పుత్రిక
లనిభావించి పాలనపోషణ మొనర్చినాఁడో వారి వివాహితు
లైనఁజూడవలయునని తల్లిదండ్రులకు స్వాభావికేచ్ఛయుండును.

మానవుడు తాను దేనియందు సుఖానుభవ మొనర్చునో, దానినిఁదన ప్రియులకొసఁగఁదలంచును. గృహస్థునకన్నిటికంటె గొప్పసుఖము మిధునముగుట, ఒక్కఁడిద్దరుగనగుట. తల్లిదండ్రులుపుత్రునికొఱకు యోగ్యురాలగు వధువును, బుత్రికకొఱకు యోగ్యుఁడగు వరునికొఱకు నిరంతరము చింతించుచుండును. వివాహముగుటచే సంబంధులయొక్కయు, వంశముయొక్కయు వృద్ధియగును. అందువలన గృహస్థులకు సర్వ శ్రేష్ఠ మహోత్సవము. అన్నిటికంటె సుఖప్రదమగు కార్యము వివాహమే.

సూతుఁడిట్లనెను:- “మునురారా! శంతనుసూతుఁడగు భీష్ముడు ధృతరాష్ట్ర, పాండు, విదురులను బాలనపోషణ మొనర్చి పెద్దవారినొనర్చెను. ముగ్గురుచు గురుకుల సింహాసనమునఁజూర్చుండఁగానే, యువకులుకాఁగానే భీష్మునకు వారి వివాహ చింతకలిగెను. పెద్దవాఁడగుటచే మునుముందుగా నాతఁడు ధృతరాష్ట్రునకు వివాహమొనర్పవలసియుండెను. ధృతరాష్ట్రుఁడందు. గ్రుడ్డివానికేదమ పిల్ల నెవఁడీయఁగలడు? కాని యుత్తమకులమనిగాని, ధన్యైశ్వర్యములనిగాని ప్రభోభమున్న చోమహావ్యాధి యుక్తునకును వివాహమగుచుండును. ధృతరాష్ట్రుడుయునకుఁడగు సుందరరాజపుత్రుడు.

గాంధారదేశాధిపతియగు సుబలుని కడ అత్యంతగూఢవతియును, గుణవళియునగు పుత్రిక కలదని గాంగేయుఁడగు భీష్ముడువినెను. అందువలన నాతఁడు ధృతరాష్ట్రునకుఁదనపుత్రికనొసంగుమని కబురంపెను.

ధృతరాష్ట్రుడంధుడని తెలిసికొని సుబలమహారాజు ఇంతటి నుందరియును, నుకుమారియును, ప్రియమగు పుత్రికను జన్మాంధునకిచ్చి వివాహము చేయుటెట్టులాయని చాల చింతలోఁబడెను. మరల నాతఁడిట్లనుకొనెను:- “మనము సాధారణ రాజులము. కులీన వంశజులగు రాజకుమారులు మాతో సంబంధము నొనర్చుటకు వెనుకాడుచుందురు. మా దేశమును మ్లేచ్ఛప్రాయమైనది. వంచిది మనము పురువంశ రాజులతో సంబంధము పెట్టుకొనవలయును. కండ్లులేకపోయిన నేమి? ఇంతగొప్పయింటికిపోయి కన్యసుఖవడఁగలదు” ఇట్లా లోచించుకొని మహారాజగు సుబలుఁడా సంబంధము నంగీకరించెను. మహారాజునకును శకుని యను నొకపుత్రుఁడును గలఁడు. ఆతఁడును దండియభిప్రాయమును సమ్మతించెను. ఇంతదూరమునుండి పెండ్లి వారినిఁ బిలుచుటెట్లు? అని ఆలోచించుకొని శకుని తన సోదరిని రథముమీఁదఁ గూర్చుండఁ బెట్టుకొనిస్వయముగ హస్తినాపురమునకు వచ్చెను. భీష్ముఁడు దీనినిఁగాంచి చాల సంతోషించెను. ఆతఁడు రాజభవనమున శాస్త్రవిధిచే ధృతరాష్ట్రునకును గాంధారికిని వివాహమును గావించెను.

తనతండ్రి జన్మాంధుడగు నొక రాజకుమారునకుఁ దన తండ్రి తననొసంగి వివాహమును జేయుచున్నాడని గాంధారి తెలిసికొని, తానును దనకన్నులకు నొకముతకగుడ్డతో బంధిం

చుకొనెను. ఆమె యిట్లుచుకొనెను:- “నేను నా యధుఁడగు బత్రివలెనే యుండెదను ఏలననగా నామనస్సులో నాతని యెడల ననాదరభావము రాఁగూడదు ”

గాంధారి గొప్పపతివ్రత. ఆమెతన శీల, స్వభావ, సదాచార. సద్వ్యవహారములచే సమస్తసంబంధులకు బ్రసన్నుల నొనర్చుచుండెను ధృతరాష్ట్రాఁజిట్టి సతీసాద్వియును, బత్రివ్రతయునగు బత్రినిఁబొంది బరమ ప్రముదితయై సుఖోపభోగము లొనర్చు చుండెను.

భీష్మునకుఁ బాండురాజు వివాహచింత వట్టుకొనెను. పాండురాజు శూరపీఠుఁడును. సుందరుఁడును, గుణియు నై యుండెను కాని ఆతఁడు తెల్లగుండెను. ఏకన్యకయైనను స్వయముగ నాతని వరింపవలయునని భీష్ముని కోరిక ఆదినము లలోఁ గుంతిభోజుని కూతురగు కుంతికి స్వయంవరము జరుగు చున్నదని విననయ్యెను కుంతి ఆతనికి స్వంత కూతురుకాదు.

వృష్టివంశీయుఁడగు శూరసేన మహారాజు గొప్పధార్మికుఁడగురాజు, అతని పేరిట నా దేశమునకు శూరసేనములను బేరువచ్చెను. కుంతిభోజుఁడతని పింతల్లి కుమారుఁడు. ఇద్దర కును మిక్కిలిప్రేమకలదు. కుంతిభోజునకు సంతానములేదు. శూరసేనఁజిట్లునెను:- “నేను నాకు ముందుపుట్టిన సంతానమును నీకొనంగెదను”

దై వవశమున మహారాజునకుఁ బుత్రికకలిగెను. మహారాజుమెకుఁ బృథయను పేరిడెను. తన ప్రతిజ్ఞానుసారముగ శూరసేన మహాగాజాకన్యకను తన పినతల్లి కుమారుఁడగు గుంతిభోజునకొనంగెను. ఒక కుముదినిని సుందర సరోవరము నుండి తెచ్చి, మఱియుక సరోవరమున నృద్ధినిఁబొంది వికసించి నట్లామె శూరసేనమహారాజు మహాలునుండివచ్చి, కుంతిభోజుని మహాలునందు వృద్ధినిఁబొందుచుండెను. అచ్చటికి రాగానే ఆమెకుఁ గుంతియను ప్రసిద్ధికలిగెను. శూరసేనునకుఁ బృథకాక నల్గురు కన్యకలును, వసుదేవాది పదిమంది పుత్రులును గలిగిరి. అందువలన శ్రీకృష్ణచంద్రునకుఁ గుంతి మేనత్తకాఁగ లడు. యయాతి మహారాజు తనయైదుగురు పుత్రులలో నలుగురను రాజ్యబహిష్కృతుల నొనర్చెను. కేవలమందఱకంటె జిన్నపుత్రుఁడగు బూరునే విశుద్ధక్షత్రియుఁడుగ భావించి రాజుగా నొనర్చెను. కావున పురువంశజులగు రాజుల క్షత్రియులలో సర్వశ్రేష్టులుగ నెన్నఁబడుచుండిరి. యదువంశీయులును రాజులేకాని వారికి నియమానుసారముగ సామాన్య చిహ్నములను ధరించుటకధికారములేదు. పురువంశీయ రాజులతో వారికి వివాహాది సంబంధములునులేవు, కుంతి కన్యకగా నున్నపుడామెకు దుగ్ధాసమహర్షి యొక్క కృపచే దేవహూతి విద్య ప్రాప్తిగచెను. మంత్ర పరీక్షకొఱకు కుతూహలవశమున నామె సూర్యనారాయణునిఁ బిలిచెను. ఆమెకుఁ గన్యావస్థ యందే తన తండ్రియొక్క యింటిలోనే కర్ణుఁడు జన్మించెను.

లోకాపవాద భయముచే గుంతి రహస్యముగ నా మెను బెట్టెలోఁబెట్టి నదీజలమున వదలెను. అయినను నామె సూర్యునివలె నామె పూర్వరీతిని గన్యకగానే యుండెను. ఆమె సౌందర్యవిషయమున సర్వత్ర ఖ్యాతికలదు. అనేకక్షత్రియకుమారులు కుంతిభోజ మహారాజును గుంతిని యాచించిరి. ఒకరికొసంగిన నొకరికిఁ గోపము గాఁగలదు. ఎవరికిచ్చుట? ఎవరికీయకుండుట అని యాలోచించుకొని కుంతిభోజమహారాజు తన కన్యకకు స్వయంవరమును రచించెను. దానికి పాండుమహారాజును వచ్చెను. కురుకుల భూషణుడగు పాండు మహారాజు తనపుత్రికాస్వయంవరమునకు వచ్చుటనుగాంచిన యహారాజు ఆనందమునకు మేఱలేకుండెను కుంతియుచుపాండు మహారాజు పీఠతాఖ్యాతిని వినియుండెను అందువలన నామె ఆతనికిఁగ్రమున జయమాలను వైచెను. మిగిలిన రాజులును, రాజకుమారులును నిరాశులై తిరిగిపోయెను. కుంతీ పాండు రాజులకు మిక్కిలి వైభవముగ వివాహముజరిగెను కుంతివంటి నుందరినిఁబొంది పాండురాజును ఆనందించెను.

కుంతికిఁ గొంతకాలమువఱకు సంతానము లేకుండెను. అప్పుడు భీష్ముడు పాండురాజునకింకొక వివాహమునుజేయఁ దలంచెను. మద్రదేశాధిపతియగు మద్రరాజునకు మాద్రియను నుందరపుత్రిక కలదని భీష్ముడువినెను. శాస్త్రీకారులు మద్రదేశమును నిందించిరి. ఈవిషయమును మహాభారతయుద్ధమున

గర్జుడు తన సారథియగు మద్రాధిపతి శల్యునితో మాటి
మాటికిని బుకుచుండెను. అస్తుదీనివలన నేమికాగలదు?
“కన్యారత్నం దుష్కులాదపి” అని నీతికారుల వచనముకలదు
కాని మద్రాజు క్షత్రియుడే, అందువలన దేవప్రతుడగు
భీష్ముడు మంత్రపురోహిత బ్రాహ్మణులతో బాష్టీక సంశాస
తంసుడగు మద్రరాజున వనమునకుబోయెను. తన కడకు
వారందఱును వచ్చుటనుగాంచి మద్రరాజు హగ్గ మునకుమేట
లేకుండెను. ఆతఁడు విధ్యు క్షముగ భీష్ముని బూజించి, నమ్ర
తతోనిట్లనెను:- “ప్రభూ! మీరే ప్రయోజనమునకై యిన్ని
నద, నదీ, వన, పర్వతాదులను లంఘించి నాకడకువచ్చితిరి?
నావలన గావలసినదియుండిన నాజ్ఞాపింపుడు”

భీష్ముడిదివిని యిట్లనెను:- “రాజా! మీవద్ద అత్యంత
సుందరియును వివాహయోగ్యయునగు కన్యక కలదని విసియుం
టిని. ఆమెను నాతమ్ముచి కొడుకగు పాండురాజుకొఱకై
యాచింపవచ్చితిని.”

ఇదివిని యానందమును బ్రకటించుచు మద్రరాజుట్ల
నెను:- “మహారాజా! ఇదినాకు పరమ సౌభాగ్యకరమగు విష
యము. పురుషంశ నరపతులతో సంబంధమును బెట్టుకొనుట
కెనరుకొందు? రాజా! మాపిల్ల కిట్టి సుందరవరుడు, ఇంతటి
సమృద్ధిశాలియు, గౌరవాన్వితమగు కులమును భూమిపై
నెచ్చట లభింపగలదు? కాని రాజా! మాకులపరంపరలో
నొక సదాచారము కలదు.”

దేవవ్రతుడగు భీష్ముడిట్లడిగెను:- “అదేమి?”

మద్రాజిట్లనెను:- “మేము వరునికడ ధనమునుగొని వివాహ మొనర్చెదము.”

భీష్ముడిట్లనెను:- “ఇదిగాగుండలేను. కన్యక కొఱకు ద్రవ్యమును గైకొని వివాహ మొనర్చుట నిండనీయునుగా కా ర్యము”

మద్రాజిట్లనెను:- “ఏమైనఁగానిండు నేను నాకుల వరంపను భావింపవలయును”

అంతనవ్వి భీష్ముడిట్ల నెను:- “నుంచిది. మీపూర్వ పురుషులు స్థాపించిన మర్యాదను మీరుపాలింపుడు. నేను మీకుకావలసిన ధనమిచ్చెదను” అనిఁనికి భీష్ముడధికముగ సునర్ణమును, జాలగ మణిమాణిక్యముయ జటిత సువర్ణాభూషణములను, రత్నములను, గజాశ్వములను, ముత్త్యములను బోవులు పోవులుగ మద్రాజునకొసంగెను. ఈనస్తువులనన్నిటినిగైకొని మద్రాజగు శల్యుఁడు తన సోదరియగు మాద్రసి వస్త్రాభూషణములచే నలంకృతమొనర్చి భీష్మునకొసంగెను. ఆతఁడామెను నొస్తినాపురమునకుఁ గొనిపోయి శుభముపూర్వముండు ఆమెను బాండురాజున కొసంగి పెండ్లిచేసెను ఇప్పుడు పాండురాజునకుఁ గుంతీమాద్రులను నిద్దరు భార్యలేర్పడిరి. ధృతరాష్ట్రుని కొక్కతియే భార్య గాంధారియనునామె. ఇంక మిగిలినవాఁడు విదురుఁడు ఆతని వివాహము విషయము నను భీష్మునకుఁ జింతకలిగెను.

ఒక దినమున మాధురమండలమున నొక బ్రాహ్మణుని వలన గంసుని పినతండ్రి దేవకునకు, ఒకశూద్రస్త్రీ గర్భమున నొకయువతి యుత్పన్నమైనదని భీష్ముడువినెను. ఆమె చాల గొప్పసుశీలయును ధర్మపరాయణయై యుండెను. ఈసమాచారమును వినఁగానే భీష్ముఁడాహుక మహారాజు పుత్రుఁడగు నుగ్రసేనుని తమ్ముఁడు దేవకుని సమీపమునకుఁబోయి విదురునికొఱకాతని పుత్రిక నడిగెను.

అంత నా దేవకుఁడానందమును బ్రకటించుచు సుందరియు సుకుమారియు, సర్వలక్షణ సంపన్నయునగు నాకన్యను భీష్ముఁకొసంగెను. ఆశఁడాపిల్లనుగై కొని తననగరమునకువచ్చి ఆమెను విదురునకొసంగి వివాహమొనర్చెను. దేవకుఁడు దేవకి మొదలగు నేడ్కులు కన్యలను వసుదేవునకొసంగి వివాహమొనర్చెను. దేవకీగర్భమునుండి శ్రీకృష్ణచంద్రుఁడవతరించి నాఁడు, ఈసంబంధమున విదురుఁడు భగవానునకు మేనమామ కాఁ గలఁడు.

ఈవిధముగ ముగ్గురుసోదరులకును వివాహములయ్యెను. కాలాంతరమున ధృతరాష్ట్రునకు నూర్ధరు పుత్రులును, నొక్క పుత్రికయును గలిగెను.

అంత శౌసేకుఁడిట్లడిగెను:- “సూతా! ధృతరాష్ట్ర మహారాజునకు నూర్ధరు పుత్రులెట్లుద్భవించిరి? నూరుసంవత్సరములలో నూరుగురా? లేక పదిపదియా, ఐదైదుగురా?”

నవ్వి సూతుఁడిట్ల నెను.- “నూటికి నూనమందొక్క సాటియే, స్వామీ!”

అంత శౌనకుఁడిట్లనెను:- “అవెట్లు? సూతా! ఈకథను మాకుఁ జెప్పుము.”

సూతుఁడిట్ల నెను:- “వినుఁడు స్వామీ! ధృతరాష్ట్రుని భార్య గాంధారి మహాకతివ్రత ఒకదినమున వేదవ్యాసుఁడు గాంధారిక కిధి మయ్యెను. గాంధారి నాతని కత్యధికముగ స్వాగత శక్త్యారము లొనర్చెను. ఆమె సేవకు సంతోషుఁడై వ్యాసుఁడామెతో నిట్లనెను:- “అమ్మా! నీయెడలఁ బరన్నుఁ డనైతిని. నీవునన్నేదైన వరమును గోరుకొనుము”

గాంధారి చేతులను జోడించుకొని యిట్ల నెను:- “స్వామీ! నాకు నూర్గురు కొడుకులు కలుగవలయును.”

వ్యాసుఁడట్లేయగుగాక! యని ఆతఁడు వెడలిపోయెను కాలాంతరమున గాంధారి గర్భవతిమయ్యెను. తొమ్మిది నెలలయ్యెను, పదిగడిచెను. ఒక సంవత్సరము గడిచెను. ప్రిసవ లక్షణములేవియును లేకుండెను. గాంధారికి గొప్పచింత కలిగెను. నెలనెల గడచుచు మరల నింకొక సంవత్సరము గడిచెను. అయినను బ్రసవచిహ్నము లేవియును గనఁబడలేదు. ఇంతలోనే అరిణ్యమందు కుంతికొక పుత్రుఁడుదయించినాఁడను సంగతిని వినెను. ఇప్పుడామెకు గొప్పయ్యార్ష్యకలిగెను. నా

కోడుకోడలు పుత్రవతియైనది. పెద్దదాననయ్య నా కొక్క పుత్రుడనులేడు. రెండు సంవత్సరములనుండి యీగర్భమును బొట్టలోఁబెట్టుకొని తిరుగుచున్నాను అయినను నిదిపెరుగుటయులేదు, బయటకును వచ్చుటలేదు నాకడుపులోని కేభూత, ప్రేతురాతసి వచ్చినదో కదా? అని యాలోచించుకొనఁగా నామెకుఁ గోపమువచ్చెను. ఆమె గర్భస్థ బాలకుని చేతితోఁబాదుకొని బయటకుఁదీసెను ఒకమాంసపిండమువయించెను. దానికి చేతులు, కాళ్లు, తల. మొండెమేమియును లేకుండెను. ఆమె దానితో నిట్లనెను:- “ఈ మాంసపిండమును బయటఁ బారవేసిరమ్ము”

దాని బయటఁ బారవేయఁ బోవుచుండఁగా వ్యాసభగవానుఁడచ్చటఁ బ్రత్యక్షమయ్యెను. అతఁడు దానినాపి యిట్లనెను:- “ఆగుమాగుము” దాని అగెను వ్యాసభగవానుఁడు గాంధారి కడకుఁబోయి ‘సుబలపుత్రీ! ఏమిసమాచార’ మని యడిగెను.

గాంధారి యిట్లనెను:- “ఏమిస్వామీ! నూర్గురు పుత్రులుదయించినట్లు మీరిచ్చినవరమేమి? ఇసుముతో సమానముగ నుండు మాంసపిండమెక్కడ? ఇద్దెనను నిప్పటికి పుట్టెడిదే కాదు. నేను బలవంతముగ దీనిని బయటకుఁదీసితిని.”

వ్యాసుఁడిట్లనెను:- “అమ్మా! నేనెగతాళికైనను నబద్ధమాడలేదు నీకుతప్పకనూర్గురు పుత్రులుదయించిరి. కానినీవీర్వా

వశేషమునఁ దొండఱుపడితివి. ఇదియింకను రెండు సంవత్సరములు కడుపుతోనుండవలసివడి- అగుగాక! ఏమియును ఫరవాలేదు. నీవు దీనినొక పాత్రతోనుంచి చన్నీటిచే నిత్యమును దడుపు చుండుము. కొలఁది దినములలో నిది దానికదియే నూఱు ముక్కలు కాఁగలదు. దానిలోనుండి ఒక్కొక్క దానినిఁదీసి నేతితోఁగిరిగిన పెద్దకుండలోఁబెట్టి నీవు దానిమీఁద మూతను బెట్టవలయును. రెండు సంవత్సరములవఱకు నీవు దానినిఁ దెలుపవలదు. ఎన్నికుండలున్ననో వానిలోనుండి ఒక్కొక్క పుత్రుఁడుదయించఁగలఁడు. ఈసారి నాయాజ్ఞానుసారము పని చేయవలెను”

గాంధారి యిట్లనెను:- “స్వామీ! సరియే”

ఇదిపని వ్యాసభగవానుఁడు వెంటనే అచ్చటనే అంత ర్ధానుఁడయ్యెను. గాంధారిపెద్దపెద్దకుండలందుఘృతమునునింపిం చెను ఒక దినమున నతాత్తుగ పంగువ ప్రమాణముగలనూఱు మాంసపుముక్కలుగనయ్యెను. గాంధారి వానినిఁ జాల సావ థానముగ దానిచే ఘృతఘటము లందుంపించెను ఆసమయ మున నామె మనస్సునందు వాకొక్క పుత్రిక యుండినఁ గల్యాదాన మొనర్చుకొందును స్త్రీలకల్లుఁడు మిక్కిలి ప్రియ ముగ నుండుననుకొనెను ఇంతలోనే దానివచ్చి యిట్లనెను:- “నేను నూఱుకుండలలో నీమాంసఖండముల నన్నిటినుంచితిని అయినను నింకొకటి మిగిలియున్నది.”

గాంధారి యిట్లనెను. — “దీనినిగూడ నొక ఘృతభరిత మగు బిందెలోనుంచి దానిమీఁద మూతనుబాగుగాఁ బెట్టుము దాది అట్లే చేసెను.

రెండు సంవత్సరములైన తరువాత మొదటి ఘటము కేలువబడెను. దానిలోనుండి ఒక పెద్ద హృష్ట పుష్పముగల బాలకుఁడుత్పన్న మయ్యెను. ఆతనికి దుర్యోధనుఁడను పేరు పెట్టబడెను. తదనంతరము క్రమక్రమముగా నొక్కొక్క దినము మీఁదట నింకొకటిగ సమస్త ఘటములును దెరువఁ బడెను. వానిలోనుండి నూర్గుల పుత్రులును దుస్సలయును నొక పుత్రికయును నుద్భవించిరి. మస్సలను జయద్రథున కొసంగి వివాహమొనర్చిః ఈదుర్యోధనాదులు గొప్ప బల సంతతులు, అభిమానులు. వీరికి పుత్రులుకలిగిరి వారందఱును మహాభారత యుద్ధమున మడసిరి. అందులన ధృతరాష్ట్రుని వంశము తరువాత జరుగలేదు ఇప్పుడు నేను పాండువంశవర్జిన మొనర్చెదను.

పాండుమహారాజు గొప్ప మృగయాప్రేమి. ఈతనికి రాజ్యసుఖభోగములు నుచింపలేదు. ఆతఁడు తన రాజ్యమును దనయన్నియును ధృతరాష్ట్రునకు స్వాధీనమొనర్చి, తన భార్యల నొద్దరను వెంటఁబెట్టుకొని పర్వతమాలకుఁ బోయెను. ఈతఁడ చ్చట బడిరీసారాయణము సమీపమునఁగలపర్వతశిఖరములం దానందముతో విహరించుచుండెను. అచ్చటనాతఁడొక శివుని

న్దాపించెను. అది నేటికిని బదరీనాగాయణముకింద పాండులే శ్వరమును పేర విఖ్యాతించెందెను. దానికిపైననున్న పర్వతమున కేడు శిఖరములుకలవు. దేవతలు నిర్మించిన నొక హిమకుండముకలదు. లోకపాలురచే నిర్మించినదగుటచే దానికి లోకపాలతీర్థమును పేర బ్రఖ్యాతించి జెందెను. పాండురాజు శాపసశమునఁ దాను స్వయముగ సంతాన నుత్పన్నమొనర్చుట కసమర్థుడయ్యెను. అతఁడు దేవతలచే దన యిద్దరు భార్యలయందు నైదుగురు పుత్రులను బుట్టించెను.

ఇదివిని శౌనకుఁడిట్లడిగెను:- “సూతా! పాండుమహారాజు నెవరు శపించి సంతానోత్పత్తి చేయుట కసమర్థునొనర్చినాఁడు? దేవతల వలనఁ గుంతీమాదులెల్లు పుత్రుల నుత్పన్నము కావించిరి”

అంతసూతుఁడిట్లనెను:- “స్వామీ! వినుఁడు. ఒకసారి పాండురాజు చనమునకు వేటకైపోయి అచ్చట నొకమృగమాడుమృగముతో సంగమమొనర్చుటచు గాగిచెను. మహారాజుదాగి రెండుబాణములను దీసికొని వానినిగాయపఱచెను బాణము తగులఁగానే అవి వికలులై భూమిపైఁబడెను. ఆ సమయమున మృగము మానవవాక్కులతోఁ బిల్లనెను:- “రాజా! నీవు మున్నుఁగొట్టి ఘోరపాపమొనర్చితివి. మేము వాస్తవమున మృగములముకాము కిందముఁడను ఋషిని. యోగబలమున మృగియైన నాపత్నియందు గర్భాదాన మొనర్చుచు గాను.”

రాజు వినయముతో నిట్లనెను:- “స్వామీ! మీరు ఋషులని నాకు దెలియలేదు.”

మృగమిట్లనెను:- “మృగమునైన నిట్లుదాగి కొట్టగాదు

రాజునిట్లనెను:- “స్వామీ! మృగయా నియమములం దిదిలేదు పశువు అసావధానముననున్నను, నిద్రించుచున్నను, పరుండినను, రాజుదానినిఁ జుట్టుముట్టియు, దాగియు, మోస గించియు, నెట్లయినను జంపవచ్చును.”

మృగమిట్లనెను:- “చూడుఁడు. మైథున సమయము పాశ్చిమాత్రున కత్యంత హితకరమును, సుఖకరమును ప్రియ మైనదై యుండును. దానికి విఘ్న మొనర్చినవారికి పాపము సంభవించును. నేను సంతతి కొఱకు నాభార్యయందు గర్భాదాన మొనర్చుచున్నాను. మాయభిలాష యింకను బూర్తి కానేలేదు ఇంతలో నీవు సుధ్యుతోవచ్చి మా యానందమును నశింపఁజేసినావు నీవు మృగరూపముననున్న మమ్ముఁగొట్టి తివి కావున నీకు బ్రహ్మహత్యాదోషము రాదుకాని నీవును నీ భార్యతో మైథునకర్మ మొనర్చినపుడు నీకును నీస్థితియేకలిగి, తక్షణము మరణింపఁగలవను శాపము నొసంగుచున్నాను నీ పత్నియును వ్యాధివలె నీతో సహగమన మొనర్పఁగలదు” ఇట్లుశపించి మృగరూపమును ధరించిన నాఋషియును, నాతని పత్నియును స్వర్గస్తులైరి రాజునకు ఓనివలన దుఃఖము కలిగెను. ఆతఁడు స్త్రీసంగమును శాశ్వతముగఁ ద్యజించెను.

పాండురాజునకు మృగవాక్యములచే గొప్ప నైరాగ్యము కలిగెను. ఆతఁడు రాజ్యమునువీడి యిద్దరు భార్యలను నైకొని లోకపాల పర్వతమునకుఁ బోయెను. అచ్చటమునుల వలనఁ బుత్రులులేనిచాఁకి స్వర్గములేదనియుఁ, బితరులు దుఃఖితురనియు వినెను. అప్పుడు మహారాజునకు వనమందుఁ బుత్రేచ్ఛకలిగెను. తాను స్వయముగఁ బుత్రులుత్పన్నము కావింపఁజాలఁడు. ఆతఁడు కుంతిచో ఋషులద్వారా పుత్రులను గనుమని చెప్పెను. కుంతి దానికంగీకరింపలేదు. అప్పుడామె గుర్వానఋషి బాల్యకాలమున నొసంగిన దేవతాపూతి విద్యవిషయమై చెప్పెను.

ఇదిగిని యానందించుచుఁ బాండుమహారాజు కుంతికి దేవతలను బిలుచుట కనుమతించెను. పతి యాజ్ఞాననుసరించి కుంతి క్రమముగ ధర్మ, వాయు, దేవేంద్రుల నాహ్వానించెను. ఆదేవతలునచ్చి యోగమూర్తులను ధరించి కుంతికి గర్భాదాన మొనర్చిరి. దీనివలనఁ గ్రమముగనామె గర్భమున యుధిష్ఠిర, భీమాష్ట్రునులను ముగ్గురు పుత్రులుదయిరి.

ఇట్లయినను మహారాజు మరల నేదేవతలనైనఁ బిలిచి యింకను బుత్రులను గనుమనెను. అంతఁకుంతి యిట్లనిను:-
“మహారాజా! ఆపత్కాలమందైనను ముగ్గురు పుత్రులకు మించి కనఁగూడదు. తన పతిచే నెందఱు పుత్రులనైనఁ గన వచ్చును. ఇప్పుడు నేనన్యదేవత నెవని నాహ్వానింపను.”

అప్పుడు మహారాజుట్ల నెను:- అయితే, యీమాదిరి కొఱ్ఱకై నను నేదేవతనైన నాహ్వానింపుము.”

కుంతి మాద్రాకిఁజెప్పెను మాదిరి అశ్వినీకుమారుల నాహ్వానించెను. వారివలన నామెకు బరమ రూపవంతులగు నకుల సహదేవులను నిద్దురు పుత్రులుదయించిరి. ఈవిధముగ బంచపాండవుల జననము పాండులేశ్వరమునకుఁబైన లోకపాల పర్వతముమీఁద జరిగెను. ఇప్పటికిని నచ్చట పాండవుల పేరుతోఁ జాలపర్వతములు, వాగులు, గ్రామములు, చెఱువులు, శిలలు ప్రసిద్ధినిఁజెందియున్నవి. హిమాలయమందు, విశేషించి గంధమాదన పర్వత నికటమున, నడుగడుగునకును బాండవుల స్మృతిచిహ్నములు దృష్టిగోచరములగు చుండును. పంచపాండవులను గాంచి పాండురాజు పరమ ప్రముదితుఁడ యైన క్రమక్రమముగ బాలకులు వృద్ధినిఁబొందసాగిరి. ఆ బాలకులు ఋష్యాశ్రమములందే యుత్పన్నమైరి. ఋషులే వారికి జాతకర్మాని సంస్కారముల నొనర్చిరి. చూచుటకు ఊను దేవకుమారులవలెను, ఋషిపుత్రులవలె గనబడుచుండిరి.

లోకపాల పర్వతము ప్రపంచమున నన్నిటికంటె రమణీయమగు స్థానము. దానిప్రక్కన వందలకొలదిపుష్పములు వానికవియే యుత్పన్నమగుచుండును. ప్రకృతిదేవి అచ్చట తెఱవేయదు, ఏలననఁగా నది జనశూన్యమగునేకాంత స్థానము

ఋతురాజునుగ వసంతముందు శోభాదేవి అచ్చట షోడశ శృంగారము లొన్నకొని విచరించుచుండును పక్కతీవన్నయై నృత్యమొనర్చును. పశ్చిమార్గ హర్షముచే బుష్పించును. నాల, తాళ, తమాల, రసాల, పనసాది పెద్దపెద్ద వృక్షములచ్చట కానిలిచాండ్రవలె నలంకరించుకొని నిలుచుండును. ఝరములు ఝరఝరమగుచు గానమొనర్చుచుండును. అదిభూతాగర్భము లోకపాలురచ్చటికి నిష్క్రమించును పుష్పించును. అచ్చటచ్చట రంగులరంగుల మెట్టతామరలు వికసించియుండును. సీనుకుండము దేవనిర్మితమైనది. నేటికిని దానియందెట్టి స్వచ్ఛతకలదు ఒక్కతృణమైనను దానిలోనుండదు.

పాండురాజున కాన్ధానమత్స్యంత రుచికరముగనుండెను. ఇప్పుడు ప్రతి సంవత్సరమువలె వసంతమువచ్చెను పాండు రాజు తనచిన్నభార్యయగుమాద్రీతో వనవిహార మొనర్ప నెడలెను. సాధారణముగఁ గుంతియును. వారివెంటనుండెడిది కాని ఆదినమున దైవయోగమునఁ గుంతి పిల్లలను సవరించుచుండెను మాద్రీయెంటరిగా మహారాజు వెంటనుండెను

మాద్రీ అత్యంతసుందరి. ఇంకనుయువతి. నిరంతరము పర్వత ప్రాంతములగుండుటచే నామె సౌందర్యమింకను నెను మడించెను, ఆమె పర్వతప్రాంతములోనిదే. ఆదినమున నామె పుష్పములతో నలంకరించుకొనెను. శుభ్రమగు సన్నని పట్టు చీరెమగట్టుకొని ఆమె సాక్షాద్రతీదేవివలె నుండెను. మహా

రాజామెతో వశోభను గాంచుచు నటునిటుఁ దిగుగుచుం
డెను. వెంటనే ఏకాంతమునుబొంది ఆతనికిఁ గామవాసన
ఉద్దీప్తమయ్యెను. వెంటవెంటనే తిరుగుచుండిన మాద్రీరూపము
ఘృతమందగ్ని కార్యమొనర్చెను. మాహారాజికి నిలువఁజాల
పోయెను. మాద్రీ ఋషిశాపమును జ్ఞాపక మొనర్చెను. ఎంతో
అనునయవినయము కావించెను. కాదని బలవంతముగఁ ద్రోచి
వైచెను. ధర్మరహస్యము నెఱుకపరచెను, కాని అన్నియును
వ్యర్థములయ్యెను! కామవేగము విచారశీలుఁడగు రాజు బుద్ధిని
భ్రష్టము కావించెను. పరిణామమేది జరుగవలయునో అదియే
జరిగెను. మహారాజా క్షణముననే మరణించెను. మాద్రీ పడి
పోయి కుంతినిఁ బిలిచెను. కుంతి పరువిడివచ్చి యేడ్వసాగెను.

కుంతి తాను సహగమన మొనరింతుననెను; కాని
మాద్రీ యిట్లనెను:- “నీవు పెద్దదానవు, నేను జిన్నదానను.
నామూలమున మహారాజు మరణించినాఁడు. కావున నన్నే
సహగమనమొనర్పనిమ్ము.” కుంతి ఆమెప్రార్థన నంగీకరించెను.
మాద్రీ తనపుత్రుల నిద్దరను కుంతికప్పగించి, పతితోఁగూడ
సహగమనమొనర్చెను అదినమునుండి కుంతి ఆయైదుగురను
దనపుత్రులుగనే భావించుచుండెను. ఆయైదుగురును దామొ
క్కతల్లి బిడ్డలుగనేయుండిరి. ఋషులపుత్రులతోఁ గూడిన
కుంతిని సాస్తినాపురమునకుఁ జేర్చిరి దేవప్రతుఁడగు భీష్ముఁడా
యైదుగురను బుత్రులవలె భావించుచుండెను. ధృతరాష్ట్రుని

నూరుగురు పుత్రులును, పాండురాజు యొక్క నూరుగురు పుత్రులునుగలసి ఆడుకొనుచుండెడువారు. చివరకు రాజ్యముకొఱకి ద్వరకును బోట్లాటచచ్చెను. ధృతరాష్ట్రపుత్రులు దుర్యోధనాదులు మేము పెద్దవానిపుత్రులము రాజ్యాధికారము మాదనుచుండిరి పాండవుల్లినిరి:- “మిత్రుండి యంధుడగుటచే రాజ్యాధికారము లేనేలేదు, కావున మీకెల్లురారగలదు! రాజపుత్రులమగుటచే మాకేరాజ్యాధికారము కలదు. చివరకీవిషయమున మహాభారతయుద్ధము జరిగెను ధృతరాష్ట్రపుత్రులందఱును, పౌత్రులును నామహారమున మడసిరి. శ్రీమన్నారాయణుని కృపదేబరిచపాండవులు మిగిలిరి. వారికినిఁజాలమంది పుత్రులుకలిగిరి. వారందఱును యుద్ధమందుఁజంపఁబడిరి. కేవలము అభిమన్యుని భార్యగర్భమునఁ బరీక్షిత్తు మిగలెను ఆతనివలననే పాండవ వంశమునిలిచెను. మునులారా! ఇప్పుడు నేనుమీకు పాండవపుత్రుల కథలను జెప్పెదను! మీరు దత్తచిత్తులరై శ్రవణముచేయుఁడు ”

ద్రౌపది వలన పంచపాండవుల కైదుగురు పు త్రి లు.

(౭౯౦)

శ్లో॥ ద్రౌపద్యాం పంచపంచభ్యః పుత్రాస్తే పితరోఽభవన్
యుధిష్ఠిరాత్పతి వింద్యః శ్రుతసేనో వృకోదరాత్
అర్జునాచ్ఛత కీర్తిస్తు శతానీకస్తు నాకులిః॥
సహదేవ సుశోరాజచ్ఛతకర్మా తథాపరే॥

శ్రీభాగ. ౯ స్కం. ౨౨ అ ౨౭-౨౯ శ్లో

వ. అయ్యేపురకును ద్రుపదరాజ పుత్రయైన ద్రౌపది
యందుఁ గ్రమంబునం బ్రతివింధ్యుండును, శ్రుతసేనుండును,
శ్చతకీర్తియు, శతానీకుండును, శ్రుతకర్ముండును నన నేవురు
పు త్రి రి;

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము

ధర్మతత్త్వజ్ఞులును, త్రికాల దర్శులునగు మహాపురు
షులు భూత భవిష్యత్విషయముల నాలోచించియే యేసంఘ
టనము విషయమునైనను నిర్ణయించుచుండురు. మనముండఱ
మునుబ్రారబ్ధాధీనులమై సమస్త కార్యము లొనర్చుచుండుము.
మనకెవరితోనైనను సంబంధముండిన నదిఅప్పుడే సంభవించిన
దనిభావించెదము కాని అట్టిసంబంధము పూర్వజన్మ సంఘట
నలవలన జరుగుచుండును.

సూతుఁడెట్లనెను:- “మునలారా! ఇప్పుడునేను పాండవ వంశవంశమున మొగల్చెదను పాండవులకొంచెము పెద్దవారుకాఁగానే దుర్యోధనాది కౌరవులకు వారియెడల స్వాభావికద్వేషమునకుచుండిరి. దుర్యోధనుఁడు తన దుష్టసోదరులతోడను, మంత్రులతోడను నానోచించి వారిణావతమందొక లక్కయింటిని నిర్మింపఁజేసి, దానిలోఁ గుంతితోఁగూడిన పాండవులనుదగులఁబెట్టుటకు పన్నాగమునుబన్నెను. వారు నిద్రించుచుండగా నాతఁడూతలు దానికగ్నినిఁబెట్టిరి. విదురుని కృపచేఁ బాండవులొక సొరంగమున్వారా సురక్షితమగు వనమునకు వచ్చి, వారుభిక్షాటన మొనర్చుచు సమయముకొఱకు ప్రతిక్షించుచుండిరి. ఆసమయమున వారుకావదీ స్వయంవరమును గూర్చివినిరి! ఆకాశమున వేలాడఁగట్టఁబడి, తిరుగుచుండిన మత్స్యయంత్రమును బాణముతోఁ గొట్టినవారికి ద్రావదినిచ్చెదమనిరి. అర్జునుఁడా లక్ష్మణుఁడును గొట్టెను. అందుసలన ద్రావది ఆతనితో వెడలిపోయెను. కుంతి ఒకకుమ్మరివానియింటనుండెను. పాండవులు ద్వారముననుండఁగనే యిట్లనిరి:- “అమ్మా! నేడు మేముమంచి సుందరభిక్షును దెచ్చితిమి!”

కుంతి లోపలనుండి యిట్లనెను:- “నరేనాయనా! దానిని మీరైదుగురును బంచుకొనుఁడు.

ఇప్పుడామె ద్రావదినిఁగాంచి, నుఁఖించి, యిట్లనెను:- “నాయనా! నామాటలు మిథ్యలు కానీయకుఁడు. మీరైదు

గురును నీకుమారిని వివాహమాడుడు.” ఈ విషయమును ధర్మరాజు సమర్థించెను; కాని ద్రుపద, ధృష్టద్యుమ్నాదులు నిరోధించిరి. చివరకు వ్యాసభగవానుడు వచ్చి ద్రుపదునితో నిట్లుచెప్పెను:—“రాజా! నికిష్టమున్నను లేకున్నను భవితవ్యత అట్లున్నది. నౌపదికైదుగురు పతులగుదురు! చాల జన్మల క్రిందట నీమెయిట్టివరమును బొందినది. పూర్వజన్మమున నీమె యొక ఋషికన్యక. ఈమెకనురూపుడగు పతిదొఱక లేదు. అందువలననామె తపస్సుతో శివునారాధించెను. ఆశుతోషుడగుశంకరుడు ప్రసన్నుడై, యామెసమ్ముఖమున బ్రత్యక్షమై వరమునడుగుమనెను:—“నాకు యోగ్యుడగు వరునొసంగుము. వరునొసంగుమని వ్యగ్రితతో శివునితో నెనుసార్ల నెను.

ఈసారి శివుడిట్ల నెను:—“భద్రా! నీవైదుగురు వరులను గోరితివి. కావున నీకైదుగురు పతులగుదురు. అయినను నీవు దోషభాగినివి కావు. నీవుపతివ్రతలతో నెన్నఁబడుదువు!”

వ్యాసుడు ద్రుపదునకు నచ్చఁజెప్పుచు నిట్లనెను:—“రాజా! ఆకన్యయే నీకగ్నియందుత్పన్నయైనది. ఈమె అయోనిజ. కావున నైదుగురుపతులున్నను దోషమంటదు.”

ఇంకోక సంఘటనము కూడకలదు. ఒకసారి దేవేంద్రుడు గంగలోఁగొట్టుకొని పోవుచుండినఁ గమలపుష్పమును గాంచెను. ఉత్సుకతావశమున నింద్రుడు యుద్ధమస్థానమును

జూడబోయెను. వెడలి వెడలి ఆతఁడు చాలమారమెక్కినను. పైకిబోయిమాడఁగా నొక స్త్రీ కూర్చుండియేడ్చుచుండెను. ఆమెకంటినుండి జారినకన్నీరు సువర్ణకమలములగు చుండెను. దీనినిగాంచఁగనే దేవేంద్రునకు దయకలిగి ఆమెనిట్లడిగెను:-
“ఇదా! నీవేల నేడ్చుచున్నావు?”

ఆమెయుట్లనెను:- “నీవు నావెంటరమ్ము. నేనుదీనికిఁగారణమునజెప్పెనను.” ఇట్లుపలికి ఆమె ముందుముందుగా నడువసాగెను. ఇంద్రుఁడామె వెనువెంటఁబోసాగెను. కొంతదూరము నకుఁబోయి నాతఁడొక గుహలోనొక బలిష్ఠుఁడగు బురుషునిఁగాంచెను. ఆతఁడింకొక స్త్రీతో మనోవినోదయుకొఱకు కొంత క్రీడయొనర్చుచుండెను. ఇంద్రునిఁగాంచి ఆపురుషుఁడిందుగిరివైపునకుఁ జూడకయే తన ప్రియురాలితో నాడుచుండెను. ఇంద్రుఁడా పురుషునవమానించెను. అప్పుడా పురుషుఁడాతని నొక గుహలోనికిఁగొనిపోయి బంధించెను. ఆ గుహయందొట్టిదివ్యులు నల్గురిదివఱకే బంధింపఁబడిరి. ఇంద్రుఁడిష్ణుడు భయభీతుఁడయ్యెను. ఈతఁడు దేవదేవేశుఁడగు వృషభధ్వజుఁడని ఆతఁడు తెలిసికొనెను. అందువలన నాతఁడు గడగడవణఁకసాగెను. ఇంద్రునివిసతిని విని పార్వతీవతియిట్లనెను:- “దేవేంద్రా ఈనలుగురును నింద్రులే. నీవు నన్నవమానించితివి. కావున మీరైదుగురును భూమిపై మనుష్యులరై పుట్టవలసి యున్నది. ఈమె మీకందఱును భార్యకాఁగలదు.”

అప్పుడాయైదుగురు నిట్లనిరి:- “ప్రభూ! మేము భూమి నైబుట్టవలసి యుండినచో ధర్మ, వాయు, ఇంద్ర, అశ్వినీ కుమారుల సలనైబుట్టవలయును.”

శివుణ్ణి నెన:- “అట్లేయగుఁగాక! ఈ నూతన దేవేంద్రుఁడు సాక్షాత్తుఁగఁ బ్రకటము కాక నా యంశచే బుట్టు గలఁడు. మీరు నలుగురును నింద్ర, ధర్మ, వాయు, అశ్వినీ కుమారులు ద్వారా నుత్పన్నము కాఁగలఁడు.”

వ్యాసుఁడు ద్రుపదునితో నిట్ల నెను.- “రాజా! ఈ పాండవులైదుగురే అవంశపాండవులు. ఈమె ఆదేవియే. ఈమెకీయైదుగురే యైదుగురు భర్తలగుదురు.”

వ్యాసుఁడివిధముగ వ్యవస్థనొనర్చిన తరువాత, దివ్య దృష్టితోఁ బాండవులయొక్క యింద్రరూపమును జూపించెను. అప్పుడు ద్రుపదుఁడు ద్రావిడినిఁ బంచపాండవులకిచ్చి వివాహ మొనరించెను. ద్రుపదునికడ వివాహమైనమీఁదట సందటును జెప్పఁగా ధృతరాష్ట్రుఁడర్థగాజ్యమును పాండవుల కొసంగెను. ఆయైదుగురును నింద్రప్రస్థమును దమ రాజధానిగాఁ జేసికొని యుండిరి.

ధర్మరాజగు యుధిష్ఠిరుని సభకు నారదుఁడువచ్చియుట్ల నెను:- “రాజా! మీయైదుగుర కొక్క తెయే భార్యకావున మీరు వంతులుగాఁ జేసుకొనుఁడు. ఒక్కతిలోత్తమ కొఱకు సుందోపసుందులు పోరాడుకొని చివరకిద్దరును జచ్చిరి.

నారదోపదేశమును మన్నించి పంచపాండవులు ప్రతి
వాఁడును నియమిత సమయము వఱకు వంతులువారిగా
చ్రౌఢదీపమీపమున నుండవలయునని నిర్ణయించు కొనిరి.
సోదరులలో నెవఁడైన నేకాంతముగ చ్రౌఢదీపమీపమున
నుండఁగా రెండవవాఁడు పోయినచో నాతఁడు పండ్రెండువత్స
రములు వనవాస మొనర్పవలయును. ఒకసారి యుధిష్ఠిరుఁడు
చౌఢపదితో నేకాంతమున నుండఁగా నర్జునుఁడు గోబ్రాహ్మణ
సంహితాశాస్త్రమై తన ధనుర్భాణములను గొనుటకు భనసము
లోనికిఁ బోవలసివచ్చెను. దీనికిఁ బ్రాయశ్చిత్త రూపమున
నాతఁడు పండ్రెండు సంవత్సరములు వనవాస మొనర్చెను.

కాలాంతరమందు నామైదుగురవీర్యముచే చౌఢపది
యందు నైదుగురు పుత్రులుదయించిరి. యుధిష్ఠిరుని వలనఁ
బ్రతివింధ్యుఁడును, భీమసేనునివలన శ్రుతసేనుఁడును, అర్జునకుఁ
బరమ పరాక్రమసంతుఁడగు శ్రుతకీర్తియును, నకుల సహదే
వులవలన శతానీక, శ్రుతకర్ములను వారును నుదయించిరి. ఈ
విధముగ నావదికీయైదుగురును బ్రయపుత్రులైరి. వీరు ద్వా
రకలోనుండి అస్త్రశస్త్ర విద్యలను నేర్చుకొనిరి. వీరువివాహ
యోగ్యులు కాఁగానే భారతయుద్ధమువచ్చెను. దానిలో వీరై
దుగురును మిక్కిలి వీరత్వముతోఁ బోరాడిరి. మహాభారత
యుద్ధాంతము వఱకును వీరుబ్రదికియుండిరి.

చివరకు గురుపుత్రుడగు శిష్యుడైన నిద్రించుచున్న సుకుమార రాజకుమారుల నందఱు బ్రతుకులనువలె విధించెను. అతడు కౌరవులనువలె బాండ్లనుగూడ వంశనాశనమొనర్చెను. కావున భగవానుడు పాండవ వంశమును రక్షింపనలసియుండెను. అందులన నర్జునుని ద్వితీయనత్నియగు సుభద్రా కుమారుడగు నభిమన్యుని భార్యగర్భవత్సయ్యెను. అతని పలననే పాండవుల వంశము నడిచెను

శౌనకుఁడిట్లడిగెను:- “సూతా! పాండవులకు ద్రావిడగాక యెందఱుపత్నలుండిరి? వారికెందఱు పుత్రులు? ఈ ప్రసంగమును గృహతోమాకు జెప్పవలయును.”

సూతుఁడిట్లనెను:- “స్వామీ! ఇప్పుడునేను పాండవుల అన్యపుత్రుల కథలను మీకుజెప్పెదను. మీరు శ్రద్ధాసహితములై శ్రవణమొనర్పుడు.”

పాండవుల యితర పుత్రులు భీమునకు ఘటోత్కచుడు.

(౭౯౨)

శ్లో॥ యుధిష్ఠిరాస్తు పౌరవ్యాం దేవకోఽథ ఘటోత్కచః।
భీమసేనాద్ధిడంగాయాం కాల్యాం సర్వగతస్తతః॥

శ్రీభాగ. ౯ స్కం. ౨౨ అ. ౩౦ శ్లో॥

వ. మఱయు యుధిష్ఠిరునకుఁ బౌరవతియందు దేవకుర
డును, భీమసేనునికి హిడింబయందు ఘటోత్కచుండును గళి
యందు సర్వగతుండును (బుట్టిరి)

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము

ఒక పురుషుడనేక వివాహముల నొనర్చుకొనుట
ప్రాచీనచారము రాజులకు వేలకొలది రాణులుండెడివారు.
అప్పుడట్టి శక్తి సామర్థ్యములును నుండెడివి. వివాహమొనర్చు
కొనుట ఒక పరమ ధర్మముగ నెన్నబడుచుండెడిది ధర్మపూ
ర్వకముగనే కామోపభోగము లొనర్పవచ్చును కామవశుఁ
డయి రాజు వివాహమొనర్చుకొనెడువాడు. కాని విద్వాంసు
లలో వారి ప్రశంస యుండదు ధర్మపూర్వకముగ వివాహ
మాడిన భార్యకుఁ బుట్టినపుత్రుడే తండ్రికి ఉద్ధరాధికారి
కాగలడు. ధర్మహీనమగు కామమే వ్యభిచారము.

సూతుఁడిట్లనెను:- “మునులారా! ద్రౌపది పంచపాండవుల భార్య. ద్రౌపదికాక యీయైదుగురు సోదరులకును బత్తులుకలరు. యుధిష్ఠిర మహారాజునకుఁ జొరవయిన భార్య కలదు. ఆమెగర్భమున దేవకుండను బుత్తుఁడుదయించెను. భీమసేనునకుఁ గాళీయచు పత్నికలదు. ఆమెవలనసర్వగుతుండను బుత్తుఁడుదయించెను సహదేవునకు భార్య పర్వతకన్యయగు విజయ. ఆమెవలన సుహోత్రుండను సుతుఁడుదయించెను. నకులునకుఁ గణేమతియను పత్నికి నరమిత్తుండను పుత్తుఁడుదయించెను. భీమసేనునకు హిడింబయను రాక్షసిపత్నికలదు. అర్జునునకు నులూపి, మణిపూరతనయా, నుభద్రా యను ముగ్గురు పత్నులుండిరి. వీరిముగ్గురిని ద్వాదశవార్షిక వనవాస సమయమునఁ బెండ్లాడినాఁడు. భీమసేనుఁడు హిడింబయను రాక్షసీ పత్నివలన ఘటోత్కచుండను పుత్రుఁడుదయించెను.”

అంతశౌనకుఁడిట్లు డిగెను:- “సూతా! భీమసేనుఁడు రాక్షసినేల పెండ్లాడినాఁడు?”

ఇదివిని సూతుఁడిట్లనెను:- “స్వామీ! తనతల్లి యాజ్ఞచే భీమసేనుఁడు రాక్షసిని వివాహమాడెను ఈవివాహమెట్లుజరిగినది మీకుఁజెప్పెదను.”

భీమసేనుఁడన్న దమ్ములందఱలో నధిక బలవంతుఁడు. ఆతఁడు గొప్ప హృష్టపుష్పము కలవాఁడు. సింహస్కంధుఁడు ఆతనికి పది వేలయేనుగల బలముకలదు. ఆతఁడు తనతల్లిని, సోద

రులందఱును భుజముమీఁదఁ గూర్చుండఁ బెట్టుకొని కొనిపోవుచుండెడివాఁడు. కాని పగలంతయును నడిచినడచి ఆఱెడును నలసిపోయెను. తల్లియును, నోదరులును నలసిపోఁగానే వారొకఁ డెట్టుక్రింద గాఢనిద్రను బోయిరి. కాని భీమనేరుఁడుమేల్కొని కావలాకాయుచుండెను.

ఆవనమందఱ హిడింబుఁడను నొక నరమాంస భక్షకుఁడగు రాక్షసుఁడు నివసించుచుండెను. ఆవనమాతని పేరుతోడనే విఖ్యాతినిఁ జెందియుండెను. ఆవనములోని కెవరు వెడలి నను హిడింబుఁడు వానిని వేంటనేచంపి తినెడువాఁడు. నరమాంసపు వాసనరఱ గానేతని నోటికి నీసూరెను. పెదవులను జప్పరించుచు, నాశాభరిత దృష్టులతోఁ దల్లితోఁ గూడ పాండవులనుగాంచి, ఆదట్టమైన వృక్షములమధ్య నొక పెద్దవృక్షము మీఁదకుబోయెను.

అచ్చటికిఁబోయి ఆతఁడు యువతియును దన చెల్లెలునగు హిడింబతో నిట్లు నెను:- “హిడింబా! ఇంతకు నాకుచాల దినములనుండి నరమాంసమును దినుటకపకాశము చిక్కలేదు. ప్రాసాదవశమున నేడై దాటుకును మనుష్యులిచ్చటికి వచ్చియున్నారు వారందఱును మిక్కిలి బలిసియున్నారు. వారి చర్మమును మందముగను గోమలముగను నున్నది. నేను నా తీక్షణదంతములతో నా మృదు మాంసమును బీకి కడుపార రక్తమును ద్రావెదను. వీరెవరో రాజకుమారులుగ నున్నారు.

వీరివెంటనొక ముసలిదియును గలదు. వీరెవరో నీవుపోయి చూచిరమ్మ. అదటను నిద్దురపోవుచున్నారు. ఒక్క బల వంతుడునూత్రము మేల్కొనియున్నాడు. నీవేపోయి వారి నందఱను జంపి తీసికొనిరమ్మ. అవసరమైనచో నన్ను బిలుపుము.”

హిడింబవెంటనే పాండవులన్న చోటునకుఁబోయెను. కేవలము భీమసేనుఁడొక్కఁడు కావలా కాయుచుండెను. భీముఁడు నల్లనివాఁడైనప్పటికిని మిక్కిలి గూఢవంతుఁడు. హిడింప కూర్చున్నారైన రాక్షసియైనను కామమామెఁకూరత్వమును, గ్రోధమును నశింపఁజేసెను. వృషభమువలె నున్న నా భీమునిఁగాంచి ఆమె ఋతుమతియగు గోవువలెనయ్యెను. కామమామె అంగ, అంగములయందును మాదకతను గలిగించెను. ఇప్పుడామె తన యన్న చెప్పినమాటను మరచి పోయెను. తనకోరిక నెఱవేరవలయునను మాయలోఁ బడి పోయెను ఆమె కామరూపిణియగు గాక్షసి. ఇచ్చానుసారము గఁదన రూపమును మార్చుఁగలదు. ఆమెవెంటనే సంకల్ప మాత్రముచేతనే అత్యంతసుందరమగు మానవ స్త్రీరూపము నుధించెను షోడశి శృంగారము లొనర్చుకొని, వస్త్రాభరణములచే నుసజ్జయై కటి సూత్రములు, కర కంకణములు, పాదములకు నూపురములు మోగించుండ భీమసేనుని సమీపమునకుఁబోయి అత్యంత దీన వాక్కులతో నిట్లనెను:- “దేవా! మీ డ్వారముననొక భిక్షుకురాలు నిలువఁబడియున్నది. మీ రామెకుఁగామభిక్ష నొసంగెదరా?”

భీమసేనుఁడదరిపడి యిట్లడిగెను:- “సుందరీ! నీ నెవతెవు?
ఈయర్థరాత్రమున నీ విజనమగు భయంకర వనమున కేల
వచ్చితివి? నావలన నీకుఁగావలసినదేమి?”

హిడింబ యిట్లనెను:- “నరనాథా! నేను రాక్షసిని. ఈ
వనము నాసోదరుఁడగు హిడింబునది ఇచ్చటికి వచ్చిన వార
నందఱు నాసోదరుఁడు తినివేయును. మిమ్ములను దినుట
కాతఁడు నన్నుఁబంపిచాఁడు.”

భీమసేనుఁడు గర్జించి యిట్లనెను:- “రమ్ము, తినుము
నన్నుఁబట్టుకొని చూచెదను నీ రాక్షసత్వము.”

హిడింబ దీనతతోనిట్లనెను:- “ప్రాణనాథా! నీవు నీ
రూపమంత్రమును నాపైవిరతివి. నేను నిన్నుఁబట్టుకొనుటకు
వచ్చితిని, కాని నేనేపట్టుబడితిని. నన్ను నీవు నీ భార్యగా
నొనర్చుకొనుము.”

భీమసేనుఁడిట్లనెను:- “నేనింత నొడ్డును బొందవుగల
భార్యను గైకొనియేమి చేయుదును?”

హిడింబ యిట్లనెను:- “నీ వెట్లుకోరిన నట్లుకాఁగలను.”

భీమసేనుఁడు నవ్వియిట్లనెను:- “నీ సర్పిణివైననో?”

హిడింబ యిట్లనెను “నరనాథా! నీవీ యబలపై దయఁ
జూపుము. నాతోఁబరియాచకము లాడకుము. నా సోదరుఁడు

వచ్చినచో నాశండు మిమ్ములనందఱు జంపివేయఁగలఁడు. ఆతఁడు వచ్చులోపల మీగంఠులును నావీపుపై నెక్కి పాటి పొందు. నేనునాయిష్టానుసారముగ రూపమును ధరింపఁగలను, ఆకాశమున నెగురఁగలను. ఎంత బరువునైనను మోసికొని పోఁగలను. మీ రాలస్యము చేయకుఁడు, మీ సోదరులును, దిల్లియును నాపై నెక్కవచ్చును.”

భీమసేనుఁ డిట్లనెను:- “బామినీ! భయపడుటయును, బాటిపోవుటయును నేను నేర్చుకొనలేదు నీకును నీసోదరునకును నేను భయపడువాఁడనుగాను నీవు నీసోదరునిఁ బిలుచుకొని రమ్ము.

హిడింబ యిట్లనెను:- “జీవనధనమా! నేను నాతను, మన, ధనములను సర్వస్వమును మీచరణముల కర్పించితిని. మీరంగీకరించినచో నేను మీ చరణ సేవ నొనర్చెదను; త్రోసివేసినచో నేచ్చటనే ఆత్మహత్య నొనర్చుకొని మీ సమ్ముఖముననే ప్రాణములను వదలెదను”

హిడింబ యిట్లు చెప్పవంతలో నరమాంస లోభియగు హిడింబుఁ డాలస్యమగుటను గాంచి స్వయముగ వచ్చెను ఆతఁడు హిడింబవాక్యములను వినియు, దనచెల్లెలు మానవ రూపమున నత్యంత సుందరీవేషమునఁగాంచి క్రోధితుఁడయ్యెను, ఆతఁడు గర్జించియిట్లనెను:- “దుష్టా! నీవు రాక్షస సదాచార మునకువిరుద్ధమగు కార్యము నొనర్చుచున్నావు. రాక్షసులుప

దేవతలు. నాకు మనుష్యస్త్రిలతో సంగమమొనర్చెదను. కాని, తమపిల్లలకు మనుష్యులకీయకు. నీవురాక్షసివై ఒకానొకపుడు ఘోరియందాసక్తినిఁ జెందితివా? సరియే నేనునీయూక్తియునిఁ జంపెదను. తరువాత కులకలంకీణివగు నన్నును యమలోకము నకుఁ బంపెదను” అనిపలికి ఆతఁడు భీమసేనుని మోదకుఁ బ్రహారమొనర్పఁ బరువిడెను.

భీమసేనుఁడు దీనికి సిద్ధముగ నేయుండెను ఇద్దరును గలియబడిరి వాఁడు వీనినిఁగొట్టెను. ఈతఁడాతనిబాడెను. ఇద్దరకును దున్నులయద్ధము. దెబ్బలు, గ్రుద్దులు, తన్నులు, పరస్పరము నెట్టుకొనుట, క్రిందఁబడవైచుకొనుట జరుగుచుండెను పాండవులును మేల్కొనిరి. వారెదుట దేవ కుమారివలె నయ్యారముగ నిలుచుండిన హిషింబనుగాంచిరి. కుంతియిట్ల నెను:- “అమ్మా! నీవెవరు?”

ఆమె యిట్ల నెను:- “అమ్మా! నేను నీకోడలను”.

కుంతియిట్ల నెను:- “ఏమమ్మా! ఈ రాత్రిలోనే నీవెట్లు నాకుఁగోడలవైతివి? నా మొక్క యే కుమారునకు భార్యవు?”

ఆమె యిట్ల నెను:- “నేను మీ రెండవ కుమారుని భార్యను”

కుంతి భయభీతయై యిట్ల నెను:- “నా యా కుమారుఁ డెచ్చటకు బోయినాఁడు?”

ఆమె యిట్లనెను:- “అత్త గారు! నా సోదరుడు హిడింబుడను రాక్షసుడు. ఆతడే వారితోబోరాడుచున్నాడు.”

ఇదివినఁగా నే తల్లి యేడ్వసాగెను. అర్జునుఁడిట్లనెను:- “అమ్మా! ఎందుకమ్మా? అట్లేడ్చివు? నీ కొడుకును రాక్షసుడేకాఁడు యమధర్మరాజైనను జంపఁజాలఁడు. ఆతఁడెట్టి రాక్షసుఁడో చూతము” అనివలికి అర్జునుడు వెంటనే పరుగిడెను. ధర్మరాజు, నకుల, సహదేవులును నాతని వెనువెంటనే పోయిరి. తల్లియునుపోయి అచ్చటికిఁ జేరెను. అందఱును బోయి చూడఁగా నిద్దరకును ఘోరయుద్ధము జరుగుచుండెను ఎనములోని వేలకొలది పెద్ద పెద్ద వృక్షములు విరిగి ముక్కలు ముక్కలగుచుండెను. ఇద్దరును దీర్ఘనిశ్వాసములను విడుచుచుండిరి. భీమసేనుఁ డాతనినిఁ గ్రిందకుఁ బడవైచి నలుపుచుండెను. నవ్వి అర్జునుఁడిట్లనెను:- “అన్నా! నన్నుగూడ సహాయమునకు రమ్మందువా?”

భీముఁడిట్ల నెను:- “నీవునిలుచుండి విచిత్రమును జూచుచుండుము. నేనిప్పుడే వీని పీచమడంచెదను”

అర్జునుఁడిట్ల నెను:- “పోనీయండి. ఎంతసేపు యీచెలగాటము? నేనైనచో వీనిభరతమిదివఱకే పట్టించెడువాడను.”

భీముఁడునవ్వి యిట్లనెను:- “నీవు భరతము పట్టించెడువాడవే నేనుజూడు వీనినిబచ్చడి చేయుచున్నాను. నీవు నా దగ్గఱకు రాకుము.”

నవ్వి అర్జునుఁడిట్లనెను:- “కాదన్నయ్యా! నేను వీనిఁ జంపుటఁజోనే నీకు నాయపడెదను.”

భీమసేనుఁడిది వినినవ్వి యిట్లనెను:- “చూడుమింకను, నేనిప్పుడేవీనిని యరుపురమునకుఁ బంపెదను.” అని పలికి ఆతఁడాతని నడుమునువిజిది, చంపి క్రిందఁబడవైచెను.”

ఇంతలో నరఁజోదయ మయ్యెను. అర్జునుఁడిట్లనెను:- “అన్నా! త్వరమొనర్పుము. మనలనెవరై నఁ జూచినఁజాల యనర్థము రాఁగలదు! మనము రహస్యముగ జీవితమును నడుపుకొనవలయును.” ఇదివినఁగానే భీముఁడు తన నల్లరు సోదరులును, నల్లిని నెత్తుకొని తొందఱగాఁబోయెను. హిడింబ యును గుఱుకుచు వారివెంటనేపోయెను.

భీమసేనుఁడిట్లనెను:- “ఏమి రాక్షసపిల్లా! నీవును మీ యన్నమార్గమునుబట్టి పోఁగలఁచినావా యేమి?”

ఇది వినఁగానే హిడింబ యేడ్వసాగెను. కాని ఆమె వెన్నంటుట మానలేదు, అప్పుడు ధర్మరాజిట్లనెను:- ‘భీమా! నీవీయబలను జంపవలదు ధర్మాత్ములగువాకు స్త్రీలపైఁజేయు చేసికొనదు, ఈమె మనకేమి చేసుపొనర్పఁగలదు?’

భీమసేనుఁడందఱ నెత్తుకొని సూర్యాస్తమయమగు నప్పటికి చాలదూరముపోయెను. అందఱును గూర్చుండఁగనే యుధిష్ఠిరునిజూచి సిగ్గుపడుచు హిడింబ కుంతికడఁకుఁ బోయి

యేడ్చుచు నిట్ల నెను:- “అమ్మా! పురుషుల హృదయము కఠోరముగనుండును నీవునారీహృదయ పృథ్వీఋగఋగలవు. తాను బ్రేమించినవానిని బొందకుండిన స్త్రీలెంతటి మహాకష్టమును బొందుదురో అది స్త్రీలకే తెలియఁగలదా నీవు నీకుమాగున కాజ్ఞయొసంగినచో నాతఁడునన్ను స్వీకరింపఁగలఁడు. కాకున్న నేనిప్పుడే యిచ్చటనే ప్రాణములను ద్యజించెదను”

హిడింబయొక్క యీవాక్యములను వినిన కుంతికామె మీఁద దయకలిగెను. ఆమె భీమునితో నిట్ల నెను:- “నాయనా నీవీమెను వివాహమాడుము.”

భీమసేనుఁడిట్లనెను:- “అమ్మా! ధర్మరాజునకు వివాహముకాకున్న నేనెల్లు వివాహమాడుదును”

అంత ధర్మరాజిట్ల నెను:- “నాయనా! ఇది అట్టివివాహము కాదు. ఈసమయమున మనమాపద్ధర్మమును బాలింపవలయును. పాపము ఇది ప్రాణముల కొసంగుచున్నది. ఏమియును ఫరవాలేదు నాయనా! నీవుచూచుకొని నీమెను వివాహమాడుము.”

భీమసేనుఁడిట్లనెను:- “మీ యందఱి యాజ్ఞయెచో నేను వివాహమును జేసికొందును కాని నేనీమెను సంతానము కలుగువఱకే నాకడ నుంచుకొనెదను.”

ఈ విషయమును హి డి ౦ బ అంశీకరించెను కుంతి డిట్లనెను:- “అమ్మా! దినమందు నీవు ఓమునెచ్చటికై నమి దీసికొనిపోమ్ము, కాని నాయంకాలమున నీమె యిచ్చటికి గానలయును” ఇదివినిగానే హి డింబకు చాల యానందము కలిగెను. ఆమె భీమునిదనమీఁద నెక్కుంచుకొని ఆకాశమున కెగిరిపోయి. అచ్చట నుండి వనోపవన, గిరి గహ్వరములందు నుండిర (స్త్రీ) నూపమును ధరించి ఆతనితో విహరించుచుఁ దిప్పింపును నానందించుచు సాయంకాలమునకు ఆతని దన యావాసమునకు జేర్చుచుండెను ఈ విధముగఁజాల దినముల నెఱకు, ఆమె పాండునందనుఁడగు వృకోదక్షునితో దాంపత్య సుఖముల ననుభవించుచుండెను. కొంతకాలమున కామెకు గర్భము నిలిచి, వెంటనే పెద్దశరీరముగల నొక పుత్రుఁడుఁ యి ౦ చె ను.

శౌనకఁ డిట్లడిగెను:- “సూతా! హి డింబ వెంటనే పుత్రునిట్లుక నెను? సంవత్సరమో రెండు సంవత్సరములో బాలకుఁడు గర్భమున నుండవలయును గదా?”

సూతుఁ డిట్లనెను:- “లేదుస్వామీ! రాక్షస (స్త్రీ)లు గర్భాధారణ మొనర్పఁగానే పుత్రులను గనెదరు. వారి పుత్రులకును బెరుగుటలో నాలస్యముండదు. పుట్టఁగానే వారు యువకులగుదురు. అందువలన హి డింబ గర్భాధారణ మొనర్పఁ గానే పర్వతస్థాంతమందు పుత్రునిగ నెను. ఆ పుత్రుఁడు

మానవ పురుషుని వీర్యముచే రాక్షసియఁ దుశ్చన్నమైనను
వానిలో మానవుని చిహ్నములులేవు. చూచుటకాతఁడు
భయంకరముగనుండెను. అంజనపర్వతమువలె నాతఁడు పెద్ద
శరీరముతోఁ గృష్ణవర్ణముగ నుండెను తల్లిదండ్రులిద్దరును
గలిసి వానికి ఘటోత్కచుఁడను బేరును బెట్టెను. ఆతఁడు
పుట్టఁగనే యువకుఁడయ్యెను ఛేతులుజోడించుకొని ఆతఁడు
తన తల్లిదండ్రులకుఁబ్రణామము కావించి యిట్లనెను:-“అమ్మా!
తడ్డీ! నేను మీకేమి ప్రియకార్యమొనర్తును?.”

భీమసేనుఁడిట్లనెను:- “వత్సా! నీవు నీతల్లిని బాగుగాఁ
బాలనపోషణ మొనర్పవలయును. మనుష్యులకు భాధను గలి
గింపరాదు. నేను నిన్ను స్మరించినప్పుడు రానలయును ”

ఘటోత్కచుఁడు తనతండ్రియొక్క యీ మాటనంగీ
కరించెను. అంతనాతఁడుపోయి తన నాయనమ్మయగు కుంతి
కిని, నల్లరు తండ్రిలకును నమస్కరించెను. వారందఱును
బాండురాజు వ్రథమ పోత్రుఁడగు హిడింబా కందనుఁడగు
ఘటోత్కచుని శిరమునుమూర్కొని, ముద్దిడుకొని ఆశీర్వా
దిం చె ను.

ఈ విధముగఁదన ప్రతిజ్ఞను బూర్తి కావించుకొని భీమ
సేనుఁడు హిడింబా ఘటోత్కచును వీడ్కొలిపెను అంత
వారేకచక్ర పురమునకుఁబోయి నివసింపసాగిరి.

శౌనకుఁడిట్లు డిగెను:- “సూతా! మాకొక నందేహ మున్నది రాక్షసుల కామరూపులకదా, వారు సదా మానుష్యరూపమున నేలనుండఁగూడదు. హిడింబ యెల్లప్పుడును సుందరస్త్రీగ నేలయుండఁగూడదు. ఆమె భీముని బ్రసన్ను నొనర్చుకొని వికరాళ రాక్షసి యేలనైనది?”

అత సూతుఁడిట్లు డెను:- “స్వామీ! సౌందర్యమున కేమియును బరిభాషలేదు ఎచిరూపమునానికి బాగుండును. లంకను జయించి శ్రీరామచంద్రుఁడు పుష్పకమునెక్కి వచ్చుచుండఁగా మార్దమందాతనికిఁ గిష్కింధాపురి తటస్థపడెను. సీతాదేవి సుగ్రీవుని భార్యలను గలిసికొనఁదలఁచెను. పుష్పకముదిగెను. ఏసీతకొఱకింతటి యుద్ధముజరిగి, యితమంది ఋక్షవానరులు చచ్చిరనే అట్టిరీతి యిచ్చటికి వచ్చిననని శైలియఁగానే వానరస్త్రీలు మిక్కిలి యుత్సాహముతో జానకిని దర్శింపవచ్చిరి. జానకి రూపమును జూడఁగానే వారు మిక్కిలి యానందించి, తమలోఁదామిట్లు నుకొనిరి:- “జానకి సుందరియే, కాని యీమెలో నొక్కలోపమున్నది. ఈమెకు తోకయుండి నచో నింకను బాగుండెడిది. తోక లేకుండిన మొండిమొండిగా నేమి బాగుండును.” కావున స్వామీ! సౌందర్యము తన మనస్సును బట్టియుండును. అదేవిధముగ రాక్షసులకుఁ దమ రూపమే బాగుండును. హిడింబ మానవస్త్రీ రూపమును ధరించినది. తన కొఱకుకాదు, కేవలము భీమసేనుని సంతోషము

కొఱకు. ఇంకొక విషయమేమనగా నసుకులీ మానవ రూపమును మాయచే ధరించెదరు. మాయానిర్మితవస్తువు చాల కాలమువఱకు నిలువజాలదు. శ్రీకృష్ణుని సమ్మతిమునకు శాల్వుఁడు మాయచే వసుదేవుని శిరస్సును ఖండించుకొని తెచ్చెను. అల్పకాలముననే అది విలీనమై పోయెను. కావున మాయారూపము చాలకాలమువఱకు నిలువజాలదు. ఎవఁడైన రాక్షసుఁడు మనుష్యరూపమును ధరించి చిరుతిండ్లు, పళ్లులు, శలపుష్పములు మొదలగునవి తిని జీవించుచుండిన నదిరాక్షస సమాజమందు నిందనీయమగుచున్నది.

శౌనకుఁడిట్లనెను:- “సూతా! నీవు చెప్పినది నిజమే. ఏవస్తువుమీఁద మమకార ముండెనో దానియందు స్వాభావికమగు నాసక్తి కలుగును. నీవు చచ్చి మనుష్యుడవై, చక్కని రుచిగల పదార్థములను దినుమని ఒక పండికిఁజెప్పినచో నది తన శూకరశరీరమును నిందనీయమగుఁదన యాహారమును ద్యజించుట కెన్నటికిని సిద్ధపడదు. తాము రచించిన కవితలందఱును రుచికరమగునట్లును, అందఱకును దన వర్ణదేహము నుందరముగను, బ్రియముగను నుండునట్లును దన స్వాభావిక శరీరము తనకు బాగుండును. సరియే, పాండవులు మరలనెప్పుడైనను ఘటోత్కచునివలన నేమైనను బనినిఁ జేయించుకొని నారా? ఎన్నడైన నాతనిఁ బిలిచిరా? లేదా?”

సూతుఁడీట్లనెను:- “స్వామీ! ఎప్పుడై న నేదైన బసువును యోయనలసి వచ్చినపుడును, బోరాటమువచ్చినపుడును బాండవులు ఘటోత్కచుని స్మరించెడివారు వనవాస సమయమునఁ బాండవులు బదరీ వనయాత్రనొనర్చునప్పుడు, అశ్యంత సుకుమారియగు ద్రౌపది హిమపూర్ణములగు బర్వత శిఖరములందధిరోహింపఁ జాలక మూర్ఛపడి క్రిందఁబడిపోయెను. దీనికి నకులసహదేవులును, ధర్మరాజును విలపించు చుండిరి. అప్పుడు భీమసేనుఁడీట్లనెను:- “మీరింతయధీసులరయ్యెద రేల? మిమ్ములనందఱు నేను భుజములమీఁదఁ గూర్చుండఁ బెట్టుకొనివెళ్లఁగలను. మీరుకోరునెడల ఘటోత్కచునిఁబిలిచెదను. ఆతఁడు మిమ్ములనందఱు దన వీపుమీఁదఁ గూర్చుండఁబెట్టుకొని తీసికొని పోఁగలఁడు.”

ధర్మరాజిట్లనెను:- “సోదరా! ఘటోత్కచునే పిలువుము. ఇట్టిరమయమున నాతఁడే పనికిరాఁగలఁడు.”

ధర్మరాజుయొక్క ఆజ్ఞ రాఁగానే భీమసేనుఁడు హిడింబానందనుఁడగు ఘటోత్కచుని స్మరించెను. కామరూపుఁడగు నారాక్షసుఁడు తన రాక్షస సహచరుల నందఱు వెంటఁబెట్టుకొని వాయువేగమున నచ్చటకు వచ్చెను. ఆతఁడందఱ పాదములకు నమస్కరించి తల్లిదండ్రులకు నమస్కరించి చేతులను జోడించుకొని యిట్లడిగెను:- “తండ్రీ! మీరు నన్నేలస్మరించితిరి.”

భీనుసేనుఁడిట్లనెను:- “వత్సా! నీ యీ తల్లిచాల అలసి పోయినది. ఈమెచు నీభుజములపైఁ గూర్చుండఁ బెట్టుకొని తీసుకొని పొమ్ము. మేమందఱమును బాదచాన్లుమై పచ్చెదము. కాని యీమె మంచుగడ్డలమీఁదఁ బాదచారియై నడువఁజాలదు.”

ఇదివిని ఘటోత్కచుఁడిట్లనెను:- “తండ్రి! నేనొంటరిగానే బ్రాహ్మణులందఱతోఁ గూడ, మిమ్ముల నందఱను నీపుపైఁగూర్చుండఁబెట్టుకొని ఆకాశమున కెగుఱఁగలను. పైఁగా నిప్పుడునావెంటఁ జాలమందిరాక్షసులు కలరు, అమ్మను నేనెత్తుకొందును. మీరందఱును నీ రాక్షసుల భుజములమీఁదఁ గూర్చుండుఁడు.”

దీనివలన నందఱకానందమయ్యెను. సోదరులందఱును, ధౌమ్యాది విప్రగణమును రాక్షసులపైననెక్కి గంధమాదన పర్వతశోభను దిలకించుచు బదరీ నగరమునకుఁ బోయెను. అచ్చట భగవానుఁడగు నరనారాయణుల దర్శించి అందఱును బ్రముదితులైరి బదరీవనమునకుఁజేరి, పాండవులు రాక్షసులతోఁగూడిన ఘటోత్కచునాశీర్వదించి పంపివైచిరి. నేటికిని గొప్పబలవంతులగు బర్హతీయులు బదరీయాత్రామార్గమునఁ గండ్లలో జనులను మోసికొని వోవుచుండినవారు ఘటోత్కచునివంశీయులుగఁ దోచుచుందురు. ఈ విధముగ హిడింబా నందఱుఁడగు ఘటోత్కచుఁడు పాండవులను మృత్యుముఖము నుండి కాపాడెను.

గెండవసారి ఆశుడు తన శరీరమునర్పించి అర్జునుని రక్షించెను కర్ణుడు దేవేంద్రుని బ్రసన్ను నొనర్చుకొని యెట్టిస్థితియందు వ్యర్థముకానిశక్తి నొకదానిని సంపాదించెను. దానినాతఁ డర్జునుని వధికోటకై యుంచెను. భగవానుడగు కృష్ణచాంద్రుడు దానిని ఘటోత్కచునీ పైవేయించి వ్యర్థము కావించెను. దీనిచే ఘటోత్కచుడు మరణించెను. కాని వీరాగ్రగణ్యుడగు నర్జునుడు రక్షింపఁబడెను. అది అర్జునునిపై వేయఁబడి యుండినచో. నిశ్చయముగనాతనికి మృత్యువు సంభవించెడిదే. మహాభారత యుద్ధముయొక్క ఫక్కియే మారిపోయెడిదే. కాని యెల్లుమారిపోగలదు? అన్నిటినిఁ జేయించు వాఁడిదివఱకే సమస్తము నేర్పఱచియుండెను.”

సూతుఁడెట్లనెను:- “మునులారా! ఈవిధముగ భీమ నందనుడును హిడింబా పుత్రుడునగు ఘటోత్కచుని కథా వృత్తాంతమును నేను మీకుఁ జెప్పితిని. ఇప్పుడు నేనర్జునుని పుత్రుల కథావృత్తాంతమును గూర్చిమీకు జెప్పెదను.”

అ ర్జు ను ని అ న్య సు తు లు

(2౯౩)

శ్లో॥ క రేణుమత్యాం నకుల నిరమిత్రం తథాష్టనః|

ఇరావంతభులు ప్యాం వై సుతాయాం బ్రువాహనమ్॥

మణిపూరపతేః సోఽపి తత్పుత్రః పుత్రికా సుతః॥

శ్రీభాగ ౯ స్కం, ౨౨ అ ౩౨ శ్లో.

వ నహదేనికి విజయయందు సుహోతుండును, నకు
లునకు రేణుమతియందు నిరమిత్రుండును, నష్టనకు నులూపి
యను నాగకన్యకయందు నిలావంతుడును, మణిపూరపతిపుత్రి
యయిన చిత్రాంగదయందు బభ్రువాహనుండు (జనించిరి)

శ్రీమదాంధ్రభాగవతము

పుత్రుండు తండ్రికనుగూపముగ నుండును. వీర్యము
యొక్కయు, కులముయొక్కయు, సంస్కారముల యొక్కయు
ప్రభావము బాలకునిపై బడును. ధర్మతత్త్వము నెఱిగిన
మనీషులు. పుత్రుని దండికాత్మగాఁజెప్పిరి. పుత్రుండు తండ్రి
కనుగూపుండు కాకున్నచో దానిలోసంస్కార, అదృష్టముల
యొక్కయు, దల్లియొక్కయు దోషముండును. కులాగతమగు
సదాచారిమును బాలించుచు. నే పుత్రుండు ధర్మముతో
నుండునో, ఆవీర్యజపుత్రుఁడే శ్రేష్ఠుండును, దండికనుగూపు
డునగును.

సూత్రుఁడిట్లనెను:- “మునులారా! నేనిప్పుడు మీకు సంక్షేపముగ నర్జునుపుత్రులకథను జెప్పెదను, వినుఁడు. వనవాసమునకు నిదేశవాసమని అర్థము. అనఁగా నాతఁడు తన నగరమునువీడి పృథివీవర్యులన మొగర్చవలయును. ఒకదినమున యుధిష్ఠిరుఁడుఁడగాఁ దన ధనస్సును గైకొనుటకై బ్రౌపది యున్నచోటునకుఁబోయెను. ఆతఁడు బ్రాహ్మణుల గోవులను దస్యులనుండి విడిపించి, ఆతఁడిట్లనెను:- “నేను నియమానుసారముగఁ బండ్లెందు సంవత్సరములు బ్రాహ్మచర్యవ్రతపాలన మొనర్చుచుఁ దీర్థభ్రమణ మొనర్చవలయును”

ఇది విని ధర్మరాజిట్లనెను:- “సోదరా! ఏమియును ఫరవాలేదు. నీవావశ్యక కార్యమునకై వెడలితివి. ఆపద్విపత్తులందు నియమోల్లంఘనము జరుగుచు నేయుండును. దానిలో దోషములేదు. ఒకవేళయున్నను నేను క్షమించుచున్నాను, నీవు వనవాసము చేయుచుంకల్పమును నీడుము.”

ఇదివిని అర్జునుఁడిట్లనెను: “దేవా! ధర్మమునందు దంభ మొనర్చుట దోషము. మనము స్వార్థవశమున మన ప్రతిజ్ఞకు వేఱర్థమునుజేయుట మోసము, ప్రవంచనము కాఁగలదు. కావున నియమములందు శైధిల్యము రాఁగూడదు. శిథిలత రాఁగానే నియమము చెడిపోవును. కావున నేను నియమానుసారముగ ద్వాదశవర్షములు ఇంద్రప్రస్థమును వీడవలసియుండును.”

కుంతీనందనుడగు నర్జునుడు పట్టుబట్టుగా ధర్మరాజును మతించెను. చాలమంది సేవకులును, వేదజ్ఞులగు బ్రాహ్మణులను వెంటబెట్టుకొని అర్జునుడు ప్రథమమున నత్తరఖండమునకుఁబోయెను. గంగాతీరముననున్న నగర గ్రామములను గాంచుచు నాతఁడు కుశావర్త తీర్థమునకు వచ్చెను అచ్చటనే భాగీరథి తనతండ్రియగు హిమాలయము నడినుడి దిగి వృధివిపైఁగాలిడును. అతఁడు గంగాద్వారము. హరద్వారము, హరిద్వారము, కుశావర్త తీర్థమని ఒక్కదానికే యందురు. ఆస్థానముయొక్క రమణీయతను, ప్రాకృతిశోభను గాంచి అర్జునుడు పరమ ప్రముదితుడై, అచ్చటఁగొన్ని దినములుండెను. ఒకదినమున నాతఁడు గంగా స్నానమునకుఁబుచ్చుచుండఁగా నచ్చటకుఁ గౌరవ్యుడను నాగునికన్యక డ్దూపి వచ్చెను. ఆమె దేశకన్యక. అత్యంత సుందరయువతి. కుమారి. ఇంద్రితనయుడగు నర్జునునిఁగాంచి ఆమె అతనియందాసక్తినిఁజెందెను ఆమె పాతాళమున నివసించునని. ఆమె జలమార్గముననే పాతాళమునకు వచ్చి పోవుచుండెడిది. అర్జునుడు నీటిలో మునుఁగఁగానే ఆమె అర్జునునిఁబట్టుకొని పాతాళలోకమునకుఁబోయెను. అర్జునుడు భయపడువాఁడు కాఁడు అచ్చటి మణిమయ భవనములను, అత్యంత ప్రకాశయుక్తములగుఃజాలగ బహుమూల్య వాణులనుగాంచి అతఁడు విస్ఫురిత నేత్రములతో నాశ్చర్యముతో నటు నిటుఁజూచుచు నాతఁడు విస్ఫురిత నేత్రములతో నాశ్చర్యముగ నటు నిటుఁజూచుచుండెను.

ఆతఁడుఁజూపితో నిట్లనెను:- “దేవీ! నీవు నన్ని చ్చటి కేలఁ దెచ్చితివి?”

ఉలూపియిట్లనెను:- “నరనాథా! నేనై గావతనాగనంశ మందుద్భవించినఁ గౌరవ్యుఁడను నాగుని ప్రియపుత్రికను. నేను నిన్ను వివాహమొనర్చుకొనఁ దలఁచుచున్నాను.”

అర్జునుఁడిట్లనెను:- “దేవీ! నాగులుపదేవతలు. వారికి మనుష్యులతో సంబంధమెట్లు కుదురఁగలదు?”

ఉలూపి యిట్లనెను:- “దేవా! నీవు మనుష్యుఁడని యెవరందురు? నీవుసాక్షాత్తుగ నరావతారుఁడవు. దేవేందుని వీర్యముననీవు కుతియందుద్భవించితివి. నీవు దేవకన్యలకుఁ బతివి కానచ్చును.”

అర్జునుఁడిట్లనెను:- “నేను నా సోదరునికడ ద్వాదశవర్ష బ్రహ్మచర్యవ్రతపాలనమొనర్పఁ బ్రతిజ్ఞగొని వచ్చితిని”

ఉలూపియిట్లనెను:- “మహారాజా! పరపత్నీ సంగమ మొనర్చుటచే బ్రహ్మచర్యవ్రతలోపము కలుగును. నన్ను నీవు ధర్మపత్నిగఁ జేసికొనుము. విధ్యుక్తముగ శాస్త్రీయవిధిచే వివాహమొనర్చుకొనుము. దీనివలన నీ వ్రతమును జెడచు, నా ప్రాణములును నిలుచును. నేను నీతోసత్యశపథ మొనర్చు చున్నాను. నీవు నన్ను స్వీకరింపకున్నచో నేను బ్రాణత్యాగ మొనర్చెదను. ఆత్మహత్య నొనర్చుకొందును. మీనియమము కేవలము మీ భార్యయగు ద్రౌపది యెడలనే.”

అర్జునుఁడెట్లనెను:-“మంచిది, అదేయగుచో మేళములు మోగె, మండపమేర్పడె, అగ్ని వెలిగె, కొంగుకట్టుకొని తిరిగితిమి.”

అర్జునుని యనుమతినిఁ బొందఁగానే వివాహ సామగ్రి లన్నియు సిద్ధమయ్యెను. నాగులు అర్జునునకు డేలూపి నొసంగి వివాహమొనర్చిరి. ఒకదినముమాత్ర మచ్చటనుండి, తననూతన వధువును గైకొని అర్జునుఁడు తనస్తానముగు నార ద్వారమునకు వచ్చెను. అచ్చట నాతఁడు చాల దినముల వఱకు డేలూపిఁజూచుచుండెను. ఆమెకొక పుత్రుఁడు పుట్టఁగానే తల్లి పిల్లవానిని నామె పుట్టినింటికిఁబంపి, ఆ నందముతో నర్జునుఁడు ముందునకుఁబోయెను. డేతర తీర్థములన్నిటిని సేవించి ఆతఁడు తూర్పుతీర్థములను సేవింపఁబోయెను. నైమి శారణ్యము, బ్రహ్మవర్తము, ప్రియాగ, కాశీ, అంగ, వంగ, కలింగదేశములలోని తీర్థములను సేవించుచు మణిపురమునకుఁ జేరుకొనెను ఆదినములలో నచ్చట చిత్రవాహనుఁడను రాజు రాజ్య మొనర్చుచుండెను. అర్జునుఁడచ్చటి వన పర్వతము లందును, సరోవర తటములందుఁ గూర్చుండెను. అచ్చట నాతని గణ గణధ్వని వినఁబడెను. ఆతఁడు వెనుకకుఁ దిరిగి చూడఁగాఁ జాలమంది యువతులు వచ్చుచుండిరి. వారికి ముందొక మంచిరూపవతియగు యువతి యుండెను. అట్లు ముందు వచ్చుచున్న యువతి యొక్క అంగ ప్రత్యంగముల

నుండి సౌందర్యము వెల్లివిరియు నట్లుండుటను గాంచెను. ప్రశ్నించి తెలిసికొనగా నామె మణిపురాధీశుడగు చిత్రవాహనుని పరమ సుకుమారియగు నేకైకపుత్రికయని యర్జునుడు తెలిసికొనెను. ఇంకను నామెకు వివాహము కా లేదు.

అర్జునుడు రాజపుత్రుడు, కులీనుడు, వీరుడు, సుందరుడు, నిర్భయుడు. ఆతనిమనస్సున నా సుకుమారి నెలకొనెను. ఆతడు నిర్భయుడై చిత్రవాహన మహారాజు సమీపమునకుఁబోయి యిట్లనెను:- “రాజా! నేను రాజపుత్రుడను. క్షత్రియుడను.”

రాజుట్ల నెను:- “కుమారా! నీవే రాజనకుఁ గుమారుడవు”

అర్జునుడిట్ల నెను.- “మహారాజా! నేను హిస్తి నాపురాధిపతియగు శంతనుని ప్రపౌత్రుడను. విచిత్రవీర్యుని పౌత్రుడను, పాండుమహారాజుయొక్క తృతీయపుత్రుడను. ధర్మరాజు వృకోదరులు నాకన్నలు. నకుల సహదేవులు నాతమ్ములు మిమ్మొక వస్తువును యాచింప వచ్చితిని.”

రాజుట్ల నెను:- “కుమారా! ఈ రాజ్యమంతయును నీదియే. నీవు పాండురాజునకెట్లు పుత్రుడవో నాకునునట్లే చెప్పుము. నీకేవలస్తువు కావలయును?”

అర్జునుఁడిట్ల నెను:- “మహారాజా! నేను మీపుత్రికను వివాహమాడఁ గోరుచున్నాను.”

ఆనందమును బ్రకటించుచు రాజిట్ల నెను:- “నాయ దృష్టము. నీనంటి కుశీలుఁడును, సదాచారియు, విశ్వవిజయును నగు వీరుఁడు నాపుత్రికకెట్లు లభింపఁగలఁడు? కాని నాదొక కులాగత మగు ప్రతిజ్ఞ గలదు. దానిని నీవు పాలిగపవలయును”

అర్జునుఁడదియేమి యనెను.

రాజిట్ల నెను:- “ఈసంబంధమున నొక యితీహాసము కలదు. నాపూర్వపురుషులలోఁ బ్రభంజనుఁడను రాజౌకఁడుండెను. ఆతనికి సంతానమేమియును లేకుండెను. పుత్రిప్రాప్తి కొఱికాతఁడు శివునారాధించెను. ఆశుతోషుఁడగు భూతనాథుఁడు ప్రసన్నుడై యిట్లనెను.- “రాజా! నీకేకాదు, నీవంశమున నింక నెవరికైనను సంతాన మొక్కటియే కలుగును.” అప్పటినుండి మా వంశమున నొక్కొక్క పుత్రుఁడు కలుగుచుండెను. నాకు పుత్రుఁడుపుట్టక పుత్రికపుట్టెను. అందువలన నే నీమెకుఁబుత్రికా ధర్మమున వివాహ మొనర్పఁదలంచుచున్నాను.

అర్జునుఁడిట్లడిగెను:- “పుత్రికా ధర్మమననేమి?”

రాజిట్ల నెను:- “ఏపిల్లకు సోదరులులేరో, ఆమెను వస్త్రీ భూషణాదులతో నలంకరించి వరునికొసంగి తండ్రి యిట్లన

వలయును:- “నేనీ భ్రాతృహానయగు కన్యను నీ కొంసంగు చున్నాను. ఈమెకుఁబుట్టిన పుత్రుఁడు నా పుత్రుఁడు కాఁగలఁడు” ఈవిధముగఁ బ్రతిజ్ఞ నొసర్చి కన్యనిచ్చిన యెడల దానినిఁ బుత్రికాధర్మమందును. నా పుత్రకకుఁబుట్టిన పుత్రుని నేను దీసికొనెదను. ఇదియే యీమెకు శుల్కము. నీవిట్టి ప్రతిజ్ఞనొసర్చినచో నదినాకును నాకుమార్తెకును నదృష్టము.”

అర్జునుఁడు దీనికంగీకరించెను. రాజు గొప్ప ఉత్సవమునుగావించెను. రాజ్యమంతటను నానందోత్సవ మొనర్పఁబడెను చిత్రాంగద కష్టమునితో విధ్యుక్తమగుఁబాణిగ్రహణ సంస్కారము జరిగెను. అర్జునుఁడు తనరాజ్యమును వీడి ఇంత దూరమువచ్చుటెక్కడ? ఇంకొకరాజ్యము లభించుటెక్కడ? చిత్రాంగద దేవతల్యుఁడును. పరమ పరాక్రమవంతుఁడునగు పశినిబొంది పరమ ప్రేమదితయయ్యెను. ఆమె సర్వాత్మ భావముతోనర్జునుని సేవించుచుండెను. అర్జునుఁడు తన నూతన శ్వసుర గృహమున మూఁడు సంవత్సరములుండెను. చిత్రాంగదాగర్భమున నొక పుత్రుఁడుదయించెను అష్టదాపుత్రుని పుత్రునితల్లినివదలి దక్షిణ యాత్రకుఁబోయెను. అర్జునుని యొక్క ఆ పుత్రునిపేరు బభ్రువాహనుఁడు. చిత్రవాహనుఁ డాతనినే యువరాజుగాఁ బ్రకటించెను. క్రిమ క్రిమముగా బభ్రువాహనుఁడు వృద్ధి పొందుచుండెను.

మహాభారత యుద్ధము ప్రారంభ మైనప్పుడు బభ్రువాహనుడు అన్నదమ్ములకు యుద్ధము జరుగుచున్న సంగతిని వినఁగానే ఆతఁడు తనతల్లితో నిట్లనెను:- “అమ్మా! నేనును యుద్ధమునకుఁ బోయెదను.”

తల్లియిట్లనెను:- “పోయిరా! నాయనా! క్షత్రియధర్మ మిదియే.”

బ్రభువాహనుఁ డిట్లడిగెను:- “అమ్మా! నేనే పక్షమునఁ బోరాడవలెను.”

చిత్రాంగద యిట్లనుకొనెను:- “పాండువలైదుగురు. కౌరవులు నూఱుగురు. కౌరవులకు వమనొకండఁడైఁగీల సేన కలదు. పాండువులకేడఁడైఁహిఁగీల సేనకలదు. కావునఁ బాండువులకోటమి కలుగవచ్చును. కావున నాయనా! ఓటమి యెచ్చట కలుగునను ననుమానముండునో అచ్చటి నుండి నీవు పోరవలయును.”

బ్రభువాహనుఁడు తల్లిగర్భమునందే సమస్తాస్త్రశస్త్రములను నేర్చియుండెను ఆతఁడు తనతండ్రియగు నర్జునుని కంటె బలవంతుఁడును, ధనుర్వేద విశారథుఁడైనై యుండెను. ఆతఁడు కోరించి, హుంకరించి కురుక్షేత్రమునకు వచ్చెను. ఆ సమయమునఁ గౌరవులకోటమి కలుగుచుండెను. ఆతఁడు కౌరవుల పక్షమునకేపోయెను.

పాండవక్షపాతియును, బరమ కౌతుకియును, సుప్రసిద్ధమగు మోసగాడును నగు క్రీకృష్ణుఁడెట్లునుకొనెను:- “ఈ వీరుఁడు కౌరవసక్షమున నున్నచోఁ బాండవులెవరును వీనిని జయింపఁజాలరు. అనియాతఁడు వృద్ధబ్రాహ్మణ రూపమును ధరించి బభ్రువాహనుని కడకువచ్చి యిట్లనెను:- “కుమారా! నీవెచ్చటకుఁ బోవుచున్నావు?”

బభ్రువాహనుఁడు వృద్ధబ్రాహ్మణునకుఁ బ్రణామమును గావించి యిట్లనెను:- “స్వామీ! నేను మహాభారత యుద్ధమునఁ బోరఁబోవుచున్నాను.”

భగవానుఁడెట్లనెను:- “నీవే పక్షమునఁ బోరాడెదవు?”

బభ్రువాహనుఁడెట్లనెను:- “స్వామీ! వీవైపునఁ బరాజయము ముకలుగుచున్నదో ఆ వైపునఁబోరెదను.”

భగవానుఁడెట్లనెను:- “నీవర్జునుని పుత్రుఁడవై పాండవుల పక్షమున నేలఁబోరాడవు?”

బభ్రువాహనుఁడెట్లనెను:- “స్వామీ! నా తల్లి యాజ్ఞ యిది. నాకుమాతృవచనమే పరమ ప్రణామము”

భగవానుఁడెట్లునుకొనెను:- “వీఁడు కవటమునఁగాని జయింపఁ బడఁడు.” ఇట్లునుకొని ఆతఁడెట్లనెను:- “నీవుగొప్ప శూరవీరునివలెఁ గనఁబడుచున్నావు. కాని యెంతటి దాతవో మేము తెలిసికొనవలయును. నేను నిన్నుయూచించెదను.”

బభ్రువానుఁ డిట్ల నెను:- “అడుగుఁడు స్వామీ! నా సర్వమును బ్రాహ్మణుల కొఱకే.

భగవానుఁ డిట్ల నెను:- “ముందు నీవీరత్వమునూ జూడవలసియున్నది. తరువాత యాచించెదను, సరియే. శ్రీకృష్ణుఁడీ సమయమున నెచ్చటనున్నాఁడో చెప్పుము.”

ఇదివిని బభ్రువాహనుఁడొక బాణమును గొట్టెను. బాణము మూఁడు లోకములందును దిరిగి; పాతాళమును జించుకొని శ్రీకృష్ణుని చరణములకడకు వచ్చిపడెను.

భగవానుఁ డిట్ల నెను:- “నీవు చాల గొప్ప వీరుఁడవే. సరియే. దాతృత్వమెట్టిదో చూడవలయును. నేనడిగిన దీయంగలవా?”

బభ్రువానుఁ డిట్ల నెను:- “సరియే, నీవేది యడిగినదాని నొసంగెదను.”

భగవానుఁ డిట్ల నెను:- “నాకు నీశిరస్సును నొసంగఁగలవా?”

బభ్రువానుఁ డిట్ల నెను:- “మీరేది యడిగిన దానినొసంగెదను.”

భగవానుఁ డిట్ల నెను:- “నేను నీశిరస్సునడిగినది చెప్పదవా

బభ్రువాహనుఁ డిట్ల నెను:- “స్వామీ! నీవు వన్ను మోసగించుచున్నావు. శిరస్సు నొసంగుటలో నాకభ్యంతరము లేదు; కాని నాకు రెండు కోరికలు నిలిచిపోయినవి.”

భగవానుఁ డిట్టడిగెను “అదేమి?”

ఆతఁ డిట్టనెను:- “ఒకటియుద్ధము చేయవలయుననియు, రెండవది వివాహమొనర్చు కొనవలయుననియుఁ గలదు.”

భగవానుఁ డిట్టనెను.- “మంచిది, నీశిరస్సు తెగిపోయినను నీవు పూర్తిగా యుద్ధమును గాంచఁ గలుగుదువు. నీ వివాహము మాఅందఱు వివాహములతో జరుపఁబడును.”

ఇట్లుపలికి భగవానుఁడాతని శిరమును ఖండించి ఒక శమీవృక్షమునకు వ్రేలాడఁదీసెను. తలతెగినను నాతఁడెచ్చటఁబరాజయమును గాంచిన నటుహుంకారము నొనర్చును. ఆ హుంకారముచే సేనలు యోజనముల కొలఁది వెనుకకు తొలఁగును. అప్పటినుండి వివాహమున నొక హుండిని మూఁతినిమూసి, అది బభ్రువాహనుని శిరమని భావించి, వరుని మామ వెంటఁగొని పోవుచుండును. వివాహము కాఁగానే దానిని శమీవృక్షమునకు వ్రేలాడఁగట్టుదురు. ఇది ఉత్తరదేశమునఁ గల ఆచారము. ఆతని శిరస్సును శ్రీకృష్ణుఁడు మహాభారత మందు ఖండించెనని ఒకానొక కల్పములోని కథ కలదు.”

ఇంకొక కథయిది—బభ్రువాహనుఁడు మహాభారత యుద్ధమునకుఁ బోనేపోలేదు. యుద్ధమైన తరువాతఁబాండవులు దిగ్విజయమునకు వెడలినపుడు, దానిలో నాతఁడు తన తండ్రియగు నర్జునునితోఁ బోరినాఁడు.”

ఇదివిని శౌనకుఁడిట్లుడిగెను:- “సూతా! బభ్రువాహా నుఁడు తనతండ్రితో యుద్ధమునేల నొనర్చెను? దయతో నీ వృత్తాంతమును నీవు మాకుఁజెప్పవలయును.”

సూతుఁడిట్లనెను:- ‘స్వామీ! మా గురువగు వ్యాస భగవానుఁడు మహాభారతమందీ కథను వర్ణించినాఁడు. జైమిని అశ్వమేధ పర్వమందును దీనిని విస్తారముగ వర్ణించెను. ఈ కథను నేనత్యంత సంక్షేపమున మీకుఁజెప్పెదను.”

మహాభారతయుద్ధమైన తరువాత ధర్మరాజగు యధిష్ఠిరుఁడు అశ్వమేధ యజ్ఞము నొనర్చెను. దానికొక యశ్వమును విడిచెను. దేశ విదేశములందు భ్రమణ మొనర్చుచు నా యజ్ఞశ్వము మణిపురమునకుఁ జేరుకొనెను. అచ్చటి రాజు అర్జుననందనుఁడగు బభ్రువాహానుఁడు తన తల్లవలనఁ దనతండ్రి దిగ్విజయమొనర్చుటకై అశ్వరక్షణ మొనర్చుచుఁదన రాజధానికి వెళ్ళుచున్నాఁడని వినఁగానే ఆతఁడు స్వాగతమొసంగుటకుఁజాల సామగ్రిఁగి దీసికొని తండ్రి సమీపమునకుఁ బోయెను. బభ్రువాహానుఁడు తనవెంటఁజాలగ ధన, రత్న, భూషణ, వస్త్రాలంకార వాహనాది నా నా విధములగు వస్తువుల సుపహారముగఁ దీసికొనివచ్చెను. తండ్రి సమీపమునకుఁ బోయి, ఆతఁడాతని పాదపద్మములకుఁ బ్రణామము కావించి, తెచ్చిన వస్తువులన్నిటిని సమర్పించి చేతులనుజోడించుకొని

యిట్లనెను:- “తండ్రి నేను మీకనుగతుడను, నాకు యోగ్యుడుగు సేవయేదైన నుండిన నాకుఁజెప్పుడు.”

తనపుత్రునియొక్క యీవ్యవహారమున నర్జునునకు సంతోషము కలుగలేదు. అతఁడు కృద్ధుడై యిట్లనెను:- “నీయీవ్యవహారమువలన నీవు నావీర్యమునఁ బుట్టిన పుత్రుఁడనితొచుటలేదు.”

ఇదినిని బ్రతువాహుని కన్నులు కోధముచే నెఱ్ఱ నయ్యెను. అతఁడు తనకోధము నాపుకొనుచు నిట్లనెను:- “ఏమి? పుత్రుఁడు తండ్రిని సత్కరింపఁగూడదా?”

ధీర గంభీరస్వరమున నర్జునుఁడిట్లనెను:- “అనశ్యము చేయవచ్చును. తండ్రి నాదరించుట పుత్రునకుఁ బరమధర్మము కాని యీనీవ్యవహారము నేను నిశ్శస్త్రుఁడనై నిన్నుఁడండ్రుగాఁ గలిసికొనినప్పుడు శోభించును. ఇప్పుడు నేను ధర్మరాజునకుఁ బ్రతినిధి నై యుద్ధేచ్ఛచే సమస్త రాజులను యుద్ధమునకుఁ గర్పించుచుఁ దిరుగుచున్నాను. నిర్భలులైనవారు వచ్చి నాకుఁగాను కల నొసంగుచుండును. దీనతతో నాకధినులయ్యెదను. వీరాభిమానులగువారు నాతో యుద్ధమొనర్చెదను. నీవు క్షత్రియ వీర్యమున నుద్భవించియు నొకదిగ్విజయి యగు రాజయొక్క సేనాపతి సమ్ముఖమున యుద్ధమొనర్పకయే తలవంచితివి. ఈవ్యవహారము క్షత్రియోచితముగలేదు.”

బభ్రువాహనునకుఁ దనపొరపాటు తెలిసెను. ఆతఁడు వెంటనే తిరిగి తల్లి కడకుఁబోయి యిట్లనెను:- “అమ్మా! నేనీ రాజయొక్క అశ్వమును బట్టుకొందును. ఈతనితో యుద్ధ మొనర్చెదను.”

చిత్రాంగద యిట్లనెను:- “వత్సా! ఆతఁడు నీకుదండీ. తండ్రి తోఁబుతుఁడు. యుద్ధమొనర్చుట మంచిదికాదు.”

బభ్రువాహనుఁడిట్లనెను:- “అమ్మా! ఈతఁడు నన్నుఁ దిరస్కరించినాఁడు ఇప్పుడు నేను వినను.”

తల్లియును, గుమారుఁడును నిట్లు మాట్లాడుకొను నంతలో నాగరాజకన్య ఉలూపి అచ్చటకువచ్చెను. ఆ సుందనిరిఁగాంచి హఠాత్తుగ బభ్రువాహనుఁడు స్తంభితుఁ డయ్యెను. ఆతఁడిట్లనెను:- “దేవీ! నీవెవరు? ఎవరికొఱకు నీ విచ్చటికి వచ్చితివి?”

ఉలూపి యిట్లనెను:- “వత్సా! నేను నీకుతల్లిని. నీవు గర్విష్టుఁడగు నీతండ్రితో యుద్ధమవశ్యమొనర్చుము. భగవానుఁడు నీకు మేలొనర్పఁగలఁడు. వీరాభి మానియగు నీ జనకుని గర్వమును నీవుయుద్ధమున నుగ్గు నుగ్గొనర్చుము.”

ఇదివిని బభ్రువాహనుఁ డత్యంత ప్రసన్నుఁ డయ్యెను. ఆతఁడిట్లనెను:- “అమ్మా! నేను నీయాజ్ఞనవశ్యము పాలించె

దను. తండ్రి యుద్ధముచే బ్రసన్నుడగుచో నే నాతనితో యుద్ధమొనర్చెదను ఈతని యుద్ధమున బరాజితు నొనర్చెదను..”

ఇట్లుపలికి వీరాభిమానియగు బ్రభువాహనుడు వెంటనే తన సువర్ణకవచమును ధరించి రణభూమికిబోయెను. ఆతఁడు తన సేవకులతో నిట్లనెను:- “ఈ గుఱ్ఱమును బట్టుకొనుడు. ఈసైనికుల నందఱును గొట్టి తరుముడు.” సేవకులట్లే యొనర్చిరి. అర్జునుని యజ్ఞాశ్వమును బట్టుకొనెను. ఇదివిని అర్జునుడు మిక్కిలి హర్షితఁడై బ్రభువాహనుతో బోరసచ్చెను. తండ్రికుమారులకు సూరసంగ్రామము జరిగెను. ఇద్దరును నస్త్ర శస్త్రము లెఱింగినవారు. ఇద్దరును యుద్ధమున వెనుకడుగువేసెడువారుకారు. ఇద్దరును బాణములనుబణముగఁబెట్టి పోరాడుచుండిరి. అర్జునుడు బాణములనుగొట్టి బ్రభువాహనుని గాయపఱచెను ఇచ్చటబ్రభువాహనుడును దనశక్తి కొలది పోరుచుండెను. చివరకొక యమోఘ బాణమును నర్జునుని తొమ్మునకు వైచికొట్టఁగా నది తగులఁగానే ఆతఁడు మూర్ఛితుఁడైరథమునుండి క్రిందఁబడి ప్రాణములు కడిచెను.

తండ్రి బాణములచే బుత్రుండిదివఱకే జర్జరితుడయ్యెను. బాణములనుగొట్టి మూర్ఛితుఁడై భూమిపైఁ బడి పోయెను. తన పతియును బుత్రుఁడును మరణించుటనుగాంచి చిత్రాంగద యేడ్చుచు సమరభూమికి వచ్చి, తనపతియొక్క

మృతదేహమును నడిలోఁబెట్టుకొని బిగ్గరిగ నేడ్చుచుండెను. ఆమె వివిధవిధములఁ గడునావాక్యములను బలుకుచు విఘ్న మొనర్పసాగెను. ఉలూపియు నచ్చటికివచ్చెను. ఆమెకుఁ జెప్పుచుఁ జిత్రాంగద యిట్లనెను:- “అక్కా! నీవే నాపుత్రుని వ్రేజితుఁ గావించఁగా నాపతితోఁ బోరఁబోయినాఁడు. నాకు పుత్రుఁడు చచ్చినాఁడును జంత పతిపోయినంత చింతగాలేదు. నేనీ కుడుకులతిలకుఁడు జీవించక నుండఁజాలను. కావున నేనును బ్రాణత్యాగమొనర్చెదను.” అని పలికి చిత్రాంగద ప్రాణ పరిత్యాగ మొనర్పఁద్యుక్తయయ్యెను.

ఇంతలోనే బ్రభువాహనునకు మూర్ఛ తెలిసెను తన తండ్రిచచ్చుటయును, దన తల్లి విలపించుటయును గాంచి యాతఁడును దుఃఖింపసాగెను. అప్పుడుఁబాపి అందఱును దైర్యమును జెప్పుచు నిట్లనెను:- “మీ రెవ్వరును జింతింపకుఁడు. నేనిదియంతయును బహిహితము కొఱకే యొనర్చితిని, అని పలికి ఆమె సంజీవని మఱినినర్జునుని హృదయమున నుంచెను. ఆమఱినిఁ బెల్లఁగనే అర్జునుఁడు నిద్రించి లేచినవాని వలెఁ గన్నులను నులుముకొనుచు, లేచి నిలుచుండి చిత్రాంగద, ఉలూపియును నిద్దఱుభాగ్యులను రణభూమియందుండుటను గాంచి అందఱును వ్యాసులరై యుండుటనుగాంచి వారికిఁ గారణమడిగెను. అంత జిత్రాంగద యిట్లనెను: “ప్రాణనాథా! మీరు ఉలూపిని దీనికి కారణమడుగుఁడు.”

అర్జునుడులూపినడుగఁగా నామె యిట్లనెను:- “దేవా! మీరన్యాయముగ శి ఖం డి ని ముందుఁజెట్టుకొని అధర్మముగ భీష్మునిఁ జంపుటచే గంగాసహితముగ నసువులు నీ మృత్యువును నీకొడుకుద్వారానే కలుగునని శపించిరి.”

ఈ శాపమునెవరును వినలేదు. కేవలము నేనే వింటిని. దీనిచే నేను జాలభయమును జెందితిని. నేను నా తండ్రితో నంతయును జెప్పితిని. ఆతఁడు నసువులకడకుబోయి వారి ననునయ వినయములచే సేవింపఁగా నా తండ్రియొక్క వినతిని విని వారిట్లనిరి:-“అర్జునుని మృత్యువు తప్పకఆతని తనయుని చేసంభవింపఁగలదు; కాని మరల నాతఁడు సంజీవనీమణి ద్వారా జీవితుఁడు కాఁగలఁడు. ఈ మృత్యువు చే నాతని పాపమునకుఁ బ్రాయశ్చిత్తము కాఁగలదు” ఆతనికి పాప ప్రాయశ్చిత్తము జరుగుటకై నేను బ్రభువాహనుని యుక్థము నకుఁబురిగొల్పితిని. ప్రాణనాథా! పుత్రుని వలనఁబరాజయమును బొందుటలో నే దోషమునులేదు; ఏలననఁగాఁబుత్రుఁడాతని కాత్మయే దీనివలన మీ పాపమునకుఁ బ్రాయశ్చిత్తమైనది. కాకున్నమీకు నరకము సంభవించెడిదే నసువుల శాపము చేతనే బ్రభువాహనుఁడు మిమ్ముఁ జంపఁగలిగెను. కాకున్న మిమ్ము దేవతలందఱు గలిసివచ్చినను జయింపఁజాలరు. మీరు సాక్షాత్తుగ నరావతారులరు నేను జేసినదంతయు నుమీహితము కొఱకు ప్రేమ వశముననే చేసితిని.”

ఇదివిని యజ్ఞనుఁడు పరమ ప్రసన్నుఁ డయ్యెను. ఆతఁడు తనపుత్రినిఁ బ్రేమతో నాలింగనము కావించుకొని, యాతని శిరస్సును మూర్ఛొనెను. అప్పుడు చేతులను జోడించు కొని బభ్రువాహనుఁ డిట్లనెను:- “తండ్రి! మీరు నయెడల బ్రహ్మలరై నచో నొకదినము మా గాజభవనమున విశ్రాంతి నొనర్చుకొని రేపు ప్రాతఃకాలమునఁ బోవచ్చును.”

అంత నత్యంత ప్రేమతో నజ్ఞనుఁడిట్లనెను:- ‘వత్సా! నేను స్వతంత్రుఁడనుగాను అశ్వమును బట్టి పరతంత్రుఁడను. అశ్వగతి స్వతంత్రమైనది. దానినాపుట ఉచితము కాదు. నీవు నీయిద్దరు తల్లులను దీసికొని ధర్మరాజు అశ్వమేధము నకు రావలయును.’”

ఇదివిని బభ్రువాహనుఁడు మరలనిక బలవంత మొన ర్పలేదు తలనువంచి ఆతఁడిట్లనెను:- “తండ్రి! నేను యజ్ఞము నకుఁడప్పక వచ్చెదను.” ఇదివిని అజ్ఞనుఁడు సంతోషించి అశ్వమునకు వెనువెనుకనే పోసాగెను.

సూతుఁడిట్లనెను:- “మునులారా! బభ్రువాహనుఁడు తనయిద్దరు తల్లులను దీసికొని రణరంగమునుండి గృహమునకుఁ బోయెను అంతనాతఁడు యజ్ఞసమయము రాఁగానే యిద్దరు తల్లులను దీసికొని హస్తినాపురమునకు వచ్చెను. అందఱును బభ్రువాహనునకు గొప్పగా స్వాగతసత్కారములను గావిం

చిరి. బభ్రువాహనుఁడు తన నాయనమ్మ యొక్కయు గురు
జనులయొక్కయు పాదములకు నమస్కారము నొనర్చి యజ్ఞ
ములొని సమస్త కార్యముల నొనర్చెను. ఈవిధముగ నేను
బభ్రువాహను ఇరావంతులను నిర్దరపుత్రులను గూర్చి వర్ణిం
చితిని. ఇప్పుడాతని తృతీయ పుత్రుఁడగు నభిమన్యునియొక్క
యు అతని వంశజులయొక్కయు కథలను జెప్పెదనువినుఁడు.”

అర్జునసూక్తం డభిమన్యుఁడును నాతని వంశజులును.

(౭౯౪)

శ్లో! పరీక్షిణేషు కురుషు ద్రాణేర్భహ్మస్త తేజసా!
త్వంచ కృష్ణాను భావేన సజీవోమోచితోఽన్త కాత్||
తవేమే తనయాస్తాత జనమేజయ పూర్వకాః!
శ్మితసేవో భీమసేన ఉగ్రసేనశ్చ వీర్యవాన్||

శ్రీభాగ. ౯ స్కం. ౨౨ అ ౩౪-౩౫ శ్లో.

కం॥ ద్రోణసుతు కూవు వేడిమి
బ్రాణంబులఁబాసి హరికృపాదర్శన సం
శ్రాణంబున బ్రతికితె కా
క్షోణీశ్వర! మున్నినీశిశుత్వము వేశన్||

వ. నీ కుమారులు జనమేజయ శ్మితసేన భీమసేనోగ్ర సేను
లను నల్పురు.

శ్రీమదాంధ్రభాగవతము

చాలమంది పుత్రులుధ్యంప వలయుననియు, వారిలో
నొక్కఁడైన భగవద్భక్తుఁడుగాని, వీరుఁడుగాని, వంశోద్ధార
కుఁడుగాని కావలయునని శాస్త్రకారుల కథనము తుతి
యుఁడు సమరమునకుఁ బోయినచో మరల జీవితుఁడై వచ్చునను

నాశలేదు. ఆతఁడు చేతిలో శిరమును బెట్టుకొని, శిరస్సునఁ దలపఁగాఁజూట్టుకొని సమరమునకుఁ బోవును. అందువలన వీరక్షత్రియుఁడు తన వీరపుత్రునకు సదా మంగళమును గాఁజేంచుచుండును. ఆతఁడు పుత్రవంతుఁడైనచో నత్యంతానందమును జెందుచుండును.

సూతుఁడెట్లనెను:—“మునులా! ద్రావది, ఉలూపి, చిత్రాంగదలే కాక భగవానుఁడగు శ్రీకృష్ణుని చెల్లెలగు సుభద్రయును నామెయు నర్జునునకు భార్యయైయుండెను. వనవాస సమయమున నీతని దృష్టి సుభద్రపైఁబడెను. బలరాముఁడును, నితర యాదవులును విరోధించినను శ్రీకృష్ణుఁడర్జునునకు సుభద్రను హరించి తీసికొనిపూమ్మని సలహా నొసంగెను. భగవానుఁడి విషయమున నాతనికి సహాయమొసంగెను. తన రథమును గూడనొంగెను. అర్జునుఁడు సుభద్రను హరించికొనిపోయెను. ఆమె గర్భమునుండియే మహావీరుఁడగు వల్లిమన్యుఁడుదయించినాఁడు.”

ఇదివిని శౌనకుఁడెట్లడిగెను:—“సూతా! నీవు కోతలు కోయించున్నావిప్పుడు. సుభద్రాహరణము, అభిమన్య జన్మములవంటి సుందర సగనకథలను నీవు రెండు ముక్కలలో ముగించుచున్నావు. చెప్పెము, భగవద్భక్తుల కథలందింతటి తొందఱనెల నొనర్చుచున్నావు?”

నూతుఁడిట్లనెను:- “స్వామీ! నేను సుభద్రా హరణ
లీలను విస్తారముగ శ్రీకృష్ణచరిత్ర ప్రసంగమునఁ జెప్పెదను.
స్వామీ! సుభద్రాహరణమునఁదర్జునుని వీరతా ప్రాధాన్యత
యేదియును లేదు. అందులో భగవానుని భక్త వత్సలతా
కుహిమము కలదు. భగవానుఁడెంతటి భక్త వత్సలుఁడనఁగా
తన సోతఁడు యనుచరులయొక్క అత్యంతాల్పములగు గోరిక
లను నెఱవేర్చుటయే కాదు. ఆ కార్యములందాతఁడు తాను
స్వయముగ సహకారమొనర్చును. మీకీ చరిత్రము నిచ్చట
వినుటయే యిష్టమగుచోఁజెప్పఁడు నేనిప్పుడే చెప్పెదను ”

ఇదివిని శౌనకుఁడిట్లనెను:- “సూతా! ఇదంతయు నీ
యిష్టముపై నున్నది.”

నూతుఁడిట్లనెను:- “స్వామీ! అది అచ్చటనే ఉపయు
క్తముగనుండును. ఇచ్చటిఁగేవలము కథాప్రసంగము నొక
సూత్రమున గుచ్చుటకే నేను గేవలము పరంపరంగాఁజెప్పె
దను. సుభద్రా గర్భమున వీరాగ్రగణ్యుండగు వభిమన్యుఁ
డుదయించెను. ఈతఁడు గర్భమున నున్నప్పుడే అర్జునుఁడితని
మోతను నస్త్రశస్త్రముల సంబంధమును గూర్చి మాట
లాడెడువాఁడు. ఆ విషయములను విని గర్భమందే యీతఁడు
సమస్తాస్త్ర శస్త్రములను నేర్చెను. పాండవులు పండ్రిందు
సంవత్సరములు వనవాససమయమున విరాట్రాజుకడ నొక
సంవత్సరమజ్ఞాతవాసమున నున్నప్పుడర్జునుఁడతని పుత్రికయగు

నుత్తర శత్రుత్వగాన శిక్షణమొసంగు చుండెడువాడు. చివర
కాతని పుత్రికను దనపుత్రుడగు సుభద్రా నందనుడగు
నభిమన్యునకిచ్చి అర్జునుడు వివాహము కావించెను. ఉత్తర
గర్భవతిగనుండఁగా నభిమన్యుడు చాలమంది మహారథులచే
మహాభారతయుద్ధమునఁ జంపఁబడెను. దుర్యోధనునకు బావ
మాఁదియగు జయద్రథుడు బాలకుడగు నభిమన్యుని వధిం
పఁగావానిని సవ్యసాచియగు నర్జునుడు శ్రీకృష్ణసహాయమున
సూర్యాస్తమానమునకుఁ బూర్వమే చంపినె చెను.

మ. — భారతయుద్ధము సమాప్తమైన తరువాతఁ బాండవ
కులమును సమూలముగ నాశముచేయుటకై అశ్వత్థామ ద్రో
పదియొక్క యెదుగురు పుత్రులశరములను ఖండించెను. పంచ
పాండవులను జంపుటకై దు భాణములను విడచెను. ఉత్తరా
గర్భమునుగూడ నాశమొనర్చుటకై ఆతఁడొక బ్రహ్మాస్త్రమును
విడిచెను; కాని భగవత్కృపచేఁ బంచపాండవులను రక్షింపఁ
బడిరి. ఉత్తరాగర్భస్థబాలకునిఁ గూడ నేమియుఁ జేయఁజాలక
పోయెను. ఆ గర్భస్థబాలకుడే పరీక్షిన్నహారాజు. ఆతఁడే
శుకమహర్షి వలన శ్రీమద్భాగవతకథను గంగాతటమున — శుక
దేవాశ్రమమున వినిను. ఆ పరీక్షిన్నహారాజు మహిమము
నెవరు గానమొనర్పఁగలరు?"

పరీక్షిన్నహారాజునకు నల్లురు పుత్రులుదయించిరి.
జనమేజయుడు, శ్శుతసేనుడు, భీమసేనుడు, ఉగ్రసేనుడు.

జనమేజయ మహారాజు గొప్ప ధర్మాత్ముడు. ఈతడే సమస్త పురాణములను, మహాభారతమును విని దీనిని వృధివియందు విశేషముగఁ బ్రచారప్రసార మొనర్చెను. పుణ్యశ్లోకుఁడగు జనమేజయునికీర్తి సూర్యచంద్రులున్నంత వరకుండును. ఈతడనేక యశ్వమేధయజ్ఞముల నొనర్చెను. కావషేయ గోత్రీయుఁడగు తుకుఁడను ఋషి వరునిఁడన పురోహితునిఁగ నొనర్చుకొని యజ్ఞములద్వారా భగవంతుని యజించెను. పృథవియం దంతటను దనయేకభత్రా రాజ్యమును స్థాపించుకొనెను. ఈజనమేజయమహారాజు పుత్రుఁడగు శతానీకునిస్వామి! మీ రెఱుఁగుదురు. మీవలన నాతఁడాత్మజ్ఞానోపదేశమును బొందినాఁడు. ఈతఁడు ధనుర్వేద విశారదుఁడయ్యెను. కృపాచార్యుని వలన నాతఁడప్రవిద్యను. యాజ్ఞవల్క్యుని వలన వేదత్రయిని, క్రియాజ్ఞానమును అనఁగా భక్తి శాస్త్రమును నధ్యయనము కావించెను. ఈ శతానీకుని పుత్రుఁడే సహస్రానీకుడు. సహస్రానీకున కశ్వమేధజుఁడును, ఆతని కసీమకృష్ణుఁడును, అసీమపుత్రుని నేమిచక్రుఁడను బుత్రుఁడుండెను. నేమిచక్రుఁడే హస్తి నాపురమునకు చివరరాజు. పూర్వము హస్తి నాపురమునకు కొలఁది దూరములోనే నేమిచక్రమహారాజుసమయమున గంగా ప్రవాహము హస్తి నాపురమునకు క్రిందకు వచ్చెను. ఒకసారి కరదవచ్చెను. హస్తి నాపురమంతయును గొట్టుకొనిపోయెను. అప్పుడు మహారాజు నగరమును వదిలి న్నియాగకు సమీపమునకు వచ్చి కాశాంబియను

నగరమున సుఖపూర్వకముగ నివసించుచుండెను. కాశాంబినే యీతఁడు తనరాజధానిగాఁ జేసికొనెను.

నేను చక్రవర్తుకు బుత్రుఁడు చిత్రరథుఁడు. ఆతనికిఁ గవిరథుఁడు కవిరథునకు వృష్టిమతుఁడు, వృష్టిమంతునకు నుషేణుడు. నుషేణునకు సునిధుఁడు. ఆతనికి నృచక్షువు, నృచక్షువునకు సుభవలుడు సుతుఁడయ్యెను.

అంతశౌనకుఁడిట్లునెను:- “ఈవంశములే చెప్పెదవా? లేక యేదైన జేప్పెదవా? వీనికి వాఁడుకలిగెను. వానికి వీఁడు కలిగెనని చెప్పుదువా? లేక ఏమైన కథను సాగించెదవా?”

సూతుఁడిట్లునెను:- “స్వామీ! చేదుమందు నేదో విధముగఁ గన్నులను మూసికొని విశ్వాసబలమునఁ ద్రాగిపట్లు, ఊరును నీ వంశానుచరితమును వినుఁడు. వైద్యుఁడిది మంచి మందని చెప్పినచో మనమాతని మాటమీఁద విశ్వాసముంచి, యిష్టముగడినను లేకుండినను జేరుమందును శ్వాసనావుకొని ద్రాగివేయుదుము. అట్లే యీ చంద్రవంశ వంశావళినిమీకు వినుచుండుఁడు. ఇంకఁగొని చెముగనే యున్నది. మన ముఖ్యోదేశ్యము యదువంశ వర్ణనము. అందులోను యదుకుల భూషణుఁడును. యదునందనుఁడునగు శ్రీకృష్ణచంద్రుని చారుచరితము వివక్షలయును. కావున నిప్పుడు పురువంశమును గూర్చి సంక్షేపముగఁ జెప్పి, నామమాత్రముగ నను ద్రుహత్య, తుర్వసు వంశజరాజ చరితములను గూర్చివర్ణించి, యదువంశ కథను గూర్చి చెప్పెదను;”

అంత శౌనకుఁడిట్ల నెను:- “మంచిది, సూతా! వంశా వళినిగూర్చి యింకఁజెప్పము. సుభీనలుని పుత్రుఁడెవఁడు?”

సూతుఁడిట్ల నెను:- “స్వామీ! సుభీనలుని పుత్రుఁడు కు రిష్ణ పుఁడు. ఆతనికి సునయుఁడు. సునయునకు మేధావి, మేధావికి నృపంజయుఁడు, ఆతనికి దూర్వుఁడు దూర్వునకు తిమి తిమికి బృహద్రథుఁడు. బృహద్రథునకు సుదాసుఁడు, సుదాసునకు శతానీకుఁడు. శతానీకునకు దుర్దమనుఁడు. ఆతనికి వహీనకుఁడు. వహీనకునకు దండపాణి, దండపాణికి నిమి, నిమి పుత్రుఁడు టేమకుఁడు, ఈ టేమకుఁడే చంద్రవంశపు రాజుల లోని బృహక్షత్రుని వంశములో చివరవాఁడు. కలియుగమున టేమకుని అనంతరమీవంశము సమాప్తము కాఁగలదు. ఈ పురువంశము దేవతలచేతను, ఋషులచేతను సత్కృతమైనది.”

అంత శౌనకుఁడిట్లడిగెను:- “సూతా! చంద్రవంశజులిప్ప టికిని చాలమంది కలరుకదా! నీవు టేమకుని తోడనే యీ వంశమంతమగు ననుచున్నావే?”

అంత సూతుఁడిట్ల నెను:- “స్వామీ! బీజ మేవస్తువునకు నాశముకాదు. సూర్యవంశపురాజును మరువును; చంద్రవంశపు రాజుకు దేవాపియును నిష్పటికిని యోగసమాది యండు. గూర్చుండి బదరీనాథమునకు పైన నలక్షిత భావముతోఁదప మొనర్చుచున్నాఁడు. కలియుగాంతమైన తరువాత వీరు మరల సూర్యచంద్ర వంశములను స్థాపించెదరు. రాజులు యుగము

లందు మరు' దేవాపుల సంతానములే సూర్య చంద్రవంశములుగ నెన్నఁబడును. దీనినిఁబట్టి యీ యిద్దరురాజుల యనంతరము కలియుగము వచ్చినట్లుఁబహింపవలసి వచ్చుచున్నది. వంశములందంత విశుద్ధతలేదు. అయినను సూర్యవంశపు మహారాజగు సుముత్తుఁడును, చంద్రవంశపు రాజగు ప్రేమాకుని వఱకు కలియుగమందును నీవంశపరంపర యేదోవిధముగ నక్షుణ్ణమునగు శుద్ధముగను నున్నదని తోచుచున్నది. ఈ రోజుల తరువాతఁగలియుగ ప్రభావముచే విశుద్ధ వంశపరంపర నిలువలేదు. మేచ్చులు వచ్చువఱకును క్షత్రియకులమున్నను, వారు క్రమక్రమముగా క్షత్రియధర్మమునుండి చ్యుతులైరి. వారు ప్రజాపాలనమునకును, ధర్మయుద్ధమునకును విముఖులైరి. ఇప్పుడు నామమాత్ర క్షత్రియులే యుండిరి. ఇప్పుడు కష్టయెవరిదో వారిదే బట్టె అయినది. వంశపరంపర లుప్తప్రాయమైనది. యుగప్రభావముచే జనులకు ధర్మము నెడల నరుచి కలిగినది. ఎఱ్ఱాశ్రమధర్మములు నష్టప్రాయములైనవి. కులగతమగు మర్యాద ఛిన్న భిన్నమైనది. భగవంతుడేది చేసినను మనమేలునకే చేయును. ఆతఁడు చెఱుపును మది దఁఁజేరనీయఁడు. ధర్మమాతని హృదయము నందును, సధర్మమాతని వీపువలనను బుట్టినది. కృతయుగమున ధర్మము నాలుగుపాళ్ళు. త్రైతాయుగమున మూఁడుపాళ్ళు. ధర్మము. ఒకపాలు అధర్మము. ధర్మము తన ఆధిపత్యమును సాగించుకొనును. ద్వాపరవరయుగమునగముధర్మము, సగమధర్మము. కలయుగమున ధర్మము

నిర్భలముగనుండును. బలము ధర్మమునకుండును. నాలుగు పాదములుగల ధర్మమునకు మూడుపాదములు విడిగిపోవును. క్రూరుగమున ధర్మ మేకఛత్రాధిపత్యము నెట్లు పహించినదో కలియుగమున నధర్మమట్లే ఘోరముగనున్నది. కావున ఈ కలియుగమును వృద్ధిబొందించుటకై విశుద్ధవంశములన్నియును చిన్న భిన్నములగును. ఆ కులీనులగు వర్ణ సంకరులు దస్య ధర్మమునే వారికిష్టమువచ్చినట్లు కలియుగమునఁబుట్టి కావించెదరు. దానిశక్తిని వృద్ధిబొందింతురు. కాలము అన్నిటినిఁ జేయింపఁగలదు! కాలరూపుడగు భగవానుడే అంతయు సమయాను సారముగ మార్పుజేందించును. కావున స్వామి! ఇప్పుడు భూమిమీఁదకుఁ గలియుగము వచ్చిపడినది. బ్రహ్మ రాక్షసులు స్త్రీల గర్భములనుండి మనుష్యరూపమున నుద్భవించి కలియుగ ప్రవృత్తమును బ్రచారమొనరించుచున్నారు. ఈ విధముగ నేను హస్తి మహారాజు తండ్రియగు బృహత్తతుని వంశమును గూర్చి వర్ణించితిని. ఇప్పుడుమీరు బృహద్రథుని అవశిష్టరాజుల నామములను గూర్చి వినుఁడు.

ఇదివఱలో నేను మగధరాజగు బృహద్రథ సుతుడగు జరాసంధుని జన్మమువఱకు వర్ణించియుంటిని. జరాసంధుని శ్రీకృష్ణుని సహాయమున భీమసేనుఁడు ద్వంద్వ యుద్ధమున మధ్యకుఁ జీల్చివేచెను. ఈ కథను నేను ముందు చెప్పెదను. ఆతనికి సహదేవుఁడు పుత్రుఁడు. భగవదాజ్ఞచేదన తండ్రివలన

బంధితులైన రాజులను సత్కారపూర్వకముగ వస్త్రాభిషేకములచే నలరికృత మొనర్చి తమ తమ నగరములకుఁ బంపి
 నైచెను. సహదేవపుత్రుఁడు మార్జానా ఆతనికి శ్రుతశ్రవణుడు
 శ్రుతశ్రవణునకు యుతాయువు ఆతనికి నరమిత్రుఁడను సువ్రా.
 సిద్ధభూపతి పుట్టెను. నరమిత్రుని పుత్రుఁడు సునక్షత్రుఁడు.
 ఆతనికి బృహశ్శేనుఁడు. బృహశ్శేనునికి గర్మజిత్తు. కర్మజిత్తు
 నకు నృతజయుఁడు. ఆతనికి వి.వి.వి. 2 నుతుఁడు శుచి
 శుచికి తేముఁడు, ఆతనికి సువ్రాతుఁడు. సువ్రాతునివలన ధర్మ
 సూత్రుఁడు, ధర్మసూత్రుని వలన శముఁడు. శమునకు ద్యుమ
 త్శేనుఁడు, ద్యుమత్యేనునకు సుమతి, సుమతి సుతుఁడు సుబ
 లుఁడు. సుబలునిపుత్రుఁడు సునీధుఁడు, సునీధునకు నత్యజిత్తు,
 నత్యజిత్తునకు విశ్వజిత్తు. ఆతనికి రిపుంజయుఁడు. జరాసంధుని
 తరువాత మహాభారత యుద్ధమైన తరువాత మగధవంశమందు
 వేయి సంవత్సరములలో నీ యిరువదిదరు రాజులెరి. రిపుంజ
 యుని యనంతరము మగధ రాజ్యము చిన్న భిన్నమైనది.
 భీమారునందిప్పటికిని గిరివ్రజ (రాజగిరి) మను స్థానము కలదు.
 అచ్చటనుండి ఉష్ణజలసోత వెలువడుచున్నది. ఇది మిక్కిలి
 రమణీయకముగను, స్వాప్యప్రదమగు స్థానము; కాని యిప్పు
 డావంశము కేవలము కిధా మాత్రముగ మిగిలినది. కరాళ
 కాలము సమస్తమును దన విశాలగర్భమున దాచుకొనినది.

సూతుఁడట నెను:- “మునులారా! ఈ విధముగ నేను యయాతిమహారాజుయొక్క కన్యపుత్రుఁడగు పురువంశమును గూర్చి అత్యంత సంతోషముగ వర్ణించెను. ఇప్పుడు మీరు నావలన నేమి వినఁగోరుచున్నారు?”

అంత శౌనకుఁడట నెను:- “సూతా! యయాతి మహారాజునకు శుక్రతనయ యగు దేవయానియును, వృషపర్వని ప్రియపుత్రికయగు శర్మిష్ఠయును నీయిద్దరు పత్నులుండిరినియు వారిలో దేవయాని గర్భమున యను, తుర్వసులను నిద్దరు పుత్రులును, శర్మష్ఠగర్భమున ద్రుహ్యు. అను, పురులను ముద్దుగురుపుత్రులును నన్మించిరిని నీవిదివఱకే చెప్పియున్నావు. నీవు శర్మిష్ఠయొక్క చిన్నకుమారుఁడగు పురుని వంశమునే వర్ణించితివి ఇప్పుడు ఘేము యయాతి మహారాజు యొక్క మిగిలిన నల్లరుపుత్రుల వంశముల వర్ణనమును వినఁగోరుచున్నాము.

సూతుఁడట నెను:- “స్వామీ! నేను వీరందఱు గూర్చి విస్తారముగ వర్ణింపఁబూనినచో నీకథ సమాప్తముకాదు! శ్రీకృష్ణచరిత్రమునకు సవకాశము లభింపదు కావున నేను పురు మహారాజుయొక్క నోదరుల వంశములను సత్యంత సంతోషముగ వర్ణించెదను. అందఱకంటె ముందుగా మీరు శర్మిష్ఠ ద్వితీయ పుత్రుఁడగు అనువంశమును గూర్చి వర్ణించెదను ఈవంశమునఁజాలమంది ప్రసిద్ధులగు రాజులుండెదరు. వారి గూర్చి నేను వర్ణించెదను.”